

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת שָׁאוּל לְאַחַר מוֹתוֹ שֶׁל שָׁאוּל, וְדָוִד שָׁב מִהַפּוֹת אֶת הָעַמְלֶק דָּוִד חָזַר מִלְּחֻמֵּי אֶת עַמְלֶק. בְּזֶמֶן שֶׁהַפְּלִשְׁתִּים נִלְחְמוּ נֹגַד יִשְׂרָאֵל, דָּוִד נִלְחַם נֹגַד עַמְלֶק. סֵפֶר שְׁמוּאֵל ב' פּוֹתֵחַ בְּסִיפּוֹר חֲזָרְתּוֹ שֶׁל דָּוִד מִהֲכַת עַמְלֶק, בְּעוֹד פְּלִשְׁתִּים נִיכְחוּ אֶת יִשְׂרָאֵל, וַיֵּשֶׁב דָּוִד בְּצַקְלָג יָמִים שְׁנַיִם (לְאַחַר שְׁדוּד חֲזָר מִהֲכַת עַמְלֶק) דָּוִד יָשַׁב בְּצַקְלָג בְּמִשְׁךְ יוֹמִיִּים: (ב) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לַשַּׁבָּת דָּוִד בְּצַקְלָג, וַהֲנֵה אִישׁ בָּא מִן הַמַּחֲנֶה מֵעַם שָׁאוּל הִיָּה אָדָם שֶׁהִגִּיעַ לְדָוִד מִמַּחֲנֵהוּ שֶׁל שָׁאוּל,¹ וּבִגְדָיו קָרְעִים בְּגִדּוֹ שֶׁל הָאִישׁ שְׁבָא מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל הָיוּ קְרוּעִים, וְאָדָמָה עַל רֹאשׁוֹ,² וַיְהִי בְּבָאוֹ אֶל דָּוִד כְּאִשֶׁר הָאִישׁ מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל הִגִּיעַ אֶל דָּוִד, וַיִּפֹּל אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה הָאִישׁ מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל נִפְלָא עַל הָאָרֶץ וְהִשְׁתַּחֲוָה לְדָוִד: (ג) וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד שָׁאַל אֶת הָאִישׁ שֶׁהִגִּיעַ מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל, אֵי מַזָּה תָּבוֹא מֵהִיכָן בָּאת, וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל עֵנָה לְדָוִד: מִמַּחֲנֵה יִשְׂרָאֵל נִמְלָטְתִּי (הָאִישׁ מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל עֵנָה לְדָוִד) אֲנִי נִיצַלְתִּי מִמַּחֲנֵה יִשְׂרָאֵל וּמִשָּׁם הִגַּעְתִּי:³ (ד) וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד שָׁאַל אֶת הָאִישׁ שֶׁהִגִּיעַ מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל: מָה הָיָה הַדְּבָר הַגָּד נָא לִּי (דָּוִד שָׁאַל אֶת הָאִישׁ שֶׁהִגִּיעַ מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל) תֹּאמֶר לִּי מַה קָרָה בְּמַלְחָמָה, מַה הָיוּ תּוֹצְאוֹת הַמַּלְחָמָה, וַיֹּאמֶר הָאִישׁ שֶׁהִגִּיעַ מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל עֵנָה לְדָוִד, וְתִיָּאֵר לּוֹ אֶת תּוֹצְאוֹת הַמַּלְחָמָה בְּחִדְרָהּ,⁴ אֲשֶׁר נָס הָעָם מִן הַמַּלְחָמָה חַיִּילֵי יִשְׂרָאֵל בְּרָחוּ מִהַמַּלְחָמָה, וְגַם הִרְבֵּה נָפַל מִן הָעָם וַיָּמָתוּ הִרְבֵּה מִחַיִּילֵי יִשְׂרָאֵל מֵתוֹ בְּמַלְחָמָה, וְגַם שָׁאוּל וַיְהוֹנָתָן בְּנֵי מֵתוֹ גַּם שָׁאוּל וַיְהוֹנָתָן בְּנֵי מֵתוֹ בְּמַלְחָמָה: (ה) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַנָּעַר הַמְּגִיד לוֹ דָּוִד אָמַר לְנֶעַר שְׁאֵמַר לּוֹ אֶת הַדְּבָרִים, לְאִישׁ שְׁבָא מִמַּחֲנֵה שָׁאוּל, אֵיךְ יָדַעְתָּ כִּי מֵת שָׁאוּל וַיְהוֹנָתָן בְּנֵי אֵיךְ אֵתָּה יוֹדַע בּוֹדְאוֹת שֶׁשָׁאוּל וַיְהוֹנָתָן מֵתוֹ:⁵ (ו) וַיֹּאמֶר הַנָּעַר הַמְּגִיד לוֹ הַנָּעַר שֶׁסִּיפֵר אֶת הַסִּיפּוֹר עֵנָה לְדָוִד, נִקְרָא נִקְרִיתִי בְּהַר הַגְּלִבְעָה הַזֹּדְמֵנִתִּי בְּמִקְרָה לְהַר הַגְּלִבְעָה,⁶ וַהֲנֵה שָׁאוּל נִשְׁעַן עַל חֲנִיתוֹ רְאִיתִי בְּהַר הַגְּלִבְעָה אֶת שָׁאוּל נִשְׁעַן עַל חֲנִיתוֹ. כְּפִי שֶׁרָאִינוּ בְּסוֹף סֵפֶר שְׁמוּאֵל א', שָׁאוּל הִפִּיל עַצְמוֹ עַל חֲנִיתוֹ, וְהַנָּעַר מִסִּפֵּר שֶׁהוּא רָאָה אֶת שָׁאוּל לְאַחַר שֶׁשָׁאוּל הִפִּיל עַצְמוֹ עַל חֲנִיתוֹ,⁷ וַהֲנֵה הִרְכַּב וּבִעְלֵי הַפָּרָשִׁים הִדְבְּקָהּ מִרְכַּבוֹת הַפְּלִשְׁתִּים וְהַחַיִּילִים שֶׁהָיוּ מְאוּמָנִים בְּרִכִּיבָה עַל סוּסִים הִתְקַרְבוּ אֶל שָׁאוּל:⁸ (ז) וַיִּפְּן אַחֲרָיו שָׁאוּל פָּנָה אֶל אַחֲרָיו, שָׁאוּל הִסְתַּכֵּל אַחֲרָהּ,⁹ וַיִּרְאֵנִי (בִּשְׁעָה שֶׁשָׁאוּל הִסְתַּכֵּל אַחֲרָהּ) שָׁאוּל רָאָה אוֹתִי, וַיִּקְרָא אֵלָי שָׁאוּל קְרָא לִּי, וַאֲמַר הֲנִי אֲמַרְתִּי לְשָׁאוּל "הֲנִי", אֲנִי כֹּהֵן לִידָד: (ח) וַיֹּאמֶר לִּי מִי אַתָּה שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ שָׁאַל אוֹתִי: "מִי אַתָּה", מֵאִיזָה עִם אַתָּה,¹⁰ וַאֲמַר אֵלָיו עֲנִיתִי לְשָׁאוּל, עַמְלֶקִי אֲנִי נֶעַר עַמְלֶקִי, אֲנִי מֵהָעַם הָעַמְלֶקִי: (ט) וַיֹּאמֶר אֵלָי שָׁאוּל אָמַר לִּי: עֲמַד נָא

¹ רש"י: בפסיקתא כתוב שזהו דואג אך אין הדבר מיושב על ליבו.

² מצודות.

³ מצודות.

⁴ רלב"ג. מלבי"ם: הסדר הוא סדר קורות המלחמה.

⁵ מצודות.

⁶ מצודות.

⁷ מצודות. רלב"ג: שואל לא הצליח להתאבד על ידי שהפיל עצמו על חניתו ולכן ביקש מהנער העמלקי להורגו.

⁸ מצודות. רד"ק: בעלי הפרשים הם מפקדי הפרשים.

⁹ תרגום.

¹⁰ מצודות.

עלי ומתתני תעמוד עלי ותהרוג אותי,¹¹ כי אחזני השבץ (תהרוג אותי) כיוון שאני כבר חולה במחלה שנקראת "שבץ",¹² כי כל עוד נפשי בי עכשיו, אני כל כך קרוב למיתה, וגופי כבר אינו מתפקד, ואם כן רק הנפש נמצאת בגופי. לכן, אם תהרוג אותי, לא תתחייב בהריגת אדם כיוון שאני כבר נחשב אדם מת:¹³ (י) ואעמוד עליו ואמתתהו קמתי על שאול והרגתי אותו,¹⁴ כי ידעתי כי לא יחיה אחרי נפלו (הסיבה שהרגתי את שאול היא) מכיוון שידעתי ששאול לא יוכל לחיות לאחר שכבר הפיל עצמו על החרב, וממילא, אם היה נשאר עוד בחיים, היה רק מצטער על שנפל בידי הפלשתים,¹⁵ ואקח הנזר אשר על ראשו לקחתי את הכתר שהיה על ראשו של שאול,¹⁶ ואצעדה אשר על זרעו וכן לקחתי את הצמיד שהיה על ידו של שאול,¹⁷ ואביאם אל אדני הנה הבאתי אליך אדוני דוד, את הצמיד והכתר של שאול: (יא) ויחזק דוד בכגדיו ויקרעם דוד החזיק בכגדיו וקרע אותם, לאות אבלות על מיתתו של שאול,¹⁸ וגם כל האנשים אשר אתו כל האנשים שהיו עם דוד, קרעו גם הם את בגדיהם: (יב) ויספדו דוד והאנשים שאיתו הספידו, אמרו דברים טובים על שאול ויהונתן, ויבכו דוד והאנשים שאיתו בכו, ויצמו עד הערב דוד והאנשים שאיתו צמו עד הערב, על שאול ועל יהונתן בנו הסיבה שדוד והאנשים שאיתו ספדו, בכו וצמו היא לאות אבל על נפילת שאול ויהונתן בנו, ועל עם יקוק וכן לאות אבל על האנשים החשובים בישראל שמתו במלחמה,¹⁹ ועל בית ישראל וכן לאות אבל על שאר חיילי ישראל,²⁰ כי נפלו בחרב שאול, יהונתן והחשובים שבעם והחיילים, כולם נפלו בחרב במלחמה נגד פלשתים: (יג) ויאמר דוד אל הנער המגיד לו דוד שאל את הנער שסיפר לו את תוצאות המלחמה, אי מזה אתה מאיזה עם אתה, היכן אתה גר והאם התגיירת,²¹ ויאמר הנער שסיפר את תוצאות המלחמה לדוד ענה לדוד, בן איש גר עמלקי אנכי אני רק בן של עמלקי, אך אבא שלי התגייר ואני כבר יהודי:²² (יד) ויאמר אליו דוד דוד גער בנער שסיפר לו את תוצאות המלחמה, איך לא יראת לשלח ידך לשחת את משיח יקוק היות ואתה יהודי מלידה, איך לא העזת להושיט את ידך ולהרוג את שאול שנמשח בשמן המשחה על פי ציווי של ה'²³: (טו) ויקרא דוד לאחד מהנערים דוד קרא לאחד מהנערים שהיו איתו, ויאמר דוד אמר לנער שקרא לו, גש פגע בו לך תהרוג את הנער העמלקי,²⁴ ויכהו וימת הנער הרג את הנער העמלקי: (טז) ויאמר אליו דוד דוד אמר לנער העמלקי,

¹¹ תרגום.

¹² מצודות, מלב"ם, רד"ק. חז"ל: עוון הריגת נב עיר הכהנים שלובשים כתונת תשבץ. רלב"ג: יש לי שריון שמגן עלי ומונע ממני להתאבד. רד"ק בסוף דבריו: לפרשים יש מגינים, ולכן, סביר להניח שלא נוכל להם.

¹³ מצודות ומלב"ם. רש"י, רד"ק בפירושו השני: נפשי תצטער אם יהרגוני הפלשתים.

¹⁴ תרגום.

¹⁵ מצודות. רד"ק בפירושו השני: שאול לא היה יכול להמשיך לחיות, שהרי הפרשים היו משיגים אותו.

¹⁶ מצודות.

¹⁷ מצודות.

¹⁸ זהו המקור לחובת קריעה על אב,ד, נשיא ועל רוב ציבור. עיין רד"ק.

¹⁹ מצודות. רד"ק: הכפילות כאן משמעה אחת – עם ישראל נפל בחרב ומטרת הכפילות היא כדי לתאר את חומרת תוצאות המלחמה.

²⁰ מצודות.

²¹ מצודות.

²² מצודות. רלב"ג: הנער לא היה גר צדק, רק היה גר בארץ עמלק.

²³ מצודות.

²⁴ מצודות.

דָּמַךְ עַל רֵאשֶׁךְ חַיּוּב מִיִּתְדֶךָ הוּא בְּגַלְל מַעֲשִׂיךְ, אֵתָה גֵרְמַת לְכַךְ שֶׁתְּהִיָּה חַיִּיב מִיִּתְהָ, ²⁵ כִּי פִיךָ עֲנָה בְּךָ לְאֹמֵר שֶׁהָרִי פִיךָ הֵעִיד עֲלֶיךָ, אֵתָה בַעֲצַמְךָ אִמְרַת, ²⁶ אֲנֹכִי מִתְּתִי אֶת מְשִׁיחַ יְקֹזֵק אֲנִי הִרְגַּתִּי אֶת מְשִׁיחַ ה', אֲנִי הִרְגַּתִּי אֶת שְׂאוֹל, וְלֹכֵן מִגִּיעַ לְךָ לְמוֹת: ²⁷ (יז) וַיִּקְנֶן דָּוִד אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת עַל שְׂאוֹל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנֵי דָוִד קוֹנֵן אֶת הַקִּינָה, הַשִּׁירָה הַעֲצוּבָה, הַזֹּאת עַל שְׂאוֹל וְיְהוֹנָתָן: (יח) וַיֹּאמֶר לִפְנֵי הַקִּינָה אִמֵּר דָּוִד: ²⁸ לְלַמֵּד בְּנֵי יְהוּדָה קֶשֶׁת הִגִּיעַ הַזְּמַן לְלַמֵּד אֶת בְּנֵי יְהוּדָה כִּיֻּצַּד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּקֶּשֶׁת, כְּדִי שֶׁהֵם יוֹכְלוּ לְהִלְחֵם מוֹל הַפְּלִשְׁתִּים, ²⁹ הִנֵּה כְּתוּבָה עַל סֵפֶר הַיִּשָּׁר בְּסֵפֶר הַיִּשָּׁר, בְּתוֹרָה, כְּתוּב שֶׁשֶׁבֶט יְהוּדָה הֵם הַגִּיבּוֹרִים בְּיִשְׂרָאֵל וְהֵם הַנְּלַחֲמִים אֶת מַלְחַמוֹת יִשְׂרָאֵל: ³⁰ (יט) הִצִּיב יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַחֲמוּדָה וְהִיקְרָה, ³¹ עַל בְּמוֹתֶיךָ חָלַל הָאֵם רְאוּי שְׁעֲלִיד, עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַחֲמוּדָה, יִהְיֶה דָם חֲלָלִים, דָּם שֶׁל חַיִּילִים הַרוּגִים בְּמַלְחָמָה, ³² אֵיךְ נִפְלוּ גִבּוֹרִים אִיךְ יוֹכֵל לְהִיֹּת שֶׁנִּפְלוּ גִיבּוֹרִים עַל הָרִי יִשְׂרָאֵל? הָרִי עַל הַהַרִים, גַּם הַחֲלָשִׁים אֵינֶם נוֹפְלִים, שֶׁהָרִי יִתְרוֹן הַגּוֹבָה שְׁנוֹתָן הַהַר מִגֵּן עַל הַחֲלָשִׁים, קַל וְחוֹמֵר שֶׁהוּא יוֹכֵל לְהִגֵּן עַל הַגִּיבּוֹרִים: ³³ (כ) אֵל תִּגְדֹּדוּ בְּגַת אֵל תִּגְדֹּדוּ בְּעִיר גַּת שֶׁשְׂאוֹל וּבְנָיו מֵתוּ. הָעִיר גַּת הִיִּתְהָ תַּחַת שְׁלֹטוֹן פְּלִשְׁתִּים, וְדָוִד אִמֵּר שֶׁאֵין לוֹמֵר לְתוֹשְׁבֵי הָעִיר גַּת שֶׁשְׂאוֹל וּבְנָיו מֵתוּ, לְמִירוֹת שְׁבוּדָאֵי תוֹשְׁבֵי הָעִיר יִדְעוּ עַל כֵּךְ, הָרִי שְׂכָדִי שֶׁלֹּא יִשְׁמַחוּ יוֹתֵר, אֵין לוֹמֵר לְהֵם עַל נְפִילַת שְׂאוֹל וּבְנָיו, ³⁴ אֵל תִּבְשְׂרוּ בְּחֻצוֹת אֲשַׁקְלוֹן אֵל תִּבְשְׂרוּ שֶׁשֶׁקַּל עַל הָעִיר אֲשַׁקְלוֹן שְׂאוֹל וּבְנָיו מֵתוּ (אֲשַׁקְלוֹן גַּם הִיא הִיִּתְהָ עִיר פְּלִשְׁתִּית), ³⁵ פֶּן תִּשְׁמַחְנָה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים (אֵל תִּבְשְׂרוּ בְּעָרִים גַּת וְאֲשַׁקְלוֹן שְׂאוֹל וּבְנָיו מֵתוּ) שֶׁמָּא בְּנוֹת הַפְּלִשְׁתִּים יִשְׁמַחוּ עַל הַפְּסַד יִשְׂרָאֵל בְּמַלְחָמָה, פֶּן תִּעֲלֶזְנָה בְּנוֹת הָעֲרָלִים (אֵל תִּבְשְׂרוּ בְּעָרִים גַּת וְאֲשַׁקְלוֹן שְׂאוֹל וּבְנָיו מֵתוּ) שֶׁמָּא בְּנוֹת הָעֲרָלִים, בְּנוֹת הַפְּלִשְׁתִּים יִשְׁמַחוּ. הַכְּפִילוֹת כִּאֵן הִיא כְּדֶרֶךְ הַקִּינָה הַכּוֹפֶלֶת אֶת דְּבָרֵי הַמְּקוֹנֵן: ³⁶ (כא) הָרִי בְּגִלְבָּעַ הַהַרִים שֶׁבַחֲבַל אֶרֶץ שְׁנִקְרָא גִלְבּוּעַ, ³⁷ אֵל טַל וְאֵל מָטָר עֲלֵיכֶם לֹא יִרְדּוּ עֲלֵיכֶם טַל וּמָטָר. דָּוִד קִילַל אֶת הָרִי הַגִּלְבּוּעַ שֶׁלֹּא יִרְדּוּ

²⁵ רש"י ומצודות. תרגום: חובת האיש שהרגת יחול על ראשך, דם שאול יתנקם על ידי הריגתך.

²⁶ תרגום ומצודות.

²⁷ לגבי חיוב המיתה של הנער העמלקי נחלקו המפרשים: המלבי"ם כתב שאם היה ממש נער עמלקי, הרי שבן נח נהרג ללא התראה, ונהרג על פי הודאת עצמו. ואם היה נער ישראלי, הרי שנהרג מדין מלכות, כדי שאנשים לא יעזו להרוג את המלך. הרלב"ג כותב שהיה זה כדי לגדור גדר.

²⁸ מצודות.

²⁹ מצודות.

³⁰ מצודות. מלבי"ם: הסיבה שצריך ללמד את בני יהודה קשת היא מכיוון שלא שמרו על מה שכתוב בספר הישר. אי קיום המצוות על ידי עם ישראל, היא הגורמת לצורך לבני ישראל להלחם. רד"ק: יש האומרים שפסוק זה הוא חלק מהקינה, ומשמעותו היא שבגלל מות שאול ובניו והמצב החמור בו עם ישראל נמצא עתה, צריך ללמד את בני ישראל להלחם, אולם, לאחר מכן, כתב הרד"ק כמו המצודות, שאין פסוק זה נכלל כחלק מהקינה, שהרי לא ניתן לומר שבקינה על שאול ויהונתן, יזכיר את בני יהודה שהם התנגדו למלכותו של שאול. דברי דוד בפסוק זה הם שאין לעם ישראל להתייאש, אלא ללמוד להלחם ובעז"ה יצליחו להחליץ מצרתם. הרלב"ג כתב שספר הישר הוא ספר שהיה מוכר בימיהם ולאחר מכן כתב כחז"ל שהמדובר על ספר בראשית.

³¹ מצודות. תרגום: ניצב, מלשון אנשים חשובים.

³² מצודות.

³³ מצודות.

³⁴ מצודות.

³⁵ תרגום.

³⁶ מצודות. מלבי"ם: ההבדל בין להגיד לבין לבשר היא שהמגיד אינו מתכוון בכוונה תחילה לומר את הדברים בעוד המבשר מתכוון לומר את הדברים. גם חילק המלבי"ם בין עליזות לשמחה: השמחה היא בלב, והעליזות היא הריקוד והמעשים שמופיעים בעקבות השמחה שבלב. גת היא עיר המלוכה ולכן לשם אמר המגיד ששאול ובניו מתו, ומשם שלחו לכל הערים כדי להפיץ את בשורת הניצחון במלחמה.

³⁷ מצודות ורש"י.

עליהם גשם,³⁸ וְשִׁדְי תְרוֹמֹת וכן קילל דוד את הרי הגלבוה שלא יהיה בהם שדה לתת ממנו תרומה לה', שלא יצמח בשדות הגלבוה גידולים שישמשו לתרומה לה',³⁹ כִּי שָׁם נִגְעַל מִגֵּן גְּבוּרִים (הסיבה שדוד קילל את הרי הגלבוה היא) מכיוון שבהרי הגלבוה נמאס המגן של אנשי גיבורים,⁴⁰ מִגֵּן שָׂאוֹל בְּלִי מְשִׁיחַ בְּשָׁמֶן המגן של שאול כאילו לא נמשח בשמן. לפני צאתם למלחמה היו מורחים שמן על המגינים כדי שחיצי האויב יחליקו על המגן ולא ייכנסו דרכו. דוד מקונן, שמגנם של שאול ובניו כאילו נמאס בכך שהשמן שמרחו עליו בהרי הגלבוה לא הועיל ולכן קילל דוד את הרי הגלבוה:⁴¹ (כב) מְדַם חֲלָלִים מדמם של חיילים הרוגים, מִחֲלָב גְּבוּרִים מחלב של אנשים גיבורים, מהשומן של חיילי האויב, קֶשֶׁת יְהוֹנָתָן לֹא נִשְׁוֹג אַחֲרָה קשתו של יהונתן לא חזרה לאחור (ללא שהרגה את חללי האויב וללא שפגשה את שומן הגיבורים),⁴² וְחָרַב שָׂאוֹל לֹא תָשׁוּב רִיקָם חרבו של שאול לא חזרה לנרתיקה, ללא דמם של חללי האויב וללא שומן גיבורי האויב:⁴³ (כג) שָׂאוֹל וְיְהוֹנָתָן הִנָּאֲהָבִים וְהַנְּעִימָם בְּחַיִּיהֶם שאול ויהונתן: שניכם הייתם אהובים ונעימים בעיני הבריות לאורך חייכם,⁴⁴ וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרְדוּ וגם לאחר מותם, לא נפרדו שאול ויהונתן מהאהבה שכולם אהבו אותם. גם לאחר מותם, כולם אוהבים את שאול ויהונתן,⁴⁵ מִנְּשָׂרִים קָלוּ מְאֹרִית גְּבוּרוֹ שאול ויהונתן היו קלים יותר מנשרים וגיבורים יותר מאריות כאשר יצאו להילחם את מלחמות ה'⁴⁶: (כד) בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל שָׂאוֹל בְּכִינָה בנות ישראל: תבכו על שאול,⁴⁷ הַמִּלְבָּשְׁכֶם שְׁנֵי עִם עֲדָנִים שאול היה מלביש את בנות ישראל בצמר שצבוע אדום יחד עם מלבושי פאר נוספים,⁴⁸ הַמַּעֲלָה עָדִי זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן שאול היה מעלה על בגדי הנשים קישוטי זהב. דוד אומר לבנות ישראל שעליהם לבכות על מיתת שאול מכיוון שבחיי שאול היה מלביש אותם "שני עם עדנים" והיה שם "עדי זהב" על לבושם:⁴⁹ (כה) אֵיךְ נִפְלוּ גְּבוּרִים בְּתוֹךְ הַמִּלְחָמָה איך נפלו גיבורים (שאול ויהונתן) במלחמה נגד פלשתים,⁵⁰ יְהוֹנָתָן עַל בְּמוֹתָיִךְ חָלַל יְהוֹנָתָן, נפלת חלל על הר, למרות שיתרון גובה ההר היה אמור להגן עליך, ואם כן לא מובן כיצד נהרגת:⁵¹ (כו) צַר לִי עֲלֶיךָ אַחִי יְהוֹנָתָן אני מאוד מצטער עליך יהונתן האהוב לי כאח, אני מאוד מצטער על זה שנהרגת במלחמה,⁵² נְעִמְתָּ לִי מְאֹד צדקותך ומעשיך היו נעימים לי מאוד,⁵³ נִפְלְאָתָה אֱהַבְתָּךְ לִי

³⁸ תרגום.

³⁹ מצודות.

⁴⁰ מצודות.

⁴¹ מצודות. רש"י: "נגעל" אינו מלשון נמאס, אלא מלשון נפלט. רלב"ג: הכוונה אינה למגן פיזי, אלא לאנשים

שיגנו על שאול. שאול לא חיכה לראות אם יבואו לעזור לו, ולחלצו. רד"ק: הכוונה היא ששאול כאילו לא נמשח בשמן המשחה ולא היה מלך במותו. מלבי"ם: הכוונה היא לזכויות שלא היו לשאול ושלא ניצל בזכות זכויות שלו.

⁴² מצודות.

⁴³ מצודות.

⁴⁴ מצודות.

⁴⁵ מצודות. רד"ק כתב שני פירושים: א. שאול ויהונתן לא נפרדו מהמלחמה, למרות שידעו שהולכים למות. ב. שאול ויהונתן לא נפרדו זה מזה גם במותם במלחמה. מלבי"ם: שאול ויהונתן היו עוזרים אחד לשני בשעת המלחמה.

⁴⁶ מצודות. רש"י: מנשרים קלו לעשות רצון בוראם.

⁴⁷ מצודות.

⁴⁸ מצודות.

⁴⁹ מצודות. רלב"ג: הכוונה היא שהשלוה שהייתה בימי שאול אפשרה לבנות ישראל להתקשט בבגדים.

⁵⁰ מצודות, והכפילות היא דרך קינה.

⁵¹ מצודות.

⁵² מצודות.

⁵³ מלבי"ם.

מֵאַהֲבַת נָשִׁים הָאֵהָבָה שָׁאֵהֲבַתִּי אוֹתְךָ יְהוֹנָתָן הֵייתָה גְדוּלָה יוֹתֵר מֵהָאֵהָבָה שֶׁהֲנָשִׁים אוֹהֲבוֹת אֶת מִי שְׁחוֹשֵׁק אוֹתוֹ⁵⁴: (כז) אֵיךְ נִפְלוּ גְבוּרִים אִיךְ נִפְלוּ גִיבוּרֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִלְחָמָה, אִיךְ נִפְלוּ שְׂאוּל וְיְהוֹנָתָן בְּמִלְחָמָה, וַיֵּאבְדוּ כָּלֵי מִלְחָמָה בְּמִלְחָמָה נֶאֱבְדוּ, נִהְרָגוּ, שְׂאוּל וְיְהוֹנָתָן שֶׁהָיוּ כְּלֵי הַמִּלְחָמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל⁵⁵:

שְׂמוּאֵל ב פֶּרֶק ב

(א) וַיְהִי אַחֲרַי בֶּן אַחֲרֵי שְׂדוּד קוֹנֵן עַל מִיתַתוֹ שֶׁל שְׂאוּל, וַיִּשְׁאַל דָּוִד בִּיקוֹק דָּוִד שָׁאֵל אֶת ה' עַל יְדֵי הָאוּרִים וְתוֹמִים, לֵאמֹר זֹאת הֵייתָה שְׂאֵלְתוֹ שֶׁל דָּוִד: הֲאֵעֲלֶה בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה הָאֵם אֲנִי אֶעֱלֶה וְאֶמְלֹךְ בְּאַחַת מֵעָרֵי יְהוּדָה,⁵⁶ וַיֹּאמֶר יְקוֹק אֱלֹהֵי עֲלֶה ה' עֲנֵה לְדָוִד לְעֹלֹת וּלְמִלּוּךְ בְּאַחַת מֵעָרֵי יְהוּדָה, וַיֹּאמֶר דָּוִד שָׁאֵל אֶת ה' שְׂאֵלָה נֹסֶפֶת, אָנֹכִי אֵעֲלֶה (דָּוִד שָׁאֵל אֶת ה') לֵאמֹר עֵיר אֶעֱלֶה כְּדִי לְמִלּוּךְ, וַיֹּאמֶר ה' עֲנֵה לְדָוִד, חֲבַרְנָה תֵּעֲלֶה וְתִמְלֹךְ בְּחִבְרוֹן: (ב) וַיַּעַל שָׁם דָּוִד וְגַם שְׁתֵּי נָשָׁיו אַחֲיִנֹּעַם הַיִּזְרְעֵלִית וְאַבִּיגַיִל אִשְׁתׁ נְבָל הַכְּרִמְלִי דָּוִד עָלָה לְחִבְרוֹן יַחַד עִם שְׁתֵּי נָשׁוֹתָיו: אַחֲיִנֹּעַם הַיִּזְרְעֵלִית וְאַבִּיגַיִל שֶׁהֵייתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל נְבָל שֶׁהָיָה גֵר בְּכַרְמֵל: (ג) וַאֲנָשָׁיו אֲשֶׁר עָמְדוּ עִמּוֹ הֵעֲלֶה דָּוִד דָּוִד הֵעֲלֶה גַם אֶת הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ אִתּוֹ, אִישׁ וּבֵיתוֹ כֹּל אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי דָּוִד עָלָה יַחַד עִם מִשְׁפַּחְתּוֹ, וַיֵּשְׁבוּ בְּעָרֵי חֲבַרְוֹן אֲנָשָׁיו שֶׁל דָּוִד יֹשְׁבוּ בְּעָרִים שֶׁמִּסְבִּיב לְחִבְרוֹן⁵⁷: (ד) וַיָּבֹאוּ אֲנָשֵׁי יְהוּדָה אֲנָשֵׁי שְׁבֵט יְהוּדָה בָּאוּ לְחִבְרוֹן, וַיִּמְשְׁחוּ שָׁם אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל בֵּית יְהוּדָה אֲנָשֵׁי שְׁבֵט יְהוּדָה מִשְׁחוּ אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל יְהוּדָה,⁵⁸ וַיִּגְדּוּ לְדָוִד לֵאמֹר אֲנָשֵׁי שְׁבֵט יְהוּדָה אָמְרוּ לְדָוִד, אֲנָשֵׁי יְבִישׁ גִּלְעָד אֲשֶׁר קָבְרוּ אֶת שְׂאוּל אֲנָשֵׁי יִבֶשׂ גִּלְעָד הֵם אֲשֶׁר קָבְרוּ אֶת שְׂאוּל⁵⁹: (ה) וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים אֶל אֲנָשֵׁי יְבִישׁ גִּלְעָד דָּוִד שָׁלַח שְׁלִיחִים אֶל אֲנָשֵׁי יִבֶשׂ גִּלְעָד, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁלִיחָיו שֶׁל דָּוִד אָמְרוּ לְאֲנָשֵׁי יִבֶשׂ גִּלְעָד בְּשֵׁם דָּוִד: בְּרַכְּתֶם אֶתְּם לִיקוֹק אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הַחֶסֶד הַזֶּה עִם אֲדֹנֵיכֶם עִם שְׂאוּל אִתְּם, אֲנָשֵׁי יִבֶשׂ גִּלְעָד, תִּהְיוּ מְבוֹרְכִים עַל יְדֵי ה' עַל הַחֶסֶד שֶׁעָשִׂיתֶם עִם שְׂאוּל, וְתִקְבְּרוּ אֹתוֹ הַחֶסֶד שֶׁעָשִׂיתֶם הוּא שֶׁקִּבְרַתֶּם אֶת שְׂאוּל: (ו) וְעַתָּה יַעַשׂ יְקוֹק עִמָּכֶם חֶסֶד וְאֶמֶת עִכְשָׁיו, לְאַחַר שֶׁעָשִׂיתֶם אֶת הַחֶסֶד עִם שְׂאוּל, ה' יַעֲשֶׂה אִיתְּכֶם חֶסֶד וְאֶמֶת, וְגַם אֲנֹכִי אֶעֱשֶׂה אִתְּכֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם הַדְּבָר הַזֶּה וְגַם אֲנִי אֶעֱשֶׂה אִיתְּכֶם טוֹבָה בְּזָכוֹת הַטּוֹבָה שֶׁעָשִׂיתֶם לְשְׂאוּל⁶⁰: (ז) וְעַתָּה תִּחְזַקְנָה יְדֵיכֶם עִכְשָׁיו, עֲלִיכֶם לְהִתְחַזֵּק,⁶¹

⁵⁴ מצודות. תרגום יונתן: האהבה שאני אוהב אותך גדולה יותר מהאהבה שאני אוהב את נשותי. רד"ק בשם אביו: יותר מהאהבה שהנשים אוהבות את בניהם ואת בעליהם. מלבי"ם: יותר מהאהבה שהנשים אוהבות את שְׂאוּל עַל כֵּךְ שֶׁהִלְבִּישׁ אוֹתוֹ.

⁵⁵ מצודות ורש"י ורלב"ג בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שכלי המלחמה נאבדו מידי שְׂאוּל וְיְהוֹנָתָן בְּכֵךְ שֶׁלֹא הִצְלִיחוּ לְהִגֵּן עַל עֲצָמָם.

⁵⁶ מלבי"ם: דוד עדיין לא היה בטוח שהגיע זמנו למלוך וחשב שאולי המלוכה מגיעה לבנו של שְׂאוּל. ובאמת, עדיין לא הגיעה שעתו של דוד למלוך על כל ישראל.

⁵⁷ מצודות. מלבי"ם: דוד ישב לבדו בחברון עצמה כיוון שבטח בה'.

⁵⁸ רד"ק: למרות שכבר שמואל משח את דוד למלך, בכ"ז, בשעת קבלת המלוכה, משחו את דוד למלך שוב כדי להדגיש את עובדת מלכותו.

⁵⁹ מצודות. בפירושו כתב שפירוש הפסוק הוא "הפוך": אשר קברו אנשי יבש גלעד את שְׂאוּל, וכן הרד"ק בפירושו השני. בפירושו הראשון כתב שיש כאן תמורה: אנשי יבש גלעד, היינו, דבר אנשי יבש גלעד, ובהמשך, אשר קברו את שְׂאוּל הוּא פִירוּשׁ שֶׁל דָּבָר אֲנָשֵׁי יִבֶשׂ גִּלְעָד.

⁶⁰ מצודות. מלבי"ם: הכוונה היא שדוד מסכים למסור את נפשו להצילם כמו ששְׂאוּל הִצִּילֵם מִנַּחֵשׁ הָעֲמוּנִי.

⁶¹ מצודות.

וְהָיוּ לְבָנֵי חֵיל תִּהְיוּ חַיִּילִים חֲזָקִים מִסְפִּיק כְּדֵי לְהִלָּחֵם אֶת הַמְּלַחְמֹת שְׁעֲלִיכֶם לְהִלָּחֵם, ⁶² בִּי מֹת אֲדִנְיֶכֶם שְׂאוּל (הַסִּיבָה שְׁעֲלִיכֶם לְהִתְחַזֵּק וּלְהִלָּחֵם הִיא) מִכִּיוּן שְׂשֹׂאוּל אֲדוֹנֵיכֶם שֶׁהִיא מְסִייעַ בְּעַדְכֶם לְהִלָּחֵם מֹת, ⁶³ וְגַם אֶתִּי מְשַׁחֵּה בֵּית יְהוּדָה לְמַלְךְ עָלֵיהֶם וְעַתָּה, שֶׁבֶט יְהוּדָה מִשְׁחָה אוֹתִי לְמַלְךְ עֲלֵיכֶם, וְאֲנִי אֶעְזֹר לָכֶם בְּמִלְחָמוֹתֵיכֶם ⁶⁴: (ח) וְאַבְנֵר בֶּן נֵר שֶׁר צָבָא אֲשֶׁר לְשֹׂאוּל אֲבַנֵּר בֶּן נֵר שֶׁהִיא שֶׁר הַצָּבָא שֶׁל שֹׂאוּל, לָקַח אֶת אִישׁ בִּשְׁתַּת בֶּן שֹׂאוּל (אֲבַנֵּר) לָקַח אֶת אִישׁ בִּשְׁתַּת שֶׁהִיא בֶּנוֹ שֶׁל שֹׂאוּל, וַיַּעֲבְרֵהוּ מִחֲנַיִם אֲבַנֵּר הֶעֱבִיר אֶת אִישׁ בִּשְׁתַּת לְמַחֲנֵי, הָיוֹת וּבְמַחֲנֵי הָיָה מְקוֹם טוֹב לְהַמְלִיךְ אֶת אִישׁ בִּשְׁתַּת ⁶⁵: (ט) וַיִּמְלִכֵהוּ אֶל הַגְּלָעָד וְאֶל הָאֲשׁוּרִי וְאֶל יִזְרְעֵאל וְעַל אֶפְרַיִם וְעַל בְּנֵימִן וְעַל יִשְׂרָאֵל כִּלְהָ אֲבַנֵּר הַמְּלִיךְ אֶת אִישׁ בִּשְׁתַּת בְּהַדְרָגָה עַל מְקוֹמוֹת שׁוֹנִים: בְּהַתְחַלָּה הַמְּלִיךְ אוֹתוֹ עַל גְּלָעָד (שֶׁהָרִי אֲנָשִׁי יִבֵּשׁ גְּלָעָד אֶהְבּוּ אֶת שֹׂאוּל), לְאַחַר מִכֵּן הַמְּלִיךְ אוֹתוֹ גַּם בְּמִקוֹם שֶׁנִּקְרָא אֶרֶץ הָאֲשׁוּרִי, לְאַחַר מִכֵּן הַמְּלִיךְ אֲבַנֵּר אֶת אִישׁ בִּשְׁתַּת עַל יִזְרְעֵאל וְעַל אֶפְרַיִם, וּלְבִסּוֹף הַמְּלִיךְ אֲבַנֵּר אֶת אִישׁ בִּשְׁתַּת עַל כָּל יִשְׂרָאֵל ⁶⁶: (י) בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה אִישׁ בִּשְׁתַּת בֶּן שֹׂאוּל בְּמִלְכוֹ עַל יִשְׂרָאֵל אִישׁ בִּשְׁתַּת הָיָה בֶּן אַרְבָּעִים בְּשַׁעַת שֶׁמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל, וּשְׁתַּתִּים שָׁנִים מְלָךְ אִישׁ בִּשְׁתַּת מֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁךְ שְׁנַתִּים, (וְאִילוֹ בְּמִשְׁךְ חֲמֵשׁ וְחֲצֵי שָׁנִים שֶׁקָּדְמוֹ לְשְׁנַתִּים הֵם מֶלֶךְ אִישׁ בִּשְׁתַּת עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, מֶלֶךְ אִישׁ בִּשְׁתַּת בְּמִקוֹמוֹת הַמוֹזְכָּרִים בְּפִסּוֹק הַקּוֹדֵם: גְּלָעָד, אֲשׁוּר, יִזְרְעֵאל וְכוּ'), ⁶⁷ אֵךְ בֵּית יְהוּדָה הָיוּ אַחֲרֵי דָוִד שֶׁבֶט יְהוּדָה קִיבְלוּ אֶת דָּוִד לְמַלְךְ עֲלֵיהֶם: (יֵא) וַיְהִי מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה דָוִד מְלָךְ בְּחֶבְרוֹן עַל בֵּית יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים דָּוִד מֶלֶךְ בְּחֶבְרוֹן עַל שֶׁבֶט יְהוּדָה בְּמִשְׁךְ שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים: (יב) וַיֵּצֵא אֲבַנֵּר בֶּן נֵר וְעַבְדֵי אִישׁ בִּשְׁתַּת בֶּן שֹׂאוּל מִמְּחַנֵּי גְבְעוֹנָה אֲבַנֵּר יָצָא יַחַד עִם עַבְדֵי אִישׁ בִּשְׁתַּת מִמְּחַנֵּי (שֶׁם הַמְּלִיךְ אֶת אִישׁ בִּשְׁתַּת) לְגְבְעוֹן: (יג) וַיּוֹאֵב בֶּן צְרוּיָה וְעַבְדֵי דָוִד יָצְאוּ יוֹאֵב יָצָא יַחַד עִם כְּמָה מִעַבְדֵי דָוִד אֶל גְּבְעוֹן גַּם כֵּן, ⁶⁸ וַיִּפְגְּשׁוּם עַל בְּרֶכֶת גְּבְעוֹן יַחְדָּו יוֹאֵב וְאֲנָשָׁיו פָּגְשׁוּ אֶת אֲבַנֵּר וְאֲנָשָׁיו עַל הַבְּרִיכָה שֶׁהִיטָה בְּגְבְעוֹן, ⁶⁹ וַיֵּשְׁבוּ אֵלָה עַל הַבְּרֶכֶת מִזָּה וְאֵלָה עַל הַבְּרֶכֶת מִזָּה אֲבַנֵּר וְאֲנָשָׁיו יֵשְׁבוּ עַל צֵד זֶה שֶׁל הַבְּרִיכָה וְאִילוֹ יוֹאֵב וְאֲנָשָׁיו יֵשְׁבוּ עַל הַצֵּד הַשֵּׁנִי שֶׁל הַבְּרִיכָה: (יד) וַיֹּאמֶר אֲבַנֵּר אֶל יוֹאֵב אֲבַנֵּר אָמַר לְיוֹאֵב: יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וַיִּשְׁחָקוּ לְפָנֵינוּ יָקוּמוּ נְעָרֵי הַמְּלַחְמָה וּבִדְרֶךְ שְׁחוֹק וּמִשְׁחָק, יִרְאוּ מִי יוֹדַע לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי הַנֶּשֶׁק שְׁלוֹ בְּצוּרָה טוֹבָה יוֹתֵר, ⁷⁰ וַיֹּאמֶר יוֹאֵב יוֹאֵב עֵנָה לְאֲבַנֵּר, יָקְמוּ אֲנִי מִסְכִּים שֶׁהַנְּעָרִים יָקוּמוּ וְיִרְאוּ מִי מֵהֶם מֵאוֹמֵן יוֹתֵר בְּכָלִי הַנֶּשֶׁק: (טו) וַיָּקְמוּ וַיַּעֲבְרוּ הַנְּעָרִים קָמוּ וְעָבְרוּ לְצֵד הַשֵּׁנִי

⁶² מצודות.

⁶³ מצודות.

⁶⁴ מצודות.

⁶⁵ מצודות. מה היה מיוחד במחנניי? כיוון שהיה מחבר בין תשע וחצי השבטים לשניים וחצי השבטים שהיו בעבר הירדן המזרחי. חז"ל אמרו שאבנר דרש את הפסוק "מלכים ממך יצאו", סימן הדבר שצריכים לצאת שני מלכים משבט בנימין.

⁶⁶ מצודות ומלבי"ם. רד"ק: ההמלכה על ישראל כולה הייתה לאחר מלחמת הנערים בברכת גבעון.

⁶⁷ מצודות. רד"ק: איש בשנת מלך על ישראל במשך שנתיים ובמשך חמש וחצי שנים לא הייתה מלכות על ישראל. מלבי"ם: במשך שנתיים מלך איש בשנת על כל ישראל ובחמש השנים שלאחר מכן התחילה מלכות ביש שאל להתפורר לצד דוד. רלב"ג: כוונת הפסוק היא שבשנתיים הראשונות לא הייתה מלחמה בין בית שאל לבית דוד, ולאחר שנתיים הייתה ביניהם מלחמה.

⁶⁸ רד"ק: כוונת יואב הייתה להלחם נגד אבנר, וכשראה שהיו הרבה חיילים לאבנר, ירד מהרעיון עד שאבנר הציע לו לקחת 12 נערים.

⁶⁹ מצודות. מלבי"ם: הפגישה הייתה במקרה.

⁷⁰ מצודות, והכוונה לא הייתה ממש להלחם, אלא רק לעשות זאת דרך שחוק. מלבי"ם: עכשיו הנביא מספר לנו איך התחילה המלחמה בין מלכות שאל למלכות דוד.

של הברכה (כפי שכבר ראינו הנערים היו משני צידי הברכה, ועכשיו עברו אחד מקבוצות הנערים לצד השני של הברכה כדי שיעמדו זה לצד זה),⁷¹ **בְּמִסְפָּר שָׁנִים עֶשֶׂר לְבְנֵימִן וְלְאִישׁ בֵּשֶׁת בֶּן שָׂאוּל וּשְׁנַיִם עֶשֶׂר מַעֲבָדֵי דָוִד** היו שנים עשר נערים מצדו של שבט בנימין ואיש בשת,⁷² והיו שנים עשר נערים מעבדי דוד מולם: (טז) **וַיַּחֲזְקוּ אִישׁ בְּרֵאשׁ רֵעֵהוּ** כל אחד החזיק בראשו של הנער שהיה מולו,⁷³ **וַחֲרָבוּ בְּצַד רֵעֵהוּ** החרב של כל אחד מהם היה בצד האדם שהיה מולו,⁷⁴ **וַיִּפְּלוּ יַחְדָּו** כל אחד מהנערים הרג את הנער שעמד מולו,⁷⁵ **וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם הַהוּא חֶלְקַת הַצְּרִים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן** הברכה בה נלחמו הנערים נקראת "חלקת הצורים", חלקת החרבות שבגבעון⁷⁶: (יז) **וַתְּהִי הַמְּלַחְמָה קָשָׁה עַד מָאֵד בַּיּוֹם הַהוּא** המשחק בין הנערים התפתח למלחמה כוללת וקשה בין מחנה יואב למחנה אבנר,⁷⁷ **וַיִּנְגַף אַבְנֵר וְאֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל לַפְּנֵי עֲבָדֵי דָוִד** אבנר ואנשיו ניגפו לפני עבדי דוד. עבדי דוד הרגו בחיילי ישראל חיילים רבים: (יח) **וַיְהִיו שְׁשָׁלְשָׁה בְנֵי צְרוּיָה יוֹאָב וְאֲבִישׁי וְעֵשָׂהאֵל** בברכת גבעון היו שלשה בנים של צרויה: (1 יואב 2 אבישי 3 עשהאל, **וְעֵשָׂהאֵל קַל בְּרַגְלָיו** עשהאל היה קל ברגליו, עשהאל היה רץ מהר, **כְּאֶחָד הַצְּבִים אֲשֶׁר בְּשָׂדֵה עֵשָׂהאֵל** היה קל ברגליו כמו שהצבי קל ברגליו⁷⁸: (יט) **וַיִּרְדֹּף עֵשָׂהאֵל אַחֲרֵי אַבְנֵר** עשהאל רדף אחרי אבנר, **וְלֹא נָטָה לְלֶכֶת עַל הַיָּמִין וְעַל הַשְּׂמֹאל מֵאֲחֲרֵי אַבְנֵר** עשהאל לא סטה ימינה או שמאלה ממסלול בריחתו של אבנר. עשהאל המשיך לרדוף אחרי אבנר, והיה כל הזמן מאחוריו⁷⁹: (כ) **וַיִּפֹּן אַבְנֵר אַחֲרָיו** אבנר פנה אחורה, **וַיֹּאמֶר אַבְנֵר שֶׂאל אֶת עֵשָׂהאֵל, הֲאֵתָה זֶה עֵשָׂהאֵל** האם אתה הוא עשהאל שרודף אחריי, **וַיֹּאמֶר עֵשָׂהאֵל עֵנָה לַאֲבֵנֵר, אֲנִי אֲנִי אֲנִי** אכן, אני הוא עשהאל: (כא) **וַיֹּאמֶר לוֹ אַבְנֵר** אבנר אמר לעשהאל, **נָטָה לְךָ עַל יְמִינְךָ אוֹ עַל שְׂמֹאלְךָ** תסור מהדרך לצד ימין או לצד שמאל, **וְאָחֳזוּ לְךָ אֶחָד מֵהַנְּעָרִים** תחזיק בידי אחד מהנערים, **וְקַח לְךָ אֶת חֶלְצֶתוֹ** קח לך את המלבוש של אחד מהנערים. אבנר אמר לעשהאל, כדי שלא תתבייש על כך שלא הצלחת לתפוס אותי, תסטה מהדרך והדבר ייראה כאילו רדפת אחרי אחד מהנערים, ולא אחריי,⁸⁰ **וְלֹא אָבָה עֵשָׂהאֵל לְסוּר מֵאֲחֲרָיו** עשהאל לא רצה לסטות מהרדיפה אחרי אבנר⁸¹: (כב) **וַיִּסֹּף עוֹד אַבְנֵר לְאֹמֶר אֵל עֵשָׂהאֵל** אבנר הוסיף ואמר לעשהאל: **סוּר לְךָ מֵאֲחֲרֵי תִסְטָה מֵהַרְדִּיפָה אַחֲרָי, לְמָה אֶכְפָּה אֶרְצָה** למה נגיע לידי מצב שאני אהרוג אותך ואתה תיפול לארץ,⁸² **וַאִיךָ אֵשָׂא פָנַי אֵל יוֹאָב אַחִידְךָ** (אם אהרוג אותך) איך אוכל להסתכל בפניו של יואב אחיד, אני

⁷¹ מצודות.

⁷² רד"ק: הסיבה לדגש שהיו אלה מבני בנימין, למרות שמספיק היה להיות כתוב שהיו אלה מעבדי איש בשת היא כדי לומר לנו שהיו אלה שבט בנימין שהלכו להמליך את איש בשת.

⁷³ מצודות. מלבי"ם: בהתחלה רצו רק להחזיק את הראש אחד של השני אך הדבר התפתח למלחמה של ממש.

⁷⁴ מצודות.

⁷⁵ מצודות.

⁷⁶ מצודות. רד"ק בפירושו השני כתב שצורים היינו חזקים.

⁷⁷ מצודות.

⁷⁸ רד"ק. מהמצודות משמע שהכוונה היא לצב.

⁷⁹ מצודות.

⁸⁰ מצודות ומלבי"ם. רד"ק: תפוס את אחד מהנערים כדי שיארוח לך חברה, ואם אתה מפחד מכך שיהרוג אותך, תיקח גם את כלי מלחמתו (לפי רד"ק החליצה הם כלי מלחמה ולא הלבוש) כדי שיפחד להזיק לך.

⁸¹ מצודות.

⁸² מצודות ורד"ק.

אתבייש ולא אוכל להסתכל בפני יואב אחיך, מרוב בושה על כך שאהרוג אותך⁸³: **כג) וַיִּמְאַן לְסוּר עֲשֵׂהֲאֵל** סירב להפסיק לרדוף אחרי אבנר,⁸⁴ **וַיִּכְהוּ אַבְנֵר בְּאַחֲרֵי הַחֲנִית** אבנר הכה את עשהאל עם החלק החד של החנית שנמצא על קת החנית. לחניתות שבידיהם היה חלק חד בחלק התחתון של הקת, בו הם היו נועצים את החנית בתוך האדמה,⁸⁵ **אֶל הַחֲמֹשׁ** אל ליבו. אבנר נעץ את החלק החד שבתחתית הקת של החנית לתוך ליבו של עשהאל,⁸⁶ **וַתֵּצֵא הַחֲנִית מֵאַחֲרָיו** החנית ננעצה כל כך עמוק בליבו של עשהאל עד שהיא יצאה אל מעבר לגבו של עשהאל,⁸⁷ **וַיִּפֹּל שָׁם וַיָּמָת תַּחְתָּיו** עשהאל נפל במקום שבו הכה אותו אבנר ובאותו מקום מת,⁸⁸ **וַיְהִי כָּל הַבָּא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָפַל שָׁם עֲשֵׂהֲאֵל וַיָּמָת** כל אדם שהגיע אל המקום בו נפל עשהאל ומת, **וַיַּעֲמְדוּ** (כל אדם שהגיע אל המקום בו נפל עשהאל ומת) נעמד מרוב בהלה, ולא המשיך לרדוף אחרי חיילי ישראל⁸⁹: **כד) וַיִּרְדְּפוּ יוֹאָב וְאַבְיָשִׁי אַחֲרֵי אַבְנֵר** בניגוד לשאר חיילי דוד שנעמדו ולא המשיכו במרדף, יואב ואבישי המשיכו לרדוף אחרי אבנר,⁹⁰ **וַהֲשִׁמֹּשׁ בָּאָה הַשֶּׁמֶשׁ שְׁקֵעָה**,⁹¹ **וַהֲמָה בָּאוּ עַד גְּבַעַת אֲמָה** יואב ואבישי הגיעו אל גבעה שנקראת גבעת האמה על שם אמת מים שהייתה בצד הגבעה,⁹² **אֲשֶׁר עַל פְּנֵי גֵיחַ** גבעת האמה נמצאת ליד מקום שנקרא גיח, **דֶּרֶךְ מְדַבֵּר גְּבַעוֹן** יואב ואבישי הגיעו אל גבעת האמה על ידי שהם הלכו דרך מדבר גבעון⁹³: **כה) וַיִּתְקַבְּצוּ בְנֵי בְנִימִן אַחֲרֵי אַבְנֵר** החיילים של שבט בנימין נאספו מאחרי אבנר, כדי להצילו מיואב ואבישי,⁹⁴ **וַיְהִיו לְאַגְדָּה אַחַת** חיילי בנימין נאספו לקבוצה אחת,⁹⁵ **וַיַּעֲמְדוּ עַל רֹאשׁ גְּבַעָה אַחַת** אבנר והחיילים עמדו בראש אחת הגבעות: **כו) וַיִּקְרָא אַבְנֵר אֶל יוֹאָב וַיֹּאמֶר** אבנר קרא אל יואב ואמר: **הֲלֹנֵצַח תֵּאָכַל חֶרֶב** האם לעולם אנחנו ניתן לחרב להרוג אנשים מאיתנו, האם לעולם נהרוג זה את זה,⁹⁶ **הֲלוֹא יִדְעֶתָהּ כִּי מָרָה תִּהְיֶה בְּאַחֲרוֹנָה** הרי אתה יודע שבסוף, התוצאה תהיה מרה, אתה יודע שהמלחמה לא תסתיים בטוב, ואחד מאיתנו ימות,⁹⁷ **וְעַד מָתִי לֹא תֹאמַר לְעַם לְשׁוֹב מֵאַחֲרֵי אַחֲיָהֶם** עד מתי לא תאמר לחיילך לחזור מלרדוף אחרי אחיהם משבט בנימין? עד מתי לא תאמר לחיילך שיפסיקו לרדוף אחרי חיילי⁹⁸: **כז) וַיֹּאמֶר יוֹאָב** יואב ענה לאבנר, **חִי הָאֱלֹהִים** אני נשבע בשמו של ה', **כִּי לֹאֵל דְּבַרְתָּ** אם מההתחלה לא היית מדבר ואומר "יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו",⁹⁹ **כִּי אֲזִי מִהַבְּקָר נַעֲלֶה הָעַם אִישׁ מֵאַחֲרֵי אָחִיו** כבר בבוקר היו כולם מסתלקים אחד מהשני, כבר מהבוקר

⁸³ מצודות.

⁸⁴ מלבי"ם: לא אבה היינו ברצון. וימאן היינו בפה, שאמר לו שאינו מספיק לרדוף אחריו.

⁸⁵ מצודות. מלבי"ם: החלק האחורי של החנית, קת החנית.

⁸⁶ מצודות. חז"ל אמרו שהיה זה החלק שבו הכבד נמצא וכן פירש רש"י.

⁸⁷ מצודות.

⁸⁸ מצודות, רש"י ורד"ק.

⁸⁹ מצודות.

⁹⁰ מצודות.

⁹¹ מצודות.

⁹² רד"ק.

⁹³ מצודות.

⁹⁴ תרגום.

⁹⁵ מצודות.

⁹⁶ מצודות.

⁹⁷ מצודות.

⁹⁸ תרגום.

⁹⁹ מצודות.

לא היינו נלחמים, אלא ממשיכים כל אחד בדרכו¹⁰⁰: **וַיִּתְקַע יוֹאָב בְּשׁוֹפָר יוֹאֵב תִּקַּע בְּשׁוֹפָר כַּדִּי לֹמֵר לַחֲיִלּוֹ שְׁלֵא יִמְשִׁיכוּ לַרְדּוֹף אַחֲרַי אַבְנֵר וַחֲיִלּוֹ**,¹⁰¹ **וַיַּעֲמְדוּ כָּל הָעָם וְלֹא יָרְדְּפוּ עוֹד אַחֲרַי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִסְפוּ עוֹד לְהִלָּחֵם חֲיִלּוֹ שֶׁל יוֹאֵב נַעֲמְדוּ, וְלֹא הַמְשִׁיכוּ לַרְדּוֹף אַחֲרַי יִשְׂרָאֵל וְלֹא הַמְשִׁיכוּ לְהִלָּחֵם בָּהֶם**¹⁰²:
(כט) וְאַבְנֵר וְאַנְשָׁיו הָלְכוּ בְּעֶרְבָה כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא בְּמִשַׁךְ כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, הִלְכוּ אַבְנֵר וְאַנְשָׁיו בְּשֹׁט מִיִּשׁוּרֵי כַּדִּי לְהִתְרַחֵק מִיּוֹאֵב, שֶׁהָרִי אַבְנֵר פָּחַד שְׁמֵא יוֹאֵב יִתְחַרֵּט וַיִּתְקִיף אוֹתוֹ,¹⁰³ **וַיַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן אַבְנֵר וְאַנְשָׁיו עָבְרוּ אֶת נְהַר הַיַּרְדֵּן, וַיֵּלְכוּ כָּל הַבְּתָרוֹן אַבְנֵר וְאַנְשָׁיו הִגִּיעוּ לְמַחֲזוֹ שְׁנִקְרָא בְּתָרוֹן,**¹⁰⁴ **וַיָּבֹאוּ מִחֲנָיִם אַבְנֵר וְאַנְשָׁיו הִגִּיעוּ אֶל מִחֲנָיִם:** (ל) **וַיּוֹאֵב שָׁב מֵאַחֲרַי אַבְנֵר יוֹאֵב חֹזֵר מִלַּרְדּוֹף אַחֲרַי אַבְנֵר, וַיִּקְבֹּץ אֶת כָּל הָעָם יוֹאֵב אֶסֶף אֶת כָּל חֲיִלּוֹ, כַּדִּי לְרַאוֹת מִי נִהְרַג בְּמִלְחָמָה,**¹⁰⁵ **וַיִּפְקְדוּ מֵעֲבָדֵי דָּוִד תְּשֻׁעָה עֶשְׂרֵי אִישׁ וְעֶשְׂרֵה אֵל מֵעֲבָדָיו שֶׁל דָּוִד הָיוּ חֹסְרִים (נִהְרְגוּ בְּמִלְחָמָה) תְּשֻׁעָה עֶשְׂרֵי חֲיִלִּים וְגַם עֲשָׂה אֶל נִהְרַג**¹⁰⁶: (לא)
וְעֲבָדֵי דָּוִד הָכֹּו מִבְּנֵימָן וּבְאַנְשֵׁי אַבְנֵר חֲיִלֵּי דָּוִד הִרְגוּ מִחֲיִלֵּי שֶׁבֶט בְּנֵימָן שֶׁהָיוּ תַּחַת פִּיקוּדוֹ שֶׁל אַבְנֵר,¹⁰⁷ **שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים אִישׁ מֵתוּ בְּסֶךְ הַכָּל הִרְגוּ חֲיִלֵּי דָּוִד מִחֲיִלֵּי בְּנֵימָן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים חֲיִלִּים**¹⁰⁸:
(לב) וַיִּשְׂאוּ אֶת עֲשָׂהאֵל חֲיִלֵּי דָּוִד נִשְׂאוּ אֶת גּוֹפְתוֹ שֶׁל עֲשָׂהאֵל, וַיִּקְבְּרוּהוּ בְּקִבְרֵי אָבִיו אֲשֶׁר בֵּית לָחֶם חֲיִלֵּי דָּוִד קָבְרוּ אֶת עֲשָׂהאֵל בְּקִבְרוֹ שֶׁל אָבִיו שֶׁהָיָה בְּבֵית לָחֶם, וַיֵּלְכוּ כָּל הַלַּיְלָה יוֹאֵב וְאַנְשָׁיו יוֹאֵב וְאַנְשָׁיו הִלְכוּ גַם הֵם לְאוֹרֵךְ כָּל הַלַּיְלָה, כִּיוּן שִׁיּוֹאֵב פָּחַד שְׁמֵא אַבְנֵר יִתְקוֹף אוֹתוֹ,¹⁰⁹ **וַיֵּאָר לָהֶם בְּחִבְרוֹן כְּשִׁיּוֹאֵב וְאַנְשָׁיו הִגִּיעוּ אֶל חִבְרוֹן, הָיָה לָהֶם כֶּבֶד אֹרֵךְ בּוֹקֵר**¹¹⁰:

שְׁמוּאֵל ב פֶּרֶק ג

(א) וַתְּהִי הַמְּלַחְמָה אַרְבָּה בֵּין בֵּית שָׂאוֹל וּבֵין בֵּית דָּוִד הַמְּלַחְמָה בֵּין בֵּית שָׂאוֹל לְבֵית דָּוִד נִמְשַׁכָּה לְאוֹרֵךְ הָרַבָּה זָמַן,¹¹¹ **וְדָוִד הֵלֵךְ וַחֲזַק לְאוֹרֵךְ הַזָּמַן, דָּוִד הִמְשִׁיךְ לְהִתְחַזֵּק,**¹¹² **וּבֵית שָׂאוֹל הִלְכִים וְדָלִים בֵּית שָׂאוֹל הִלְכוּ וְנִחְלְשׁוּ לְאוֹרֵךְ תְּקוּפַת הַמְּלַחְמָה**¹¹³: **(ב) וַיִּזְלְדוּ לְדָוִד בָּנִים בְּחִבְרוֹן בְּתְּקוּפַת הַזָּמַן שְׁדוּד מֶלֶךְ בְּחִבְרוֹן, נוֹלְדוּ לְדָוִד בָּנִים, וַיְהִי בְּכוֹרוֹ אֲמִנּוֹן לְאַחֲיָנֵעַם הַיִּזְרְעֵאלִית בְּנוֹ הַבְּכוֹר שֶׁל דָּוִד הָיָה אֲמִנּוֹן, שְׁנוֹלְד לְאַחֲיָנֵעַם הַיִּזְרְעֵאלִית: (ג) וּמִשְׁנֵהוּ כָּלֵאָב לְאַבְיָגַיִל אִשְׁתֵּי נָבָל הַכַּרְמֶלִי הֵבֶן שְׁנוֹלְד שְׁנֵי לְדָוִד הָיָה כְּלָאָב, שְׁנוֹלְד**

¹⁰⁰ מצודות. לכאורה משמע שיואב הסכים להפסקת אש, אך מהרד"ק נראה שיואב אכן התכוון להמשיך ולהלחם, ורק לאחר שראה שאין הוא יכול להכריע את המלחמה, הפסיק לרדוף אחרי אבנר.

¹⁰¹ מצודות.

¹⁰² המלבי"ם מחלק: לא רדפו אחרי החיילים הפזורים ולא נלחמו נגד האגודה שהתאספה יחד.

¹⁰³ מצודות.

¹⁰⁴ רש"י ומצודות.

¹⁰⁵ רד"ק.

¹⁰⁶ מצודות. רש"י ומצודות: הסיבה שעשהאל מוזכר בצורה נפרדת היא מפאת חשיבותו.

¹⁰⁷ מצודות.

¹⁰⁸ תרגום.

¹⁰⁹ מצודות.

¹¹⁰ מצודות.

¹¹¹ מצודות.

¹¹² מצודות.

¹¹³ מצודות.

לאביגיל שהייתה אשתו של נבל שהיה גר בכרמל,¹¹⁴ וְהִשְׁלִי אֶבְשָׁלוֹם בֶּן מַעֲכָה הַבֵּן הַשְּׁלִישִׁי שֶׁל דָּוִד הִיָּה אֶבְשָׁלוֹם בֶּן מַעֲכָה,¹¹⁵ בַּת תַּלְמִי מֶלֶךְ גִּשׁוֹר מַעֲכָה הֵייתָה בְּתוֹ שֶׁל תַּלְמִי שֶׁהִיָּה מֶלֶךְ גִּשׁוֹר (גִּשׁוֹר הִיָּה עִם שְׂאֵרְצוֹ הֵייתָה בַּעֲבַר הִירְדָן הַמְזֻרְחִי): (ד) וְהָרְבִיעִי אֲדֹנָיָה בֶּן חַגִּית הַבֵּן הָרְבִיעִי שֶׁל דָּוִד הִיָּה אֲדֹנָיָה בֶּן חַגִּית, וְהַחֲמִישִׁי שְׁפָטִיָּה בֶּן אֲבִיטָל הַבֵּן הַחֲמִישִׁי שֶׁל דָּוִד הִיָּה שְׁפָטִיָּה בֶּן אֲבִיטָל: (ה) וְהַשְּׁשִׁי יִתְרָעַם לְעִגְלָה הַבֵּן הַשִּׁישִׁי שֶׁל דָּוִד הִיָּה יִתְרָעַם בְּנֵה שֶׁל עִגְלָה¹¹⁶ אֲשֶׁת דָּוִד כֹּל אַחַת מֵהַנְּשִׁים שֶׁהוֹזְכְּרוּ הֵייתָה אֲשֶׁתוֹ דָּוִד,¹¹⁷ אֵלֶּה יְלָדוֹ לְדָוִד בְּחִבְרוֹן שֶׁשֶׁת הַבָּנִים הָאֵלֶּה הֵם הַבָּנִים שֶׁנּוֹלְדוּ לְדָוִד בַּעִיר חִבְרוֹן: (ו) וַיְהִי בְּהִיּוֹת הַמֶּלֶחֶמָה בֵּין בֵּית שָׁאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד לְאֹרֶךְ הַזְּמַן בּוֹ הֵייתָה הַמֶּלֶחֶמָה בֵּין בֵּית שָׁאוּל לְבֵית דָּוִד, וְאַבְנֵר הָיָה מִתְחַזֵּק בְּבֵית שָׁאוּל אֲבֵנֵר הִיָּה מְנַהֵיג אֶת בֵּית הַמְּלוּכָה, וְרָצָה לְהַעֲמִיד אֶת הַמְּלוּכָה בִּידֵיו שֶׁל אִישׁ בִּשְׁת׃¹¹⁸: (ז) וְלִשְׁאוּל פְּלִגְשׁ לִשְׁאוּל הֵייתָה אִשָּׁה שֶׁהֵייתָה פִּלְגֶשׁ, אִשָּׁה שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ כְּתוּבָה כְּשֶׁהִתְחַתְּנָה, וְשָׁמָּה רָצְפָה בַּת אִיָּה שְׁמָה שֶׁל הַפִּלְגֶשׁ הֵייתָה רָצְפָה בַּת אִיָּה, וַיֹּאמֶר אֶל אֲבֵנֵר אִישׁ בִּשְׁת׃ אֲמַר לְאַבְנֵר,¹¹⁹ מִדּוּעַ בָּאתָ אֵל פִּלְגֶשׁ אֲבִי לְמָה הִתְחַתַּנְתָּ עִם הַפִּלְגֶשׁ שֶׁל אֲבִי שָׁאוּל. רַק לְמֶלֶךְ מוֹתֵר לְהִתְחַתֵּן עִם אִשָּׁה אוֹ פִּלְגֶשׁ שֶׁל מֶלֶךְ אַחֵר שְׁמָת, וְלִכֵּן לְאַבְנֵר הִיָּה אֲסוּר לְהִתְחַתֵּן עִם הַפִּלְגֶשׁ שֶׁל שָׁאוּל: (ח) וַיַּחֲרֵ לְאַבְנֵר מְאֹד עַל דְּבָרֵי אִישׁ בִּשְׁת׃ וַיֹּאמֶר אֲבֵנֵר כַּעַס עַל דְּבָרָיו שֶׁל אִישׁ בִּשְׁת׃ וְאָמַר, הֲרֹאשׁ פֶּלֶב אֲנִכִּי אֲשֶׁר לִיהוָדָה הָאִם אֲנִי מְמוֹנָה עַל הַכְּלָבִים שֶׁבִּיהוּדָה, הָאִם אֲנִי מְמוֹנָה עַל הַשּׁוֹנָאִים שֶׁלֶךְ,¹²¹ הַיּוֹם אֶעֱשֶׂה חֶסֶד עִם בֵּית שָׁאוּל אֲבִיךָ הָאִם לְאַחַר שְׁבִיזִית אוֹתִי, רָאוּי שְׂאֵנִי אֶעֱשֶׂה חֶסֶד עִם בֵּית שָׁאוּל,¹²² אֵל אֲחִיו (הָאִם לְאַחַר שְׁבִיזִית אוֹתִי) רָאוּי שְׂאֵעֲשֶׂה חֶסֶד עִם קְרוּבֵי שֶׁל שָׁאוּל,¹²³ וְאֵל מְרַעְהוֹ (הָאִם לְאַחַר שְׁבִיזִית אוֹתִי) רָאוּי שְׂאֵעֲשֶׂה חֶסֶד עִם חֲבָרָיו שֶׁל שָׁאוּל,¹²⁴ וְלֹא הַמְצִיתָךְ בְּיַד דָּוִד אֲנִי הָרִי לֹא מִסְרַתִּי אוֹתָךְ בִּידֵיו שֶׁל דָּוִד,¹²⁵ וְתִפְקֹד עָלַי עֹז הָאִשָּׁה הַיּוֹם (וְאֵתָה עֹשִׂית הַפּוֹךְ מֵהַחֶסֶד שֶׁעֲשִׂיתִי אִיתָךְ) וְהִזְכַּרְתָּ לִּי אֶת הַחֲטָא שֶׁהִתְחַתַּנְתִּי עִם הַפִּלְגֶשׁ שֶׁל שָׁאוּל¹²⁶: (ט) כֹּה יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לְאַבְנֵר וְכֹה יִסִּיף לוֹ אֲנִי נִשְׁבַּע בְּשֵׁם ה', כִּי

¹¹⁴ מצודות. רש"י: שמו היה דניאל ונקרא כלאב משום שהיו ליצני הדור אומרים שאביגיל הייתה מעוברת מנבל, ולכן נהפך קלסתריו ונדמה לאביו. חז"ל אמרו שהסיבה היא שהיה מכלים פני מפִּבֶּשֶׁת בַּהֲלָכָה. רד"ק: הרבה פעמים יש לאנשים בתנ"ך שתי שמות.

¹¹⁵ מצודות: מעכה הייתה אשת יפת תואר שלקח דוד במלחמה. רד"ק: אשת יפת תואר מוכרת להתגיייר אך הבן שנולד ממנה יוצא כדמות השורש ממנו נלקח.

¹¹⁶ לפי חז"ל מיכל היא עגלה. הרד"ק מסייע למדרש חז"ל כשאומר ש"אשת דוד" נאמר רק על עגלה, ולפי"ז, דברי הנביא שלמיכל לא היה בן עד יום מותה הכוונה היא מאותו יום שבו כעסה על דוד, אך לפני כן היה לה ולד. אולם, הרד"ק כותב שלפי הפשט עגלה היא אישה אחרת, ומיכל לא הזכיר כאן, מפני שלא היה לה בן. לפי"ז, הסיבה שדווקא אצל עגלה נאמר "אשת דוד" היא מכיוון שהיא לא הייתה ממשפחה ידועה ולא היה לה שום ייחוסחוץ מכך שהייתה אשתו של דוד. פירוש נוסף שכתב הרד"ק הוא שעגלה הייתה אשתו של שאול ולאחר מותו של שאול, לקחה דוד.

¹¹⁷ מצודות.

¹¹⁸ מלבי"ם + מצודות.

¹¹⁹ מצודות.

¹²⁰ מלבי"ם: אבנר באמת עשה זאת כיוון שהתגאה בכך שהתחזק במלוכה.

¹²¹ מצודות. רד"ק: הרי גם לו הייתי ראש כלב, לא היה ראוי לבא אליי בטענות על לקיחת הפילגש. רש"י: אני מעדיף להיות ראש לכלבים אצל דוד מאשר להיות ראש אצלך.

¹²² מצודות.

¹²³ מצודות.

¹²⁴ מצודות.

¹²⁵ מצודות.

¹²⁶ מצודות.

כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַע יְקֹקֶק לְדָוִד כִּמוֹ שֶׁה' נִשְׁבַע לְדָוִד, שֶׁהַמְּלוּכָה תִּהְיֶה שְׁלוֹ, ¹²⁷ כִּי בֶן אֶעֱשֶׂה לוֹ כַּד אֶעֱשֶׂה כִּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁל ה' לְדָוִד, אֲנִי אֲסַיֵּעַ בִּידְיוֹ שֶׁל דָּוִד לְמִלּוּךְ ¹²⁸: (ו) לְהַעֲבִיר הַמַּמְלָכָה מִבֵּית שָׁאוּל וּלְהַקִּים אֶת כֶּסֶף דָּוִד עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל יְהוּדָה מִדָּן וְעַד בָּאֵר שָׁבַע (אֲבִנֵּר מִמִּשְׁכַּד בְּדִבְרֵיו) אֲנִי אֶעֱבִיר אֶת הַמַּמְלָכָה מִבֵּית שָׁאוּל, וְאֶקִּים אֶת מַמְלַכּוֹת דָּוִד עַל יִשְׂרָאֵל וְיְהוּדָה מִדָּן בְּצַפּוֹן וְעַד בָּאֵר שֶׁבַע בְּדִרוֹם: (י) וְלֹא יִכָּל עוֹד לְהָשִׁיב אֶת אֲבִנֵּר דְּבָר אִישׁ בִּשְׁתֵּי לַאֲשֵׁר יִכּוֹל לַעֲנוֹת לְאֲבִנֵּר, ¹²⁹ מִיִּדְּאֲתוֹ אֲתוֹ הִסִּיבָה שְׁאִישׁ בִּשְׁתֵּי לַאֲשֵׁר יִכּוֹל לַעֲנוֹת לְאֲבִנֵּר הִיא מִכִּוּוֹן שְׁאִישׁ בִּשְׁתֵּי פָחוּד מֵאֲבִנֵּר: (יב) וַיִּשְׁלַח אֲבִנֵּר מִלְּאֲכִים אֶל דָּוִד אֲבִנֵּר שֶׁלַח שְׁלִיחִים אֶל דָּוִד, תַּחֲתָיו אֲבִנֵּר שֶׁלַח אֶת הַשְּׁלִיחִים מִמְּקוֹמוֹ, מִהַמְּקוֹם בּוֹ הוּא הִיָּה, ¹³⁰ לְאֹמֵר כַּד אֲמַרְוּ הַשְּׁלִיחִים לְדָוִד בְּשֵׁמוֹ שֶׁל אֲבִנֵּר, לְמִי אֲרִיץ לְאֹמֵר אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעִים בְּשֵׁמוֹ שֶׁל מִי שֶׁהָאֲרִץ שְׁלוֹ וְאוֹמְרִים, אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעִים בְּשֵׁם ה', ¹³¹ כִּרְתָהּ בְּרִיתְךָ אִתִּי תִכְרוֹת אִתִּי בְרִית, בּוֹא נִהְיֶה אוֹהָבִים, ¹³² וְהִנֵּה יָדֵי עַמְּךָ לְהִסָּב אֵלַיְךָ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֶעֱזֹר לְךָ לְסַבֵּב אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל שִׁקְבְּלוּ אֶת מַלְכוּתְךָ ¹³³: (יג) וַיֹּאמֶר דָּוִד עֲנֵה לְשִׁלְחֵי שֶׁל אֲבִנֵּר, טוֹב טוֹבִים הַדְּבָרִים שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים, אֲנִי אֶכְרַת אֶתְּךָ בְּרִית אֲנִי מִסְכִּים לְכָרוֹת אִתְּךָ, אֲבִנֵּר, בְּרִית, אֶךְ דְּבָר אֶחָד אֲנִי שָׂאֵל מֵאַתְּךָ לְאֹמֵר אֶךְ דְּבָר אֶחָד אֲנִי מִבְּקֶשׁ מִמֶּךָ אֲבִנֵּר, לֹא תִרְאֶה אֶת פְּנֵי אֲתָה, אֲבִנֵּר, לֹא תִרְאֶה אֶת פְּנֵי, לֹא תִבּוֹא לִפְגוֹשׁ אוֹתִי, כִּי אִם לְפָנַי הִבִּיאֶךָ אֶת מִיכָל בֵּית שָׁאוּל בְּבִיאַךְ לְרִאוֹת אֶת פְּנֵי (אֲתָה אֲבִנֵּר לֹא תִרְאֶה אֶת פְּנֵי) אֲלֵא אִם לְפָנַי שֶׁאַתָּה תִרְאֶה אֶת פְּנֵי, אֲתָה תִבִּיא אֵלַי אֶת מִיכָל בֵּית שָׁאוּל כִּשְׁתִּבּוֹא לִפְגוֹשׁ אוֹתִי. אֲיִנְנִי מִסְכִּים שֶׁתִּבּוֹא לְרִאוֹת אֶת פְּנִיךָ בְּלֹא מִיכָל בֵּית שָׁאוּל ¹³⁴: (יד) וַיִּשְׁלַח דָּוִד מִלְּאֲכִים אֶל אִישׁ בִּשְׁתֵּי בֶן שָׁאוּל דָּוִד שֶׁלַח שְׁלִיחִים אֶל אִישׁ בִּשְׁתֵּי בְנוֹ שֶׁל שָׁאוּל, לְאֹמֵר שְׁלִיחֵי שֶׁל דָּוִד אֲמַרְוּ לְאִישׁ בִּשְׁתֵּי אֶת הַדְּבָרִים הַבָּאִים, תִּנְּהָ אֶת אֲשֶׁתִּי אֶת מִיכָל אֲשֶׁר אֲרִשְׁתִּי לִי בְּמֵאָה עֲרָלוֹת פְּלִשְׁתִּים תַּחֲזִיר לִי אֶת מִיכָל בֵּית שָׁאוּל שֶׁהִתְאַרְסְתִּי אִתָּה תִּמּוֹרֵת מֵאֵה עֲרָלוֹת פְּלִשְׁתִּים שֶׁנִּתְּנִי לְאֲבִיךָ בְּעַבּוּרָה. לְאַחַר שֶׁאֲבִנֵּר פָּנָה אֶל דָּוִד כְּדִי לְכָרוֹת אִתּוֹ בְּרִית, יָדַע דָּוִד שְׁאִישׁ בִּשְׁתֵּי יִסְכִּים לְתֵת לוֹ אֶת מִיכָל, שֶׁהָרִי אֲבִנֵּר נִיחַל אֶת מַמְלַכְתּוֹ שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתֵּי, וּבִרְרוֹר שְׁאִישׁ בִּשְׁתֵּי הִיָּה מִסְכִּים לְהַחֲזִיר אֶת מִיכָל אִם אֲבִנֵּר הִיָּה רוּצָה בְּכֹךְ ¹³⁵: (טו) וַיִּשְׁלַח אִישׁ בִּשְׁתֵּי אִישׁ שֶׁלַח שְׁלִיחִים, וַיִּקְחָה מִעַם אִישׁ שְׁלִיחֵי שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתֵּי לְקַחְוֹ אֶת מִיכָל מִעַם בְּעֵלָה, ¹³⁶ מִעַם פְּלִטְיָאֵל בֶּן לִישׁ לְאָדָם שֶׁשְׁלִיחֵי שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתֵּי לְקַחְוֹ מִמֶּנּוּ אֶת מִיכָל קְרָאוּ פְּלִטִי בֶן לִישׁ. ¹³⁷ לְאַחַר שֶׁדוּד בִּרְחַ, נָתַן שָׁאוּל אֶת מִיכָל לְפִלְטִי בֶן לִישׁ,

¹²⁷ מצודות. רד"ק: למרות שלא הייתה שבועה, דבריו של ה' הם כשבועה. או שהיות וה' אמר לשאול פעמיים שהוא ייתן את המלוכה למישהו אחר.

¹²⁸ מצודות.

¹²⁹ מצודות.

¹³⁰ מצודות. רש"י בפירושו השני: אבנר כתב את שמו באיגרת לפני שמו של דוד ונענש על כך. רד"ק: בסתר. מלבי"ם: במקומו, השליחים היו מורשים למלא את מקומו של אבנר.

¹³¹ מצודות. רש"י בפירושו השני: אנחנו אומרים שהארץ ראויה לך, אתה ראוי למלוך. מלבי"ם: על ידי שאנחנו נאמר שהארץ מגיעה לך, כל בית ישראל יעברו אליך.

¹³² מצודות.

¹³³ מצודות.

¹³⁴ מצודות. מלבי"ם: החזרת מיכל לדוד תיתן לגיטימציה למלכותו של דוד כחתן המלך, וגם בשעה שאבנר יביא את מיכל לדוד, לא ייראה הדבר כאילו שבא למרוד באיש בשת, אלא כאילו הולך להחזיר את מיכל בת שאול לדוד.

¹³⁵ מצודות. רד"ק: דוד שלח את השליחים לאיש בשת כדי לא לבייש אותו.

¹³⁶ רש"י..

¹³⁷ מצודות.

ועכשיו שליחיו של איש בשת לקחו חזרה את פלטי: (טז) וַיֵּלֶךְ אֶתְּהָ אִישָׁה פְּלִטִי, בעלה של מיכל, הלך ללוות את מיכל,¹³⁸ הָלוֹךְ וּבִכְהָ אַחֲרֶיהָ עַד בְּחָרִים פְּלִטִי הלך אחרי מיכל ובכה עד שהגיעו למקום שנקרא בחורים,¹³⁹ וַיֹּאמֶר אֱלֹוֹ אֲבִנָּר אֲבִנָּר אמר לפלטי, לֵךְ שׁוֹב לך, תחזור למקומך, וַיֵּשֶׁב פְּלִטִי חֹזֵר לִמְקוֹמוֹ: (יז) וַדַּבֵּר אֲבִנָּר הָיָה עִם זְקַנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֵלֶּה הֵיוּ דַבְּרֵיוֹ שֶׁל אֲבִנָּר עִם זְקַנֵי יִשְׂרָאֵל,¹⁴⁰ גַּם תָּמוּל גַּם שְׁלֹשָׁם גַּם אֶתְמוּל וְגַם שְׁלוֹשׁ, כלומר: גַּם בַּעֲבֹר, הָיִיתֶם מְבַקְשִׁים אֶת דָּוִד לְמַלְכָּךְ עֲלֵיכֶם (גם בעבר) אתם רציתם להמליך עליכם את דוד למלך: (יח) וַעֲתָה עֲכָשִׂי, אחרי שדוד נשוי למיכל ובכך דוד הוא חתנו של המלך וגם הוא נחשב מבית שאול,¹⁴¹ עָשׂוּ תַמְלִיכּוֹ אֶת דָּוִד, כִּי יִקְוֶה אֲמֹר אֵל דָּוִד לֵאמֹר (תמליכו את דוד) כִּיוֹן שֶׁהִ' אֲמַר עַל דָּוִד,¹⁴² בְּיַד דָּוִד עֲבָדֵי הַוְשִׁיעַ אֶת עַמֵּי יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים וּמִיַּד כָּל אֹיְבֵיהֶם אֲנִי אוֹשִׁיעַ אֶת עַמֵּי יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּים וּשְׂאֵר אֹיְבֵיהֶם, בִּידֵי דָוִד: (יט) וַיְדַבֵּר גַּם אֲבִנָּר בְּאָזְנֵי בְנֵימִין אֲבִנָּר דִּבֵּר גַּם בְּאָזְנֵי אֲנָשֵׁי שֶׁבֶט בְּנֵימִין וּשְׁכַנְעוּ אוֹתָם לַעֲבוֹר לְצִדּוֹ שֶׁל דָּוִד,¹⁴³ וַיֵּלֶךְ גַּם אֲבִנָּר לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי דָוִד בְּחֶבְרוֹן אֲבִנָּר הֵלֵךְ לְחֶבְרוֹן כְּדִי לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי שֶׁל דָּוִד, אֶת כָּל אֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל וּבְעֵינֵי כָּל בֵּית בְּנֵימִין (אֲבִנָּר הֵלֵךְ לְחֶבְרוֹן כְּדִי לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי דָוִד) אֶת הַדְּבָרִים שֶׁהִיוּ יֹשְׁרִים בְּעֵינֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁבֶט בְּנֵימִין, כלומר: אֶת הַסְּכֻמַּת יִשְׂרָאֵל וּשְׁבֶט בְּנֵימִין לְקַבֵּל עַל עֲצָמָם אֶת דָּוִד לְמַלְכָּךְ¹⁴⁴: (כ) וַיָּבֵא אֲבִנָּר אֵל דָּוִד חֶבְרוֹן אֲבִנָּר הִגִּיעַ אֶל דָּוִד שֶׁהָיָה בְּחֶבְרוֹן, וְאֵתוֹ עֲשָׂרִים אָנָשִׁים יַחַד עִם אֲבִנָּר הִגִּיעוּ עוֹד עֲשָׂרִים אָנָשִׁים אֶל דָּוִד, וַיַּעַשׂ דָּוִד לְאֲבִנָּר וּלְאָנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ מִשְׁתָּה דָוִד עֲשֵׂה סְעוּדָה לְאֲבִנָּר וּלְעֹשְׂרֵים הָאָנָשִׁים שֶׁהִיוּ אִתּוֹ¹⁴⁵: (כא) וַיֹּאמֶר אֲבִנָּר אֵל דָּוִד אֲבִנָּר אֲמַר לְדָוִד, אֶקְוֶמָהּ וְאֶלְכָהּ וְאֶקְבְּעָהּ אֵל אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל אֲנִי אֶקוּם וְאֶלֶךְ, וְאֶאֱסֹף אֶלֶיךְ אֲדוֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל, וַיְכַרְתּוּ אֶתְּךָ בְּרִית (אֶאֱסֹף אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל בְּגַלְל ש-) כָּל יִשְׂרָאֵל יְכַרְתּוּ אִתְּךָ בְּרִית, וּמְלֻכְתָּ בְּכָל אֲשֶׁר תִּתְּנֶנּוּ נַפְשָׁךְ לְאַחַר כְּרִיתַת הַבְּרִית, אֶתְּךָ תַמְלוֹךְ בְּכָל דָּבָר שֶׁתִּרְצֶה לְמַלּוֹךְ,¹⁴⁶ וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת אֲבִנָּר וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם דָּוִד שִׁלַּח אֶת אֲבִנָּר, וְאֲבִנָּר הֵלֵךְ בְּשָׁלוֹם לְאֶסּוֹף אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל: (כב) וַהֲנִיָּה עֲבָדֵי דָוִד וַיֹּאבָב (לְאַחַר שֶׁאֲבִנָּר הֵלֵךְ) חִיִּלּוּ שֶׁל דָּוִד יַחַד עִם יוֹאָב,¹⁴⁷ כָּאֵם מִהֲגָדוֹד חֹזְרוּ יַחַד מִגְּדוּד חִיִּילֵי הָאוֹיֵב שֶׁנִּלְחַמוּ נֹגְדִים,¹⁴⁸ וַשָּׁלַל רָב עַמָּם הִבִּיאוּ יוֹאָב וְחִיִּילֵי דָוִד הִבִּיאוּ אִיתָם שֶׁל רַב מִהֲגָדוֹד שְׂאוֹתוֹ נִיֻּצְחוּ, וְאֲבִנָּר אֵינְנוּ עִם דָּוִד בְּחֶבְרוֹן (בְּזַמַּן שִׁוְאָב וְחִיִּילֵי דָוִד חֹזְרוּ לְדָוִד) אֲבִנָּר לֹא הָיָה יַחַד עִם דָּוִד בְּחֶבְרוֹן, כִּי שָׁלְחוּ וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם (הַסִּיבָה שֶׁאֲבִנָּר לֹא הָיָה יַחַד עִם דָּוִד בְּחֶבְרוֹן הִיא) מִכִּיוֹן שֶׁדָּוִד שִׁלַּח אֶת אֲבִנָּר לְאֶסּוֹף אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאֲבִנָּר הֵלֵךְ בְּשָׁלוֹם לְאֶסּוֹף אֶת יִשְׂרָאֵל: (כג) וַיֹּאבָב וְכָל הַעֲבָאֵ אֲשֶׁר אִתּוֹ בָּאוּ יוֹאָב וְכָל הַחִיִּילִים שֶׁאִיתָנוּ בָּאוּ, וַיִּגְדּוּ לְיוֹאָב לֵאמֹר אֲמָרוּ לְיוֹאָב אֶת

¹³⁸ מצודות.

¹³⁹ לפי חז"ל הבכי של פלטי היה על שהלכה ממנו מצווה שלא היה צריך יותר להתגבר על יצרו.

¹⁴⁰ מצודות.

¹⁴¹ מצודות.

¹⁴² רש"י.

¹⁴³ מצודות.

¹⁴⁴ מצודות.

¹⁴⁵ מצודות.

¹⁴⁶ מצודות.

¹⁴⁷ מצודות ומלבי"ם: לא היו הרוגים ליואב ולכן חשב שהוא יכול לעשות מה שהוא רוצה.

¹⁴⁸ מצודות. רד"ק: כנראה שהכוונה היא לגדוד חיילים פלשתיים.

הדברים הבאים: **בָּא אֲבִנֵר בֶּן נֹר אֶל הַמֶּלֶךְ** אבנר בן נר הגיע אל דוד המלך, וַיִּשְׁלַחְהוּ דוֹד שִׁלַח את אבנר לדרכו, וַיֵּלֶךְ בְּשָׁלוֹם אבנר הלך בשלום, ללא כל פגע: (כד) וַיָּבֵא יוֹאָב אֶל הַמֶּלֶךְ יואב בא אל דוד המלך, וַיֹּאמֶר יואב שאל את דוד, מָה עָשִׂיתָה אִיךְ יִכּוֹלֶת לַעֲשׂוֹת זֹאת (לשלח את אבנר בשלום), הֲגַיָּה בָּא אֲבִנֵר אֵלַיךְ הֲרִי אֲבִנֵר בֶּן אֵלֶיךְ, לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּו לְמָה שִׁלַּחְתָּ אֶת אֲבִנֵר, וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ מְדוּעַ אֲבִנֵר הִיָּה יִכּוֹל לֵלַכְתָּ לְלֹא כֹל פִּגְעָה: (כה) וַיִּדְעַתְּ אֶת אֲבִנֵר בֶּן נֹר אֶתְּהָ הֲרִי מְכִיר אֶת אֲבִנֵר בֶּן נֹר וַיֹּדַע שֶׁאֲבִנֵר שׁוֹנֵא אוֹתְךָ, ¹⁴⁹ כִּי לִפְתָּחְךָ בָּא אֲבִנֵר בֶּן אֵלֶיךְ כְּדִי לִפְתּוֹת אוֹתְךָ וְכִדִּי לְטֻמוֹן לְךָ מִלְּכֻדוֹת, ¹⁵⁰ וַלְדַעַת אֶת מוֹצְאָךְ אֲבִנֵר רוֹצֵה לְדַעַת אֶת כֹּל מַה שֶׁאֲתָה עוֹשֶׂה כְּשֶׁאֲתָה יוֹצֵא הַחוּצָה, אֶת כֹּל הַמְּלַחְמוֹת שֶׁאֲתָה עוֹשֶׂה וְכוּ', ¹⁵¹ וְאֵת מוֹבְאָךְ וְכֹן רוֹצֵה אֲבִנֵר לְדַעַת אֶת כֹּל מַה שֶׁאֲתָה עוֹשֶׂה כְּשֶׁאֲתָה בֵּיתָה, ¹⁵² וַלְדַעַת אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲתָה עוֹשֶׂה וְכֹן רוֹצֵה אֲבִנֵר לְדַעַת אֶת כֹּל מַה שֶׁאֲתָה עוֹשֶׂה: (כו) וַיֵּצֵא יוֹאָב מֵעַם דָּוִד יוֹאָב יֵצֵא מֵעוֹמְדוֹ לִפְנֵי דוֹד, וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אַחֲרֵי אֲבִנֵר יוֹאָב שֶׁלַח שְׁלִיחִים אֶל אֲבִנֵר כְּדִי לְקַרְוֹ לֹו חֲזָרָה בְּשֵׁמוֹ שֶׁל דוֹד, ¹⁵³ וַיֵּשְׁבוּ אֹתוֹ מִבּוֹר הַסָּרָה שְׁלִיחֵי שֶׁל יוֹאָב הַחֲזִירוּ אֶת אֲבִנֵר מִבְּאֵר שְׁנִמְצָא בֵּין קוֹצִים, שְׁלִיחֵי שֶׁל יוֹאָב מִצְאוּ אֶת אֲבִנֵר בְּמִקּוֹם שֶׁבּוּ יֵשׁ בְּאֵר לִיד קוֹצִים, וּמִשָּׁם הִם הַחֲזִירוּ אוֹתוֹ, ¹⁵⁴ וְדוֹד לֹא יָדַע שִׁיּוֹאָב שֶׁלַח שְׁלִיחִים לְהַחֲזִיר אֶת אֲבִנֵר: (כז) וַיֵּשֶׁב אֲבִנֵר חֶבְרוֹן אֲבִנֵר חֲזָר אֶל חֶבְרוֹן, וַיִּטְהֹוּ יוֹאָב אֶל תּוֹךְ הַשָּׁעַר יוֹאָב הִטָּה אֶת אֲבִנֵר מִדְּרָכּוֹ, אֶל תּוֹךְ פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר חֶבְרוֹן, ¹⁵⁵ לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּשָׁלִי (יוֹאָב הִטָּה אֶת אֲבִנֵר אֶל תּוֹךְ הַשָּׁעַר) כְּדִי לְדַבֵּר אִתּוֹ עַל מַה שֶׁלִּפְנֵי טַעֲנָתוֹ שֶׁל יוֹאָב, הַמֶּלֶךְ שָׁכַח לֹאמַר לְאֲבִנֵר, ¹⁵⁶ וַיִּכְהוּ שָׁם הַחֲמֹשׁ יוֹאָב דָּקָר אֶת אֲבִנֵר בְּתוֹךְ לְבוֹ, ¹⁵⁷ וַיִּמָּת בְּדָם עוֹשֶׂה אֶל אַחֲיוֹ הַסִּיבָה שִׁיּוֹאָב הֲרַג אֶת אֲבִנֵר הִיא מְכִיוּוֹן שֶׁאֲבִנֵר הֲרַג אֶת עֶשְׂהָאֵל אַחֲיוֹ שֶׁל יוֹאָב ¹⁵⁸: (כח) וַיִּשְׁמַע דָּוִד מֵאַחֲרֵי כֵן דוֹד שָׁמַע אֶת כֹּל מַעֲשֵׂה הַרִיגָתוֹ שֶׁל אֲבִנֵר רַק אַחֲרֵי שִׁיּוֹאָב כָּבַר הֲרַג אֶת אֲבִנֵר, וְלִכֵּן דוֹד לֹא הִיָּה יִכּוֹל לְמַנּוּעַ אֶת הַרִיגָתוֹ שֶׁל אֲבִנֵר, ¹⁵⁹ וַיֹּאמֶר דוֹד אִמֵּר, נָקִי אֲנִי וּמִמְלַכְתִּי מֵעַם יִקְוֶה עַד עוֹלָם מִדְּמֵי אֲבִנֵר בֶּן נֹר אֲנִי זָכָאִי מִהַרִיגָתוֹ שֶׁל אֲבִנֵר בֶּן נֹר, וְלִכֵּן אֵינִי מְגִיעַ לִי אוֹ לְמַמְלַכְתִּי עוֹנֵשׁ עַל מִיתָתוֹ שֶׁל אֲבִנֵר ¹⁶⁰: (כט) יִחְלוּ עַל רֹאשׁ יוֹאָב וְאֶל כָּל בֵּית אָבִיו הַעוֹנֵשׁ עַל הַרִיגָת אֲבִנֵר יִחְלוּ עַל יוֹאָב וּמִשְׁפַּחְתּוֹ, ¹⁶¹ וְאֶל יִכָּרֵת מִבֵּית יוֹאָב לֹא יִיפְסַק מִזְרַעוֹ שֶׁל יוֹאָב, ¹⁶² זָב אָדָם שְׁחוּלָה בְּמַחְלָה שֶׁנִּקְרָאת זִיבָה, וּמִצְרַע אָדָם שְׁחוּלָה בְּמַחְלָת הַצְרַעַת, וּמִחֲזִיק בְּפִלֶךְ אָדָם

¹⁴⁹ מצודות.

¹⁵⁰ מצודות.

¹⁵¹ מצודות.

¹⁵² מצודות.

¹⁵³ מצודות.

¹⁵⁴ מצודות. חז"ל: בור וסירה גרמו לאבנר שייהרג, שעל ידם דחה את דברי דוד, שלא האמין שדוד לקח את

צפחת המים וקרע את כנף מעילו של שאול.

¹⁵⁵ מצודות ורד"ק. רש"י: אל הסנהדרין.

¹⁵⁶ מצודות. רש"י: הכוונה היא לשגגתו של אבנר, שאבנר לא הבין שיואב הולך להרוג אותו. רד"ק: הכוונה היא

כאילו בשלום או שהכוונה היא בפתאומיות. חז"ל דרשו ששאל את אבנר היאך גדמת חולצת וכשאבנר הראה לו,

יואב הרג אותו.

¹⁵⁷ עיין פרק ב' פס' כג'.

¹⁵⁸ מצודות.

¹⁵⁹ מלבי"ם.

¹⁶⁰ מצודות.

¹⁶¹ מצודות.

¹⁶² תרגום.

שנשען כל הזמן על משענת בגלל שיש לו מחלה ברגליו,¹⁶³ וְנִפְלַ בְּחָרֵב אִדָּם שִׁמּוֹת בְּחָרֵב, וְחָסֵר לָחֶם אִדָּם שִׁחֵסֵר לוֹ לָחֶם: (ל) וַיֹּאבֵב וַאֲבִישִׁי אַחִיו הָרְגוּ לְאַבְנֵר יוֹאֵב וַאֲבִישִׁי הָרְגוּ אֶת אַבְנֵר (אבִישִׁי עֶזֶר לְיוֹאֵב),¹⁶⁴ עַל אֲשֶׁר הִמִּית אֶת עֵשָׂה אֶל אַחֵיהֶם בְּגִבְעוֹן בְּמַלְחָמָה (יוֹאֵב וַאֲבִישִׁי הָרְגוּ אֶת אַבְנֵר) עַל כֵּךְ שֶׁאַבְנֵר הָרַג אֶת עֵשָׂה אֶל אַחֵיהֶם בְּאִמְצַע הַמַּלְחָמָה, אֲךָ יוֹאֵב וַאֲבִישִׁי הָרְגוּ אֶת אַבְנֵר בְּזִמְן שֶׁל שְׁלוֹם¹⁶⁵: (לֵא) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יוֹאֵב וְאֶל כָּל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ דָּוִד אָמַר לְיוֹאֵב וּלְחַיִּילִים שֶׁהָיוּ יַחַד עִם יוֹאֵב, (דָּוִד רָצָה שֶׁגַם יוֹאֵב יִתְאַבֵּל עַל מוֹתוֹ שֶׁל אַבְנֵר),¹⁶⁶ קָרְעוּ בְּגָדֵיכֶם תִּקְרְעוּ אֶת הַבְּגָדִים שֶׁלְכֶם לְאוֹת אַבֵּל עַל מוֹתוֹ שֶׁל אַבְנֵר,¹⁶⁷ וְחָגְרוּ שִׁקִּים תִּלְבְּשׁוּ שִׁקִּים (גַּם כֵּן לְאוֹת אַבֵּל עַל מוֹתוֹ שֶׁל אַבְנֵר),¹⁶⁸ וְסִפְדוּ לְפָנַי אַבְנֵר תִּסְפְּדוּ, תֹּאמְרוּ דְבָרֵי צַעַר בַּהֲלוּוִיִּיתוֹ שֶׁל אַבְנֵר,¹⁶⁹ וְהִמְלִיךְ דָּוִד הֵלֵךְ אַחֲרַי הַמָּטָה דָּוִד הָיָה הוֹלֵךְ אַחֲרַי מִיִּטְתּוֹ שֶׁל אַבְנֵר כְּדֵי שֶׁכּוֹלֵם יִדְעוּ שֶׁלֹּא הוּא צִוּוּה לְהַרוֹג אֶת אַבְנֵר (זֹאת לְמַרְוֹת שֶׁאֵין זֶה דִּרְכּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ לִלְכַת אַחַר הַמִּיטָה)¹⁷⁰: (לֵב) וַיִּקְבְּרוּ אֶת אַבְנֵר בְּחֶבְרוֹן דָּוִד וְאֲנָשָׁיו קִבְּרוּ אֶת אַבְנֵר בְּקִבְרֵי שֶׁהָיָה בְּעִיר חֶבְרוֹן, וַיִּשָּׂא הַמֶּלֶךְ אֶת קוֹלוֹ וַיִּבֶךְ דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָרִים אֶת קוֹלוֹ וַיִּבְכֶּה,¹⁷¹ אֶל קִבְרֵי אַבְנֵר (דָּוִד בִּכָּה) עַל קִבְרוֹ שֶׁל אַבְנֵר,¹⁷² וַיִּבְכּוּ כָּל הָעָם הָעָם שֶׁהָיָה עִם דָּוִד בִּכָּה גַם הוּא עַל מוֹתוֹ שֶׁל אַבְנֵר: (לֵג) וַיִּקְנֶן הַמֶּלֶךְ אֶל אַבְנֵר וַיֹּאמֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ אָמַר קִינָה (הַסִּפְדָּה)¹⁷³ עַל אַבְנֵר וְכַךְ אָמַר,¹⁷⁴ הַכְּמוֹת נִבְּל יָמוֹת אַבְנֵר הָאֵם רָאוּי הוּא שֶׁאַבְנֵר יָמוֹת כְּמוֹ אִישׁ פְּחוֹת (נִבְּל)? הָרִי רָאוּי לְאַבְנֵר לְמוֹת מוֹת גִּיבּוֹרִים בְּמַלְחָמָה וְלֹא לְמוֹת עַל יַדֵּי שְׂרִימוֹ אוֹתוֹ¹⁷⁵: (לֵד) וַיִּדָּף לֹא אֶסְרוֹת הָרִי יָדִיךְ לֹא הָיוּ קְשׁוּרוֹת, וְאֵם כֵּן אִיךְ לֹא הִגַּנְתָּ עַל עֲצַמְךָ,¹⁷⁶ וְרָגַלְיִךְ לֹא לְנַחֲשֵׁתִים הִגַּשׁוּ וְרָגַלְיִךְ לֹא נִקְשְׂרוּ עַל יַדֵּי שְׂרָשָׁרוֹת שֶׁהָיוּ עֲשׂוּיֹת מִנְחוּשֹׁת. בִּימֵיהֶם הָיוּ שָׁמַיִם אֶת רַגְלֵי הַשְּׁבִוּיִים בְּמַעֲיָן שְׂרָשָׁרוֹת שֶׁהָיוּ עֲשׂוּיֹת מִנְחוּשֹׁת,¹⁷⁷ כִּנְפּוֹל לְפָנַי בְּנֵי עֲוֹלָה נִפְלְתָה אֶתְּךָ נַהֲרַגְתָּ כִּיּוֹן שֶׁנִּפְלַת בְּיַדֵּי בְנֵי עוֹוֹלָה, בְּיַדֵּי רַשָּׁעִים. דָּוִד אָמַר שֶׁאַבְנֵר נִפְל בְּגַלְל שְׂפּוֹשְׁעִים, אַבְנֵר וַאֲבִישִׁי, רִימוֹ אוֹתוֹ,¹⁷⁸ וַיִּסְפּוּ כָּל הָעָם לְכַבּוֹת עָלָיו הָעָם שֶׁהָיָה בַּהֲלוּוִיִּיתוֹ שֶׁל אַבְנֵר הַמְשִׁיךְ לְכַבּוֹת עַל מוֹתוֹ שֶׁל אַבְנֵר¹⁷⁹: (לֵה) וַיָּבֵא כָּל הָעָם לְהַבְרֹת אֶת דָּוִד לָחֶם בְּעוֹד הַיּוֹם בְּאִמְצַע הַיּוֹם, הָעָם הִגִּיעַ לְדוֹד כְּדֵי לְהַאֲכִילוֹ סְעוּדָה מוֹעֵטָה, סְעוּדָת אַבְלִים, שֶׁמִּגִּישִׁים

163 מצודות.

164 מצודות.

165 מצודות ורד"ק.

166 מצודות.

167 תרגום.

168 תרגום.

169 יסוד מלכות.

170 מצודות.

171 תרגום.

172 מצודות. מלבי"ם: יש כאן שני שלבים: בהתחלה בכו על אבנר כדין עגלה ערופה, לא בגלל היותו אבנר, אלא

מכיוון שהיה צריך להדגיש שאסור להרוג אדם מישראל. לאחר מכן הוסיף דוד קינה מיוחדת לאבנר שם דיבר על

מעלתו של אבנר.

173 יסוד מלכות.

174 רד"ק בפס' לב'.

175 מצודות ורד"ק בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שהכוונה היא שדו שואל איך זה שאבנר לא החזיר

מלחמה ליואב.

176 מצודות.

177 מצודות. מלבי"ם: אם היית מת בגלל חטא שעשית, היו קושרים את רגליך וידיך, כי כך דרך בית דין לעשות.

178 מצודות.

179 יסוד מלכות. מלבי"ם: כאשר העם שמע את גודל מעלתו של אבנר, הם הרבו יותר בבכי.

בה מעט לחם,¹⁸⁰ וַיִּשָּׁבַע דָּוִד לְאֹמֶר דּוֹד נִשְׁבַּע וְאָמַר: כֹּה יַעֲשֶׂה לִּי אֱלֹהִים וְכֹה יִסִּיף לְשׁוֹן שְׁבוּעָה, כִּי אִם לִפְנֵי בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ אֶטְעַם לֶחֶם אוֹ כָּל מְאֻמָּה (אני נשבע) שלא אטעם לחם או כל דבר אחר לפני שקיעת החמה¹⁸¹: (לו) וְכָל הָעָם הִכִּירוּ הָעַם הַבֵּינָן שֶׁהֲרִיגַת אַבְנֵר לֹא נַעֲשְׂתָה מִדַּעְתּוֹ שֶׁל דָּוִד,¹⁸² וַיִּיטָב בְּעֵינֵיהֶם הִיָּה טוֹב בְּעֵינֵי הָעַם הָעוֹבְדָה שֶׁהֲרִיגַת אַבְנֵר נַעֲשְׂתָה שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ שֶׁל דָּוִד, כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה הַמֶּלֶךְ בְּעֵינֵי כָּל הָעָם טוֹב וְכֵן הִיָּה טוֹב בְּעֵינֵי הָעַם שְׁדוּד נִהַג בְּכָל מִנְהַגֵי הָאֲבִלּוֹת שֶׁנִּהַג (שֶׁהֶלֶךְ אַחֲרֵי הַמִּיטָה, הַבְּכִי, הַקִּינָה וְהַסִּירוּב לֹאֲכֹל)¹⁸³: (לז) וַיִּדְעוּ כָּל הָעָם וְכָל יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם הַהוּא כֹּל הָעַם שֶׁהֲתַאֲסֵף בְּהַלּוּיֵיתוֹ שֶׁל אַבְנֵר וְשֶׁאֵר כָּל יִשְׂרָאֵל יָדְעוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם,¹⁸⁴ כִּי לֹא הִיָּתְּהָ מִהַמֶּלֶךְ לְהַמְיִת אֶת אַבְנֵר בֶּן נֵר שֶׁהֲרִיגַת אַבְנֵר לֹא הִיָּתְהָ מִדַּעְתּוֹ שֶׁל דָּוִד: (לח) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל עֲבָדָיו דָּוִד אָמַר אֵל עַבְדָּיו, הֲלוֹא תִדְעוּ כִּי שָׂר וְגָדוֹל נִפְלָ הַיּוֹם הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל הֲרִי אַתֶּם מְבִינִים שֶׁהַיּוֹם נִהַרְגַ שֶׁר גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, וְאִם כֵּן רָאוּי לְהִתְאַבֵּל הַרְבֵּה¹⁸⁵: (לט) וְאַנְכֵי הַיּוֹם רָךְ וּמְשׁוֹחַ מֶלֶךְ לִבֵּי הַיּוֹם רָךְ שֶׁהֲרִי נִמְשַׁחְתִּי לְמֶלֶךְ לֹא מִזְמָן, וְלִכֵּן אֵין זֶה הַזְמָן הַמִּתְאַיֵּם לְנִקּוּם אֶת מִיתַתוֹ שֶׁל אַבְנֵר מִיַּד יוֹאֵב וְאַבְיָשִׁי,¹⁸⁶ וְהָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה בְּנֵי צְרוּיָה קָשִׁים מִמֶּנִּי בְּנֵי צְרוּיָה, יוֹאֵב וְאַבְיָשִׁי, חֲזִקִים מִמֶּנִּי,¹⁸⁷ יִשְׁלַם יְקֹקֵךְ לַעֲשֵׂה הָרַעָה כְּרַעְתּוֹ הִי יַעֲנִישׁ אֶת מִי שֶׁעָשָׂה מַעֲשִׂים רָעִים¹⁸⁸:

שמואל ב פרק ד

(א) וַיִּשְׁמַע בֶּן שָׂאוּל כִּי מֵת אַבְנֵר בְּחִבְרוֹן אִישׁ בִּשְׁתִּי, בְּנוֹ שֶׁל שָׂאוּל, שָׁמַע שֶׁאַבְנֵר נִהַרְגַ בְּחִבְרוֹן,¹⁸⁹ וַיִּרְפוּ יָדָיו הִתְרַפּוּ יָדָיו שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתִּי, אִישׁ בִּשְׁתִּי הַתִּיַּאֲשׁ מִלְּמַלְכוֹךְ,¹⁹⁰ וְכָל יִשְׂרָאֵל נִבְהָלוּ כֹּל יִשְׂרָאֵל נִבְהָלוּ שֶׁמֵּא דָוִד יִתְנַקֵּם בָּהֶם עֲכָשׂוּ עַל שֶׁהָיוּ עִם אִישׁ בִּשְׁתִּי¹⁹¹: (ב) וּשְׁנֵי אַנְשִׁים שָׂרֵי גְדוּדִים הָיוּ בֶּן שָׂאוּל הִיָּה לְבָן

¹⁸⁰ מצודות. בחז"ל כתוב שבתחילה רצו להכרות את דוד ורצו להרוג את דוד על שהרג את אבנר ורק לאחר שהשתכנעו שלא דוד הוא זה שנתן את הפקודה להרוג את אבנר, באו בסופו של דבר להברותו. דרשת חז"ל מבוססת על קרי וכתוב אולם הרד"ק כתב שאינו מכיר קרי וכתוב כזה בספרים המוגהים.

¹⁸¹ מצודות.

¹⁸² מצודות.

¹⁸³ מצודות. מלבי"ם: כל מה שהיה דוד עושה היה טוב בעיני העם.

¹⁸⁴ יסוד מלכות.

¹⁸⁵ מצודות.

¹⁸⁶ מצודות, וכתב שברור שמצד הדין לא הגיע ליואב ואבישי למות שהרי לא היו שם עדים והתראה, אלא מצד דין מלכות הגיע להם למות, ודוד עדיין לא התחזק במלכותו מספיק כדי לעשות בהם דין מלך. רד"ק: רק היום הומלכתי על כל ישראל, ואיני יכול מול בני צרויה. רד"ק מוסיף ואומר שהסיבה שאמר בני צרויה ולא אמר את שמם של יואב ואבישי הוא מפני שצרויה הייתה אחותו של דוד, ודוד אומר בדבריו שהיה ראוי שיואב ואבישי יתחשבו בו בגלל קרבת משפחתם, ולא יהרגו את אבנר. מלבי"ם: אם אבנר היה כאן, הייתי יכול לנהוג בדין מלך ולהעניש את כל מי שעובר על חוקי המלוכה, אך עכשיו שאבנר מת, איני יכול לנהוג כן, ויש בכך משום סיבה נוספת שאבנר כל כך חסר.

¹⁸⁷ מצודות.

¹⁸⁸ מלבי"ם.

¹⁸⁹ מצודות: הסיבה שלא הזכיר את איש בשת בשמו היא מכיוון שכבר לא היה בוש שום כח למלוך, חוץ מהסיבה שהיה בנו של שאול.

¹⁹⁰ יסוד מלכות.

¹⁹¹ מצודות, והוסיף שישאל עדיין חששו שהריגתו של אבנר הייתה יזמה של דוד, אך דברים אלו סותרים לכאורה פסוקים מפורשים בפרק הקודם. יסוד מלכות כתב שכל ישראל הזדעזעו.

שאלו, לאיש בשת, שני שרים שהיו אחראים על גדודי החיילים שלו,¹⁹² שם האחד בענה שמו של שר הגדוד הראשון הוא בענה, ושם השני רכב שמו של שר הגדוד השני הוא רכב, בני רמון הבארתי מבני בנימן בענה ורכב היו בניו של רמון שהיה גר בבארות. רמון היה משבט בנימין, כי גם בארות תחשב על בנימן גם המקום שנקרא בארות, נחשב כחלק מארצו של שבט בנימין, למרות שבארות הייתה ממש בקצה של ארץ בנימין¹⁹³: (ג) ויברחו הבארתיים גתימה כשמת שאול, ברחו ישראל שהתגוררו בערים שמסביב לארץ פלשתים, ולכן גם אנשי בארות ברחו ממקומם למקום שנקרא גת,¹⁹⁴ ויהיו שם גרים עד היום הזה בני בארות גרו בעיר גת גם בזמן כתיבת ספר שמואל: (ד) וליהונתן בן שאול בן נכה רגלים ליהונתן בנו של שאול היה בן שרגליו היו שבורות, רגליו לא תיפקדו טוב,¹⁹⁵ בן חמש שנים היה בבא שמעת שאול ויהונתן מירעאל בנו של יהונתן היה בן חמש בשעה שהגיעה הידיעה מיזרעאל ששאול ויהונתן מתו במלחמה מול פלשתים,¹⁹⁶ ותשאהו אמנתו ותנס האומנת של בנו של יהונתן נשאה את בנו של יהונתן וברחה, היות ופחדה שמא הפלשתים יבואו להשמיד את כל זרע המלוכה,¹⁹⁷ ויהי בקפזה לנזם כאשר האומנת מיהרה לברוח,¹⁹⁸ ויפל בנו של יהונתן נפל מידיה של האומנת,¹⁹⁹ ויפסח מנפילה זו נעשה בנו של יהונתן חיגר,²⁰⁰ ושמו מפיבשת שמו של בנו של יהונתן הוא מפיבשת: (ה) וילכו בני רמון הבארתי רכב ובענה רכב ובענה, בני רמון הבארתי הלכו מגת,²⁰¹ ויבאו כחם היום אל בית איש בשת רכב ובענה הגיעו בחצות היום (בזמן ביום שהשמש הוא הכי חם) אל הבית של איש בשת (בנו של שאול),²⁰² והוא שכב את משכב הצהרים איש בשת היה באמצע מנוחת הצהריים שלו²⁰³: (ו) והנה הם, רכב ובענה,²⁰⁴ באו עד תוך הבית לקחי חטים הגיעו עד לבית של איש בשת על ידי שהתחפשו לקוני חטים, והם עשו עצמם כאילו הם רוצים לקנות חטים מאיש בשת,²⁰⁵ ויבהו אל החמש רכב ובענה הכו את איש בשת בליבו,²⁰⁶ ורכב ובענה אחיו נמלטו לאחר שהכו את איש בשת, רכב ובענה אחיו ברחו מביתו של איש בשת: (ז) ויבאו הבית רכב ובענה נכנסו אל הבית על ידי שהתחפשו ללוקחי חטים,²⁰⁷ והוא שכב על מטתו בחדר

¹⁹² מצודות. רד"ק בפירושו השני: היו עם בן שאול. מנחם פירש מלשון שהרגו את בן שאול. לפירושו צריך לומר שהכוונה היא שהרגו בן אחר של שאול ולא את איש בשת, ולכן ברחו מבארות, ועכשיו באו כדי להרוג את איש בשת.

¹⁹³ מצודות.

¹⁹⁴ רש"י, ולכאורה קשה על דבריו, שהרי גת הייתה חלק מארץ פלשתים. אולי במהלך ספר שמואל עברה העיר גת לידי ישראל והפלשתים כבשו ערים אחרות. מצודות כתב שאין כתוב מדוע ברחו מארץ בארות.

¹⁹⁵ מצודות.

¹⁹⁶ מצודות.

¹⁹⁷ מצודות.

¹⁹⁸ מצודות.

¹⁹⁹ מצודות.

²⁰⁰ מצודות.

²⁰¹ מצודות.

²⁰² מצודות.

²⁰³ רד"ק.

²⁰⁴ מצודות.

²⁰⁵ מצודות. רש"י: רכב ובענה נכנסו לביתו של איש בשת יחד עם לוקחי חטים.

²⁰⁶ עיין פרק ב' פס' כג'.

²⁰⁷ מצודות. רד"ק: לאחר שרכב ובענה רגו את איש בשת, הם חזרו שוב לתוך הבית כדי לכרות את ראשו של איש בשת ולהביאו אל דוד.

מִשְׁכָּבוֹ אִישׁ בִּשְׁתׁ שָׁכַב עַל מִיטָתוֹ בְּחֹדֶר הַשִּׁינָה שְׁלוֹ, וַיִּבְהוּ וַיִּמָּתְהוּ רֹכֵב וּבַעֲנָה הִכּוּ אֶת אִישׁ בִּשְׁתׁ וְהָרְגוּ אוֹתוֹ, וַיִּסְיְרוּ אֶת רֹאשׁוֹ רֹכֵב וּבַעֲנָה כִּרְתוּ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתׁ, וַיִּקְחוּ אֶת רֹאשׁוֹ רֹכֵב וּבַעֲנָה לְקַחוּ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתׁ אִיתְּכֶם, וַיִּלְכוּ דֶרֶךְ הָעֵרְבָה כָּל הַלַּיְלָה רֹכֵב וּבַעֲנָה הִלְכוּ בְּמִישׁוֹר הָעֵרְבָה כָּל הַלַּיְלָה: (ח) וַיָּבִיאוּ אֶת רֹאשׁ אִישׁ בִּשְׁתׁ אֶל דָּוִד חֲבֵרוֹן רֹכֵב וּבַעֲנָה הִבִּיאוּ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתׁ אֶל דָּוִד שֶׁהָיָה בְּחֵבְרוֹן, וַיֹּאמְרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ רֹכֵב וּבַעֲנָה אָמְרוּ אֶל דָּוִד, הִנֵּה רֹאשׁ אִישׁ בִּשְׁתׁ בֶּן שָׁאוּל אֵיבֹד אֲשֶׁר בִּקַּשְׁתָּ אֶת נַפְשִׁי הִנֵּה רֹאשׁוֹ וּמְזֻרְעוֹ הִנֵּה, הִ' נָתַן לְאֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ (לְדָוִד) אֶת הַנִּקְמָה מִיַּדוֹ שֶׁל שָׁאוּל וּמְזֻרְעוֹ שֶׁל שָׁאוּל²⁰⁸: (ט) וַיַּעַן דָּוִד אֶת רֹכֵב וְאֶת בַּעֲנָה אָחִיו בְּנֵי רְמוֹן הַבְּאֵרֹתַי וַיֹּאמְרוּ לָהֶם דָּוִד עֲנֵה לְרֹכֵב וּבַעֲנָה אָחִיו, בְּנֵי רִימֹן הַבְּאֵרֹתַי, וְאָמַר לָהֶם, חַי יְקֹנֵק אֲשֶׁר פָּדָה אֶת נַפְשִׁי מִכַּף צָרָה אֲנִי נִשְׁבַּע בְּשֵׁמוֹ שֶׁל הִ' שֶׁהֲצִיל אוֹתִי מִכָּל צָרָה²⁰⁹: (י) כִּי הַמַּגִּיד לִי לֵאמֹר הִנֵּה מוֹת שָׁאוּל הַנֶּעֱרַר הַעַמְלָקִי שִׁסִּיפֵר לִי עַל מִיתָתוֹ שֶׁל שָׁאוּל, וְהוּא הִיָּה כְּמִבְשָׁר בְּעֵינָיו הַנֶּעֱרַר הַעַמְלָקִי חֶשֶׁב שֶׁהוּא מִבְשָׁר לִי בְשׁוֹרָה טוֹבָה בְּכַךְ שֶׁהוּא מִבְשָׁר לִי עַל מִיתָתוֹ שֶׁל שָׁאוּל²¹⁰ וְאַחֲזָה בּוֹ וְאַהֲרָגְהוּ בְּצַקְלָג בְּמַקּוֹם שֶׁנִּקְרָא צַקְלָג, אַחֲזָתִי בְּנֶעֱרַר הַעַמְלָקִי וְהָרַגְתִּי אוֹתוֹ, (הַכּוּוֹנָה הִיא בְּאֵמֶת שְׁדוּד צִוּוּה אֶת אֶחָד מִנְעָרָיו לְהַרְגוֹ אֶת הַנֶּעֱרַר הַעַמְלָקִי, אֲךָ נִחְשַׁב הַדָּבָר כְּאִילוֹ הוּא עֲצָמוֹ הָרְגוּ),²¹¹ אֲשֶׁר לָתַתִּי לוֹ בְּשָׂדֵה אֲשֶׁר הַנֶּעֱרַר הַעַמְלָקִי חֶשֶׁב שֶׁאֵתָּן לוֹ שֶׁכַר עַל שְׁבִישָׁר לִי עַל מוֹתוֹ שֶׁל שָׁאוּל, וּבְמַקּוֹם זֶאת הָרַגְתִּי אוֹתוֹ²¹²: (יֵא) אִף כִּי אֲנָשִׁים רָשָׁעִים הָרְגוּ אֶת אִישׁ צַדִּיק בְּבֵיתוֹ עַל מִשְׁכָּבוֹ כָּל שֶׁכַּן שֶׁאֵנְהָג כַּךְ בְּמַקְרָה וַיִּבְאוּ אֲנָשִׁים רָשָׁעִים שִׁיְהָרְגוּ אֶת צַדִּיק בְּבֵיתוֹ בְּשַׁעָה שֶׁהוּא יֹשֵׁן עַל מִיטָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם הָרַגְתֶּם אֶת אִישׁ בִּשְׁתׁ בְּבֵיתוֹ בְּשַׁעָה שֶׁהוּא יֹשֵׁן,²¹³ וְעַתָּה הֲלוֹא אֲבַקֵּשׁ אֶת דְּמוֹ מִיְדָכֶם עַכְשָׁיו, אֲנִי אֲדַרֹּשׁ אֶת דְּמוֹ שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתׁ מִכֶּם, אֲנִי אֲתַבַּע מִכֶּם אֶת דְּמוֹ שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתׁ, וּבְעֵרְתִי אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ אֲנִי אֲסִיר אֶתְכֶם מִהָאָרֶץ, אֲנִי אֲהַרְגוּ אֶתְכֶם²¹⁴: (יב) וַיִּצְוּ דָּוִד אֶת הַנְּעָרִים דָּוִד צִוּוּה אֶת הַנְּעָרִים לְהַרְגוֹ אֶת רֹכֵב וּבַעֲנָה, וַיַּהֲרֹגוּם הַנְּעָרִים הָרְגוּ אֶת רֹכֵב וּבַעֲנָה,²¹⁵ וַיִּקְצְצוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם הַנְּעָרִים כִּרְתוּ אֶת יְדֵיהֶם וְאֶת רַגְלֵיהֶם שֶׁל רֹכֵב וּבַעֲנָה, וַיִּתְּלוּ עַל הַבְּרֵכָה בְּחֵבְרוֹן נֶעֱרָיו שֶׁל דָּוִד תָּלוּ אֶת גּוֹפּוֹתֵיהֶם שֶׁל רֹכֵב וּבַעֲנָה עַל הַבְּרֵכָה בְּחֵבְרוֹן, כְּדִי שְׁכּוֹלֵם יִידְעוּ שְׁדוּד נֶקֶם אֶת נִקְמָתָם שֶׁל זֶרַע שָׁאוּל, לְמַרְוֹת שֶׁלכְּאוּרָה זֶרַע שָׁאוּל הָיוּ אוֹיְבָיו,²¹⁷ וְאֶת רֹאשׁ אִישׁ בִּשְׁתׁ לְקַחוּ נֶעֱרָיו שֶׁל דָּוִד לְקַחוּ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתׁ שֶׁרֹכֵב וּבַעֲנָה הִבִּיאוּ לְדָוִד לְחֵבְרוֹן, וַיִּקְבְּרוּ בְּקִבְרֵי אַבְנֵי בְּחֵבְרוֹן נֶעֱרָיו שֶׁל דָּוִד קִבְּרוּ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל אִישׁ בִּשְׁתׁ בְּקִבְרֵי שֶׁל אַבְנֵר בְּעִיר חֵבְרוֹן:

²⁰⁸ מצודות.

²⁰⁹ תרגום.

²¹⁰ מצודות. מלבי"ם: יש הבדל בין הגדה לבשורה. הגדה היא ללא תועלת ובשורה היא לשם תועלת. הנער חשב שהוא מבשר לדוד על מיתתם של שאול ויהונתן אולם לדוד היה זה בגדר הגדה.

²¹¹ תרגום + מצודות.

²¹² מצודות.

²¹³ מצודות. להרוג אדם בשעה שהוא ישן הוא דבר מבזזה יותר מאשר להרוג את שאול בשעה שהפרשים היו

משיגים אותו בכל מקרה.

²¹⁴ מצודות.

²¹⁵ מלבי"ם: לא היו חייבים מיתה, אלא עשה זאת מדין מלך.

²¹⁶ מצודות.

²¹⁷ רד"ק.

(א) וַיָּבֵאוּ כָּל שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל אֶל דָּוִד חֲבֵרוֹנָה כֹּל הַשְּׁבִטִים שְׂבִיטֵי יִשְׂרָאֵל (ולא רק שבט יהודה) הגיעו אל דוד בחברון,²¹⁸ וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר הַשְּׁבִטִים אִמְרוּ לְדָוִד, הֲנִנוּ עֲצָמָךְ וּבִשְׂרָךְ אֲנַחְנוּ אֲנַחְנוּ קְרוּבִים אֵלֶיךָ כְּמוֹ כֹּל שְׂבִטֵי יְהוּדָה²¹⁹: (ב) גַּם אֶתְמוּל גַּם שְׁלֹשׁוֹם גַּם אֶתְמוּל וְגַם שְׁלֹשׁוֹם, כְּלוֹמֵר: גַּם לִפְנֵי כֵן, בְּהִיזֹת שְׂאוּל מֶלֶךְ עָלֵינוּ כְּאִשֶׁר שְׂאוּל מֶלֶךְ עָלֵינוּ, אַתָּה הֵייתָה הַמוֹצִיא וְהַמְבִיא אֶת יִשְׂרָאֵל אֶתְּךָ מִשְׁלַת בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה אֶתְּךָ הֵייתָה מוֹצִיא וּמְבִיא, מִנְּהִיג אֹתָנוּ בְּמַלְחָמוֹת,²²⁰ וַיֹּאמֶר יְקֹנָק לְדָוִד וְהִי אִמְרֵי עָלֶיךָ,²²¹ אַתָּה תִרְעָה אֶת עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל אֶתְּךָ תִּפְרַנֵּס אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, אֶתְּךָ תִּדְאָג לְצָרְכֵיהֶם שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל,²²² וְאַתָּה תִּהְיֶה לְנֹגִיד עַל יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּמְלֹךְ עַל עַם יִשְׂרָאֵל²²³: (ג) וַיָּבֵאוּ כָּל זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַמֶּלֶךְ חֲבֵרוֹנָה זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂבִידֵיהֶם הֵכֵחַ לְהַמְלִיךְ אֶת דָּוִד, הֲגִיעוּ לְדָוִד כְּאִשֶׁר הָיָה בְּחֵבְרוֹן,²²⁴ וַיִּכְרַת לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּוִד בְּרִית בְּחֵבְרוֹן דָּוִד כָּרַת לְזַקְנֵי אֱלֹהֵי בְרִית בְּחֵבְרוֹן. הַבְּרִית נִכְרְתָה עַל כֵּךְ שֶׁדָּוִד הִתְחַיֵּב לְדָאוֹג לְצָרְכֵיהֶם שֶׁל כֹּל הַשְּׁבִטִים כְּמוֹ שֶׁדָּאוֹג לְצָרְכֵיהֶם שֶׁל אֲנָשֵׁי שְׂבִטֵי יְהוּדָה, וְדָוִד הִתְחַיֵּב שֶׁלֹּא יַעֲדִיף אֶת שְׂבִטֵי יְהוּדָה עַל פְּנֵי הַשְּׁבִטִים הָאֲחֵרִים,²²⁵ לְפָנָי יְקֹנָק דָּוִד כָּרַת אֶת הַבְּרִית לְפָנֵי אַרְוֹן הַבְּרִית הַבִּיאוּ לְפִי שְׁעָה לְחֵבְרוֹן לְזִמְן קֶצֶר),²²⁶ וַיִּמְשְׁחוּ אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל זְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁחוּ אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל: (ד) בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה דָּוִד בְּמִלְכוֹ דָּוִד הָיָה בֶּן שְׁלוֹשִׁים בְּשַׁעַת שֶׁהִתְחַיֵּל לְמִלְכוֹ עַל יְהוּדָה, אַרְבָּעִים שָׁנָה מֶלֶךְ בְּסֶךְ הַכֹּל מֶלֶךְ דָּוִד בְּמִשְׁךְ אַרְבָּעִים שָׁנָה²²⁷: (ה) בְּחֵבְרוֹן מֶלֶךְ עַל יְהוּדָה שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים דָּוִד מֶלֶךְ בְּחֵבְרוֹן עַל שְׂבִטֵי יְהוּדָה בְּמִשְׁךְ שֶׁבַע וְחָצִי שָׁנִים, וּבִירוּשָׁלַם מֶלֶךְ שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה שָׁנָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה וּבִירוּשָׁלַם, מֶלֶךְ דָּוִד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְיְהוּדָה, בְּמִשְׁךְ שְׁלוֹשִׁים וְשִׁשָּׁה שָׁנִים: (ו) וַיִּלְךְ הַמֶּלֶךְ וְאֲנָשָׁיו יְרוּשָׁלַם אֶל הַיַּבֵּסִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ דָּוִד וְחֵיילָיו הִלְכוּ לְתַקּוֹף אֶת הַיַּבֵּסִי שֶׁיִּשְׁבַּב בְּאֶזְרוֹ מִצּוֹדֵת צִיּוֹן, וּשְׂבִטֵי יְהוּדָה וּבְנֵימִין לֹא כִבְשׁוּ אֶת אֶרֶץ. מְדוּבָר עַל כִּיבוּשׁ הָעִיר יְרוּשָׁלַם,²²⁸ וַיֹּאמֶר לְדָוִד לְאֹמֶר אֲנָשֵׁי יְבוּס אִמְרוּ לְדָוִד,²²⁹ לֹא תָבוֹא הֵנָּה לֹא תִיכַנַס לְכָאוֹן, לְאֶרֶץ הַיַּבֵּסִי,²³⁰ כִּי אִם הִסִּירְךָ הָעוֹרִים וְהַפְּסָחִים (לֹא

²¹⁸ רד"ק, ומדובר על חמש שנים לאחר מיתתו של איש בשת, והייתה המלכות בטלה חמש שנים.

²¹⁹ מצודות.

²²⁰ מצודות.

²²¹ מצודות.

²²² תרגום.

²²³ תרגום.

²²⁴ מצודות. רד"ק: הנביא מספר את מה אירע בעבר, זקני ישראל כבר הגיעו אל דוד לחברון.

²²⁵ מצודות.

²²⁶ מצודות. רד"ק: או שכל מקום בו נאספים הרבה אנשים מישראל נקרא לפני ה' או שהשבועה הייתה שה' יהיה עד ביניהם.

²²⁷ מצודות: השמיט את חצי השנה היתירה מכיוון שהנביא עיגל את שנות מלכותו של דוד או משום שחצי שנה זו הייתה החצי שנה בה מלך אבשלום, ודוד ברח ממנו. רד"ק בשם חז"ל: דוד לא מלך בירושלים שלשים ושלש שנים שלמות, אלא לכבודה של ירושלים, עיגלו את השנים הללו.

²²⁸ מצודות ורש"י. רד"ק: הייתה קבלה שרק מי שימלוך על כל ישראל יוכל לכבוש את ירושלים, ולכן חיכה דוד עד עתה שמלך על כל ישראל כדי שיכבוש את כל ירושלים. מלבי"ם: מדרכי ה' הייתה שכאשר דוד התמנה להיות מלך על כל ישראל, עיר המלוכה תהיה בעיר שנמצע על גבול שני שבטי המלוכה.

²²⁹ מצודות.

²³⁰ תרגום.

תוכל להיכנס לארץ היבוסית) עד שתסיר אפילו את החיילים העיוורים והפיסחים שלנו. אנחנו כל כך חזקים שאינך יכול לכבוש את ארצנו, ואפילו העיוורים והפיסחים שבחיילינו יכולים לגונן על ארצנו, ²³¹ לֵאמֹר לֹא יָבוֹא דָּוִד הַנֶּהָה הַנְּבִיא מִסְבִּיר שְׁכוּונַת אֲנָשִׁי יְבוּס הֵייתָה לּוֹמֵר לְדוֹד, שְׁדוּד לֹא יִצְלִיחַ לְהִיכַנֵּס לְתוֹךְ אֶרֶץ הַיְבוּסִי²³²: (ז) וַיִּלְכְּדוּ דָּוִד אֶת מִצְדַּת צִיּוֹן דוּד כִּבֵּשׁ אֶת מִצְדַּת צִיּוֹן שְׁכֵאמֹר הֵייתָה מִבְּצָר שֶׁשָּׁכַן בְּסִמּוּךְ לְמִקּוֹם הַיְבוּסִי²³³, הֵיא עִיר דָּוִד לְאַחַר שְׁדוּד כִּבֵּשׁ אֶת מִצְדַּת צִיּוֹן, הַחֲלִיפוּ אֶת שְׁמָהּ שֶׁל מִצְדַּת צִיּוֹן לְשֵׁם "עִיר דוּד"²³⁴: (ח) וַיֹּאמֶר דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא דוּד אָמַר בַּיּוֹם שֶׁכִּבֵּשׁ אֶת מִצְדַּת צִיּוֹן, כָּל מִפְּנֵי יְבוּסִי מִי שִׁיחִיהָ הִרְאִשׁוּן שִׁיכָה אֶת הַיְבוּסִי²³⁵, וַיִּגַּע בַּצִּנּוֹר וַיִּכְבּוֹשׁ אֶת הַמְּבָצָר הַחֹזֵק שֶׁעַל חוּזְקוֹ הִסְתַּמְכּוּ הַיְבוּסִים, כְּלוֹמֵר: יִפֹּל אֶת הַמְּגַדֵּל בְּעוֹד חֵיילֵי הַיְבוּסִים עֲדִיין בְּתוֹךְ הַמְּגַדֵּל²³⁶, וְאֶת הַפְּסָחִים וְאֶת הָעוֹרִים שֶׁנֶּאֱמַר נֶפֶשׁ דָּוִד וְלֹאחַר שִׁפִּיל אֶת הַמְּגַדֵּל, יִכָּה גַם אֶת חֵיילֵי הַיְבוּסִים שֶׁהָיוּ עִוּוּרִים וּפִיסְחִים. הַיְבוּסִים הָיוּ שְׁנוֹאֵי נֶפֶשׁ דוּד. כֹּאֵן לֹא מִפּוֹרֵשׁ מָה יִהְיֶה שְׁכָרוֹ שֶׁל מִי שִׁיכָה אֶת הַיְבוּסִים, אֲךָ בְּסִפְרֵי דְבָרֵי הַיָּמִים מִפּוֹרֵשׁ שְׁדוּד הַבְּטִיחַ שְׁמִי שִׁיכָה אֶת הַיְבוּסִי יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְשָׂר, ²³⁷ עַל בֶּן יֶאֱמָרוּ לְאוֹת זִיכְרוֹן עַל הַכַּאת הָעִוּוּרִים וְהַפִּיסְחִים שֶׁבְּחֵיילֵי יְבוּס גִּזְרוּ²³⁸, עוֹר וּפְסָח לֹא יָבוֹא אֶל הַבַּיִת עִוּוּרִים וּסְחִים אִינֵם יִכּוּלִים לְהִיכַנֵּס לְתוֹךְ בְּתֵי הַיְבוּסִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ²³⁹: (ט) וַיֵּשֶׁב דָּוִד בְּמִצְדַּת דוּד יֵשֵׁב בְּמִצְדַּת שֶׁכִּבֵּשׁ מֵהַיְבוּסִי²⁴⁰, וַיִּקְרָא לָהּ עִיר דָּוִד דוּד קָרָא לְמִצְדַּת שֶׁכִּבֵּשׁ מֵהַיְבוּסִי בְּשֵׁם עִיר דוּד, וַיִּבֶן דָּוִד סָבִיב מִן הַמְּלֹא וּבַיִתָּהּ דוּד הִתְחִיל אֶת הַבְּנִייה בְּעִיר הַיְבוּסִי מֵהַמִּילוּא, מִמִּקּוֹם שֶׁהֵייתָה שֵׁם רַחֲבָה עֲנֻקִית. דוּד הִשְׁאִיר אֶת הַרְחֲבָה לְלֹא בְּנִיה כְּדֵי שְׁעוּלֵי הָרְגָלִים יִכּוּלוּ לְהִתְאַסֵּף שָׁם, וְלִכֵּן בָּנָה דוּד אֶת הַבְּתִים שֶׁבְּעִיר מֵהַמִּילוּא, מִקְצֵה הַרְחֲבָה שֶׁהִשְׁאִיר רִיק, "יִבִּיתָה", כְּלִפֵּי פְנֵים הָעִיר²⁴¹: (י) וַיִּלְכְּדוּ דָּוִד הַלּוֹךְ וְגָדוֹל דוּד הַמְּשִׁיךְ לְהִתְגַּדֵּל וְלְהִתְחַזֵּק²⁴², וַיִּקְנֶה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת עִמּוֹ הִ' שֶׁהוּא אֲדוֹן הַצְּבָאוֹת, הַמְּלֹאכִים וְהַצְּבָאוֹת שֶׁבְּאַרְץ, הִיָּה בְּעֹזְרוֹתוֹ שֶׁל דוּד²⁴³: (יא) וַיִּשְׁלַח חִירָם מֶלֶךְ צֹר מִלְּאֲכִים אֶל דָּוִד חִירָם מֶלֶךְ צֹר שֶׁלַח שְׁלִיחִים אֶל דוּד, וְעָצִי אֲרָזִים בִּידֵי שְׁלִיחָיו שֶׁל חִירָם הָיוּ עֲצֵי אֲרֶז²⁴⁴, וְחֲרָשֵׁי עֵץ וְכֵן שֶׁלַח חִירָם לְדוּד אֲוֹמְנִים שִׁיּוּדְעִים לְעִבּוֹד עִם עֲצִים²⁴⁵, וְחֲרָשֵׁי אֲבָן קִיר וְכֵן שֶׁלַח חִירָם לְדוּד

²³¹ מצודות. רש"י: העורים והפסחים היו צלמים בדמותם של יצחק ויעקב ועליהם היה כתוב כתב השבועה שנשבע אברהם לאבימלך שלא יכבוש את ארצם של הפלשתים. אולם, בימי דוד כבר עברו הדורות של השבועה ולכן היה יכול דוד לכבוש את ארץ היבוס. רד"ק: העורים הפסחים היו צלמים שהיה כתוב עליהם הסכם שיבוס נותנים לישראל את מערת המכפלה, ואין לישראל תביעה עליהם על שאר ארצם. לאחר שיואב הסיר את הצלמים שהיו שנאים על דוד, דוד לא כבש את העיר, אלא קנה את העיר בכסף. רלב"ג: העורים והפסחים הם מין מכוונות שבנויות על טכנולוגיה שלולי הפעלתם, לא היה ניתן להיכנס לעיר יבוס.

²³² מצודות.

²³³ מצודות.

²³⁴ מצודות.

²³⁵ מצודות.

²³⁶ מצודות, רש"י. רלב"ג: מי שיכה את מרזב המים ועל ידי כך ישמיד את העורים והפסחים.

²³⁷ מצודות.

²³⁸ מצודות. רש"י: יכה את העורים והפסחים מכיוון שהעורים והפסחים אומרים שדוד אינו יכול להכנס ולכבוש את ארץ היבוס.

²³⁹ מצודות.

²⁴⁰ רלב"ג.

²⁴¹ מצודות. רש"י: במקום שבו הייתה חומת העיר נמוכה שפכו סוללת עפר, שנקראת מילוא ועליה התחיל דוד לבנות את בתי העיר. רלב"ג: מסביב למצודה הייתה חפירה, ומלאו את החפירה במים כדי למנוע מהאויבים להתקיף את המצודה. דוד בנה מהמילוא והלאה חומה כדי להגן על המצודה.

²⁴² מצודות.

²⁴³ רד"ק.

²⁴⁴ מצודות.

²⁴⁵ מצודות.

אומנים שיודעים לעבוד עם אבנים ולבנות מהאבנים קירות,²⁴⁶ וַיִּבְנוּ בַּיַּת לַדָּוָד אֹמְנֵי הָעֵץ וְהָאֶבֶן שֶׁשָׁלַח חירם לדוד, בנו בית לדוד: (יב) וַיַּדַּע דָּוִד כִּי הֵכִינֹו יִקְוֶה לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל לְאַחַר שֶׁרָאָה שֶׁהִי מְצַלִּיחַ אֶת דְּרוֹכָהּ, הַבֵּיִן דָּוִד שֶׁהִי מִיֵּנָה אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל,²⁴⁷ וְכִי נִשְׂא מַמְלַכְתּוֹ בְּעֵבֹר עֲמוֹ יִשְׂרָאֵל דָּוִד הַבֵּיִן שֶׁהִי הָרִים אֶת מַמְלַכְתּוֹ לְשֵׁם עַם יִשְׂרָאֵל. כְּדִי לְהַגְדִּיל אֶת יִשְׂרָאֵל, הִי הָרִים וְכִיבַד יוֹתֵר אֶת מַמְלַכְתּוֹ שֶׁל דָּוִד²⁴⁸: (יג) וַיִּקַּח דָּוִד עוֹד פְּלִגְשִׁים וְנָשִׁים מִירוּשָׁלַם דָּוִד הִתְחַתֵּן עִם פְּלִגְשִׁים וְנָשִׁים מִירוּשָׁלַם. (פְּלִגְשִׁים הֵם נָשִׁים שֶׁלֹּא נוֹתְנִים לָהֶם כְּתוּבָה בְּחֵתוּנָה), אַחֲרֵי בָאוּ מִחֶבְרוֹן דָּוִד הִתְחַתֵּן עִם הַנָּשִׁים וְהַפְּלִגְשִׁים לְאַחַר שֶׁעָלָה מִחֶבְרוֹן וְכָבַשׁ אֶת יְרוּשָׁלַם, וַיִּוָּלְדוּ עוֹד לְדָוִד בָּנִים וּבָנוֹת לְדָוִד נוֹלְדוּ עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת מִהַנָּשִׁים וְהַפְּלִגְשִׁים שֶׁהִתְחַתֵּן אִתָּם: (יד) וְאַלֶּה שְׁמוֹת הַיְלָדִים לוֹ בִּירוּשָׁלַם אֵלֹו הֵם שְׁמוֹת יְלָדָיו שֶׁל דָּוִד שֶׁנוֹלְדוּ לוֹ בִּירוּשָׁלַם:²⁴⁹ שְׁמוֹעַ וְשׁוֹבָב וְנִתָּן וְשְׁלֹמֹה: (טו) וַיִּבְחַר וְאַלְיִשׁוּעַ וְנַפְגַּי וְיַפְיָע: (טז) וְאַלְיִשְׁמַעַל וְאַלְיָדָע וְאַלְיָפְלֹט: (יז) וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים כִּי מָשְׁחוּ אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל הַפְּלִשְׁתִּים שָׁמְעוּ שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל מָשַׁח עָלָיו אֶת דָּוִד לְמֶלֶךְ, וַיַּעֲלוּ כָּל פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת דָּוִד כֹּל חַיִּילֵי הַפְּלִשְׁתִּים עָלוּ כְּדִי לְשַׁבּוֹת אֶת דָּוִד,²⁵⁰ וַיִּשְׁמַע דָּוִד שֶׁמַּע שֶׁהַפְּלִשְׁתִּים עָלוּ לְשַׁבּוֹת אוֹתוֹ, וַיֵּרֶד אֶל הַמְּצוּדָה דָּוִד אֶל הַמְּצוּדָה כְּדִי לְחַזֵּק אֶת צְבָאוֹ עַד שִׁיכּוֹל לְתַקּוֹף אֶת פְּלִשְׁתִּים²⁵¹: (יח) וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ הַפְּלִשְׁתִּים בָּאוּ לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל, וַיִּנְטְשׁוּ בְּעַמְקֵי רְפָאִים חַיִּילֵי הַפְּלִשְׁתִּים הִתְפַּזְּרוּ בְּמִקּוֹם סְמוּךְ לְיְרוּשָׁלַם²⁵² שֶׁנִּקְרָא עַמְקֵי רְפָאִים²⁵³: (יט) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בִּיקְוֶה לְאֹמֵר דָּוִד שָׁאֵל אֶת ה' עַל יְדֵי שֶׁשָּׁאֵל בְּאוֹרִים וְתוֹמִים, הֲאֵעֲלֶה אֶל פְּלִשְׁתִּים הָאֵם לְעֹלֹת וּלְתַקּוֹף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים,²⁵⁴ הֲתִתֶּנֶם בְּיָדֵי (דָּוִד שָׁאֵל אֶת ה') הָאֵם תִּמְסֹר אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדַי,²⁵⁵ וַיֹּאמֶר יִקְוֶה אֶל דָּוִד הִי עֵנָה לְדָוִד עַל יְדֵי הָאוֹרִים וְתוֹמִים, עֲלֶה תַעֲלֶה וְתַתְּקוֹף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים, כִּי נִתָּן אֶתְּךָ אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ (תַעֲלֶה וְתַתְּקוֹף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים) כִּיוֹן שֶׁאֲנִי אֲמַסֹּר אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בְּיָדֶךָ²⁵⁶: (כ) וַיָּבֹא דָּוִד בְּבַעַל פְּרָצִים דָּוִד תַּקֵּף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בְּמִקּוֹם שֶׁנִּקְרָא בַעַל פְּרָצִים,²⁵⁷ וַיִּכְּסֵם שֵׁם דָּוִד הַכֹּהֵן בַּפְּלִשְׁתִּים בְּבַעַל פְּרָצִים, וַיֹּאמֶר לְאַחַר שֶׁהִכָּה אֶת הַפְּלִשְׁתִּים, אָמַר דָּוִד, פָּרַץ יִקְוֶה אֶת אִיְבֵי לִפְנֵי כְּפָרִץ מִיָּם הִי שֶׁבֵר אֶת אוֹיְבָיו, אֶת הַפְּלִשְׁתִּים, בַּתְּאוֹמִיּוֹת, כְּמוֹ שָׁמַיִם מִתְּפָרְצִים בְּמַהִירוֹת וּבַתְּאוֹמִיּוֹת,²⁵⁸ עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַהוּא בְּעַל פְּרָצִים לְכוֹן, בְּגַלֵּל שֶׁהִי פָרַץ אֶת אוֹיְבֵי דָּוִד כְּפָרַץ מִיָּם, קָרָא דָּוִד לְמִקּוֹם בּוֹ נִצַּח אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בְּשֵׁם "בַעַל פְּרָצִים": (כא) וַיַּעֲזְבוּ שֵׁם אֶת עֲצִבְיָהֶם הַפְּלִשְׁתִּים הִשְׁאִירוּ בְּבַעַל פְּרָצִים אֶת

²⁴⁶ רד"ק. וכן כתב מצודות, אם כי משמע מדבריו שגם חרשי העץ בנו את הקירות.

²⁴⁷ מצודות.

²⁴⁸ עפ"י מצודות.

²⁴⁹ המפרשים מצליבים בין השמות בפרקנו לבין השמות הכתובים בדברי הימים.

²⁵⁰ מצודות, והסיבה שעלו כל חייל פלשתים היא מכיוון שידעו שדוד הוא חזק.

²⁵¹ מצודות.

²⁵² רש"י בפסוק כב'.

²⁵³ מצודות ורש"י.

²⁵⁴ רד"ק: צבא הפלשתים היה פרוס מבעל פרצים ועד לעמק רפאים, ובעל פרצים היה גבוה יותר מהמצודה בה

ישב דוד, ולכן נקרא שעולה לשם. לעומתו, מצודות פירש שבעל פרצים ועמק רפאים זה אותו מקום.

²⁵⁵ תרגום.

²⁵⁶ תרגום.

²⁵⁷ מצודות ורש"י: נקרא בעל פרצים דהיינו: מישור הפרצים.

²⁵⁸ מצודות. רש"י: כמו מים שפורצים את שפת הנחל. רד"ק: ה' פרץ את האויבים לפניי, והנצחון הוא באמת של

ה'.

העבודה זרה שלהם, ²⁵⁹ וַיִּשְׁאֵם דָּוִד וְאֲנָשָׁיו דוּד וְאֲנָשָׁיו שָׂרְפוּ אֶת הָעֲבוּדָה זָרָה שֶׁל הַפְּלִשְׁתִּים ²⁶⁰: (כב) וַיִּסְפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים לְעֹלוֹת הַפְּלִשְׁתִּים עָלוּ שׁוֹב לְהִלָּחֵם נֹגַד יִשְׂרָאֵל, וַיִּנְטְשׁוּ בְּעֵמֶק רְפָאִים חֵיילֵי הַפְּלִשְׁתִּים הַתְּפֹזְרוּ בַּמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא עֵמֶק רְפָאִים: (כג) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בִּיקוֹק דוּד שָׂאֵל אֶת ה' עַל יַדֵי הָאוּרִים וְתוֹמִים: הָאֵם לְהִתְקִיף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים, וַיֹּאמֶר ה' עֵנָה לְדוּד עַל יַדֵי הָאוּרִים וְתוֹמִים, לֹא תִעָלֶה אֶל תֵּעָלֶה לְתַקּוֹף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בְּצוּרָה חֲזִיתִית, ²⁶¹ הִסָּב אֶל אַחֲרֵיהֶם תַּעֲשֶׂה סִיבּוּב וְתִתְקִיף אוֹתָם מֵאַחֲרָה, ²⁶² וּבָאתָ לָהֶם מִמּוֹל בְּכָאִים תִּתְקוֹף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים מִשְׁטַח בּוֹ הִיוּ עֹצִים שֶׁנִּקְרָאִים "בְּכָאִים". הַשְּׁטַח שֶׁבּוֹ הִיוּ הָעֹצִים הָיָה מֵאַחֲרֵי צִבָּא הַפְּלִשְׁתִּים, וְה' אָמַר לְדוּד לְתַקּוֹף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים מֵאַחֲרֵיהֶם ²⁶³: (כד) וַיְהִי בְּשִׁמְעוֹךָ אֶת קוֹל צִעֲדָה בְּרָאשֵׁי הַבְּכָאִים (ה' אָמַר לְדוּד) כֹּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע קוֹלוֹת שֶׁל צִעֲדִים בְּרָאשׁ אֵילָנוֹת הַבְּכָאִים, ²⁶⁴ אֲזַ תִּתְחַרֵץ (כִּשְׁתִּשְׁמַע אֶת קוֹלוֹת הַצִּעֲדִים בְּרָאשׁ הָאֵילָנוֹת) אֲזַ תִּצָּא מִמְּקוֹמְךָ וְתִלָּחֵם בַּפְּלִשְׁתִּים, ²⁶⁵ כִּי אֲזַ יִצָּא יְקוֹק לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת בְּמַחֲנֶה פְּלִשְׁתִּים כִּיוּן שָׂאוּ, כֹּאֲשֶׁר תִּשְׁמַע אֶת קוֹל הַפְּסִיעוֹת, זֶהוּ הַזְמַן שֶׁבּוֹ ה' יִשְׁלַח אֶת מַלְאָכָיו כְּדִי לַעֲזוֹר לָכֶם לְהִלָּחֵם ²⁶⁶: (כה) וַיַּעַשׂ דָּוִד בֵּן כְּאֲשֶׁר צִוְּהוּ יְקוֹק דוּד עָשָׂה כִּמוֹ שֶׁה' צִוְּוָה אוֹתוֹ וְתִקֵּף אֶת הַפְּלִשְׁתִּים מֵאַחֲרָה, וַיִּךְ אֶת פְּלִשְׁתִּים מִגִּבְעַת עַד בְּאֵד גִּזְרָה דוּד הִכָּה אֶת הַפְּלִשְׁתִּים מִמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא גִבְעַת וְעַד מְקוֹם שֶׁנִּמְצָא בַּדֶּרֶךְ שֶׁמּוֹבִילָה אֶל מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא גִזְרָה ²⁶⁷:

שְׂמוּאֵל ב פֶּרֶק ו

(א) וַיִּסֹּף עוֹד דָּוִד אֶת כָּל בְּחֹר בְּיִשְׂרָאֵל דוּד אֶסַף אֶלָּיו אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַנִּבְחָרִים בְּיִשְׂרָאֵל כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת הָאֲרוֹן לִירוּשָׁלַיִם. מֵעַתָּה שְׂדוּד הַתְּחִיל לְמִלּוֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל, נֹאסְפוּ אֶלָּיו עוֹד וְעוֹד אֲנָשִׁים, וְעַתָּה, כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית לִירוּשָׁלַיִם, דוּד אֶסַף אֶלָּיו אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַנִּבְחָרִים בְּיִשְׂרָאֵל, ²⁶⁸ שְׁלֹשִׁים אֶלְפֵי בְּסֹךְ הַכֹּל אֶסַף דוּד שְׁלֹשִׁים אֶלְפֵי אֲנָשִׁים כְּדִי לְהַעֲלוֹת אֶת הָאֲרוֹן לִירוּשָׁלַיִם: (ב) וַיִּקַּם וַיִּלְךְ דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ דוּד וְהָעָם שֶׁנֹּאסְפוּ אִתּוֹ קָמוּ וְהִלְכוּ, מִבְּעָלֵי יְהוּדָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים הָעָם שֶׁהִלֵּךְ עִם דוּד

²⁵⁹ תְּרַגּוּם.

²⁶⁰ מִצְדוֹת וְרִשׁ"י. רד"ק בְּפִירוּשׁוֹ הַשְּׁנִי כָּתַב אֶת דֵּרַשׁ חז"ל שֶׁבְּתַחֲלִילָה דוּד נִטַּל אֶת הָע"ז כְּדִי לְשַׂרֹּף אוֹתוֹ, וְאַחֲרַיִם מִן, כִּשְׁבָא אִתִּי הַגִּיתִי וּבִיטַל אֶת הָע"ז, כִּבְרָא לֹא שָׂרְפוּ אֶת הָע"ז.

²⁶¹ מִצְדוֹת.

²⁶² מִצְדוֹת.

²⁶³ מִצְדוֹת. רד"ק: ה' אָמַר לְדוּד שֶׁלֹּא יִתְקוֹף עֲכָשָׁיו כִּיוּן שֶׁעוֹד לֹא הִגִּיעַ זְמַן הַיְשׁוּעָה, אֲלֹא לֵאחֲרַיִם שִׁיעֹבֵר עוֹד זְמַן, וּבִנְתִיִּים דוּד יִסְתַּבֵּב מֵאַחֲרֵי הַפְּלִשְׁתִּים, וְכִּן בְּנִתִיִּים יִגִּיעַ הַזְמַן שֶׁל הַיְשׁוּעָה. מִצְדוֹת: הַסִּיבָה שֶׁה' אָמַר זֹאת לְדוּד הִיא מִכִּיוּן שֶׁה' רָצָה לְנַסּוֹת אֶת דוּד. רלב"ג: ה' צִוְּוָה אֶת דוּד לַעֲשׂוֹת תַּחְבּוּלוֹת מִלְחָמָה כִּמוֹ לְתַקּוֹף מֵאַחֲרָה, וְלַעֲרֹב אֶת קוֹלוֹת חֵיילָיו עִם קוֹלוֹת רִשְׁרוּשֵׁי הָאֵילָנוֹת.

²⁶⁴ מִצְדוֹת. רש"י: כִּשְׁתִּשְׁמַע אֶת קוֹלוֹת הַמַּלְאָכִים שִׁיּוּצָאִים לְהִלָּחֵם. רד"ק: הַסִּיבָה ה' שֶׁלַח קוֹלוֹת אֵלָיו הִיא כְּדִי לְחַזֵּק אֶת לִבָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

²⁶⁵ מִצְדוֹת. רש"י: אֲזַ תִּרְאִים קוֹל מִלְחָמָה. רד"ק: אֲזַ תִּנּוּעַ וְתַתְחַזֵּק בְּמִלְחָמָה עַל הַפְּלִשְׁתִּים.

²⁶⁶ מִצְדוֹת.

²⁶⁷ מִצְדוֹת.

²⁶⁸ מִצְדוֹת. לְפִי דְבַרֵי הַמִּצְדוֹת, וַיִּסֹּף, הֵייוּ מִלְשׁוֹן אֶסַף. רש"י: דוּד אֶסַף אֶלָּיו שׁוֹב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, וְהַכּוֹנֵה הִיא שֶׁבְּנוֹסֵף לְכָךְ שֶׁהָעָם הִתְאַסְּפוּ כְּדִי לְהַמְלִיךְ אוֹתוֹ, עֲכָשָׁיו הֵם נֹאסְפוּ אֶלָּיו בְּפַעַם הַשְּׁנִיָּה. לְדְבַרֵי רִשׁ"י, וַיִּסֹּף הֵייוּ בְּלִשׁוֹן נֹאסְפוּ.

היה העם משבט יהודה שהתאסף אל דוד כדי להעלות את הארון לירושלים,²⁶⁹ **אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם** על הארון נקרא שם, ומיד מסביר שמו של מי נקרא על הארון,²⁷⁰ **שֵׁם יִקְוֶה צְבָאוֹת יֵשֵׁב הַכְּרֹבִים עָלָיו** שמו של ה' צבקות יושב הכרובים נקרא על הארון²⁷¹: (ג) **וַיִּרְכְּבוּ אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹהִים אֶל עֲגֹלָה חֲדָשָׁה** הניחו את ארון הברית על עגלה חדשה,²⁷² **וַיִּשְׁאַהֲוּ מִבַּיִת אַבְיִנְדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה** נשאו את ארון הברית מביתו של אבינדב שהיה בגבעה בקרית יערים. הנשיאה הייתה על ידי השוורים שמשכו בעגלה,²⁷³ **וְעֹזָא וְאַחִיו בְּנֵי אַבְיִנְדָב נִהְגִּים אֶת הָעֲגֹלָה חֲדָשָׁה** שני בניו של אבינדב, עוזא ואחיו, הנהיגו את העגלה והשוורים שמשכו את העגלה החדשה²⁷⁴: (ד) **עֲכָשִׂיו מִבְּאֵר הַנְּבִיא כִּי צַד הִנְהִיגוּ עֹזָא וְאַחִיו אֶת הָעֲגֹלָה**:²⁷⁵ **וַיִּשְׁאַהֲוּ מִבַּיִת אַבְיִנְדָב אֲשֶׁר בְּגִבְעָה עִם אַרְוֹן הָאֱלֹהִים** עוזא ואחיו נשאו את ארון ה' מביתו של אבינדב שהיה בגבעה בקרית יערים, **וְאַחִיו הֶלֶךְ לִפְנֵי הָאָרוֹן** אחיו הנהיג את השוורים מקדימה, ואילו עוזא הלך בצד העגלה, ולכן עוזא היה זה שראה שהארון נשטט²⁷⁶: (ה) **וַדָּוִד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל דָּוִד וְכָל הָאֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל** שנאספו כדי להעלות את ארון הברית, **מִשְׁחָקִים לִפְנֵי יִקְוֶה** שמחים לפני ארון ה', ועתה מבאר את צורת השמחה,²⁷⁷ **בְּכָל עֵצֵי בְרוֹשִׁים** בכלי נגינה שהיו עשויים מעצי ברושים,²⁷⁸ **וּבְכִנֹּרוֹת וּבְנַבְלִים וּבְתַפִּים וּבְמַנְעֻנְעִים וּבְצִלְצִלִּים** וכן בכלי נגינה שנקראים: כינורות, נבלים, תופים, מנענעים (כלי שכאשר היו מנגנים בו היו מנענעים את הגוף) וצלצלים (מעין מצילתיים שהיו עשויים מנחושת)²⁷⁹: (ו) **וַיָּבֹאוּ עַד גֵּרֶן נָכוֹן** דוד והאנשים שעזמו הגיעו עד למקום שנקרא גורן נכון,²⁸⁰ **וַיִּשְׁלַח עֹזָא אֶל אַרְוֹן הָאֱלֹהִים** עוזא הושיט את ידו לעבר ארון הברית,²⁸¹ **וַיֹּאחֲזוּ בּוֹ** (עוזא הושיט את ידו) ואחזו בארון הברית,²⁸² **כִּי שָׁמְטוּ הַפֶּקֶד** (הסיבה שעוזא הושיט את ידו ואחזו בארון הברית היא) מכיוון שהשוורים השמיטו את ארון הברית מהמקום בו ישב על העגלה, ועוזא חשש שהארון ייפול מהעגלה²⁸³: (ז) **וַיַּחַר אַף יִקְוֶה בְּעֵזָה** ה' התמלא רוגז על עוזא,

²⁶⁹ מצודות + תרגום. מצודות ורש"י כותבים שהאנשים שבאו להעלות את הארון מירושלים היו מקרית יערים, שם היה הארון לאחר שהעלו אותו מבית שמש.

²⁷⁰ מצודות ורש"י.
²⁷¹ מצודות ורש"י. רד"ק: הסיבה שדווקא כאן הדגישו את שמו של ה' שנקרא על הארון היא מכיוון שהתקדש שמו של ה' על הארון כאשר היה בשדה פלשתים.

²⁷² תרגום. רש"י: טעו בדבר שהרי כתוב שארון נישא בכתף, ולכן נענש עוזא ונהרג. רד"ק: הסיבה שנהגו בעגלה חדשה היא דרך כבוד לארון כדי שלא ישתמשו בעגלה שכבר השתמש בה הדיוט.

²⁷³ מצודות.

²⁷⁴ רד"ק.

²⁷⁵ מצודות ורד"ק.

²⁷⁶ מצודות ורד"ק בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שכאשר הנביא כתב שהיה הולך עם ארון האלוקים, הכוונה היא לעוזא שהיה הולך עם ארון ה' ואילו אחיו הלך לפני, ולכן לא שם לב שהארון נשטט.

²⁷⁷ מצודות.

²⁷⁸ מצודות. רד"ק: יש כאן כלל ופרט, בהתחלה פירט שהכלים היו עשויים מעצי ברושים ואילו לאחר מכן פירט אילו כלים היו. אולם, לפי מצודות, שצלצלים עשויים מנחושת, לא ניתן לפרש כן.

²⁷⁹ מצודות. רש"י כתב אפשרות נוספת לכך שהמנענעים נקרא כך מפני שכאשר היו נוגעים בהם, היה דף שכל הגוף היה מתנענע ממנו.

²⁸⁰ מצודות.

²⁸¹ מצודות.

²⁸² מצודות.

²⁸³ מצודות. רד"ק: איברי השוורים התפרקו בגלל שנשאו את הארון והיה צריך לשאת את הארון בכתף. הסיבה שלפלשתים לא קרה כל בשעה שהעלו את הארון היא מכיוון שהם לא ידעו איך מעלים את הארון, אך בני"ן כן ידעו שצריך לשאת את הארון בכתף. אך דוד טעה וחשב שרק במדבר היה צריך לשאת את הארון בכתף, אך מכיוון שהמשכן עצמו נישא בעגלות, כך לאחר דור המדבר, כאשר המשכן כבר היה קבוע במקומו, לא היה צריך לשאת את הארון בכתף, והראיה לכך היא שהפלשתים העלו את הארון ע"י עגלה.

בגלל שעוזא לא היה מלא באמונה, וחשב שהארון ייפול לארץ אם לא יאחז בו,²⁸⁴ ויבְּהוּ שֵׁם הָאֱלֹהִים עַל הַשָּׁל ה' היכה את עוזא על המעשה שעשה בשגגה,²⁸⁵ ויָמַת שֵׁם עִם אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עוֹזָא מֵת בְּמִקוֹם שֶׁהָיָה, בְּסִמּוּךְ לֵארוֹן הַבְּרִית²⁸⁶: (ח) וַיִּחַר לְדוֹד דוֹד נִבְהַל,²⁸⁷ עַל אֲשֶׁר פָּרַץ יִקְוֶה פָּרַץ בְּעֵזָה (דוד נבהל) על כך שראה שה' שבר את עוזא. דוד נבהל כאשר ראה שה' הרג את עוזא, והתעצב, כיוון שדוד ידע שהייתה זו טעות שלו שנתן שיישאו את הארון על עגלה, במקום לשאת את הארון בכתף,²⁸⁸ וַיִּקְרָא לְמִקוֹם הַהוּא פָּרַץ עֵזָה דוֹד קִרָא לְמִקוֹם בּוֹ מֵת עוֹזָא בְּשֵׁם "פָּרַץ עוֹזָא", עַד הַיּוֹם הַזֶּה הַמִּקוֹם שֶׁבּוֹ מֵת עוֹזָא נִקְרָא "פָּרַץ עוֹזָא" גם בזמן כתיבת ספר שמואל על ידי גד החוזה ונתן הנביא: (ט) וַיִּרָא דוֹד אֶת יִקְוֶה בְּיָוִם הַהוּא בְּיָוִם שֶׁנִּהְרַג עוֹזָא, דוֹד הָיָה יָרָא מֵאֲרוֹן הַבְּרִית, כְּיוֹן שֶׁחָשַׁב שֶׁלֹּא נִיטֵן לְהִיזְהַר בְּקִדּוּשַׁת הָאֲרוֹן וּלְכֹן לֹא נִיטֵן לְהַעֲלוֹת אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית לִירוּשָׁלַיִם,²⁸⁹ וַיֹּאמֶר דוֹד שָׁאֵל אֶת עֲצֻמוֹ, אֵיךְ יָבּוֹא אֵלַי אֲרוֹן יִקְוֶה אֵיךְ יַעֲלֶה אֵלַי לִירוּשָׁלַיִם אֲרוֹן ה', הֲרִי אֲנִי לֹא אוֹכֵל לְהִיזְהַר בְּקִדּוּשַׁת הָאֲרוֹן²⁹⁰: (י) וְלֹא אָבָה דוֹד לְהַסִּיר אֵלָיו אֶת אֲרוֹן יִקְוֶה עַל עֵיר דְּוֹד דוֹד לֹא רָצָה לְהַעֲלוֹת אֶת הָאֲרוֹן אֶל עֵיר דוֹד שֶׁבִירוּשָׁלַיִם,²⁹¹ וַיִּטְהַר דוֹד בֵּית עֶבֶד אָדוֹם הַגִּתִּי דוֹד הִטָּה אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית מֵהַדְּרֵךְ לִירוּשָׁלַיִם לְבֵיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד אָדוֹם הַגִּתִּי. בְּמִקוֹם לְהַעֲלוֹת אֶת הָאֲרוֹן לִירוּשָׁלַיִם, הִבִּיא דוֹד אֶת הָאֲרוֹן לְבֵיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד אָדוֹם הַגִּתִּי.²⁹² עוֹבֵד הָיָה לוֹי וְנִקְרָא גִתִּי כְּיוֹן שֶׁהָיָה גַר בְּמִקוֹם שֶׁנִּקְרָא גֵת²⁹³: (יא) וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן יִקְוֶה בֵּית עֶבֶד אָדוֹם הַגִּתִּי שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים אֲרוֹן הַבְּרִית הִתְעַכֵּב בְּבֵיתוֹ שֶׁל עֶבֶד אָדוֹם הַגִּתִּי לְמִשְׁךְ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים,²⁹⁴ וַיִּבְרַךְ יִקְוֶה אֶת עֶבֶד אָדוֹם וְאֶת כָּל בֵּיתוֹ בְּזִכּוֹת שֶׁאֲרוֹן הַבְּרִית יֵשֵׁב אֲצֻלוֹ, ה' בִּירַךְ אֶת עֶבֶד אָדוֹם וְאֶת כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ²⁹⁵: (יב) וַיַּגִּד לְמַלְכֵךְ דְּוֹד נֹאמֵר לְמֶלֶךְ דוֹד, לֹאֲמֹר כֹּךְ אֲמָרוּ לְדוֹד הַמֶּלֶךְ, בְּרַךְ יִקְוֶה אֶת בֵּית עֶבֶד אָדוֹם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּעִבּוֹר אֲרוֹן הָאֱלֹהִים ה' בִּירַךְ אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל עוֹבֵד אָדוֹם וְאֶת כָּל מֵה שֶׁשִּׁיךְ לְעוֹבֵד אָדוֹם, בְּזִכּוֹת שֶׁאֲרוֹן הַבְּרִית יֵשֵׁב בְּבֵיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד,²⁹⁶ וַיִּלְךְ דְּוֹד וַיַּעַל אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים מִבֵּית עֶבֶד אָדוֹם עֵיר דְּוֹד בְּשִׂמְחָה דוֹד הִלַּךְ וְהַעֲלָה בְּשִׂמְחָה אֶת אֲרוֹן הַבְּרִית מִבֵּיתוֹ שֶׁל עוֹבֵד אָדוֹם לְעֵיר דוֹד²⁹⁷: (יג) וַיְהִי כִּי צָעְדוּ נְשָׂאֵי אֲרוֹן יִקְוֶה שְׂשָׂה צְעָדִים

²⁸⁴ תרגום + מצודות. עוזא היה צריך לעשות ק"ו: אם הארון נושא את נושאו, ק"ו שנושא את עצמו. רד"ק: טעות נוספת שעשה עוזא היא שרק הלויים היו יכולים לגעת בארון, ומי שאינו משבט לוי אסור בנגיעה בארון.

²⁸⁵ מצודות.

²⁸⁶ מצודות.

²⁸⁷ מצודות. מלבי"ם: כאשר כתוב ויחר ל... הכוונה היא שכעס על עצמו בניגוד לויחר אף שהכוונה היא שכעס

על מישהו אחר.

²⁸⁸ מצודות.

²⁸⁹ מצודות. מלבי"ם: עד עתה עבד דוד את ה' ממידת האהבה, ועתה עבד את ה' ממידת היראה שהיא מדרגה

פחותה יותר. בפס' יב' חזר דוד למדרגת השמחה ולא לפחד.

²⁹⁰ רלב"ג.

²⁹¹ מצודות.

²⁹² מצודות.

²⁹³ רש"י + מצודות ורלב"ג. הזיהוי של העיר גת כאן היא לכאורה לא המקום שהיה בידי הפלשתים, שהרי

משמע שגת הייתה קרובה יותר לירושלים מקרית יערים.

²⁹⁴ מצודות.

²⁹⁵ רש"י: הברכה הייתה שאשתו ושמונת כלותיה ילדו ששה בכרס אחד. רד"ק: תוספת בבנים, עושר ותוספת

טובה בכל דבר.

²⁹⁶ מצודות.

²⁹⁷ מצודות.

לאחר כל שישה צעדים שצעדו הלויים שנשאו את ארון הברית,²⁹⁸ וַיִּזְבַּח שׁוֹר וּמְרִיא דוד הקריב על כל שישה צעדים שור ובהמה שנקראת מריא (שהוא שור מפוטם)²⁹⁹: (יד) וְדוֹד מְכַרְכֵּר בְּכָל עֵז לִפְנֵי יְקֹנָק דוד רקד בכל כוחו לפני ארון הברית,³⁰⁰ וְדוֹד חָגוֹר אֶפֶוד בָּד דוד היה לבוש באפוד בד, בבגד שהיה דומה לבגד שהכהנים היו לובשים. לבוש זה היה לבוש מיוחד שאנשים שהיו מתבודדים בעבודת ה' היו לובשים אותו³⁰¹: (טו) וְדוֹד וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל דוד וכל האנשים מישראל שהתאספו כדי להעלות את ארון הברית, מַעֲלִים אֶת אֲרוֹן יְקֹנָק העלו את ארון הברית, בְּתַרְוָעָה וּבְקוֹל שׁוֹפָר בקולות תרועה ובקולות שופר³⁰²: (טז) וְהָיָה אֲרוֹן יְקֹנָק בָּא עִיר דָּוִד כאשר ארון הברית הגיע אל עיר דוד, וּמִיֵּכֶל בֵּית שָׁאוּל נִשְׁקָפָה בְּעַד הַחֲלוֹן מיכל בת שאול (אשתו של דוד) הסתכלה מחוץ לחלון,³⁰³ וַתִּרְא אֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד מִפְּנֵי וּמְכַרְכֵּר לִפְנֵי יְקֹנָק מיכל ראתה את דוד רוקד במהירות לפני ארון הברית,³⁰⁴ וַתִּבֹּז לוֹ בְּלִבָּהּ מיכל ביזתה את דוד בליבה, כיוון שחשבה שאין זה ראוי שהמלך יבזה את עצמו בריקודים לפני הארון³⁰⁵: (יז) וַיָּבֵאוּ אֶת אֲרוֹן יְקֹנָק דוד והאנשים שעימו הביאו את ארון הברית לעיר דוד, וַיִּצְגּוּ אֹתוֹ בְּמִקְוֵי הַלְוִיִּים העמידו את ארון הברית במקום שדוד הכין לארון,³⁰⁶ בְּתוֹךְ הָאֹהֶל אֲשֶׁר נָטָה לוֹ דָּוִד (המקום שהכין דוד לארון היה) בתוך אהל שפרס דוד לשם הנחת הארון בתוך אהל זה,³⁰⁷ וַיַּעַל דָּוִד עֹלוֹת לִפְנֵי יְקֹנָק וּשְׁלָמִים דוד הקריב קרבנות עולה וקרבנות שלמים לכבוד ה'³⁰⁸: (יח) וַיְכַל דָּוִד מִהַעֲלוֹת הָעוֹלָה וְהַשְּׁלָמִים לאחר שדוד סיים להקריב את קרבנות העולה והשלמים, וַיִּבְרַךְ אֶת הָעָם בְּשֵׁם יְקֹנָק צְבָאוֹת דוד בירך את העם שהתאסף בשם ה' צבקות³⁰⁹: (יט) וַיַּחֲלֵק לְכָל הָעָם דוד חילק לכל העם שהתאסף להעלות את הארון,³¹⁰ לְכָל הַמּוֹן יִשְׂרָאֵל (דוד חילק) לעם הרב, להמון האנשים, שהתאספו להעלות ארון הברית לירושלים,³¹¹ לְמֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה (דוד חילק לכל אחד מישראל שהתאסף להעלות הארון) בין אם היה איש או אישה, דוד נתן לכולם,³¹² לְאִישׁ לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שהתאסף נתן דוד את הדברים הבאים,³¹³ (1) חֶלֶת לֶחֶם אֶחָת לַחֵם שלם אחד,³¹⁴

²⁹⁸ מצודות. רלב"ג: הפעם העלו את ארון הברית הלויים. רד"ק: הטעם שעל כל שישה צעדים הקריבו קרבן היא מכיוון שעוזא הוכה לאחר שישה צעדים.

²⁹⁹ מצודות.

³⁰⁰ מצודות.

³⁰¹ מצודות. רש"י: לבוש העשוי מבוץ. מלבי"ם: דוד היה חגור בלבוש פשוט ולא בבגדי מלכות לרוב ענוותנותו.

³⁰² בספר יסוד מלכות פירש שקולות תרועה הם קולות שמחה, אך לכאורה מתרגום יונתן משמע שהכוונה היא לאותם קולות תרועה שיוצאים מהשופר.

³⁰³ מצודות.

³⁰⁴ מצודות בפירושו השני. בפירושו הראשון כתב שמפזז היינו סוג של ריקוד גם כן. רד"ק: רקד הרבה.

³⁰⁵ מצודות.

³⁰⁶ מצודות.

³⁰⁷ מצודות. רד"ק: למרות שהארון היה בבית של ממש בזמן שהיה ביית עובד ובבית אבינדב, דוד לא רצה להכניס את הארון לבית קבע עד שייבנה בית המקדש, כיוון שידע דוד שבית המקדש ייבנה בירושלים ורצה שהמקום הראשון שבו יונח הארון יהיה בדירת קבע. כמו"כ הסתפק אם המשכן המשיך להיות בגבעון או שגם המשכן היו מתחת ליריעות. כמו"כ הסתפק הרד"ק באיזה ארון מדובר, האם בארון שהיו בו שברי לוחות, או לוחות שלמות, ובסוף כתב שמדובר בארון שהיו בו הלוחות השלמות וזהו הארון ששלמה הכניס לתוך קדש הקדשים.

³⁰⁸ יסוד מלכות.

³⁰⁹ תרגום.

³¹⁰ מצודות.

³¹¹ מצודות.

³¹² מצודות.

³¹³ מצודות.

(2) וְאִשְׁפָּר אֶחָד מִנֶּת בֶּשֶׂר שֶׁהֵייתָה עֲשׂוּיָה מִשִּׁישִׁית פֶּר, 315 (3) וְאִשְׁשָׂה אֶחָת כְּלִי מִיּוּחַד שֶׁהָיוּ שָׁמַיִם בּו יִי, 316 וַיִּלְךְ כָּל הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ לְאַחַר הָעֲלָאתָ הָאָרוֹן לִירוּשָׁלַיִם, כָּל הָעָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהִתְאַסַּף לְצוֹרֶךְ הָעֲלָאתָ הָאָרוֹן לִירוּשָׁלַיִם, חָזַר לְבֵיתוֹ: (כ) וַיָּשָׁב דָּוִד לְבֵרֶךְ אֶת בֵּיתוֹ לְאַחַר שְׂדוּד בִּירֵךְ אֶת הָעָם שֶׁהִתְאַסַּף לְהֲעֲלֹאתָ הָאָרוֹן לִירוּשָׁלַיִם, דָּוִד חָזַר לְבֵיתוֹ כְּדִי לְבָרֵךְ אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ, 317 וַתֵּצֵא מִיִּכָּל בֵּית שָׁאוּל לְקִרְאֵת דָּוִד מִיִּכָּל בֵּית שָׁאוּל, אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל דָּוִד, יֵצְאָה לְקִרְאֵת דָּוִד, וַתֹּאמֶר מִיִּכָּל אִמְרָה לְדָוִד, מִה נִכְבַּד הַיּוֹם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַתָּה, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, הֵייתָ מְכֻבָּד מְאֹד. מִיִּכָּל אִמְרָה זָאת בִּלְשׁוֹן סְגִינָהוֹר, וְהִתְכוּוֹנָה לְכַךְ שְׂדוּד בִּיזָה אֶת עֲצָמוֹ בְּכַךְ שֶׁהוּא רִקַּד לְפָנַי אֲרוֹן הַבְּרִית, 318 אֲשֶׁר נִגְלָה הַיּוֹם לְעֵינַי אֲמָהוּת עֲבָדָיו אַתָּה הַתְּבוּזֵית אֲפִילוֹ לְעֵינַי אֲנָשִׁים פְּחוּתִים כְּמוֹ הַשְּׁפָחוֹת שֶׁל עֲבָדֶיךָ, הַשְּׁפָחוֹת שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל, 319 כִּהְגֹלוֹת נִגְלוֹת אֶחָד הָרִיקִים הַתְּבוּזֵית כְּאֶחָד הָאֲנָשִׁים הָרִיקִים מְכַל מַעֲלָה, הַתְּבוּזֵית כְּמוֹ אָדָם לֹא דַעַת 320: (כא) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵל מִיִּכָּל דָּוִד עֵנָה לְמִיכָל, לְפָנַי יִקְנֹק אֲשֶׁר בָּחַר בִּי מֵאֲבֹיָי וּמִכָּל בֵּיתוֹ אֲנִי הַתְּבוּזֵית לְפָנַי הִי שְׁבַחַר בִּי לְמַלּוֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִקּוֹם אֲבִיךָ וּמִשְׁפַּחְתּוֹ, וְאִין כְּבוֹד הַמַּלְכִים נִחְשָׁב מֵאוֹמָה כְּנֹגַד כְּבוֹדוֹ שֶׁל הִי, 321 לְצִוֹת אֶתִּי נְגִיד עַל עַם יִקְנֹק עַל יִשְׂרָאֵל הִי מִינָה אוֹתִי לְמוֹשֶׁל עַל עַם יִשְׂרָאֵל, 322 וְשִׁחַקְתִּי לְפָנַי יִקְנֹק וְאֲנִי שְׂמַחְתִּי לְפָנַי הִי, וְזֶהוּ כְבוֹדִי שֶׁאֲנִי שְׂמַח לְפָנַי הִי וּמְכַבֵּד אֶת מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִים, גַּם אִם יֵשׁ לְכַאוֹרָה פְּגִיעָה בְּכְבוֹד שֶׁלִּי 323: (כב) וּנְקַלְתִּי עוֹד מוֹזָאת גַּם אִם הֵייתִי עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים שֶׁהָיוּ הוֹפְכִים אוֹתִי לְקַל יוֹתֵר מֵהַדְּבָרִים שֶׁעֲשִׂיתִי עִכְשָׁיו, גַּם אִם הֵייתִי מְבוּזָה אֶת עֲצָמֵי לְפָנַי הִי יוֹתֵר, 324 וְהֵייתִי שְׂפָל בְּעֵינַי וְאִם הֵייתִי עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים שֶׁהָיוּ מִשְׁפִּילִים אוֹתִי יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהִשְׁפַּלְתִּי אֶת עֲצָמֵי עִכְשָׁיו, 325 וְעַם הָאֲמָהוּת אֲשֶׁר אָמַרְתָּ עִמָּם אֲכַבְּדָהּ אֲנִי אֶהְיֶה מְכֻבָּד בְּעֵינַי הַשְּׁפָחוֹת שֶׁהִזְכַּרְתָּ, כִּיוּן שֶׁאֲנִי מִשְׁפִּיל אֶת עֲצָמֵי לְכְבוֹדוֹ שֶׁל הִי, 326: (כג) וְלִמִּכָּל בֵּית שָׁאוּל לֹא הָיָה לָהּ יָלֵד עַד יוֹם מוֹתָהּ מֵאוֹתוֹ יוֹם שֶׁמִּיִּכָּל כְּעֶסֶה עַל שְׂדוּד כְּרַכַּר לְפָנַי הָאָרוֹן, לֹא הָיָה לְמִיכָל יָלֵד, עַד לְיוֹם מוֹתָהּ 327:

314 מצודות. רד"ק: כיכר הייתה גדולה יותר מחלה.
315 מצודות + רש"י. רלב"ג: מנה יפה, מלשון שפיר.
316 מצודות.
317 מצודות. רד"ק: דוד חזר לביתו כדי לומר שלום למשפחתו כמו שעושים אלו שחוזרים מהדרך.
318 מצודות. מלבי"ם: מכיל אמרה לדוד שיש מלכים שמסתובבים בין בני עמם, אך דוד לא הסתובב בין בני עמו אלא היה בדרך כלל בארמון, ולכן שאלה את דוד מדוע השתנה יום זה שדוד הסתובב עם נתיניו.
319 מצודות, והוסיף שדוד גילה מגופו בשעת הריקוד כמו הריקים שאינם חוששים לגילוי גופם.
320 מצודות.
321 מצודות. המפרשים אומרים שדוד ענה בתשובתו שלבית שאול היה חשוב יותר כבודם מאשר כבוד ה'.
322 מצודות. המלבי"ם: אין סיבה לדיסטנס ביני לבין העם, שהרי המלכות שלי אינה תלויה בעם, אלא בה'. אם המלכות הייתה תלויה בדעת העם, היה ראוי יותר שיבחרו במישהו מזרעו של שאול למלך.
323 מצודות.
324 מצודות.
325 מצודות. רד"ק: אני אהיה שפל לפני ה' בכל דבר ולא רק בהעלאת הארון.
326 מצודות ורש"י.
327 רש"י. רלב"ג: דוד אהב את מיכל פחות לאחר דבריה. רד"ק עפ"י חז"ל: לפני כן, כן היה לה ולד. ויש אומרים שביום מותה היה לה ולד. מהרי"א: חוץ מהעונש, הסיבה שלמיכל לא היה ולד היה כדי שלא יתרבה זרעו של שאול.

(א) וַיְהִי כִּי יָשָׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ כְּאִשֶׁר דָּוִד יָשָׁב בְּבֵית הַמַּלְכוּת שְׁלוֹ, ³²⁸ וַיִּקְנֹק הַנִּיחַ לוֹ מִסָּבִיב מִכָּל אִיבָיו
 לאחר שה' נתן לדוד מנוחה מכל אויביו ³²⁹: (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל נָתָן הַנְּבִיא, אִמְרָה אֵלַי נָתָן הַנְּבִיא,
 רְאֵה נָא אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית אֲרָזִים רָאֵה, אֲנִי דָוִד הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּבֵית שַׁעֲשׂוּי מַעְצֵי אֲרָז, אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵית
 מִפְּוֹאֵר, ³³⁰ וְאֶרְוֹן הָאֱלֹהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הַיְרִיעָה וְאֵילָיו אֶרְוֶן הַבְּרִית אֵינִי יוֹשֵׁב בְּמָקוֹם מְכֻבָּד, אֲלֵא אֶרְוֶן
 הַבְּרִית נִמְצָא מִתַּחַת לִירִיעָה שְׁפָרְסְתִי ³³¹: (ג) וַיֹּאמֶר נָתָן אֶל הַמֶּלֶךְ נָתָן עֲנֵה לְדָוִד, כָּל אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ לָךְ
 עֲשֵׂה לְךָ תַעֲשֶׂה כְּכֹל אֲשֶׁר אֵתָּה חָפֵץ. אִם אֵתָּה רֹצֵחַ לְבָנוֹת אֵת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, מוֹתֵר לְךָ לְבָנוֹתוֹ, ³³² כִּי יִקְנֹק
 עִמָּךְ (אתה יכול לעשות ככל אשר אתה חפץ) כִּיוֹן שֶׁהִ' בְּעֹזְרֶתְךָ ³³³: (ד) וַיְהִי בְּלִילָה הַהוּא בְּאוֹתוֹ לֵילָה
 שֶׁנָּתַן הַנְּבִיא נָתָן רְשׁוֹת לְדָוִד לְבָנוֹת אֵת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַתְּגַלָּה הִ' אֵל נָתָן (מִכִּיוּן שֶׁהִ' יָדַע שְׁדוּד יִזְדַּרֵּז לְבָנוֹת
 אֵת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִיָּד), ³³⁴ וַיְהִי דְבַר יִקְנֹק אֶל נָתָן לֵאמֹר הִ' אִמְרָה אֵלַי נָתָן הַנְּבִיא: (ה) לָךְ וְאִמְרָתְךָ אֶל עַבְדִּי
 אֵל דָּוִד לְךָ וְתֹאמַר לְדָוִד עַבְדִּי, כֹּה אָמַר יִקְנֹק כֹּךְ אִמְרָה הִ', הֲאֵתָּה תִּבְנֶה לִּי בַּיִת לְשִׁבְתִּי הֲאֵם אֵתָּה הוּא
 זֶה שִׁיבְנָה אֵת הַבַּיִת שָׁבוּ אֲשֶׁרָה אֵת שְׁכִינְתִּי, הֲרִי מִסְפִּיקִים כָּל הַטּוֹבוֹת שַׁעֲשִׂיתִי לְךָ, וְאִם כֵּן, לֹא אֵתָּה הוּא
 זֶה שִׁיבְנָה אֵת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ³³⁵: (ו) כִּי לֹא יִשְׁבְּתִי בְּבֵית לְמִיּוֹם הָעֲלֹתִי אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד
 הַיּוֹם הַזֶּה מֵהַיּוֹם שָׁבוּ הָעֲלִיתִי אֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַד הַיּוֹם, לֹא יִשְׁבְּתִי בְּבֵית, ³³⁶ וְאֵהְיָה מִתְהַלֵּךְ
 בְּאֶהָל וְאֲנִי הַשְּׂרִיתִי אֵת שְׁכִינְתִּי עַל יִשְׂרָאֵל בְּאֶהָל שְׁשִׁימֵשׁ לְמִשְׁכָּן (ברוב המקומות היה המשכן נתון בתוך
 אהל), וּבְמִשְׁכָּן וְכֹאשֶׁר הַמִּשְׁכָּן הָיָה בְּשִׁילָה, הַמִּשְׁכָּן הָיָה בְּנוֹי מְבֵית שֶׁל אַבְנִים שֶׁעֲלָיו הָיוּ פְּרוֹסִים יְרִיעוֹת. ³³⁷
 עַל כָּל פְּנִים, בְּכָל מָקוֹם שָׁבוּ הָיָה הַמִּשְׁכָּן, הַמִּשְׁכָּן הָיָה בְּתוֹךְ אֶהָל אוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי אַבְנִים לְלֹא תִקְרָה, וְלֹא
 הֵייתָה מִצִּיאוֹת שֶׁהִ' הִשְׁרָה אֵת שְׁכִינְתוֹ בְּיִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי בְנֵי קִבְעָה: (ז) בְּכָל אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי בְּכָל בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁבָּהֶם הִלַּכְתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, ³³⁸ הִדְבַּר דְּבַרְתִּי אֵת אֶחָד שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 צִוִּיתִי לָרְעוֹת אֵת עַמִּי אֵת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הֲאֵם שְׂאֵלְתִי אֵת אֶחָד הַשּׁוֹפְטִים שֶׁהִנְהִיגוּ אֵת עַם יִשְׂרָאֵל, ³³⁹
 לְמָה לֹא בְּנִיתֶם לִי בַּיִת אֲרָזִים (הֲאֵם שְׂאֵלְתִי אֵת אֶחָד הַשּׁוֹפְטִים שֶׁהִנְהִיגוּ אֵת עַם יִשְׂרָאֵל) מְדוּעַ לֹא בְּנִיתֶם
 לִי אֵת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ? מִכֵּךְ שֶׁלֹּא פָּנִיתִי אֶל הַשּׁוֹפְטִים שֶׁהִנְהִיגוּ אֵת עַם יִשְׂרָאֵל וְשְׂאֵלְתִי אוֹתָם זֹאת, מוֹבֵן שֶׁלֹּא

³²⁸ מצודות. רד"ק: הכוונה היא שדוד היה יכול לשבת בביתו ולא היה צריך לצאת עוד למלחמות.
³²⁹ מצודות. רש"י: דוד חשב שכבר התקיים "והניח לכם מכל אויביכם", ועכשיו נשאר רק לבנות את בית
 המקדש. רד"ק: למרות שגם לאחר מכן היו לדוד מלחמות נגד אויביו, עד עתה היוזמה למלחמות הייתה על ידי
 אויביו של דוד, ועכשיו היוזמה להתקפה היא של דוד.

³³⁰ מצודות.

³³¹ מצודות.

³³² מצודות. רד"ק: נתן אמר זאת לדוד מסברא ולא על דרך נבואה נתן חשב שדוד הוא מלך הגון ולכן יהיה
 מותר לו לבנות את בית המקדש, אך לאחר מכן התנבא שלא דוד הוא שיבנה את ביהמ"ק. מלבי"ם: נתן אמר
 לדוד שיכול לסמוך על מחשבת לבו, כיוון שמחשבת הלב אצל צדיק הוא הדבר הנכון.

³³³ תרגום.

³³⁴ רש"י. רד"ק: הנבואה אל נתן הייתה רק בלילה.

³³⁵ מצודות.

³³⁶ מצודות.

³³⁷ רש"י.

³³⁸ מצודות.

³³⁹ מצודות ורד"ק, ופירוש "אחד שבאי ישראל", היינו, אחד המנהיגים של בני ישראל. מלבי"ם: הן המנוחה והן
 מלכות דוד עדיין לא היו יציבים, ולכן דוד דומה יותר לשופט מאשר למלך וממילא אינו יכול לבנות את ביהמ"ק.

כל אחד יכול לבנות את בית המקדש, ולכן לא אתה זה שתבנה את בית המקדש³⁴⁰: (ח) וְעַתָּה עֲכֹשִׁיו, לאחר שמוכן שבניית בית המקדש היא דבר גדול ולא כל אחד יכול לבנות את בית המקדש,³⁴¹ כֹּה תֹאמַר לְעַבְדֵי לְדוֹד כֹּךְ תֹאמַר לְדוֹד עַבְדִּי, כֹּה אָמַר יְקֹזֵק צְבָאוֹת כֹּךְ אָמַר ה' צְבָאוֹת, אֲנִי לְקַחְתִּיךָ מִן הַנְּהוּה מֵאַחַר הַצֹּאֵן אֲנִי (ה') לְקַחְתִּי אוֹתְךָ (דוד) מִגְּדֵרוֹת הַצֹּאֵן, מִדִּיר הַצֹּאֵן,³⁴² לְהִיּוֹת נְגִיד עַל עַמִּי עַל יִשְׂרָאֵל כְּדֵי לְהִיּוֹת מוֹשֵׁל עַל הָעָם שְׁלִי, עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ט) וְאַהֲיָה עִמָּךְ בְּכֹל אֲשֶׁר תִּלְכֶּה הֵייתִי בְּעִזְרְתֶּךָ בְּכֹל מְקוֹם שְׁאֵלִיו הִלְכְתָּ, וְאַכְרַתָּה אֶת כָּל אֲיִבֶיךָ מִפְּנֵיךָ הַשְּׂמֵדְתִּי לְפָנֶיךָ אֶת כָּל שׁוֹנְאִיךָ,³⁴³ וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי פְּרָסְמֵתִי אֶת שֵׁם שֶׁמֶךְ בְּכֹל הָעוֹלָם כִּפִּי שֶׁהִתְפָּרְסַמוּ שְׁמוֹתֵיהֶם שֶׁל אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים נוֹסְפִים³⁴⁴: (י) וְשִׁמְתִּי מְקוֹם לְעַמִּי לְיִשְׂרָאֵל וְכוּ, בִּימֵיךָ (בִּימֵי דוד) שְׁמֵתִי (ה' שם) מְקוֹם בְּטוֹחַ בּוֹ עִם יִשְׂרָאֵל הִיא יְכוֹל לְחַיּוֹת, בִּימֵי דוד, הִיא יְכוֹל עִם יִשְׂרָאֵל לְנוּחַ בְּשִׁלּוֹם בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל,³⁴⁵ וְנִטְעַתִּיו נִטְעַתִּי אֶת עִם יִשְׂרָאֵל חֹזֵק בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, עִם יִשְׂרָאֵל חֵי חַיִּים טוֹבִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל,³⁴⁶ וְשָׁכַן תִּחְתָּיו עִם יִשְׂרָאֵל יִשְׁכּוּן בְּמִקְוֵמוֹ, בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִגְלֶה מִמֶּנָּה,³⁴⁷ וְלֹא יִרְגְּזוּ עוֹד עִם יִשְׂרָאֵל לֹא יִזוּז מִמְקוֹמוֹ, עִם יִשְׂרָאֵל יִישָׂא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל,³⁴⁸ וְלֹא יִסִּיפוּ בְּנֵי עוֹלָה לְעֵנּוֹתוֹ כִּי אֲשֶׁר בְּרֵאשׁוֹנָה בְּנֵי רִשְׁעָה לֹא יוֹסִיפוּ לְעֵנּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל כִּפִּי שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים בְּתִקְוַפָּה שֶׁקְדָּמָה לְהַקְמַת הַשׁוֹפְטִים וְהַמְנַהֲיָגִים עַל יִשְׂרָאֵל³⁴⁹: (יא) וְלִמֵּן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוִּיתִי שְׁפָטִים עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל בְּנֵי הַרְשָׁעָה לֹא יוֹסִיפוּ לְעֵנּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁעִינּוּ אֶת יִשְׂרָאֵל גַּם בְּזִמְן הַשׁוֹפְטִים, אִם כִּי עִינּוּ אֶת יִשְׂרָאֵל פְּחוֹת מִמָּה שֶׁעִינּוּ אוֹתָם לְפָנָי שֶׁהָיוּ שׁוֹפְטִים עַל יִשְׂרָאֵל. בְּזִמְן הַשׁוֹפְטִים, עִם יִשְׂרָאֵל עַדִּין עוֹנָה עַל יְדֵי הָעַמִּים הַרְשָׁעִים, וְעַתָּה אוֹמֵר ה' לְדוֹד, שְׁגוּיִים אֵלּוֹ לֹא יִצִּיקוּ לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁהִצִּיקוּ לָהֶם בְּתִקְוַת הַשׁוֹפְטִים,³⁵⁰ וְהִנֵּחְתִּי לְךָ מִכָּל אֲיִבֶיךָ אֲנִי אֶתֶן לְךָ מְנוּחָה מִכָּל אוֹיְבֶיךָ,³⁵¹ וְהִגִּיד לְךָ יְקֹזֵק וְעוֹד דְּבַר טוֹב שֶׁה' אָמַר לְךָ דוֹד הוּא, כִּי בֵּית יַעֲשֶׂה לְךָ יְקֹזֵק ה' יִקִּים מִמֶּךָ בֵּית מְלוּכָה. גַּם צִאצְאִיךָ יִמְלֹכוּ עַל יִשְׂרָאֵל³⁵²: (יב) כִּי יִמְלֹאוּ יְמֶיךָ וְשָׁכַבְתָּ אֶת אֲבֹתֶיךָ כְּאֲשֶׁר תָּמוֹת וְתִשְׁכַּב עִם אֲבוֹתֶיךָ,³⁵³ וְהִקִּימְתִּי אֶת זְרַעְךָ אַחֲרֶיךָ אֶעֱמִיד אֶת הַמְּלוּכָה אַחֲרֶיךָ מֵהַצִּאצְאִים שֶׁלְּךָ, הַצִּאצְאִים שֶׁלְּךָ הֵם אֱלֹהֵי שִׁימְלֹכוֹ עַל יִשְׂרָאֵל לְאַחַר שְׁתֵּמוֹת,³⁵⁴ אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ מִי שִׁימְלוֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֶיךָ הוּא אֶחָד מֵהַצִּאצְאִים שֶׁאֵתָּה תוֹלִיד,³⁵⁵

340 מצודות.

341 מצודות.

342 מצודות ורש"י.

343 תרגום.

344 תרגום.

345 מצודות. רש"י: זה שאומרים מגן דוד. רד"ק: כשם המלכים הגדולים.

346 מצודות. רש"י: הכוונה היא שבעתיד ה' ייתן שקט לישראל, והכוונה היא בימי שלמה.

347 מצודות.

348 רד"ק.

349 מצודות.

350 תרגום + מצודות.

351 מצודות.

352 מצודות. רש"י: אני אתן לך יותר ויותר מנוחה מכל אויבך.

353 מצודות.

354 רד"ק + תרגום. רד"ק הוסיף אפשרות שמדובר כאן על ברכה שה' יאריך את ימיו של דוד.

355 יסוד מלכות.

356 תרגום. רד"ק: הכוונה היא שבן שיוולד לדוד לאחר הנבואה, הוא שימלוך על ישראל. הרד"ק הסתפק איך ידע דוד ששלמה הוא זה שימלוך אחריו, אם ע"י שנתן אמר לדוד שיקרא את שם בנו ידידיה או ע"י נבואה מפורשת של נתן.

וְהִבְנִיתִי אֶת מַמְלַכְתּוֹ אֲנִי אֶתְקַן אֶת מַמְלַכְתּוֹ שֶׁל מִי שִׁימְלוֹךְ אַחֲרַיִךְ. אֲנִי אֲבַסֵּס אֶת שְׁלוֹטוֹנוֹ שֶׁל מִי שִׁימְלוֹךְ אַחֲרַיִךְ³⁵⁷: (ג) הוּא יִבְנֶה בַּיִת לְשָׁמַי מִי שִׁימְלוֹךְ אַחֲרַיִךְ מִצֶּאֱצִאִיךְ, הוּא זֶה שִׁיבְנָה אֶת הַבַּיִת לְשָׁמַי, כִּיּוּן שֶׁאֲנִי רוֹצֵה שֶׁהוּא יִהְיֶה זֶה שִׁיגְדִיל אֶת שָׁמַי עַל בְּנֵיית בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ,³⁵⁸ וְכִנְנִיתִי אֶת כֶּסֶף מַמְלַכְתּוֹ עַד עוֹלָם אֲנִי אֲבַסֵּס אֶת שְׁלוֹטוֹנוֹ שֶׁל בֶּנְךְ שִׁימְלוֹךְ אַחֲרַיִךְ עַד עוֹלָם. זֶרְעוֹ שֶׁל בֶּנְךְ יִמְלוֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם³⁵⁹: (ד) אֲנִי אֶהְיֶה לוֹ לְאָב אֲנִי אֶהְיֶה כְּמוֹ אָבִיו שֶׁל בֶּנְךְ שִׁימְלוֹךְ אַחֲרַיִךְ, וְהוּא יִהְיֶה לִי לְבֶן בֶּנְךְ שִׁימְלוֹךְ אַחֲרַיִךְ יִהְיֶה כְּמוֹ הֶבֶן שְׁלִי, וְעַכְשָׁיו מִפְרֵשׁ מְדוּעַ הַמְשִׁיל ה' אֶת הַיְחִס בֵּינוֹ לְבֵנוֹ שֶׁל דוֹד כִּיחֵס שֶׁל אָב לְבֶן, אֲשֶׁר בְּהַעֲוֹתוֹ כֹּאשֶׁר בֶּנְךְ יַחְטֵא,³⁶⁰ וְהִכְחַתִּיו בְּשֵׁבֶט אֲנָשִׁים (כֹּאשֶׁר בְּנוֹ שֶׁל דוֹד יַחְטֵא, ה' אֹמֵר שֶׁ-) אַכָּה אֶת בֶּנְךְ עַל יְדֵי שְׂאוּבִים יִצִּיקוּ לוֹ (וְהַכּוֹנֵנָה הִיא לְהַדָּד וְרוֹזוֹן שֶׁהַצִּיקוּ לְשַׁלְמָה),³⁶¹ וּבְנִי בְּנֵי אָדָם וְכוּן, אִם בֶּנְךְ יַחְטֵא אִיִּסֵּר אוֹתוֹ בְּנִגְעִים כְּמוֹ שְׂדִים³⁶²: (טז) וְחֲסָדִי לֹא יָסוּר מִמֶּנּוּ לְמִרְוֹת שְׂאוּבִים אֶת בֶּנְךְ אִם יַחְטֵא, לֹא אִסִּיר מִמֶּנּוּ אֶת חֲסָדִי,³⁶³ כֹּאשֶׁר הִסְרָתִי מִעַם שְׂאוּל אֲשֶׁר הִסְרָתִי מִלְּפָנֶיךָ (לֹא אִסִּיר אֶת חֲסָדִי מִבֶּנְךְ) כְּמוֹ שֶׁהִסְרָתִי אֶת חֲסָדִי מִעַם שְׂאוּל, שְׂכֹאשֶׁר חֲטֵא, הִסְרָתִי אוֹתוֹ מִהַמְּלוּכָה וּבְמִקּוּמוֹ אֶתָּה דוֹד מוֹלֵךְ עַל יִשְׂרָאֵל³⁶⁴: (טז) וְנֶאֱמַן בַּיִתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ קִיּוּם בַּיִתְךָ, כְּלוֹמֵר: צֶאֱצִאִיךְ שִׁימְלוֹךְ, וְהַמְּלִיכָה שְׁלֶךְ,³⁶⁵ עַד עוֹלָם לְפָנֶיךָ תִּהְיֶה עַד עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁהַמְּלִיכָה נִמְצָאת עַכְשָׁיו לְפָנֶיךָ. כֶּשֶׁם שֶׁאַתָּה מוֹלֵךְ עַכְשָׁיו, כִּךָ הַמְּלִיכָה תַעֲמוֹד לְבִנְיָךְ עַד עוֹלָם,³⁶⁶ כֶּסֶף אֶהְיֶה נְכוּן עַד עוֹלָם כֶּסֶף מְלִיכּוֹתְךָ יִהְיֶה מְתוֹקוֹן וְקִיּוּם לְעוֹלָם³⁶⁷: (יז) כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֹהִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ עַד עַתָּה, וְכָל הַחֲזִיוֹן הַזֶּה וְכָל מִרְאֵה הַנְּבוּאָה הַזֶּה,³⁶⁸ בֶּן דְּבַר נֶתַן אֶל דָּוִד (כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֹהִים וְכָל מִרְאֵה הַנְּבוּאָה הַזֶּה) כִּךָ דִּיבַר נֶתַן אֶל דָּוִד הַמֶּלֶךְ: (יח) וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ דָּוִד וַיֵּשֶׁב לְפָנַי יִקְוֶה דָּוִד בֹּא וַיֵּשֶׁב לְפָנַי אַרְוֹן הַבְּרִית,³⁶⁹ וַיֹּאמֶר כִּךָ אִמַּר דָּוִד, מִי אֲנִי אֲדֹנָי יִקְוֶה וּמִי בַּיִתִּי ה' אֱלוֹקָי, מִי אֲנִי וּמִי מִשְׁפַּחְתִּי,³⁷⁰ כִּי הִבְיֵאתִנִּי עַד הַלָּם שֶׁהִבְיֵאתִנִּי אוֹתִי עַד לְמַעְלָה שְׁבַח אֲנִי נִמְצָא הַיּוֹם, מִי אֲנִי שֶׁהִבְיֵאתִנִּי עַד לְמַלְכוּת³⁷¹: (יט) וְתִקְטֵן עוֹד זֹאת בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יִקְוֶה הַחֲסֵד הַזֶּה, שְׁמִינִית אוֹתִי לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל הוּא קֵטָן בְּעֵינֶיךָ ה', אֶתָּה לֹא מַחְשִׁיב אֶת הַמְּלִיכָה לְמֶלֶךְ חֲסֵד גְּדוֹל,³⁷² וְתִדְבֵר גַּם אֶל בַּיִת עֲבָדְךָ לְמַרְחוֹק (כִּיּוּן שֶׁהַחֲסֵד שֶׁל מִינּוּי שְׁלִי לְמֶלֶךְ קֵטָן בְּעֵינֶיךָ) אֶתָּה עוֹד דִּיבַרְתָּ עֲלַי לְמַרְחוֹק, אֶתָּה הִבְטַחְתָּ שֶׁגַם הַדּוֹרוֹת הַבָּאִים אַחֲרָיִךְ יִמְלְכוּ,³⁷³ וְזֹאת תּוֹרַת הָאָדָם אֲדֹנָי יִקְוֶה ה' אֱלוֹקִים,

357 תרגום.

358 מצודות.

359 מצודות.

360 מצודות. מלבי"ם: אוהב אותו גם אם מעשיו לא יהיו טובים.

361 רש"י.

362 רש"י. מצודות: איסר אותו במקל שבו מכים אנשים שחוטאים, ונגעי בני אדם זוהי כפילות להכאה במקל זה.

363 מלבי"ם: על פשא, מרד בה', ה' מכה בקל, ועל כפירה שהוא עיוות השכל יוצאים נגעים שהם בגופו של האדם.

364 מצודות.

365 מצודות.

366 מצודות.

367 מצודות.

368 מצודות.

369 מצודות.

370 מצודות: מי ביתי – כיוון שאני בא מרות המואביה. רד"ק: מיהו בית אבי ומיהם בני.

371 מצודות.

372 מצודות.

373 מצודות. רד"ק: אתה קירבת אותי מרחוק. תרגום: לעולם הבא.

מה שאמרת לי, שהבטחת לי את המלוכה, היא תורת אדם מכובד ולא אדם שפל³⁷⁴: (כ) ומה יִסְיֵף דָּוִד עוֹד לְדַבֵּר אֵלַיךָ מה עוד אני, דוד, יכול להמשיך עוד לבקש ממך ה', וְאַתָּה יִדְעֵתָ אֵת עֲבֹדְךָ אֲדֹנָי יְקוֹק כיוון שאתה ה', אהבת את עבדך. "ידעת" כאן היא מלשון אהבה, ודוד אמר לה' שאין לו מה לבקש עוד מכיוון שה' אהב אותו ונתן לו את המלוכה³⁷⁶: (כא) בַּעֲבוּר דְּבָרְךָ בַּעֲבוּר גִּזְרֹתֶיךָ, וּבְלִבְבְּךָ וּכְרִצוֹנְךָ³⁷⁸ עֲשִׂיתָ אֵת כָּל הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת עֲשִׂיתָ לִּי אֵת הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת שֶׁהַמַּלְכָּה אוֹתִי לְמַלְכֶּךָ³⁷⁹ לְהוֹדִיעַ אֵת עֲבֹדְךָ והודעת לי את מה שיקרה לצאצאי, אמרת לי שצאצאי ימלכו. דוד אומר בפסוק זה שאין הוא ראוי למלכות, והסיבה היחידה שהוא מלך היא בגלל גזירתו של ה' ורצונו של ה'³⁸⁰: (כב) עַל כֵּן גְּדַלְתָּ אֲדֹנָי יְקוֹק ה', בגלל שאנחנו יודעים שאיננו יכולים להשיג את מעלותיך, אנחנו יודעים שמעלתך נשגבה מאוד ואין אנו יכולים לשער את גודל מעלתך³⁸¹ כִּי אֵינִי כְמוֹךָ ה', אין עוד דבר כמוך בעולם, ולכן אין לנו עם מה להשוות אותך³⁸² וְאֵינִי אֱלֹהִים זֹלָתְךָ אין עוד אלוה חוץ ממך, בְּכֹל אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ בְּאָזְנוֹנֵינוּ כֹּל הַדְּבָרִים שֶׁשָׁמַעְנוּ מִהַקְּדֻמוֹנִים עֲלֶיךָ. יש לנו מסורת של דברים ששמענו עליך ה', ובמסורת זו אומרים עליך דברים נפלאים ושאינו כמוך³⁸³: (כג) וּמִי כְעַמְּךָ בְּיִשְׂרָאֵל אִיזָה עִם מֵהָעַמִּים שְׁעוֹבָדִים עֲבוּדָה זֶרָה הוּא עִם מֵאוֹשֵׁר וּמְשׁוּבָח כְּמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל³⁸⁴ גּוֹי אֶחָד בְּאֶרֶץ עִם יִשְׂרָאֵל הוּא עִם מֵיּוֹחַד בְּאֶרֶץ³⁸⁵ אֲשֶׁר הָלַכְנוּ אֱלֹהִים לְפָדוֹת לֹא לָעַם ה' הַלֵּךְ לַפְדוֹת אֵת עִם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם³⁸⁶ וְלָשׂוּם לֹא שֵׁם ה' פִּרְסָם אֵת שְׁמוֹ שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם, עַל יְדֵי כָל הַנִּסִּים שֶׁעָשָׂה לָהֶם³⁸⁷ וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם הַגְּדוּלָּה וְנִרְאֹת לְאֶרֶץ וְלַעֲשׂוֹת לָכֶם עִם יִשְׂרָאֵל, נִסִּים גְּדוּלִים וְנִרְאִים בַּעַת כִּיבוֹשׁ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל³⁸⁸ מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ לָךְ מִמִּצְרַיִם (לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַנִּסִּים) מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁפָּדִיתָ אוֹתָם מִמִּצְרַיִם³⁸⁹ גּוֹיִם וְאֱלֹהֵיוּ פָּדִיתָ אֵת יִשְׂרָאֵל מִיַּד הָעַם הַמִּצְרִי וּמִיַּד אֱלֹהֵי הַמִּצְרִיִּם³⁹⁰: (כד) וְתִכְוֶנֶן לָךְ אֵת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לָךְ לָעַם עַד עוֹלָם תִּיקַנְתָּ אֵת עִם יִשְׂרָאֵל שִׁיחִיו הָעַם שֶׁלְךָ לְעוֹלָם, לֹא תַחֲלִיף אֵת עִם יִשְׂרָאֵל אֶף פֶּעַם³⁹¹ וְאַתָּה יְקוֹק הַיֵּיתָ לָהֶם לְאֱלֹהִים אֵתָה תַּהִיָּה הָאֱלֹהִים שֶׁל עִם יִשְׂרָאֵל: (כה) וְעַתָּה יְקוֹק אֱלֹהִים ה' הָאֱלֹהִים, עַכְשֵׁיו, לְאַחַר שֶׁאֵמַרְתָּ שֶׁאֵינִי וְצִאצְאֵי יִמְלְכוּ

³⁷⁴ מצודות. רש"י: האם כך ראוי להתבשר אדם שהוא בשר ודם. בפירושו השני כתב שה' עשה לדוד כמו שה' עשה לאדם הראשון, כמו שה' הראה לאדם הראשון את הדורות שיבואו אחריו, כך ה' הראה לדוד את מה שיהיה בדורות הבאים.

³⁷⁵ מצודות.

³⁷⁶ מצודות. רש"י: נתת לי את כל צרכי.

³⁷⁷ מצודות. רש"י: בעבור מה שאמרת לשמואל.

³⁷⁸ מצודות.

³⁷⁹ מצודות.

³⁸⁰ מצודות.

³⁸¹ מצודות. רד"ק: כיוון שאני מכיר את דעתך ורצונך, אני מבין שאין כמוך.

³⁸² מצודות.

³⁸³ מצודות. רד"ק: ככל שאנחנו יודעים מלבנו שאין כמוך.

³⁸⁴ מצודות.

³⁸⁵ מצודות.

³⁸⁶ מצודות. רש"י: הכוונה היא למשה ואהרן.

³⁸⁷ מצודות. רד"ק: להגדיל את שמו של ה' ע"י הניסים.

³⁸⁸ מצודות.

³⁸⁹ מצודות.

³⁹⁰ מצודות. רד"ק כתב שני פירושים נוספים: או שה' הכה את הגויים דהיינו את המצרים או שהכוונה היא שה' פדה את הגויים והכוונה היא לישראל. כמו כן כתב בשם התרגום שהכוונה באלהיו היא לה'.

³⁹¹ מצודות.

לעולם על ישראל, הַדְּבַר אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ עַל עַבְדְּךָ וְעַל בֵּיתוֹ הַדְּבָרִים שֶׁאִמַּרְתָּ לִּי עַלִּי וְעַל צִאצְאִי, שהמלוכה תהיה נתונה לי ולצאצאיי, הֵקֵם עַד עוֹלָם תִּקְיָם אֶת הַמַּלְכוּת לִּי וְלִזְרַעִי לְעוֹלָם, ³⁹² וַעֲשֵׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ תַעֲשֶׂה כִּמוֹ שֶׁאִמַּרְתָּ, שאני וצאצאיי ימלכו לעולם על ישראל: (כו) וַיִּגְדַּל שְׁמֶךָ עַד עוֹלָם עַל יַדִּי שִׁזְרַעִי יִמְלֹךְ עַד עוֹלָם, שֶׁמֶךְ ה' יִגְדַּל תָּמִיד, ³⁹³ לְאֹמֶר הַסִּיבָה שִׁיגְדַל שֶׁמֶךְ הַיָּא מְכִיּוּן שֶׁאִם זְרַעִי יִמְלֹךְ לְעוֹלָם, יֹאמְרוּ כֹּלָם, ³⁹⁴ יִקְוֶה עַבְדְּךָ אֱלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל ה' צְבָאוֹת הַיָּא מֶלֶךְ תָּמִיד עַל יִשְׂרָאֵל, וּבֵית עַבְדְּךָ דָּוִד יִהְיֶה נֶכֶן לְפָנֶיךָ וְגַם זְרַעוֹ שֶׁל דָּוִד יִמְלֹךְ תָּמִיד עַל יִשְׂרָאֵל, כִּיּוּן שֶׁה' אֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ מִדְּבָרָיו. כִּיּוּן שֶׁה' אָמַר שִׁזְרַעוֹ שֶׁל דָּוִד תָּמִיד יִמְלֹךְ, בְּכַךְ שִׁיקִיִּים אֶת דְּבָרוֹ, יִבְיֶנוּ כֹּלָם שֶׁה' מְקִיִּים אֶת דְּבָרָיו לְעוֹלָם, וַיֵּשׁ בְּיַדִּי ה' כַּח לְקִיִּים אֶת דְּבָרוֹ לְעוֹלָם, כִּיּוּן שֶׁהוּא מוֹלֵךְ לְעוֹלָם ³⁹⁵: (כז) כִּי אֶתָּה יִקְוֶה עַבְדְּךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל גְּלִיתָהּ אֶת אֶזְנֵי עַבְדְּךָ לְאֹמֶר בֵּית אֲבֹנָה לָךְ ה' הָאֱלֹקִים, מִפְּנֵי שֶׁגִּילִיתָ אֶת אֶזְנֵי, מִפְּנֵי שֶׁאִמַּרְתָּ לִּי, שֶׁאִתָּה תִּבְנֶה אֶת בֵּית הַמַּלְכוּת מִזְרַעִי, ³⁹⁶ עַל כֵּן מִצָּא עַבְדְּךָ אֶת לְבָבוֹ לְהִתְפַּלֵּל אֵלֶיךָ אֶת הַתְּפִלָּה הַזֹּאת לְכֹן הַזְמַנִּית אֶת עֲצָמֵי הַתְּפִלָּה אֵלֶיךָ שֶׁתִּקְיָם אֶת מַלְכוּתִי. לֹאֵהֵי אֹמֶר לִּי שֶׁתִּבְנֶה אֶת מַלְכוּת יִשְׂרָאֵל מִמֶּנִּי וּמִזְרַעִי, לֹא הֵייתִי חוֹשֵׁב כָּלֵל לְהִתְפַּלֵּל עַל כֵּךְ, מְכִיּוּן שֶׁאֵינֶנִּי רְאוּי לְכַךְ ³⁹⁷: (כח) וְעַתָּה אֲדַנִּי יִקְוֶה אֶתָּה הוּא הָאֱלֹהִים עַכְשֵׁיו ה', לְאַחַר שֶׁהִתְפַּלַּתִּי לְקִיִּים אֶת דְּבָרֶיךָ, הֵרִי אֶתָּה הוּא הָאֱלֹקִים וְאִתָּה יִכּוֹל לְקִיִּים אֶת דְּבָרֶיךָ, ³⁹⁸ וְדַבְּרִיךָ יִהְיוּ אֱמֻתָּה אֲנִי יוֹדַע שֶׁאִתָּה הוֹלֵךְ לְקִיִּים אֶת דְּבָרֶיךָ, ³⁹⁹ וְהַדְּבָר אֵל עַבְדְּךָ אֶת הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲנִי יוֹדַע שֶׁאִתָּה ה' אִמַּרְתָּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. אֲנִי יוֹדַע שֶׁדְּבָרֵי נֶתָן נֹאמְרוּ עַל יַדְךָ ה' ⁴⁰⁰: (כט) וְעַתָּה עַכְשֵׁיו, לְאַחַר שֶׁאֲנִי יוֹדַע שֶׁאִתָּה תִּקְיָם אֶת דְּבָרֶיךָ, אֵינִי צָרִיךְ לְהִתְפַּלֵּל עוֹד עַל הַדָּבָר, ⁴⁰¹ הוּאֵל וּבְרַךְ אֶת בֵּית עַבְדְּךָ לְהִיּוֹת לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ וְאֲנִי רַק מִבְּקֵשׁ שֶׁאִתָּה תִּתְרַצֶּה וְתִבְרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל שִׁיִּלְכוּ לְעוֹלָם לְפָנֶיךָ בְּלֵב טְהוֹר, ⁴⁰² כִּי אֶתָּה אֲדַנִּי יִקְוֶה דְּבָרֶיךָ כִּיּוּן שֶׁאִתָּה ה', דִּיבַרְתָּ אֶת הַדְּבָרִים הַלֵּלוּ, וְדַבְּרִיךָ אֵינֶם חוֹזְרִים רִיקָם, ⁴⁰³ וּמִבְּרַכְתֶּךָ יִבְרַךְ בֵּית עַבְדְּךָ לְעוֹלָם וְאֲנִי רַק מִבְּקֵשׁ שֶׁאֲנִי וּבֵיתִי נִתְבָּרַךְ עַל יַדְךָ שֶׁנִּהְיָה רְאוּיִים לְקַבֵּל אֶת כָּל הַחֶסֶד הַזֶּה לְעוֹלָם ⁴⁰⁴:

---

392 מצודות.
393 מצודות.
394 מצודות.
395 מצודות.
396 מצודות.
397 מצודות.
398 מצודות.
399 מצודות. רד"ק: דרך תפילה.
400 מצודות.
401 מצודות.
402 מצודות.
403 מצודות.
404 מצודות.

(א) וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן לֵאחֲרֵי שְׁנֵי שָׁנִים יָבֹאוּ לְבָנוֹת אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְלֵאחֲרֵי שְׁדוּד הַיְהוּדָה לְהִי עַל כָּל הַטּוֹב שֶׁהָיָה עֹשֶׂה לוֹ,⁴⁰⁵ וַיִּזְדֹּד אֶת פְּלִשְׁתִּים דָּוִד נִיצַח אֶת צְבָא הַפְּלִשְׁתִּים, וַיִּכְנָעוּ דָּוִד הַכְּנִיעַ אֶת הַפְּלִשְׁתִּים, וַיִּקַּח דָּוִד אֶת מֶתֶג הָאִמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים מֶתֶג הָאִמָּה הָיָה עֵיר הַבִּירָה שֶׁל הַפְּלִשְׁתִּים שֶׁהִיָּתָה בְּעִיר גֵּת (וְנִקְרָאת מֶתֶג מִכִּיּוּן שֶׁמֶתֶג הָיָה רֶסֶן שֶׁבָּה הָיוּ מוֹלִיכִים אֶת הַחֲמוֹר, וְכֵשֶׁם שֶׁהֶרְסָן נִמְצָא בְּיַד מִנְהִיג הַחֲמוֹר, וְעַל יַד הֶרְסָן, הַמֶּתֶג, הוּא מִנְהִיג אֶת הַחֲמוֹר, כִּךְ עָרִי הַפְּלִשְׁתִּים הָיוּ נִשְׁמָעִים לְמוֹשֶׁל גֵּת). הַכְּתוּב אֹמֵר שְׁדוּד כִּבֵּשׁ אֶת הָעִיר גֵּת וְאֶת הָעָרִים הַסְּמוּכוֹת לָהּ מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּים⁴⁰⁶: (ב) וַיִּזְדֹּד אֶת מוֹאֵב דָּוִד הִכָּה אֶת אֶרֶץ מוֹאֵב, בְּגַלְל שְׁמֶלֶךְ מוֹאֵב הָרַג אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ שֶׁל דָּוִד,⁴⁰⁷ וַיִּמְדֹּד בְּחֶבְלֵי דָּוִד מִדָּד אֶת הַנִּיצוּלִים מִבֵּין אֲנָשֵׁי מוֹאֵב בְּחָבֵל, כְּמוֹ שֶׁמְפֹרֵשׁ בְּהַמְשָׁךְ הַפְּסוּק, הַשֵּׁכֵב אֹתָם אֶרְצָה דָּוִד הִשְׁכִּיב אֶת הַנִּיצוּלִים מִמוֹאֵב עַל הַקְּרָקָה, וַיִּמְדֹּד שְׁנֵי חֲבָלִים לְהַמִּית וּמָלֵא הַחֶבֶל לְהַחֲיוֹת דָּוִד הַחֲלִיט אֶת מִי לְהַרוֹג עַל יַד שְׁמִדָּד בְּחֲבָלִים, שְׁנֵי חֲבָלִים הָרַג וְחָבֵל אֶחָד הִשְׁאִיר בְּחַיִּים, כִּךְ שֶׁהָרַג שְׁנֵי שְׁלִישׁ מֵאֲנָשֵׁי מוֹאֵב שֶׁנִּיצְלוּ. דָּוִד הִשְׁכִּיב אֶת כָּל הַנִּיצוּלִים עַל הַקְּרָקָה, וְהַעֲבִיר עֲלֵיהֶם חָבֵל. אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ מוֹתַחַת לְשְׁנֵי חֲבָלִים הָרַשׁוּנִים, הָרַג, וְאֶת הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ מוֹתַחַת לְחָבֵל הַשְּׁלִישִׁי, הִשְׁאִיר דָּוִד בְּחַיִּים, וְכִךְ הִמְשִׁיךְ דָּוִד לְמִדּוּד אֶת הַנִּיצוּלִים מִבֵּין אֲנָשֵׁי מוֹאֵב: כָּל שְׁנֵי חֲבָלִים שֶׁהָרַג, הִשְׁאִיר חָבֵל אֶחָד בְּחַיִּים, וְכִךְ הָרַג דָּוִד שְׁנֵי שְׁלִישׁ מִנִּיצוּלֵי מוֹאֵב,⁴⁰⁸ וְהָיָה מוֹאֵב לְדָוִד לְעֶבְדִּים נְשָׂאֵי מִנְחָה אֲנָשֵׁי מוֹאֵב שֶׁהִשְׁאִיר דָּוִד בְּחַיִּים הָיוּ מְעַלִּי מִיָּסִים לְדָוִד, אֲנָשֵׁי מוֹאֵב הָיוּ מְעַלִּים מִסֶּלֶךְ דָּוִד⁴⁰⁹: (ג) וַיִּזְדֹּד אֶת הַדְּדֵעוֹר בֶּן רְחוֹב מֶלֶךְ צוֹבָה דָּוִד הִכָּה אֶת עַמּוֹ שֶׁל הַדְּדֵעוֹר בֶּן רְחוֹב שֶׁהָיָה מֶלֶךְ צוֹבָה, בְּלָכְתּוֹ לְהָשִׁיב יָדוֹ בְּנִהְרֵי פָּרַת (דָּוִד הִכָּה אֶת הַדְּדֵעוֹר) בְּשַׁעַת שֶׁהַדְּדֵעוֹר הִלֵּךְ לְהַרְחִיב אֶת גְּבוּל אֶרְצוֹ וַיִּנְסֶה לְכַבּוֹשׁ מֵעַם יִשְׂרָאֵל חָבֵל אֶרֶץ שֶׁהָיָה בְּסִמּוּךְ לְנֶהַר פָּרַת וּלְסַפַּח חָבֵל אֶרֶץ זֶה לְאֶרְצוֹ⁴¹⁰: (ד) וַיִּלְכֹּד דָּוִד מִמֶּנּוּ דָּוִד לָקַח מֵהַדְּדֵעוֹר בְּשָׁבִי,⁴¹¹ אֶלְפִי וְשִׁבְעַת מֵאוֹת פָּרָשִׁים אֶלְפִי שִׁבְעַת מֵאוֹת חֲיִילִים שְׂרוּכְבִים עַל סוּסִים וְאֶת סוּסֵיהֶם,⁴¹² וְעֶשְׂרִים אֶלְפִי אִישׁ רֶגְלִי וְכֵן לָקַח דָּוִד בְּשָׁבִי עֶשְׂרִים אֶלְפִי חֲיִילִים שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים לְמַלְחָמָה בְּרַגְלֵיהֶם וְלֹא רוֹכְבִים עַל סוּסִים (חֲיִילִים רַגְלִיִּים),⁴¹³ וַיַּעֲקֹר דָּוִד אֶת כָּל הָרֶקֶב דָּוִד הִסִּיר אֶת רַגְלֵיהֶם שֶׁל כָּל הַסּוּסִים שֶׁלָּקַח בְּשָׁבִי, בְּגַלְל שֶׁהַתּוֹרָה אִסְרָה שֶׁלְמֶלֶךְ יִהְיֶה הַרְבֵּה סוּסִים. (פִּירוּשׁ הַמִּילָה רֶכַב כֹּאן הָיָה מְרַכְבָּה, וְהַנְּבִיא מְסַפֵּר לָנוּ שְׁדוּד עִיָּקָר אֶת רַגְלֵיהֶם שֶׁל כָּל הַסּוּסִים שֶׁהָיוּ רְתוּמִים לְמַרְכָּבוֹת),⁴¹⁴ וַיִּתֵּר מִמֶּנּוּ מֵאָה רֶכֶב דָּוִד הִשְׁאִיר מֵהַסּוּסִים שֶׁשָּׁבָה, אַרְבַּע מֵאוֹת

⁴⁰⁵ רש"י בפסוק ז' כתב שסיבת הסמיכות היא מכיוון שדוד הקדיש את השלל שלקח במלחמות אלו לבית המקדש. מלב"ם: סיבת הסמיכות היא בגלל שלאחר שדוד הצטווה שלא לבנות את ביהמ"ק, הוא הבין מזה שצריך עדיין להילחם.

⁴⁰⁶ רש"י ומצודות. רד"ק בשם התרגום: הכוונה היא לאמת המים. בשם המדרש כתב שהכוונה היא שעל ידי אמת המים כרת אברהם ברית עם אבימלך, ומכיוון שכך, לא היה יכול דוד לכבוש את ארץ הפלשתים עד שכבש את מתג המים.

⁴⁰⁷ רש"י.

⁴⁰⁸ מצודות. לפי רד"ק לא מדובר דווקא בחבל, אלא בסוג של גורל שעשה דוד.

⁴⁰⁹ רד"ק עפ"י תרגום.

⁴¹⁰ מצודות ורש"י.

⁴¹¹ תרגום.

⁴¹² מצודות, ומהמשך הפסוק מוכח ששבה את הסוסים יחד עם החיילים.

⁴¹³ תרגום.

⁴¹⁴ מצודות, ומסביר שלעקר היינו להסיר את העיקר מהסוסים שהם רגליהם. רד"ק: הסיבה שדוד לא הרג את הסוסים היא בגלל האיסור להשחית.

סוסים, שמהם לא הסיר את רגליהם. לכל מרכבה רתמו ארבעה סוסים: (ה) וּתְבֵא אֲרָם דְּמִשְׁק לְעֹזֵר לְהַדְדֵּעֹזֶר מֶלֶךְ צוֹבָה אֲרָם דְּמִשְׁק יֵצֵא לְעֹזֵרְתּוֹ שֶׁל הַדְדֵּעֹזֶר בְּמִלְחַמְתּוֹ נֶגַד דּוֹד, וַיֵּךְ דָּוִד בְּאֲרָם עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף אִישׁ דּוֹד הֵרַג מִצַּבָּא אֲרָם עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף חַיִּילִים: (ו) וַיִּשֶׂם דָּוִד נְצִבִים בְּאֲרָם דְּמִשְׁק דּוֹד מִינֵה פְקִידִים מֵעַם יִשְׂרָאֵל שִׁיהִיו מִמוֹנִים וַיִּמְשְׁלוּ עַל אֲרָם,⁴¹⁵ וַתְּהִי אֲרָם לְדָוִד לְעֹבְדִים נוֹשְׂאֵי מִנְחָה תוֹשְׁבֵי אֲרָם הֵעִלוּ מִס לְדוֹד,⁴¹⁶ וַיִּשַׁע יְקִיָּוָה אֶת דָּוִד בְּכָל אֲשֶׁר הִלֵּךְ ה' הוֹשִׁיעַ אֶת דּוֹד בְּכָל מְקוֹם סִכְנָה אֲלֵיו הֵלֵךְ, ה' הֲצִיל אֶת דּוֹד מִכָּל סִכְנָה שֶׁאֲרָבָה לוֹ⁴¹⁷: (ז) וַיִּקַּח דָּוִד אֶת שְׁלֹטֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר הָיוּ אֶל עֲבָדֵי הַדְדֵּעֹזֶר דּוֹד לְקַח אֶת מַגִּינֵי הַזֹּהָב שֶׁהָיוּ עַל חַיִּילֵי הַדְדֵּעֹזֶר,⁴¹⁸ וַיָּבִיֵאֵם יְרוּשָׁלַם דּוֹד הֵבִיא אֶת מַגִּינֵי הַזֹּהָב שֶׁלְקַח מֵעַבְדֵי הַדְדֵּעֹזֶר אֶל יְרוּשָׁלַם, וְהַקְדִּישׁ אֶת הַזֹּהָב מֵהֵם הָיוּ עֲשׂוּיִים הַמַּגִּינִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ⁴¹⁹: (ח) וּמִבְּטַח וּמִבְּרַתִּי עָרֵי הַדְדֵּעֹזֶר מֵהַעָרִים שֶׁנִּקְרְאוּ בְטַח וּבְרַתִּי, שֶׁהָיוּ בְּתַחוּם שְׁלִטְתּוֹ שֶׁל הַדְדֵּעֹזֶר, לְקַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד נְחֻשֶׁת הַרְבֵּה מְאֹד דּוֹד לְקַח מֵהַעָרִים בְטַח וּבְרַתִּי הַרְבֵּה מְאֹד נְחוּשֶׁת: (ט) וַיִּשְׁמַע תְּעֵי מֶלֶךְ חֲמַת כִּי הִכָּה דָּוִד אֶת כָּל חַיִּילֵי הַדְדֵּעֹזֶר תְּעֵי שֶׁהָיָה מֶלֶךְ חֲמַת שָׁמַע שֶׁדוֹד הִכָּה אֶת כָּל חַיִּילָיו שֶׁל הַדְדֵּעֹזֶר מֶלֶךְ צוֹבָה: (י) וַיִּשְׁלַח תְּעֵי אֶת יוֹרָם בְּנוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ דָּוִד תְּעֵי שֶׁלַח אֶת יוֹרָם, הֵבֵן שָׁלוֹ, אֶל דּוֹד, לְשֶׁאֵל לוֹ לְשָׁלוֹם (תְּעֵי שֶׁלַח אֶת יְהוֹרָם) כְּדִי לְשֶׁאֵל בְּשָׁלוֹמוֹ שֶׁל דּוֹד, וּלְבָרְכּוֹ עַל אֲשֶׁר נִלְחַם בְּהַדְדֵּעֹזֶר וַיִּכְהוּ (תְּעֵי שֶׁלַח אֶת יְהוֹרָם) גַּם כְּדִי לְבָרֵךְ אֶת דּוֹד וּלְתַת לוֹ מִנְחָה עַל שֶׁנִּלְחַם בְּהַדְדֵּעֹזֶר וַיִּנְצַח אוֹתוֹ,⁴²⁰ כִּי אִישׁ מִלְחָמוֹת תְּעֵי הָיָה הַדְדֵּעֹזֶר (הַסִּיבָה שֶׁתְּעֵי שֶׁלַח לְבָרֵךְ אֶת דּוֹד הִיא) מִכִּיוּן שֶׁהַדְדֵּעֹזֶר הָיָה שׁוֹנֵא אֶת תְּעֵי וְנִלְחַם נֶגְדוֹ,⁴²¹ וּבִידּוֹ הָיוּ כָּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב וּכְלֵי נְחֻשֶׁת יוֹרָם בְּנוֹ שֶׁל תְּעֵי הֵבִיא בִידּוֹ לְדוֹד כָּלֵי כֶסֶף, כָּלֵי זָהָב וְכָלֵי נְחוּשֶׁת, כִּמְנַחַת לְדוֹד⁴²²: (יֵא) גַם אֲתָם גַּם אֶת כָּלֵי הַכֶּסֶף, כָּלֵי הַזֹּהָב וְכָלֵי הַנְחוּשֶׁת שֶׁהֵבִיא יוֹרָם כִּמְנַחַת לְדוֹד,⁴²³ הַקְדִּישׁ הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְיְקִיָּוָה הַקְדִּישׁ דּוֹד לְצוֹרֵךְ בְּנֵיית בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֵה',⁴²⁴ עִם הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר הַקְדִּישׁ מִכָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר כָּבֵשׁ (דּוֹד הַקְדִּישׁ לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֶת הַכֵּלִים שֶׁהֵבִיא יוֹרָם) יַחַד עִם שְׂאֵר הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב שֶׁהַקְדִּישׁ מֵהַשֶּׁלֶל שֶׁל הָעַמִּים שֶׁכָּבֵשׁ⁴²⁵: (יב) מֵאֲרָם וּמִמוֹאָב וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים וּמֵעַמְלָק וּמִשְׁלָל הַדְדֵּעֹזֶר בֶּן רַחֵב מֶלֶךְ צוֹבָה דּוֹד הַקְדִּישׁ אֶת הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב מֵהָעַמִּים הַבָּאִים: אֲרָם, מוֹאָב, עַמּוֹן, פְּלִשְׁתִּים, עַמְלָק וְצוֹבָה: (יג) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם לְדוֹד יֵצֵא שֵׁם שֶׁל גְּבוּרָה עַל כָּל הַקְּרֻבוֹת בְּהֵם נִיצַח,⁴²⁶ בְּשִׁבּוֹ מִהַפּוֹתוֹ אֶת אֲרָם בְּגִיא מֶלַח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף בְּשַׁעַת שְׂדוּד חֲזָר מֵהַמִּלְחָמָה נֶגַד אֲרָם, הוּא הֵרַג בְּגִיא

⁴¹⁵ מצודות.

⁴¹⁶ רד"ק.

⁴¹⁷ תרגום.

⁴¹⁸ מצודות. רש"י: הכוונה היא לכלים שבהם הכניסו חיילי ארם את חיציהם.

⁴¹⁹ רד"ק בפירושו השני. בפירושו הראשון כתב שהכוונה היא שלא נתן למישהו לפדות את המגינים הללו.

⁴²⁰ רד"ק בפירושו השני. בפירושו הראשון כתב שהכוונה היא שתעֵי רתה לברך את דוד שינצח במלחמותיו, אך

לא זכיתי להבין כיצד פירוש זה נכנס לפסוקים.

⁴²¹ מצודות.

⁴²² מצודות.

⁴²³ מצודות.

⁴²⁴ רד"ק.

⁴²⁵ מצודות.

⁴²⁶ מצודות. רש"י: דוד קבר את החללים מאדום, ולכן יצא שם טוב על ישראל שקוברים את אויביהם.

מלח שמונה עשרה אלף חיילים מאדום, למרות שכבר היה עייף מהמלחמה נגד ארם⁴²⁷: (יד) וַיֵּשֶׁם בְּאֲדוֹם נְצִיבִים דוד מינה באדום נציבים, אנשים מישראל שימשלו על אדום,⁴²⁸ בְּכָל אֲדוֹם שָׁם נְצִיבִים דוד מינה נציבים בכל אדום, לא הייתה עיר אחת שדוד לא מינה שם נציבים,⁴²⁹ וַיְהִי כָּל אֲדוֹם עֲבָדִים לְדָוִד כל אנשי אדום היו עבדיו של דוד, וַיֵּשֶׁע יְקֹנָק אֶת דָּוִד בְּכָל אֲשֶׁר הֶלֶךְ ה' הושיע את דוד בכל מקום סכנה אליו הלך, ה' הציל את דוד מכל סכנה שארבה לו⁴³⁰: (טו) וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל כָּל יִשְׂרָאֵל דוד מלך על כל ישראל, ואף אחד לא ערער על מלכותו של דוד,⁴³¹ וַיְהִי דָוִד עֹשֶׂה מְשָׁפֵט וְצַדִּיקָה לְכָל עַמּוֹ דוד היה דואג לעשות משפט וצדקה לכל עם ישראל. משפט – היינו שכל אדם מישראל היה עוזר לאדם אחר מישראל, וצדקה היינו שדוד עצמו היה עוזר לאנשים מישראל⁴³²: (טז) וַיֹּאבֵב בֶּן צְרוּיָה עַל הַצֶּבֶא יואב בן צרויה היה ממונה על צבאו של דוד,⁴³³ וַיְהוֹשֶׁפֵט בֶּן אַחִיָּלֹד מִזְפִּיר יהושפט בן אחילוד היה ממונה על לוח הזמנים של דוד וקובע איזה דין יבוא ראשון בפני דוד⁴³⁴: (יז) וַצְדוֹק בֶּן אַחִיטוֹב וְאַחִימֶלֶךְ בֶּן אַבִּיתָר כֹּהֲנִים צדוק בן אחיטוב ואחिमלך בן אביתר שימשו לשרי הכהנים, הם נשאו בתפקידים המיוחדים של הכהנים, כאשר צדוק היה הכהן משוח המלחמה (שמדבר עם חיילי ישראל לפני צאתם למלחמת הרשות), ואחिमלך היה סגן הכהן הגדול, (הכהן הגדול היה אביתר),⁴³⁵ וַשָּׂרְיָה סוֹפֵר שריה היה הסופר שכתב את ספר הזיכרונות של המלך: (יח) וּבְנֵיהוּ בֶן יְהוֹיָדָע וְהַפְּלָתִי בניה בן יהוידע היה יושב יחד עם הכרתי והפלתני, הקלעים והקשתים, חיילי הסיירת של דוד. הסיבה שבניה היה יושב יחד איתם היא מכיוון שבניה היה ממונה על הכרתי והפלתני,⁴³⁶ וּבְנֵי דָוִד כֹּהֲנִים הָיוּ בניו של דוד היו אנשים חשובים⁴³⁷:

שמואל ב פרק ט

(א) וַיֹּאמֶר דָּוִד שאל את עבדיו, הֲכִי יֵשׁ עוֹד אֲשֶׁר נֹתֵר לְבֵית שָׁאוּל האם יש עוד מישהו שנותר ממשפחתו של שאול,⁴³⁸ וַאֲעֲשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד בְּעֵבֹר יְהוֹנָתָן אני אעשה חסד עם מי שנותר בחיים ממשפחתו של שאול בשביל יהונתן בנו של שאול. אני אגמול טובה לצאצאיו של שאול שנותרו בחיים, בגלל הברית

⁴²⁷ מצודות. על המלחמה נגד אדום מסופר בספר דברי הימים. כמו"כ מפורש בחז"ל שהיו שני מלחמות.

⁴²⁸ תרגום.

⁴²⁹ מצודות.

⁴³⁰ מלבי"ם: הסיבה לחזרה כאן על פסוק ו' היא מכיוון שמדובר בשני סוגי כיבוש: בפס' ו' מדובר על כיבוש סוריא שם כבש דוד כיבוש יחיד, ולמרות זאת ה' הושיע. כאן מדובר על כיבוש אדום שהיא רמז לעת"ל לכיבוש הקיני והקניזי.

⁴³¹ רד"ק.

⁴³² מצודות. רד"ק: מדובר על שפיטה ועל צדקה כאשר אדם היה צריך לכך. רש"י כתב בשם חז"ל שפסוק זה קשור לפסוק שאחריו, השיתוף פעולה בין דוד ליואב גרם לכך שיואב ינצח במלחמות ואילו יואב נתן לדוד את האפשרות לשפוט בגלל שדוד התפנה מלהילחם. נראה גם מדברי רש"י שהכוונה היא למשפט ממש. רלב"ג: משפט הוא מה שראוי לעשות לפי שורת הדין ואילו צדקה היא עשיית לפנינים משורת הדין.

⁴³³ מצודות.

⁴³⁴ רש"י. מצודות: אחראי על ספר הזיכרונות של דוד.

⁴³⁵ מצודות, והסתפק מדוע לא מנה הנביא את אביתר שהיה כהן גדול וענה שתי תשובות: א. אביתר מונה לפני כן. ב. כיוון שמינוי אביתר לא החזיק מעמד הרבה זמן שהרי לאחר מכן העביר דוד את אביתר מהיותו כהן גדול והעמיד במקומו את צדוק.

⁴³⁶ מצודות. רש"י בפירושו השני: בניה היה אחראי על האורים ותומים. רד"ק: היו שתי משפחות בשם כרתי ופלתני, שהיו חבריו של המלך, ובניה עמד בראשם.

⁴³⁷ מצודות.

⁴³⁸ מצודות.

שכרתי עם יהונתן: (ב) וּלְבֵית שְׁאוּל עֶבֶד וְשְׁמוֹ צִיבָא למשפחתו של שאול היה עבד כנעני בשם ציבא,⁴³⁹ וַיִּקְרְאוּ לוֹ אֶל דָּוִד קְרָאוּ לְצִיבָא לְהַתְיַצֵּב בְּפְנֵי דָוִד, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו דָּוִד שֶׁאֵל אֶת צִיבָא, הֲאֵתָהּ צִיבָא האם אתה הוא ציבא, וַיֹּאמֶר צִיבָא עֵנָה לְדָוִד, עֶבְדְּךָ אֲנִי עַבְדְּךָ צִיבָא⁴⁴⁰: (ג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד שֶׁאֵל אֶת צִיבָא, הֲאֵפֶס עוֹד אִישׁ לְבֵית שְׁאוּל הָאֵין עוֹד אָדָם מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל שְׁאוּל שֶׁנִּשְׁאָר בְּחַיִּים,⁴⁴¹ וַאֲעֲשֶׂה עִמּוֹ חֶסֶד אֱלֹהִים אַעֲשֶׂה חֶסֶד גָּדוֹל עִם מִי שֶׁנִּשְׁאָר בְּחַיִּים מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל שְׁאוּל,⁴⁴² וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ צִיבָא עֵנָה לְדָוִד, עוֹד בֶּן לְיְהוֹנָתָן נֶכֶד רְגֵלִים אֶחָד מִבְּנֵי שֶׁל יְהוֹנָתָן נִשְׁאָר בְּחַיִּים, וְהוּא נֶכֶד בְּרַגְלָיו⁴⁴³: (ד) וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ דָּוִד שֶׁאֵל אֶת צִיבָא, אֵיפֹה הוּא הֵיכָן נִמְצָא בְּנוֹ שֶׁל יְהוֹנָתָן,⁴⁴⁴ וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ צִיבָא עֵנָה לְדָוִד, הִנֵּה הוּא בֵּית מְכִיר בֶּן עֲמִיאל בְּנוֹ שֶׁל יְהוֹנָתָן נִמְצָא בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם בְּשֵׁם מְכִיר בֶּן עֲמִיאל,⁴⁴⁵ בְּלוֹ דְּבָר בֵּיתוֹ שֶׁל מְכִיר בֶּן עֲמִיאל נִמְצָא בְּמִקּוֹם שֶׁנִּקְרָא "לוֹ דְּבַר"⁴⁴⁶: (ה) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ דָּוִד דָּוִד שֶׁלַח שְׁלִיחִים אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל מְכִיר בֶּן עֲמִיאל, וַיִּקְחֵהוּ מִבֵּית מְכִיר בֶּן עֲמִיאל מְלוֹ דְּבָר שְׁלִיחֵי שֶׁל דָּוִד לְקַחוּ אֶת מְפִיבֶשֶׁת, בְּנוֹ שֶׁל יְהוֹנָתָן, מִבֵּיתוֹ שֶׁל מְכִיר בֶּן עֲמִיאל שֶׁנִּמְצָא בְּמִקּוֹם שֶׁנִּקְרָא לוֹ דְּבַר: (ו) וַיָּבֵא מְפִיבֶשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן בֶּן שְׁאוּל אֶל דָּוִד מִפִּיבֶשֶׁת בְּנוֹ שֶׁל יְהוֹנָתָן וְנִכְדוֹ שֶׁל שְׁאוּל בֵּא וְהַתְיַצֵּב לְפָנָיו דָּוִד, וַיִּפֹּל עַל פְּנָיו וַיִּשְׁתַּחֲוּ מִפִּיבֶשֶׁת נָפַל עַל פְּנָיו וְהַשְׁתַּחֲוּהוּ לְדָוִד (מִפִּיבֶשֶׁת חָשַׁב שְׁדוּד קָרָא לוֹ כְּדִי לְהַרוֹג אוֹתוֹ וְלְהַשְׁמִיד אֶת כָּל זֶרְעוֹ שֶׁל שְׁאוּל),⁴⁴⁷ וַיֹּאמֶר דָּוִד מְפִיבֶשֶׁת דָּוִד קָרָא בְּשֵׁמוֹ שֶׁל מְפִיבֶשֶׁת, וַיֹּאמֶר מְפִיבֶשֶׁת עֵנָה לְדָוִד, הִנֵּה עֶבְדְּךָ הֵנָּה אֲנִי עַבְדְּךָ מִתְיַצֵּב לְפָנֶיךָ, וְאֲנִי מוֹכֵן לְקַבֵּל כָּל עוֹנֵשׁ שֶׁאֵתָה תְּגוּזֹר עֲלַי⁴⁴⁸: (ז) וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד דָּוִד אָמַר לְמִפִּיבֶשֶׁת, אֵל תִּירָא אֶל תִּפְחַד, אֲנִי לֹא אֶעֱנִישׁ אוֹתְךָ,⁴⁴⁹ כִּי עֲשֵׂה אֶעֱשֶׂה עִמָּךְ חֶסֶד בְּעֵבוֹר יְהוֹנָתָן אֲבִיךָ אֲנִי קָרָאתִי לָךְ כְּדִי לַעֲשׂוֹת אֶתְךָ חֶסֶד בְּשִׁבִיל אֲבִיךָ יְהוֹנָתָן, וְהַחֶסֶד שֶׁאַעֲשֶׂה מוֹרַכֵּב מִשְׁנֵי דְּבָרִים: וְהַשְׁבַּתִּי לָךְ אֶת כָּל שְׂדֵה שְׁאוּל אֲבִיךָ אֲנִי אֲחֻזֵּר לָךְ אֶת הַשְּׂדוֹת שֶׁל שְׁאוּל אֲבִיךָ שֶׁלְקַחְתִּי אוֹתָם לְאַחַר מִיתַתּוֹ שֶׁל אִישׁ בֶּשֶׁת (כִּיוּן שְׁדוּד הָיָה הַיּוֹרֵשׁ שֶׁל שְׁאוּל),⁴⁵⁰ וְאֵתָה תֹאכַל לֶחֶם עַל שְׁלַחְנֵי תְּמִיד אֵתָה תִּסְעַד תְּמִיד עַל שׁוֹלְחָנִי, וְתֹאכַל עַל שׁוֹלְחָנִי לֶחֶם⁴⁵¹: (ח) וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיֹּאמֶר מְפִיבֶשֶׁת הַשְׁתַּחֲוּהוּ וְאָמַר לְדָוִד, מָה עֶבְדְּךָ מְדוּעַ אֲנִי עַבְדְּךָ נִחְשָׁב לְמִשְׁהוֹ חֹשׁוֹב,⁴⁵² כִּי פָּנִיתִי אֶל הַכְּלָב הַמָּת אֲשֶׁר כְּמוֹנֵי שְׁפָנִית אֲלַי לְמִרוֹת שֶׁאֲנִי נִחְשָׁב כְּכֹלֵב מֵת. מִפִּיבֶשֶׁת שֶׁאֵל אֶת דָּוִד בְּמָה רָאָה דָּוִד לַעֲשׂוֹת עִימוֹ חֶסֶד וְלְהַחֲשִׁיב

⁴³⁹ מצודות.

⁴⁴⁰ מצודות.

⁴⁴¹ מצודות.

⁴⁴² מצודות.

⁴⁴³ פירוש המילה אלהים כאן היא גדול, וכוונת דוד היא שיעשה חסד גדול עם מי שנשאר בחיים ממשפחתו של שאול. רד"ק פירש שהחסד יהיה בגלל שבועת האלקים שהייתה ביניהם.

⁴⁴⁴ מצודות.

⁴⁴⁵ מצודות.

⁴⁴⁶ מצודות.

⁴⁴⁷ מצודות.

⁴⁴⁸ מצודות.

⁴⁴⁹ מצודות.

⁴⁵⁰ מצודות.

⁴⁵¹ רד"ק: דוד זכה בנחלתו של איש בשת, מכיוון שאיש בשת היה יורד במלכות, וכל מי שמורד במלכות נכסיו למלך. רש"י בפס' ט': למלך יש אפשרות להעביר מאחד לשני כמשפט המלוכה.

⁴⁵² תרגום.

⁴⁵³ מצודות.

אותו בתור אדם חשוב⁴⁵³: (ט) וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ אֶל צִיבָא נְעַר שְׂאוּל דוד קרא לציבא משרתו של שאול,⁴⁵⁴ וַיֹּאמֶר אֵלָיו דוד אמר לציבא, כֹּל אֲשֶׁר הָיָה לְשְׂאוּל וְלִכְל בֵּיתוֹ נָתַתִּי לְבֶן אֲדֹנָיָךְ אני מעביר למפיבשת את כל הרכוש שהיה שייך לשאול אדונך ולמשפחתו: (י) וְעַבְדְּתָ לֹא אֶת הָאֲדָמָה אתה ציבא, תעבוד את האדמה: תחרוש ותזרע את השדות,⁴⁵⁵ אֲתָה וּבְנֵיךָ וְעַבְדֵיךָ אתה ובניך והעבדים שאתה אחראי עליהם, כולכם תעבדו בשדות של מפיבשת, וְהִבֵּאתְ אֶתְּהָ תכניסי את התבואה אל תוך הבית של מפיבשת,⁴⁵⁶ וְהָיָה לְבֶן אֲדֹנָיָךְ לֶחֶם וְאֶכְלוּ מהתבואה שתאסוף, יהיה למיכה, בנו של מפיבשת לחם שיוכל לאוכלו,⁴⁵⁷ וּמְפִיבֶשֶׁת בֶּן אֲדֹנָיָךְ יֹאכַל תְּמִיד לֶחֶם עַל שְׁלַחְנִי ואילו מפיבשת בנו של יהונתן יאכל תמיד לחם על שולחני, מפיבשת יאכל אצלי, וְלִצִּיבָא חֲמוֹשָׁה עֶשֶׂר בָּנִים וְעֶשְׂרִים עַבְדִּים לציבא היו חמישה עשר בנים ועשרים עבדים ששירתו תחתיו: (יא) וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ ציבא אמר לדוד, כָּכָל אֲשֶׁר יַעֲוֶה אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֶת עַבְדּוֹ בֶּן יַעֲשֶׂה עַבְדְּךָ אני אעשה ככל מה שציווית אותי, וּמְפִיבֶשֶׁת אֵכֵל עַל שְׁלַחְנִי כְּאֶחָד מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ אך האמת היא שמפיבשת לא צריך לאכול על שולחנך, שהרי גם אני הייתי מאכיל אותו כאילו היה מלך⁴⁵⁸: (יב) וְלִמְפִיבֶשֶׁת בֶּן קָטָן וְשִׁמּוֹ מִיכָא לִמְפִיבֶשֶׁת היה בן קטן שקראו לו מיכה, וְכָל מוֹשֵׁב בֵּית צִיבָא עַבְדִּים לִמְפִיבֶשֶׁת כל מי שישב בביתו של ציבא היה עבד למפיבשת⁴⁵⁹: (יג) וּמְפִיבֶשֶׁת יָשָׁב בִּירוּשָׁלַם מפיבשת היה יושב בירושלים, כִּי עַל שְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ תְּמִיד הוּא אֵכֵל כיוון שהוא (מפיבשת) היה אוכל תמיד על שולחנו של דוד, וְהוּא פָּסַח שְׁתֵּי רַגְלָיו מפיבשת היה חיגר בשתי רגליו⁴⁶⁰:

שמואל ב פרק י

(א) וַיְהִי אַחֲרַי בֶּן לֵאחַר שְׂדוּד מִצֵּא אֶת מְפִיבֶשֶׁת וְאָמַר לוֹ שִׂיֹּאכַל תְּמִיד עַל שׁוֹלְחַן הַמֶּלֶךְ, וַיָּמַת מֶלֶךְ בְּנֵי עֲמוֹן נַחַש מֶלֶךְ עֲמוֹן מֵת, וַיִּמְלֹךְ חֲנֹן בְּנוֹ תַּחֲתָיו חֲנוּן, בְּנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ עֲמוֹן, מֶלֶךְ עַל בְּנֵי עֲמוֹן בְּמִקּוֹם אֲבִיו: (ב) וַיֹּאמֶר דָּוִד דוד אמר, אֶעֱשֶׂה חֶסֶד עִם חֲנוּן בֶּן נַחֲשׁ כְּאֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו עִמָּדִי חֶסֶד אני אגמול חסד לחנון חסד, כְּמוֹ שֶׁאֲבִיו, נַחֲשׁ, עָשָׂה עִמִּי חֶסֶד. כְּאֲשֶׁר מֶלֶךְ מוֹאָב הֵרַג אֶת כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל דָּוִד, הִצְלִיחַ אֶחָד מֵאֲחֵיו שֶׁל דָּוִד לְבָרוּחַ אֶל נַחֲשׁ מֶלֶךְ עֲמוֹן, וְנַחֲשׁ הַחִיָּה אֶת אַחִיו שֶׁל דָּוִד,⁴⁶¹ וַיִּשְׁלַח דָּוִד לְנַחֲמוֹ בְּיַד עַבְדָּיו אֶל אָבִיו דוד שלח עבדים כדי לנחם את חנון על מותו של אביו,⁴⁶² וַיָּבֹאוּ עַבְדֵי דָּוִד אֶרֶץ בְּנֵי עֲמוֹן עַבְדָּיו שֶׁל דָּוִד הִגִּיעוּ לְאֶרֶץ עֲמוֹן: (ג) וַיֹּאמְרוּ שָׂרֵי בְנֵי עֲמוֹן אֶל חֲנוּן אֲדֹנָיָהֶם שְׂרֵי עֲמוֹן אָמְרוּ לְחֲנוּן מִלְּכֶם,

⁴⁵³ תרגום, ותרגם כלב מת שהכוונה היא לאדם הדיוט.

⁴⁵⁴ מצודות.

⁴⁵⁵ מצודות.

⁴⁵⁶ מצודות.

⁴⁵⁷ מצודות.

⁴⁵⁸ מצודות. רש"י: זהו חזרה לדבריו של דוד, דוד חזר ואמר שמפיבשת יאכל על שולחנו.

⁴⁵⁹ מצודות.

⁴⁶⁰ מצודות.

⁴⁶¹ מצודות.

⁴⁶² חז"ל אמרו שדוד חטא בכך, שהרי בתורה כתוב שיש איסור לדרוש בשלום וטובתם של עמו. המלבי"ם כותב שיש הבדל בין לדרוש שלום שאסור, לבין לנחם שמוותר. חנון חשב שעבדיו של דוד הגיעו כדי לרגל מפני שידע שאסור לדרוש בשלום עמו, והראיה היא שדוד לא דרש בשלום נחש אביו.

⁴⁶² רד"ק.

המכבד דוד את אבידו בעיניו כי שלח לך מנחמים האם אתה חושב שדוד שלח את עבדיו כדי לכבד אותך ולנחם אותך, ⁴⁶³ הלא בעבור חקור את העיר כדי לחקור על העיר, ולרגלה ולרגל את העיר, לחפש בעיר, ⁴⁶⁴ ולהפקה וכדי לבדוק את העיר, ⁴⁶⁵ שלח דוד את עבדיו אליך שלח אליך דוד את עבדיו: (ד) ויקח חנון את עבדי דוד חנון לקח את עבדיו של דוד שבאו לנחמו, ויגלה את חצי זקנם חנון גילח חצי מהזקן של עבדי דוד כדי לבזותם. בימיהם לא היה נהוג להתגלח, ולכן גילוח הזקן היה מבייש את מי שגילחו אותו, ⁴⁶⁶ ויכרת את מדויהם בחצי עד שתותיהם חנון גזר את בגדיהם של עבדיו של דוד, כך שהבגדים הגיעו רק לתחילת רגליהם, ⁴⁶⁷ וישלחם לאחר גילוח חצי זקנם וגזירת בגדיהם, שילח חנון את עבדיו של דוד חזרה לדוד: (ה) ויגדו לדוד אמרו לדוד את מה שעשה חנון לעבדיו, וישלח לקראתם דוד שלח שליחים אל עבדיו, (בהמשך הפסוק מפורט מדוע שלח דוד שליחים אליהם), כי היו האנשים נכלמים מאד עבדיו של דוד התביישו מאוד כיוון שזקנם היה מגולח ובגדיהם נכרתו, ויאמר המלך שליחיו של דוד אמרו בשם דוד לעבדי דוד שהיו אצל חנון, שבו בירחו עד יצמח זקנכם ושבתם תשבו ביריחו עד שזקנכם יצמח ואז כבר לא תתביישו ותחזרו לביתכם ⁴⁶⁸: (ו) ויראו בני עמון כי נבאשו בדוד בני עמון ראו שהם נמאסו בעיני דוד, ⁴⁶⁹ וישלחו בני עמון וישכרו את ארם בית רחוב ואת ארם צובא עשרים אלף רגלי ואת מלך מעכה אלף איש ואיש טוב שנים עשר אלף איש עמון שכרו את העמים הבאים שילחמו לצידם: (1) ארם בית רחוב, (2) ארם צובא. לארם רחוב ולארם צובא היו יחד עשרים אלף חיילים. (3) מעכה, שהיו לו אלף חיילים. (4) איש טוב שהיו לו שנים עשר אלף חיילים: (ז) וישמע דוד דוד שמע שעמון שכרו את צבאות העמים האחרים כדי לצאת נגדו למלחמה, וישלח את יואב ואת כל הצבא הגברים דוד שלח את יואב, את צבאו ואת הגיבורים, כדי להילחם נגד עמון ובני בריתו ⁴⁷⁰: (ח) ויצאו בני עמון ויערכו מלחמה פתח השער בני עמון יצאו למלחמה ונלחמו בפתח שער העיר של עמון, ⁴⁷¹ וארם צובא ורחוב ואיש טוב ומעכה לבדם בשדה הצבאות ששכרו עמון: ארם צובא, ארם רחוב, איש טוב ומעכה, היו לבדם בשדה. נוצר מצב שעמון שיזמו את המלחמה היו בשער עירם, ואילו בעלי בריתם היו לבדם, ללא עמון, בשדה ⁴⁷²: (ט) וירא יואב כי היתה אליו פני המלחמה מפנים ומאחור יואב ראה שפניהם של אנשי המלחמה של האויב היו מלפניו ומאחוריו. יואב ראה שהוא היה מוקף בחיילי אויב, ⁴⁷³ ויבחר מכל בחורי ישראל יואב בחר חיילים מתוך צבא ישראל, ויערף לקראת ארם יואב סידר את חייליו לקראת המלחמה נגד ארם ⁴⁷⁴: (י) ואת יתר העם את שאר החיילים שלא בחר, נתן ביד אבשי אחיו מסר יואב תחת פיקודו

⁴⁶³ מצודות.

⁴⁶⁴ מצודות.

⁴⁶⁵ מצודות.

⁴⁶⁶ רלב"ג.

⁴⁶⁷ מצודות. שתותיהם היינו עגבותיהם.

⁴⁶⁸ מצודות.

⁴⁶⁹ מצודות.

⁴⁷⁰ מצודות.

⁴⁷¹ מצודות.

⁴⁷² רד"ק.

⁴⁷³ מצודות.

⁴⁷⁴ מצודות.

של אבישי אחיו, ויערף לקראת בני עמון אבישי סידר את חייליו כדי לתקוף את עמון: (יא) ויאמר יואב אמר לאבישי, אם תחזק ארם ממני והיתה לי לישועה אם ארם יהיו חזקים ממני, אתה תהיה לי לישועה, אתה תעזור לי לנצח את ארם, ואם בני עמון יחזקו ממך והלכתי להושיע לך ואם בני עמון יהיו חזקים ממך, אבוא אני לעזור לך ולהושיע אותך: (יב) חזק תתחזק אתה, ונתחזק וגם אנחנו נתחזק, בעד עמנו נתחזק על עמינו, שלא ייפלו מישראל בשבי, ובעד ערי אלהינו וכן נתחזק כדי שלא ייפלו ערי ישראל בידי אויבינו, ויקנן יעשה הטוב בעיניו (אם לא נצליח להתחזק, ועדיין ייפלו מערינו או חיילים מישראל בידי אויבינו) ה' יעשה הטוב בעיניו, ואנחנו נקבל את רצונו מאהבה⁴⁷⁵: (יג) ויש יואב והעם אשר עמו למלחמה בארם יואב והחיילים שאיתו ניגשו כדי להילחם בארם, וינסו מפני חיילי ארם ברחו מפני יואב וחיילי ישראל: (יד) ובני עמון ראו כי נס ארם בני עמון ראו שצבא ארם ברח מפני יואב וחייליו, וינסו מפני אבישי בני עמון ברחו מפני אבישי, ויבאו העיר בני עמון נכנסו לתוך העיר, וישב יואב מעל בני עמון וירושלם יואב חזר לירושלים מהמלחמה נגד בני עמון: (טו) וירא ארם כי נגף לפני ישראל ארם ראו שהם הוכו בידי ישראל, ויאספו יחד חיילי ארם התאספו יחד כדי לחזור ולהילחם נגד ישראל. חיילי ארם חשבו שאם יתקיפו יחד את ישראל, הם יוכלו לנצח⁴⁷⁶: (טז) וישלח הדדעור הדדעור שלח שליחים, ויצא את ארם אשר מעבר הנהר שליחיו של הדדעור אספו את חיילי ארם שהיו בעבר נהר הירדן, ויבאו חילם החיילים הנוספים להם קרא הדדעור התקבצו במקום שנקרא חילם, ושובד שר צבא הדדעור לפניהם אדם בשם שובד, שהיה שר הצבא של הדדעור, פיקד על חיילי ארם שהצטרפו עתה למלחמה: (יז) ויגד לדוד נאמר לדוד שהדדעור הלך לתקוף אותו, ויאסף את כל ישראל דוד אסף אליו את כל חיילי ישראל, ויעבר את הירדן דוד וחייליו עברו אל נהר הירדן, ויבאו חלאמה דוד וחייליו הגיעו למקום שנקרא חילם, ויערכו ארם לקראת דוד ארם סידרו את חייליהם למבנה של התקפה, כדי להתקיף את דוד, וילחמו עמו חיילי ארם נלחמו נגד דוד: (יח) וינס ארם מפני ישראל חיילי ארם ברחו מפני חיילי ישראל, ויהרג דוד מארם שבע מאות רכב דוד השמיד שבע מאות מרכבות מבחירי מרכבות ארם, וארבעים אלף פראים וכן הרג דוד מארם ארבעים אלף חיילים שרוכבים על סוסים, ואת שובד שר צבאו הפך וכן הכה דוד את שובד, שר צבאו של הדדעור, וימת שם שובד מת בחילם: (יט) ויראו כל המלכים עבדי הדדעור כי נגפו לפני ישראל המלכים שהיו תחת

⁴⁷⁵ תרגום.

⁴⁷⁶ מצודות.

⁴⁷⁷ מצודות.

⁴⁷⁸ מצודות.

⁴⁷⁹ מצודות.

⁴⁸⁰ מצודות.

⁴⁸¹ מצודות. לכאורה מפשט הפסוקים משמע שבהתחלה היו אלו רק שכירי חרב שנלחמו לצד עמון, ואילו עתה מדובר על מלחמה של ממש נגד כל צבא ארם.

⁴⁸² לכאורה מפס' יז' מוכח שהמדובר הוא על נהר הירדן.

⁴⁸³ מצודות.

⁴⁸⁴ מצודות.

⁴⁸⁵ רד"ק, ובדברי הימים כתוב שדוד השמיד שבעת אלפים מרכבות. כאן מסופר על המרכבות המובחרות ואילו שם מסופר על כלל המרכבות.

פיקודו של הדדעזר (ארם רחוב, ארם צובא, מעכה ואיש טוב) ראו שהם הוכו על ידי צבא ישראל,⁴⁸⁶ וַיִּשְׁלְמוּ
אֶת יִשְׂרָאֵל המלכים עשו שלום עם ישראל,⁴⁸⁷ וַיַּעֲבְדוּם המלכים עבדו את ישראל, וַיֵּרְאוּ אֶרֶם לְהוֹשִׁיעַ
עוֹד אֶת בְּנֵי עַמּוֹן ארם פחדו לנסות ולהציל שוב את בני עמון:

שמואל ב פרק יא

(א) וַיְהִי לְתִשְׁבֹּת הַשָּׁנָה לאחר שעברה שנה מהמלחמה נגד עמון וארם. תשובת השנה הוא הזמן בו
השמש חוזרת לאותו מקום שהייתה בו לפני שנה,⁴⁸⁸ לָעֵת צֵאת הַמְּלָאכִים לאחר שעברה שנה מיציאת
המלכים למלחמה נגד דוד,⁴⁸⁹ וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת יוֹאָב וְאֶת עֲבָדָיו עִמּוֹ וְאֶת כָּל יִשְׂרָאֵל דוד שלח את יואב
ואת חייליו ואת חיילי ישראל,⁴⁹⁰ וַיִּשְׁחָתוּ אֶת בְּנֵי עַמּוֹן יואב וחייליו השחיתו את השדות שהיו מחוץ
לערים של עמון,⁴⁹¹ וַיֵּצְרוּ עַל רֶבֶה יואב וחייליו הטילו מצור על העיר של בני עמון. עיר זו נקראה בשם
רבה, וְדָוִד יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם בזמן המלחמה נגד בני עמון, ישב דוד בירושלים⁴⁹²: (ב) וַיְהִי לָעֵת הָעֶרֶב כאשר
הגיע הערב, וַיָּקָם דָּוִד מֵעַל מִשְׁכְּבוֹ דוד קם מעל מיטתו, וַיִּתְּהַלֵּךְ עַל גַּג בֵּית הַמִּזְבֵּחַ דוד הלך על הגג של
ארמון המלך, וַיֵּרָא אִשָּׁה רֹחֶצֶת מֵעַל הַגֶּג בעוד היה על גבי הגג, ראה דוד אישה שהתרחצה,⁴⁹³ וְהָאִשָּׁה
טוֹבֵת מְרָאָה מְאֹד האישה שראה דוד הייתה מאוד יפה: (ג) וַיִּשְׁלַח דָּוִד וַיְדַרְשׁ לְאִשָּׁה דוד שלח שליחים
כדי שיבררו מיהי האישה שראה,⁴⁹⁴ וַיֹּאמְרוּ הִיא אִדָם שֶׁנָּה לְשִׁלְחֵי דוד, הֲלוֹא זֹאת בַּת שֶׁבַע בַּת
אַלְיָעָם אִשְׁתֵּי אֹרִיָה הַחֹתֵי הרי האישה הזו שאתם שואלים עליה, היא בת שבע, ביתו של אליעם, ואשתו
של אוריה החיתי⁴⁹⁵: (ד) וַיִּשְׁלַח דָּוִד מְלָאכִים וַיִּקְחָהּ דוד שלח שליחים כדי שייקחו אליו את בת שבע,
וַתָּבֹא אֵלָיו בַּת שֶׁבַע בָּאָה וְהִתְיַצְבָה לפני דוד, וַיִּשְׁכַּב עִמָּה דוד התחתן עם בת שבע, וְהָיָא מִתְקַדְּשֵׁת
מִטְּמֵאָתָהּ בַּת שֶׁבַע הִיטתה טהורה בשעה שדוד התחתן איתה,⁴⁹⁶ וַתֵּשֶׁב אֵל בֵּיתָהּ בַּת שֶׁבַע חזרה אל ביתה
לאחר חתונתה עם דוד: (ה) וַתֵּהָרֶה הָאִשָּׁה בַּת שֶׁבַע נכנסה להריון, וַתִּשְׁלַח בַּת שֶׁבַע שְׁלַחָה שְׁלִיחִים אֶל דָּוִד,
וַתִּגְדֵּל לְדָוִד וַתֹּאמֶר שְׁלִיחֵי בַת שֶׁבַע אמרו לדוד, הֲרָה אֲנִי בְהָרִיוֹן: (ו) וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל יוֹאָב דוד שלח
שליחים אל יואב שהיה באמצע המלחמה נגד עמון, ואוריה החיתי היה אחד מחייליו,⁴⁹⁷ ושליחיו של דוד

⁴⁸⁶ מצודות.

⁴⁸⁷ מצודות.

⁴⁸⁸ מצודות.

⁴⁸⁹ רד"ק. רש"י: יש זמן מסויים בו נוהגים המלכים לצאת למלחמות כיוון שיש בשדות אוכל לסוסים.

⁴⁹⁰ לכאורה גם מכאן וגם מפסוק ז' ומפירוש המצודות שם משמע שהיו חיילים במלחמה שבדרך כלל לא היו תחת פיקודו של יואב, ורק במלחמה זו הם היו מסופחים לפיקודו.

⁴⁹¹ רבינו ישעיה.

⁴⁹² מלב"ם: כל התקלה שקרתה לדוד בפרק זה הוא מפני שדוד ישב בירושלים ולא יצא למלחמה.

⁴⁹³ מצודות.

⁴⁹⁴ מצודות.

⁴⁹⁵ רד"ק הסתפק אם הכוונה היא שאוריה היה גוי מבני חת או שנקרא חיתי בגלל שגר עם בני חת.

⁴⁹⁶ מצודות: כאשר דוד בא על בת שבע, בת שבע כבר הייתה לאחר שטבלה מנידתה.

⁴⁹⁷ מצודות.

אמרו ליואב, שְׁלַח אֵלַי אֶת אֹרֵיָהּ הַחַתִּי תשלח אליי את אוריה החיתי לירושלים,⁴⁹⁸ וַיִּשְׁלַח יוֹאָב אֶת אֹרֵיָהּ אֶל דָּוִד יואב שלח אל דוד את אוריה החיתי: (ז) וַיָּבֵא אֹרֵיָהּ אֵלָיו אוריה בא והתייצב לפני דוד, וַיִּשְׁאַל דָּוִד לְשָׁלוֹם יוֹאָב וְלְשָׁלוֹם הָעָם וְלְשָׁלוֹם הַמְּלָחָמָה דוד שאל את אוריה האם שלום ליואב, לאנשיו ולשאר אנשי המלחמה: (ח) וַיֹּאמֶר דָּוִד לְאֹרֵיָהּ דוד אמר לאוריה, רֵד לְבֵיתְךָ וְרַחֵץ רַגְלֶיךָ תחזור לביתך ותשטוף שם את רגליך,⁴⁹⁹ וַיֵּצֵא אֹרֵיָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ אוריה יצא מביתו של דוד, וַתֵּצֵא אַחֲרָיו מִשָּׂאת הַמֶּלֶךְ אחרי אוריה יצאה ארוחת המלך. דוד שלח סעודה מוכנה עם אוריה כדי שיאכל סעודה זו כשיחזור לביתו:⁵⁰⁰ (ט) וַיִּשְׁכַּב אֹרֵיָהּ פֶּתַח בַּיִת הַמֶּלֶךְ אוריה שכב בפתח ביתו של דוד, אֵת כָּל עַבְדֵי אֲדָנָיו אוריה שכב בפתח ביתו, יחד עם כל שאר עבדיו של דוד,⁵⁰¹ וְלֹא יָרַד אֵל בֵּיתוֹ אוריה לא ירד לביתו, בניגוד לציווי של דוד: (י) וַיִּגְדּוּ לְדָוִד לֵאמֹר עבדיו של דוד אמרו לו, לֹא יָרַד אֹרֵיָהּ אֵל בֵּיתוֹ למרות שציווית את אוריה לרדת אל ביתו, אוריה לא עשה כן, וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל אֹרֵיָהּ דוד אמר לאוריה, הֲלוֹא מְדַרְךָ אֵתָּה כָּא הרי אתה חוזר מדרך ארוכה, ואם כן אתה בוודאי עייף, רֵעַב וְצָמָא,⁵⁰² מְדוּעַ לֹא יָרַדְתָּ אֵל בֵּיתְךָ (מכיוון שאתה עייף, רעב וצמא) למה לא ירדת אל ביתך כמו שציווית אותך: (יא) וַיֹּאמֶר אֹרֵיָהּ אֵל דָּוִד אוריה ענה לדוד, הָאָרוֹן וַיִּשְׂרָאֵל וַיהוָה יֹשְׁבִים בְּסָפוֹת הָאֵם בשעה שארון הברית, וחיילי ישראל ויהודה יושבים בסוכות בשדה הקרב,⁵⁰³ וְאֲדָנִי יוֹאָב וְעַבְדֵי אֲדָנִי עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה חֲנִים והמפקד שלי יואב וחייליו חונים על פני שדה הקרב, וְאֲנִי אָבוֹא אֵל בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִם אִשְׁתִּי (ובניגוד לשאר חיילי ישראל וארון הברית שנמצאים בשדה הקרב) אני אחזור אל ביתי כדי לאכול ולשתות ולשמוח עם אשתי, חֲיֵךְ וְחֵי נַפְשֶׁךָ אני נשבע בחיי גופך ובחיי נפשך,⁵⁰⁴ אִם אֶעֱשֶׂה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה (אני נשבע) שלא אעשה את הדבר הזה. אוריה נשבע שהוא לא יחזור אל ביתו בשעה שעם ישראל נמצא בשדה הקרב: (יב) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל אֹרֵיָהּ דוד אמר אל אוריה, שֵׁב בְּזֶה גַם הַיּוֹם תִּישָׂאֵר כֹּאן הַיּוֹם, וּמָחָר אֲשַׁלְּחֶךָ ומחר אשלח אותך חזרה לשדה המערכה, וַיֵּשֶׁב אֹרֵיָהּ בִּירוּשָׁלַם בַּיּוֹם הַהוּא וּמִמָּחָרָת אֹרֵיָהּ ישב בירושלים באותו יום וכן ביום המחרת עד שבאמצע יום המחרת דוד שלח את אוריה חזרה לשדה המלחמה:⁵⁰⁶ (יג) וַיִּקְרָא לוֹ דָּוִד דוד קרא לאוריה, וַיֹּאכַל לֶפְנָיו וַיִּשְׂתֶּה אוריה אכל ושתה לפני דוד, וַיִּשְׁפְּרֶהוּ דוד גרם לאוריה להשתכר, וַיֵּצֵא בְּעֶרְבֹ לִשְׁכַב בְּמִשְׁכְּבוֹ עִם עַבְדֵי אֲדָנָיו בערב, יצא אוריה לשכב באותו מקום בו שכב בפתח ביתו של דוד, שם שכב יחד עם שאר עבדיו של דוד,⁵⁰⁷ וְאֵל בֵּיתוֹ לֹא יָרַד אוריה לא חזר אל ביתו: (יד) וַיְהִי בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר בבוקר למחרת, וַיִּכְתַּב דָּוִד סֵפֶר אֶל יוֹאָב דוד כתב ליואב

498 רש"י: היה מתכוון שישכב אוריה עם אשתו וכך יחשוב שבת שבע מעוברת ממנו.

499 תרגום. מצודות כתב שהכוונה היא לתשמיש, וכדבריו של רש"י שכתבנו בפס' ז'.

500 מצודות, וכתב שהסעודה מביאה לידי תשמיש.

501 מצודות.

502 מצודות.

503 מצודות.

504 מצודות. רד"ק: נשבע בעוה"ז ובעוה"ב.

505 תרגום. מצודות: חשב שבאותו יום יוכל לגרום לאוריה לבא על בת שבע.

506 מצודות.

507 מצודות.

איגרת,⁵⁰⁸ וַיִּשְׁלַח בְּיַד אֹרִיָּה דוד שלח את האיגרת בידי של אוריה, כדי שאוריה יביא את האיגרת אל יואב: (טו) וַיִּכְתֹּב בְּסֵפֶר לְאֹמֶר דוד כתב באיגרת ואמר ליואב, הֲבֹ אֶת אֹרִיָּה אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּלְחָמָה הַחֲזָקָה תְּצִיבו את אוריה מול המקום שבו הקרב מול בני עמון הוא הקרב הקשה ביותר,⁵⁰⁹ וְשִׁבְתֶּם מֵאַחֲרָיו תיסוגו ממקום הקרב, ואל תעזרו לאוריה בשעת הקרב,⁵¹⁰ וְנָכְה וּמָת ועל ידי כך עמון יכו את אוריה ויהרגו אותו⁵¹¹: (טז) וַיְהִי בְּשִׁמּוֹר יוֹאָב אֶל הָעִיר בְּשֵׁעָה שִׁיּוּאב (וחיילי ישראל) שמר שלא ייצאו אנשים מהעיר רבה,⁵¹² וַיִּתֵּן אֶת אֹרִיָּה אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יָדַע כִּי אֲנָשֵׁי חֵיל שָׁם יואב הציב את אוריה במקום בו ידע שהחיילים החזקים מצבא עמון נמצאים שם⁵¹³: (יז) וַיֵּצְאוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר וַיִּלְחְמוּ אֶת יוֹאָב חיילי עמון יצאו מהעיר רבה ונלחמו נגד יואב, וַיִּפֹּל מִן הָעָם מְעַבְדֵי דָוִד חלק מצבא דוד נהרג על ידי חיילי עמון, וַיָּמָת גַּם אֹרִיָּה הַחֲתָי גם אוריה החיתי היה אחד מהנהרגים בידי חיילי עמון: (יח) וַיִּשְׁלַח יוֹאָב יואב שלח שליח אל דוד, וַיַּגִּד לְדָוִד אֶת כָּל דְּבָרֵי הַמִּלְחָמָה השליח ששלח יואב תיאר בפני דוד את מהלכי המלחמה: (יט) וַיֵּצֵאוּ אֶת הַמִּלְחָמָה לְאֹמֶר יואב ציווה את השליח ששלח לדוד ואמר לו, כִּכְלוֹתֶךָ אֶת כָּל דְּבָרֵי הַמִּלְחָמָה לְדָבָר אֶל הַמֶּלֶךְ כאשר תסיים לומר לדוד את מהלכי המלחמה: (כ) וְהָיָה אִם תֵּעָלֶה חֲמַת הַמֶּלֶךְ אם המלך דוד יתרגז מאוד בשעה שתאמר לו את מהלכי המלחמה,⁵¹⁴ וְאָמַר לְךָ וְדוּד ישאל אותך, מִדּוּעַ נִגְשָׁתָם אֶל הָעִיר לְהִלָּחֵם למה התקרבתם מאוד אל העיר בשעה שנלחמתם,⁵¹⁵ הֲלוֹא יָדַעְתֶּם אֶת אֲשֶׁר יֵרוּ מֵעַל הַחוֹמָה הרי אתם יודעים שמשליכים חפצים מעל החומה ויכולים להרוג אתכם, ואם כן, לא הייתם צריכים להתקרב מאוד אל חומת העיר, אלא הייתם צריכים לשמור מרחק משם⁵¹⁶: (כא) מִי הִכָּה אֶת אַבְיִמֶלֶךְ בֶּן יִרְבֶּשֶׁת הרי מי הרג את אבימלך, בנו של גדעון,⁵¹⁷ הֲלוֹא אִשָּׁה הִשְׁלִיכָה עָלָיו פֶּלֶח רָכָב מֵעַל הַחוֹמָה הרי אישה השליכה את האבן העליונה של הרחיים,⁵¹⁸ וַיָּמָת בְּתַבְּיָן וכך נהרג אבימלך בעיר תבץ, ואם כן, קל מאוד להרוג את מי שמתקרב יותר מידי אל החומה,⁵¹⁹ לָמָּה נִגְשָׁתָם אֶל הַחוֹמָה ואם כן, אינני מבין מדוע התקרבתם מידי אל החומה, וְאָמַרְתָּ אַתָּה תַעֲנֶה לדוד כדי להרגיע אותו מכעסו, גַּם עֲבַדְךָ אֹרִיָּה הַחֲתָי מֵת גם אוריה החיתי מת. יואב רצה שהשליח יבליע בדבריו את דבר מותו של אוריה, וכך לא יבינו שהוא הרג בכוונה את אוריה. לכן, רצה יואב שדוד יבין מתוך דבריו שהרג בכוונה את אוריה על ידי שפקד על חייליו להתקרב מידי אל החומה, וכך הסתירו את

⁵⁰⁸ תרגום.

⁵⁰⁹ מצודות.

⁵¹⁰ מצודות.

⁵¹¹ מצודות: התכוון שיישא את בת שבע לאחר מכן ויחשבו שהרתה לאחר חתונתם. רש"י: ע"י מיתתו של

אוריה, תהיה בת שבע מגורשת למפרע. מלבי"ם: אוריה היה חייב מיתה בגלל שהיה מורד במלכות משלש סיבות: א. לא ירד אל ביתו, ב. לא קיבל את משאת המלך שלח אל ביתו, ג. אמר "ואדוני יואב" בפני דוד, והרי זה נחשב כאילו שיואב הוא האדון שלו. אלא שדוד לא רצה להרוג את אוריה בעצמו כיוון שרצה להתחתן עם בת שבע, ולכן כיסה את הריגתו.

⁵¹² מצודות.

⁵¹³ מצודות.

⁵¹⁴ תרגום.

⁵¹⁵ מצודות.

⁵¹⁶ מצודות.

⁵¹⁷ מצודות ורש"י.

⁵¹⁸ מצודות.

⁵¹⁹ מצודות.

הכוונה בהריגת אוריה⁵²⁰: (כב) וַיִּלֶךְ הַמֶּלֶךְ הַשְּׁלִיחַ שְׁשֵׁלַח יוֹאֵב הַלֵּךְ מִשְׁדֵּה הַמַּעֲרָכָה, וַיָּבֵא וַיַּגֵּד לְדָוִד אֵת כָּל אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹאֵב הַשְּׁלִיחַ בֵּא וְאָמַר לְדָוִד אֵת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר לוֹ יוֹאֵב לֹמַר: (כג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל דָּוִד הַשְּׁלִיחַ שֶׁל יוֹאֵב אָמַר לְדָוִד, כִּי גָבְרוּ עָלֵינוּ הָאֲנָשִׁים כֹּאֲשֶׁר הִתְגַּבְּרוּ עָלֵינוּ חַיִּילֵי עַמּוֹן,⁵²¹ וַיֵּצְאוּ אֵלֵינוּ הַשָּׂדֵה חַיִּילֵי עַמּוֹן יֵצְאוּ אֵלֵינוּ וְתִקְפוּ אוֹתָנוּ בְּשֵׁדָה שֶׁמְחוּץ לְעִיר, וְנִהְיֶה עֲלֵיהֶם עַד פֶּתַח הַשָּׁעַר וְאִנְחָנוּ הִתְגַּבְּרָנוּ עַל חַיִּילֵי עַמּוֹן וְהִדְפָנוּ אוֹתָם עַד לְפֶתַח שַׁעַר הָעִיר רַבָּה⁵²²: (כד) וַיֹּרֶד הַמּוֹרִים אֶל עֶבְדְּךָ מֵעַל הַחוּמָה כֹּאֲשֶׁר הִתְקַרְבְּנוּ אֶל הַחוּמָה, הַמְשַׁלְּכִים מֵאֲנָשֵׁי עַמּוֹן הַשְּׁלִיכוּ עָלֵינוּ חִיצִים מֵעַל הַחוּמָה,⁵²³ וַיְמִיתוּ מֵעַבְדֵי הַמֶּלֶךְ חֶלֶק מִחַיִּילֶיךָ נִהְרָגוּ עַל יְדֵי הַקְּשָׁתִים שֶׁל עַמּוֹן, וְגַם עֶבְדְּךָ אוֹרִיָּה הִחֲתִי מֵת וּבִין הַהֲרוּגִים נִמְצָא גַם עַבְדְּךָ אוֹרִיָּה הִחֲתִי⁵²⁴: (כה) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַמֶּלֶךְ דָּוִד אָמַר לְשִׁלַּח, כֹּה תֹאמַר אֶל יוֹאֵב כִּךְ תֹּאמַר אֶל יוֹאֵב, אֶל יָרַע בְּעֵינַיִךְ אֵת הַדְּבָר הַזֶּה אֶל תִּצְטַעַר עַל דְּבַר זֶה, שֶׁנִּהְרָגוּ מִחַיִּילֵי יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי שֶׁהִתְקַרְבוּ אֶל הַחוּמָה,⁵²⁵ כִּי כֹזֵה וְכֹזֵה תֹאכַל הַחֶרֶב הַרִי כִּךְ דֶּרֶכָה שֶׁל הַמִּלְחָמָה, תִּמִּיד נִהְרָגִים מֵעַט חַיִּילִים, וְגַם בְּמִלְחָמָה זֶה נִהְרָגוּ מֵעַט חַיִּילִים,⁵²⁶ הַחֲזֹק מִלְחָמָתְךָ אֶל הָעִיר תִּמְשִׁיךְ לְהִלָּחֵם נֶגַד הָעִיר רַבָּה,⁵²⁷ וְהִרְסָה וְתִהְרָס לְגַמְרֵי אֵת הָעִיר לְאַחַר שֶׁתִּנְצַח בְּמִלְחָמָה,⁵²⁸ וְחִזְקָהוּ דָוִד אָמַר לְשִׁלַּח לְחֹזֵק אֵת יוֹאֵב שִׁימְשִׁיךְ לְהִלָּחֵם⁵²⁹: (כו) וַתִּשְׁמַע אִשָּׁת אוֹרִיָּה כִּי מֵת אוֹרִיָּה אִשָּׁה בַת שֶׁבַע שָׁמְעָה שֶׁאוֹרִיָּה מֵת בְּמִלְחָמָה, וַתִּסְפֹּד עַל בְּעֻלָּהּ בַת שֶׁבַע הַסְפִּידָה אֵת אוֹרִיָּה וְהִתְאַבְּלָה עַל מוֹתוֹ: (כז) וַיַּעֲבֹר הָאֵבֶל לְאַחַר שֶׁנִּגְמְרוּ יְמֵי הָאֵבֶל עַל אוֹרִיָּה, וַיִּשְׁלַח דָּוִד שְׁלַח שְׁלִיחִים אֶל בַּת שֶׁבַע, כְּדִי לְשַׁכְּנֶה אוֹתָהּ לְבַא אֶל בֵּיתוֹ, וַיֹּאסְפָה אֶל בֵּיתוֹ דָּוִד הַכְּנִיס אֵת בַּת שֶׁבַע לְבֵיתוֹ, וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה בַת שֶׁבַע הַמְּשִׁיכָה לְהִיּוֹת אִשְׁתּוֹ שֶׁל דָּוִד וְגַרְהָ אִיתּוֹ בְּאוֹתוֹ בֵּית, וַתֵּלֶד לוֹ בֶּן בַּת שֶׁבַע הוֹלִידָה בֶּן לְדָוִד, וַיָּרַע הַדְּבָר אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד בְּעֵינָיִם יְקֹזֵק מֵעֲשָׂהוּ שֶׁל דָּוִד שֶׁהִחֲתָן עִם בַּת שֶׁבַע בְּשַׁעַת שֶׁאוֹרִיָּה הָיָה בְּמִלְחָמָה, הָיָה רַע מְאֹד בְּעֵינֵי ה':

⁵²⁰ מצודות. בדבר השאלה איך היה נודע לדוד על מיתתו של אוריה במקרה ולא היה כועס – עיין בפסוק כד' בהערות. המלבי"ם כותב שדבריו של יואב היו שכל הנהרגים היו באשמת אוריה, שהתקיף את בני עמון יחד עם עוד מספר גיבורים ולא תחת פיקודו של יואב.

⁵²¹ מצודות.

⁵²² מצודות.

⁵²³ תרגום.

⁵²⁴ מצודות: השליח לא רצה שתעלה חמת המלך כלל, ולכן סיפר לו מיד על מיתתו של אוריה. ממילא מובן מדוע לא אמר יואב לשליח איך לומר לדוד שאוריה מת במקרה ולא תעלה חמת המלך. יואב היה משוכנע שהשליח יאמר את דבר מיתתו של אוריה בכל מקרה.

⁵²⁵ מצודות.

⁵²⁶ מצודות. מלבי"ם: דוד אמר ליואב שכך היה צריך לנהוג, שהרי אם החיילים יעמדו רחוק מהחומה, אמנם לא יוכלו להשליך עליהם אבנים, אך המלחמה תתארך, וע"כ ייהרגו יותר אנשים, ולכן היה עדיף להתקרב אל החומה ולתקוף מיד.

⁵²⁷ מצודות.

⁵²⁸ מצודות.

⁵²⁹ מצודות.

(א) וַיִּשְׁלַח יְקֹנָק אֶת נֹתָן אֶל דָּוִד הִ' שִׁלַּח אֶת נֹתָן לִלְכַת וּלְדַבֵּר עִם דָּוִד, וַיָּבֵא אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ נֹתָן בֵּא אֶל דָּוִד וְאָמַר לוֹ, שְׁנֵי אַנְשִׁים הָיוּ בְּעִיר אַחַת מַעֲשֵׂה שְׁבַע עִיר אַחַת הָיוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים, אֶחָד עֹשֶׂיר וְאֶחָד רֹאשׁ אֶחָד מֵהָאֲנָשִׁים הָיָה עֹשֶׂיר וְאֶחָד הָיָה עֵנִי⁵³⁰: (ב) לְעֹשֶׂיר הָיָה צֹאן וּבִקָּר הַרְבֵּה מְאֹד לְאִישׁ הָעֹשֶׂיר שֶׁהָיָה בְּעִיר הָיָה הַרְבֵּה מְאֹד צֹאן וּבִקָּר: (ג) וְלְרֹשׁ לְאִישׁ הָעֵנִי שֶׁהָיָה בְּעִיר, אֵין כָּל לֹא הָיָה כְּלוּם,⁵³¹ כִּי אִם כְּבִשָּׁה אַחַת קִטְנָה אֲשֶׁר קָנָה (לְעֵנִי לֹא הָיָה כְּלוּם) חוּץ מִכְּבִשָּׁה קִטְנָה שִׁקְנָה, וַיִּחְיֶיהָ הָעֵנִי גִידֵל אֶת הַכְּבִשָּׁה שֶׁלוֹ וְסִיפֵק אֶת כָּל צִרְכֵי הַכְּבִשָּׁה,⁵³² וַתִּגְדֵּל עִמּוֹ וְעַם בָּנָיו יִחְדְּדוּ הַכְּבִשָּׁה גְדֵלָה יַחַד עִם הָעֵנִי וְעַם בָּנָיו, מִפְּתוֹ תֹאכְלֵם וּמִכֶּסֶף תִּשְׁתַּהֲבֵהוּ הַכְּבִשָּׁה אֲכָלָה מִפְּתוֹ שֶׁל הָעֵנִי וְשִׁתְּתָה מִכֹּסוֹ שֶׁל הָעֵנִי, וּבְחִיקוֹ תִשְׁכַּב הַכְּבִשָּׁה שֶׁכְּבָה בְּחִיקוֹ שֶׁל הָעֵנִי, וַתְּהִי לוֹ כְּבֵת הַכְּבִשָּׁה הַיִּיתָה חֹשׁבָה לְעֵנִי כְּאִילוֹ הַיִּיתָה בֵּיתוֹ: (ד) וַיָּבֵא הַלֵּךְ לְאִישׁ הָעֹשֶׂיר אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵים הַגִּיעַ לְהַתְּאָרֵחַ אֲצֵל הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר,⁵³³ וַיִּחְמַל לְקַחַת מִצֵּאֲנוֹ וּמִבִּקְרוֹ לְעֲשׂוֹת לְאֵרֶץ הַבָּא לוֹ הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר חָס לְקַחַת מִצֵּאֲנוֹ וּבִקְרוֹ כְּדֵי לְהַכִּין אוֹכֵל לְאוֹרַח שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו, הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר לֹא רָצָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאַחַת מִבְּהֵמוֹתָיו כְּדֵי לְהַכִּין אוֹכֵל לְאוֹרַח שְׁבֵא אֵלָיו,⁵³⁴ וַיִּקַּח אֶת כְּבִשָּׁת הָאִישׁ הָרֹאשׁ הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר לְקַח אֶת כְּבִשְׁתּוֹ שֶׁל הָאִישׁ הָעֵנִי, וַיַּעֲשֶׂה לְאִישׁ הַבָּא אֵלָיו הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר הַכִּין אוֹכֵל לְאוֹרַחוֹ מִכְּבִשַׁת הָאִישׁ הָרֹשׁ: (ה) וַיִּחַר אַף דָּוִד בְּאִישׁ מְאֹד דָּוִד כַּעַס מְאֹד עַל הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר, וַיֹּאמֶר אֶל נֹתָן דָּוִד אִמְרָה אֶל נֹתָן הַנְּבִיא, חִי יְקֹנָק אֲנִי נִשְׁבַּע בְּשֵׁם ה', כִּי בֶן מוֹת הָאִישׁ הָעֹשֶׂה זֹאת הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר הוּא בֶן מוֹת. לְאִישׁ הָעֹשֶׂיר מַגִּיעַ דִּין מוֹת מִפְּנֵי שְׁמִי שְׂגוּזֵל אֶת הָעֵנִי, הֲרִי זֶה נֹחַשׁ כְּאִילוֹ נִטַּל אֶת נַפְשׁוֹ⁵³⁵: (ו) וְאֵת הַכְּבִשָּׁה יִשְׁלַם אַרְבַּעַתַּיִם (חוּץ מִדִּין הַמוֹת שֶׁהָאִישׁ הָעֹשֶׂיר מַחֻיִּיב בּוֹ) הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר חַיִּיב לְשַׁלֵּם לְאִישׁ הָעֹשֶׂיר פִּי אַרְבַּעַה מִשׁוּוֵי הַשֶּׁה, ⁵³⁶ עֵקֶב אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה (הָאִישׁ הָעֹשֶׂיר חַיִּיב לְשַׁלֵּם פִּי אַרְבַּעַה מִשׁוּוֵי הַשֶּׁה) הַיּוֹת וְהוּא עָשָׂה אֶת הַדְּבָר הַזֶּה, שִׁלַּקַח אֶת הַשֶּׁה שֶׁל הָאִישׁ הָעֵנִי וְהַכִּין מִמֶּנּוּ אוֹכֵל לְאוֹרַח,⁵³⁷ וְעַל אֲשֶׁר לֹא חָמַל וְעַל כֵּךְ שֶׁלֹּא חָס עַל הָאִישׁ הָעֵנִי וְלִקַּח אֶת הַשֶּׁה שֶׁל הָאִישׁ הָעֵנִי⁵³⁸: (ז) וַיֹּאמֶר נֹתָן אֶל דָּוִד נֹתָן אִמְרָה אֶל דָּוִד, אֲתָה הָאִישׁ אֲתָה הָאִישׁ שִׁלַּקַחְתָּ אֶת כְּבִשַׁת הָרֹשׁ, אֲתָה הָאִישׁ שֶׁהִמְשֵׁל שֶׁל הַמַּעֲשֵׂה מִדְּבַר עֲלִיו,⁵³⁹ כֹּה אָמַר יְקֹנָק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֵּךְ אָמַר ה' אֱלוֹקֵי יִשְׂרָאֵל, אֲנִכִּי

⁵³⁰ מצודות.

⁵³¹ מצודות.

⁵³² מצודות.

⁵³³ מצודות.

⁵³⁴ מצודות.

⁵³⁵ רש"י.

⁵³⁶ מצודות, ובגלל שכך הדין בטבח ומכר. רש"י כותב שכך באמת היה דינו של דוד בסופו של דבר שלקה בארבעה בנינים: הילד שנולד מבת שבע, אמנון, תמר ואבשלום.

⁵³⁷ מצודות.

⁵³⁸ תרגום. מצודות: לאיש העשיר מגיע מוות מכיוון שהוא לא חס על העני ומדין מלכות מגיע לו דין מוות. בכך חולק מצודות על רש"י שסובר שדין המות הוא על שגזל מאדם עני. רד"ק כתב שפסק דין המוות הוא כדרך גוזמא, ולא התכוון דוד ממש שלאיש העשיר מגיע דין מוות.

⁵³⁹ מצודות.

מִשְׁחַתִּיךָ לְמַלְךְ עַל יִשְׂרָאֵל אֲנִי (ה') מִשְׁחַתִּי אוֹתְךָ לְהִיּוֹת מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל,⁵⁴⁰ וְאַנְכִי הַצְלַתִּיךָ מִיַּד שָׂאוּל וְאֲנִי (ה') הַצְלַתִּי אוֹתְךָ מִיַּדוֹ שֶׁל שָׂאוּל, כֹּאֲשֶׁר שָׂאוּל רָדַף אַחֲרֶיךָ לְהַרְגֶךָ: (ח) וְאַתָּנָה לְךָ אֵת בֵּית אֲדֹנֶיךָ אֲנִי נֹתְנִי לְךָ אֵת הַבַּיִת שֶׁל הָאָדוֹן שֶׁלְךָ, אֵת בֵּיתוֹ וּרְכוּשׁוֹ שֶׁל שָׂאוּל,⁵⁴¹ וְאֵת נְשֵׁי אֲדֹנֶיךָ בְּחִיקֶךָ וְכֵן נֹתְנִי לְךָ נְשִׁים מִצִּצְרֵי שָׂאוּל. מְדוּבָר עַל מִיכָל בַּת שָׂאוּל שֶׁהֵייתָ אִשְׁתּוֹ דָּוִד,⁵⁴² וְאַתָּנָה לְךָ אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיִהוּדָה אֲנִי נֹתְנִי לְךָ לְמִלּוּךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְיִהוּדָה, וְאִם מְעַט אִם מֵה שֶׁנֹּתְנִי לְךָ לְמִלּוּךְ עַל יִשְׂרָאֵל אֲנִי מִסְפִּיק לְךָ וְאַתָּה רוֹצֵה שֶׁמִּמְלַכְתְּךָ תִּהְיֶה גְדוּלָה יוֹתֵר,⁵⁴³ וְאַסְפֶּה לְךָ כְּהֵנָה וְכַהֵנָה אֲנִי אוֹסִיף לְךָ כֵּךְ וְכֵךְ עַל מִמְלַכְתְּךָ, אֲנִי אֲכַפִּיל וְאֲשַׁלֵּשׁ אֶת מִמְלַכְתְּךָ⁵⁴⁴: (ט) מִדּוּעַ בְּזִית אֵת דְּבַר יְקֹזֵק לְעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינַי (אַחֲרַי כֹּל הַטוֹב שָׂאֲנִי, ה'), גַּמְלַתִּי לְךָ) לְמָה בְּזִית אֵת דְּבַר ה' וְעֲשִׂיתָ מַעֲשֵׂה שֶׁהוּא רַע בְּעֵינַי ה',⁵⁴⁵ אֵת אוֹרֵיָה הַחֲתָנִי הַכֵּתִי בְּחָרֵב אֵתָּה צִיוּוִית שִׁיגְרָמוֹ לְכֵךְ שְׂאוּרִיָה יִיְהָרֵג בְּחָרֵב,⁵⁴⁶ וְאֵת אִשְׁתּוֹ לְקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה וְהִתְחַתַּנְתָּ עִם אִשְׁתּוֹ שֶׁל אוֹרִיָה, עִם בַּת שֶׁבַע,⁵⁴⁷ וְאֵתוֹ הָרַגְתָּ בְּחָרֵב בְּנֵי עַמּוֹן אֵתָּה גְרַמְתָּ לְכֵךְ שְׂאוּרִיָה יִיְהָרֵג בְּיַד הַחַרְבוֹת שֶׁמוֹחֲזָקִים בְּיַדֵּיהֶם שֶׁל חֵילֵי עַמּוֹן. לֹא רַק שְׂגַרְמַת לְמִיתָתוֹ שֶׁל אוֹרִיָה, אֲלֵא שְׂגַרְמַת לוֹ לִפְּנֵי בְּיַד שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל⁵⁴⁸: (י) וְעַתָּה עֲכָשִׁיו, כְּעוֹנֵשׁ עַל שְׂגַרְמַת לְאוֹרִיָה לְמוֹת, לֹא תִסּוּר חָרֵב מִבֵּיתְךָ עַד עוֹלָם לֹא יִיפְסַק חָרֵב מִמֶּךָ וּמִצִּצְרֵי לְעוֹלָם, רַבִּים מִצִּצְרֵי יָמוֹתוֹ בְּחָרֵב,⁵⁴⁹ עֵקֶב כִּי בְּזִיתִי כִּיוּן שְׁבִיזִית אוֹתִי, כִּיוּן שְׂגַרְמַת לְחִילוֹל ה',⁵⁵⁰ וְתִקַּח אֵת אִשְׁתּוֹ אוֹרֵיָה הַחֲתָנִי לְהִיּוֹת לְךָ לְאִשָּׁה וְלִקַּחְתָּ לְאִשָּׁה, הִתְחַתַּנְתָּ, עִם בַּת שֶׁבַע, אִשְׁתּוֹ שֶׁל אוֹרִיָה הַחֲתָנִי⁵⁵¹: (יֵא) כֹּה אָמַר יְקֹזֵק כֵּךְ אֲמַר ה' לְאַחַר שְׁחַטָּאת בְּדַבַּר אוֹרִיָה,⁵⁵² הֲנִי מִקִּים עֲלֶיךָ רָעָה מִבֵּיתְךָ אֲנִי אֶעֱמִיד אֵת אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי בֵּיתְךָ, מִשְׁפַּחְתְּךָ, שִׁיעֲשֵׂה לְךָ דְּבַר רַע,⁵⁵³ וְלִקַּחְתָּ אֵת נְשֵׁי לְעֵינֶיךָ אוֹתוֹ אֶדָם מִשְׁפַּחְתְּךָ יִיקַח אֵת נְשׁוֹתֶיךָ מִמֶּךָ, וְלֹא תוּכַל לַעֲשׂוֹת שׁוֹם דְּבַר בְּעֵינַי,⁵⁵⁴ וְנֹתְנִי לְרַעֲיָךָ אֲנִי אֶתֵּן אֵת נְשׁוֹתֶיךָ לְחָבֵר שֶׁלְךָ,⁵⁵⁵ וְשָׁכַב עִם נְשֵׁי לְעֵינַי הַשְּׂמֵשׁ הַזֹּאת אוֹתוֹ

540 תרגום.

541 רד"ק.

542 מצודות. ישנם מפרשים האומרים שדוד התחתן גם עם רצפה בת איה או עם עגלה אשת שאול.

543 מצודות. רד"ק: לו לא היית חוטא היית זוכה לכבוד רב יותר.

544 מצודות.

545 מצודות.

546 מצודות.

547 תרגום.

548 מצודות + רד"ק. כמו"כ הביא הרד"ק את הגמ' בקידושין שאומרת שלמרות שאין שליח לדבר עבירה בכל התורה, כאן הדין שונה, היות ואף אחד לא ממרה את ציווי המלך. למרות שהדין הוא לא לשמוע בקול ציווי המלך במקרה ומצווה לעבור על מצווה מהתורה, אין זה מצוי שאדם יסרב לשמוע בקול ציווי של מלך.

549 תרגום.

550 מצודות.

551 תרגום.

552 תרגום.

553 מצודות.

554 מצודות.

555 תרגום. רד"ק כתב שני פירושים למילה רעך: אוהבך ואין מי שאדם אוהב יותר מאשר את בנו או מי שרוצה להיות חברו של דוד, שרוצה להשתוות אליו, כמו שרצה אבשלום. בדבר ההסבר כיצד גזר ה' על אבשלום לחטוא, כתב הרד"ק שלשה הסברים: א. ה' לא אמר שדווקא אבשלום יחטא, ואם דוד לא היה חוטא, ה' לא היה נותן לאבשלום לחטוא בכך. ב. לא היה בכך חטא גדול, שהרי אבשלום לקח את פילגשיו של אביו של דוד, ומפותת האב מותרת לבן, אלא שהחטא של אבשלום היה שהתחתן עם נשי מלך שהם אסורים על כל מי שאינו מלך. ג. בשם רס"ג כתב שיש כאן שני חלקים בנבואה, הנבואה שה' יקים מביתו של דוד אדם שיביא עליו רעה אינה תלויה בבחירה, אך לקיחת הנשים תלויה בבחירתו של אבשלום.

אדם יתחתן עם נשותיך באור יום, בגלוי לעיני כולם⁵⁵⁶: (יב) **כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ בְּסֵתֶר אֶתָּה עֲשִׂיתָ אֶת כָּל הַחֲטָא עִם אֹרֵיחַ בְּסֵתֶר, לֹלָא שְׂאֵף אַחַד יִידַע עַל הַדְּבַר,**⁵⁵⁷ **וְאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת הַדְּבַר הַזֶּה נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל וְנֶגֶד הַשָּׁמַיִם** אֲנִי אֶעֱנִישׁ אֹתְךָ בְּגִלּוֹי לִפְנֵי כֹל, לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל וְלֹאֹר יוֹם⁵⁵⁸: (יג) **וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל נְתָן דָּוִד** אִמַר אֶל נְתָן הַנְּבִיא, **חֲטָאתִי לִיקָוֶק אֲנִי חֲטָאתִי בְכַךְ שִׁגְרַמְתִּי לְאֹרֵיחַ לְמוֹת, אֲךָ לֹא חֲטָאתִי בַדְּבַר לְקִיחַת בַּת שֶׁבַע לְאִישָׁה, שֶׁהָרִי כָל אַחַד מִחַיִּילָי שִׁיּוּצָא לְמַלְחָמָה, כּוֹתֵב גַּט לְאִשְׁתּוֹ, וּמִמִּילָא בַת שֶׁבַע לֹא הִייתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל אֹרֵיחַ כְּאִשֶׁר הִתְחַתַּנְתִּי אִיתָה,**⁵⁵⁹ **וַיֹּאמֶר נְתָן אֶל דָּוִד נְתָן עֵנָה לְדָוִד, גַּם יְקָוֶק הָעֵבִיר חֲטָאתְךָ** גַּם ה' מַחֵל לְךָ עַל חֶלֶק מֵהַחֲטָא שֶׁלְךָ, וְלִכְן הָעוֹנֵשׁ שֶׁלְךָ יוֹמַתֵּק וְלֹא תִּמּוֹת,⁵⁶⁰ **לֹא תִּמּוֹת** (מִכִּיּוּן שֶׁה' מַחֵל לְךָ עַל חֶלֶק מֵהָעוֹנֵשׁ) אֶתָּה לֹא תִּמּוֹת. אֹלָם, אִם ה' הִיָּה מְעַנֵּשׁ אֹתְךָ כְּפִי מָה שֶׁמִּגִּיעַ לְךָ, הִייתָ צָרִיךְ לְמוֹת, שֶׁהָרִי גִרַמְתָּ לְמִיתָתוֹ שֶׁל אֹרֵיחַ. רַק בְּגַלֵּל שֶׁה' מַחֵל לְךָ עַל חֶלֶק מֵהַחֲטָא, אֶתָּה לֹא תִּמּוֹת⁵⁶¹: (יד) **אָפֶס כִּי נִאֲמַר נִאֲצַתְּ אֶת אִיבֵי יְקָוֶק בַּדְּבַר הַזֶּה** רַק בְּגַלֵּל שֶׁהִתְחַתַּנְתָּ עִם בַּת שֶׁבַע, וְגִרַמְתָּ לְחִילּוֹל ה' וְלִכְךָ שְׁשׁוֹנָאֵי ה' יִבְזוּ אֶת ה',⁵⁶² **גַּם הֵבֵן הַיְלֹוד לְךָ מוֹת יָמוֹת** גַּם הֵבֵן שִׁיּוּלוֹד לְךָ מִבַּת שֶׁבַע יָמוֹת⁵⁶³: (טו) **וַיִּלְךָ נְתָן אֶל בֵּיתוֹ** נְתָן הַנְּבִיא הֵלֵךְ אֶל בֵּיתוֹ, מִיַּד לְאַחַר שֶׁאִמַר לְדָוִד אֶת דְּבָרֵי הַנְּבוּאָה, וְלֹא נִשְׂאָר נְתָן אֲצֵל דָּוִד כְּדִי לְחַלּוֹק לוֹ כְּבוֹד, כְּדִי שְׁדוּד יִידַע שֶׁה' כּוֹעֵס עֲלָיו,⁵⁶⁴ **וַיִּגַּף יְקָוֶק אֶת הַיְלֹוד אֲשֶׁר יִלְדָה אִשְׁתּוֹ אֹרֵיחַ לְדָוִד** ה' גִּרַם לִילֵד שֶׁבַת שֶׁבַע הוֹלִיד לְדָוִד לְחִלּוֹת,⁵⁶⁵ **וַיֹּאנֵשׁ הַיְלֹוד** שֶׁל דָּוִד נִהְיָה מְאוּד חוֹלָה⁵⁶⁶: (טז) **וַיִּבְקֹשׁ דָּוִד אֶת הָאֱלֹהִים בְּעַד הַנְּעַר** דָּוִד בִּיקֶשׁ רַחֲמִים מֵאֵת ה' עַל הַנְּעַר שֶׁנּוֹלַד לוֹ,⁵⁶⁷ **וַיִּצַּע דָּוִד צוּם** דָּוִד צָם בְּמַהֲלֵךְ הַזְּמָן שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל הַנְּעַר,⁵⁶⁸ **וּבָא וְלָן וְשָׁכַב אַרְצָה** דָּוִד חָזַר לְבֵיתוֹ מִבֵּית ה' שֶׁסָּם הִיָּה צָם וּמִתְפַּלֵּל, וְשָׁכַב וַיִּשָּׁן עַל הָרִצְפָה⁵⁶⁹: (יז) **וַיִּקְמוּ זְקַנֵי בֵיתוֹ עָלָיו לְהַקְיָמוֹ מִן הָאָרֶץ** זְקַנֵי בֵיתוֹ שֶׁל דָּוִד רָצוּ לְהַרִים אֶת דָּוִד מֵהָרִצְפָה,⁵⁷⁰ **וְלֹא אָבָה דָּוִד לֹא רָצָה לְקוֹם מֵהָרִצְפָה, וְלֹא בָרָא אֶתָּם לְחֶם** דָּוִד לֹא אָכַל לֶחֶם, אִפִּילוֹ קִצַּת לֶחֶם, עִם אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ⁵⁷¹: (יח) **וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי** בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לְמַחֲלַתוֹ שֶׁל הַיְלֹוד,⁵⁷² **וַיָּמָת הַיְלֹוד** מֵת מֵהַמַּחֲלָה, **וַיִּרְאוּ עֲבָדֵי דָּוִד לְהַגִּיד לוֹ כִּי מָת הַיְלֹוד** עֲבָדָיו שֶׁל דָּוִד הָיוּ יֹרְאִים לְדָוִד שֶׁהִילֵךְ מֵת,⁵⁷³ **כִּי אָמְרוּ** (הַסִּיבָה שֶׁפָּחְדוּ מִלּוֹמַר לְדָוִד שֶׁהִילֵךְ מֵת הִיא) מִכִּיּוּן שֶׁאִמְרוּ לְעַצְמָם, **הֲנָה בְּהִיּוֹת הַיְלֹוד חַי דְּבַרְנָנוּ**

556 מצודות.

557 מצודות.

558 מצודות.

559 מצודות.

560 מצודות.

561 מצודות.

562 מצודות. לפי מצודות (והתרגום) הכוונה היא שדוד נתן פתחון פה לשונאי ה' שיבזו את ה'. ר' רש"י ורד"ק

הכוונה היא בלשון סגינהור, שדוד עצמו ביזה את ה'

563 מצודות.

564 רד"ק בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שנאמר מכיוון שמיד כאשר נתן חזר לביתו, ה' גרם לילד לחלות.

565 מצודות. מלבי"ם: הדגש בפסוק היא שבת שבע היא אשתו של אוריה!

566 מצודות.

567 תרגום. בעניין הכתוב לשון נער, ניתן להסביר לפי דברי הרמב"ן בשמות פרק ב' שכתב שכל ילד מרגע

שנולד נקרא נער.

568 תרגום.

569 מצודות ורד"ק.

570 תרגום.

571 מצודות.

572 מצודות בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שזהו היום השביעי למחלתו של הילד.

573 תרגום.

אֱלֹהֵי וְלֹא שָׁמַע בְּקוֹלָנוּ כאשר הילד היה חי, דברנו אל דוד (וניסינו להאכיל אותו ולהקים אותו מהרצפה) ובכל זאת דוד לא שמע בקולנו, ⁵⁷⁴ וְאִיךָ נֹאמַר אֱלֹהֵי מֵת הַיֶּלֶד אם כן, איך נאמר לדוד שהילד מת, הרי דוד ודאי יצטער יותר ממה שהצטער כאשר הילד היה חי, ⁵⁷⁵ וְעָשָׂה רָעָה וּאֲנַחְנוּ חוֹשְׁשִׁים עֲכָשִׁיו, שלאחר שהילד מת, שדוד יחבל בעצמו, יגרום לעצמו חבלה ⁵⁷⁶: (יט) וַיֵּרָא דָּוִד כִּי עֲבָדָיו מִתְלַחֲשִׁים דוד ראה שעבדיו מדברים בלחש, ⁵⁷⁷ וַיִּבֶן דָּוִד כִּי מֵת הַיֶּלֶד דוד הבין שהילד מת, מכך שעבדיו דברו בלחש, וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל עֲבָדָיו דוד שאל את עבדיו, הֲמֵת הַיֶּלֶד האם הילד שלי מת, וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו של דוד ענו לדוד, מֵת הַיֶּלֶד מת: (כ) וַיִּקָּם דָּוִד מֵהָאָרֶץ דוד קם מהרצפה, וַיִּרְחֵץ דוד רחץ את גופו, ⁵⁷⁸ וַיִּסֶּךְ דוד מרח שמן על גופו, ⁵⁷⁹ וַיַּחֲלֵף שְׂמֹלֹתָיו דוד החליף את בגדיו, כיוון שהיו מלוכלכים מהרצפה עליה שכב, ⁵⁸⁰ וַיָּבֵא בֵּית יִקְוֶק דוד כנס לבית ה', ⁵⁸¹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ דוד השתחוה בבית ה', כדי לברך על הרעה, שהרי אדם חייב לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, ⁵⁸² וַיָּבֵא אֶל בֵּיתוֹ דוד חזר לביתו, וַיִּשְׁאַל דוד ביקש שיביאו לו אוכל לאכול, ⁵⁸³ וַיִּשְׁמְעוּ לוֹ לָחֶם אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ של דוד הניחו לחם לפני דוד, ⁵⁸⁴ וַיֹּאכְל דוד אכל את האוכל שהניחו לפניו: (כא) וַיֹּאמְרוּ עֲבָדָיו אֱלֹהֵי עֲבָדָיו של דוד שאלו את דוד, מָה הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ מהו הדבר התמוה הזה שעשית, בְּעֵבֹר הַיֶּלֶד חֵי צְמָתָהּ וַתִּבְרַךְ כאשר הילד היה עדיין חי וחולה, אתה צמת ובכית, ⁵⁸⁵ וְכֹאֲשֶׁר מֵת הַיֶּלֶד ואילו עכשיו, לאחר שהילד מת, והיה ראוי שתצטער יותר, קָמְתָהּ וַתֹּאכַל לָחֶם קמת מהרצפה ואכלת לחם: (כב) וַיֹּאמֶר דוד ענה לעבדיו, בְּעוֹד הַיֶּלֶד חֵי צְמָתָהּ וְאַבְרָכָה כאשר הילד היה עדיין חי, אני צמתי ובכיתי, כִּי אֲמַרְתִּי מִכִּיוּן שֶׁאֲמַרְתִּי, מִי יוֹדֵעַ אין מי שיוודע אם נגזרה גזירה על הילד למות, ⁵⁸⁶ וְחַנְנִי יִקְוֶק אולי ה' ירחם עליי, ⁵⁸⁷ וְחֵי הַיֶּלֶד והילד יחיה: (כג) וְעַתָּה מֵת עכשיו, הילד כבר מת, לָמָּה זֶה אֲנִי צָם למה שאני אצום, הַאֵיכֵל לְהֵשִׁיבוּ עוֹד האם אני אוכל להחזיר את הילד חזרה, האם אוכל להחיות את הילד, ⁵⁸⁸ אֲנִי הֲלֵךְ אֱלֹהֵי אֲנִי הולך להגיע אל הילד, אני הולך למות כמו שהוא מת, ⁵⁸⁹ וְהוּא לֹא יָשׁוּב אֱלֵי וְאֵלֹהֵי הַיֶּלֶד לא יחזור אליי, הילד לא יקום לתחייה: (כד) וַיִּנָּחַם דָּוִד אֶת בַּת שֶׁבַע אֲשֶׁתוֹ דוד ניחם את בת שבע אשתו על מיתת הילד, ⁵⁹⁰ וַיָּבֵא אֶלֶיָּהּ וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ דוד קיים את כל הדינים שבעל מקיים באשתו, וַתֵּלֶד בֶּן

⁵⁷⁴ תרגום.

⁵⁷⁵ תרגום.

⁵⁷⁶ מצודות.

⁵⁷⁷ מצודות.

⁵⁷⁸ הרד"ק שאל כיצד לא הקפיד דוד על מנהגי אבלות וענה על כך שתי תשובות: א. דוד התרחץ לפני הקבורה.

ב. הילד היה נפל. לפי פירושו השני צריך לומר שהלימוד מדוד שאבל אסור בתשמיש המיטה היא רק אסמכתא.

⁵⁷⁹ מצודות.

⁵⁸⁰ מצודות.

⁵⁸¹ תרגום.

⁵⁸² מצודות.

⁵⁸³ מצודות.

⁵⁸⁴ תרגום.

⁵⁸⁵ מצודות.

⁵⁸⁶ מצודות.

⁵⁸⁷ תרגום.

⁵⁸⁸ תרגום.

⁵⁸⁹ מצודות.

⁵⁹⁰ מצודות. כאן, לאחר העונש, בת שבע היא כבר אשתו של דוד.

בת שבע הולידה בן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֹמֹה בת שבע קראה לילד שנולד לה בשם שלמה. הסיבה שבת שבע קראה לשלמה בשם זה היא כדי לומר ששלום יהיה בחייו,⁵⁹¹ וַיִּקְרָא אֶהָבוּ ה' אהב את שלמה: (כה) וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא ה' שלח דבר נבואה על ידי נתן הנביא,⁵⁹² וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יְדִידְיָה בְּעֵבוֹר יִקְרָא נתן קרא את שמו של הילד ידידיה, מכיוון שה' אהב את הילד⁵⁹³: (כו) וַיִּלְחֶם יוֹאָב בְּרֵבֶת בְּנֵי עֲמוֹן יואב נלחם בעיר הבירה של בני עמון, וַיִּלְכֹּד אֶת עִיר הַמְּלוּכָה יואב כבש את עיר הבירה של בני עמון⁵⁹⁴: (כז) וַיִּשְׁלַח יוֹאָב מַלְאָכִים אֶל דָּוִד יואב שלח שליחים אל דוד, וַיֹּאמְרוּ יואב אמר לדוד על ידי השליחים ששלח אליו, נִלְחַמְתִּי בְּרֵבֶת נלחמתי נגד העיר רבת בני עמון, גַּם לָכְדֹתִי אֶת עִיר הַמָּיִם וכבשתי את עיר הבירה שהייתה מספקת מים לכל בני עמון⁵⁹⁵: (כח) וַעֲתָה עֲכָשִׂיו, לאחר שכבר הכנעתי את העיר, אֲסַף אֶת יְתֵר הָעָם וְחֲנָה עַל הָעִיר תאסוף את שאר החיילים ותחנה עם החיילים על העיר, וְלָכְדָה ותכבוש את שאר העיר שעוד לא נכבש, פֶּן אֶלְכֹּד אֲנִי אֶת הָעִיר אם לא תבוא, אני כבר אספיק לכבוש לבד את העיר,⁵⁹⁶ וַנִּקְרָא שְׁמִי עָלֶיהָ ושמי ייקרא על כיבוש העיר. יואב רצה שהכבוד על כיבוש העיר ייקרא על שמו של דוד, ולכן ביקש מדוד לבא ולסיים את כיבוש העיר, שהרי אם יואב יסיים את כיבוש העיר, הכבוד על הכיבוש ייוחס לו⁵⁹⁷: (כט) וַיֹּאסֹף דָּוִד אֶת כָּל הָעָם דוד אסף את שאר החיילים של ישראל, וַיִּלְךָ רֵבֶתָה דוד הלך לרבת בני עמון, וַיִּלְחֶם בָּהּ וַיִּלְכְּדָה דוד המשיך את מלחמתו של יואב ברבת בני עמון, וסיים את כיבוש העיר: (ל) וַיִּקַּח אֶת עֵטְרֹת מַלְכֶם מֵעַל רֵאשׁוֹ דוד לקח את תכשיטו של מלך עמון מעל ראשו של מלך עמון,⁵⁹⁸ וּמִשְׁקָלָהּ כֶּפֶר זָהָב משקל הכתר היה כיכר זהב, וַאֲבָן יְקָרָה בתוך הכתר הייתה אבן יקרה,⁵⁹⁹ וַתְּהִי עַל רֵאשׁוֹ דָּוִד תלה את התכשיט מעל לכסא שלו, כך שכאשר ישב על כסא המלוכה, הכתר היה מעל לראשו,⁶⁰⁰ וְשָׁלַל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד דוד הוציא מהעיר הרבה מאוד שלל⁶⁰¹: (לא) וְאֶת הָעָם אֲשֶׁר בָּהּ הוֹצִיא דוד הוציא את התושבים שהיו בעיר רבת בני עמון, וַיִּשֶׂם בְּמִגְרָה וּבְחֶרְצֵי הַבְּרֹזַל וּבְמִנְזוֹת הַבְּרֹזַל דוד הרג את תושבי רבת בני עמון בכלים שהיו להם להבים חדים שנקראים: מגרה, חריצי ברזל ומגרות ברזל,⁶⁰² וְהָעֵבִיר אוֹתָם בְּמַלְבָּן חלק מתושבי רבת בני עמון, שרף דוד בכבשן האש שבו היו מכינים את הלבנים,⁶⁰³ וְכֵן יַעֲשֶׂה לְכָל עָרֵי בְנֵי עֲמוֹן כך עשה דוד לתושבי שאר הערים של בני עמון (העביר אותם באותם כלים ובכבשן האש), וַיָּשָׁב דָּוִד וְכָל הָעָם יְרוּשָׁלַם דוד וכל חייליו חזרו לירושלים:

591 מצודות.

592 מצודות.

593 מצודות. רד"ק: דוד קרא לבן ידידה.

594 מצודות. רש"י: יש כאן שני ביצורי חומה, החיצונית הייתה עיר המלוכה והפנימית הייתה מחזקת את עיר המלוכה.

595 מצודות.

596 מצודות.

597 מצודות.

598 תרגום. לפי רש"י מדובר בע"ז שביטל אתי הגיתי. רד"ק חלק על דברי חז"ל שהביא רש"י, וסובר שאיתי היה

יהודי שגר בגת

599 מצודות.

600 מצודות.

601 תרגום.

602 מצודות.

603 מצודות. רש"י: בטיט.

(א) וַיְהִי אַחֲרַי כִּן לְאַחַר הַנִּיצְחוֹן עַל עֲמוּן, וּלְאַבְשָׁלוֹם בֶּן דָּוִד אַחֻזַּת יָפָה וְשָׂמָּה תָּמַר לְאַבְשָׁלוֹם, בְּנוֹ שֶׁל דָּוִד, הִיָּה אַחֻזַּת בְּשֵׁם תָּמַר. תָּמַר הֵייתָה אַחֻזַּתוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם גַּם מִצַּד הָאֵב (דָּוִד) וְגַם מִצַּד הָאֵם (מַעֲכָה),⁶⁰⁴ וַיֵּאָהֱבָה אֲמָנוֹן בֶּן דָּוִד אֲמָנוֹן, בְּנוֹ שֶׁל דָּוִד מֵאִשָּׁה אַחֻזַּת, אֶהֱבֵה אֶת תָּמַר: (ב) וַיֵּצֵר לְאֲמָנוֹן לְהִתְחַלֵּט בְּעַבְדֵי תָּמַר אַחֻזַּתוֹ אֲמָנוֹן נִרְאָה כְּאִדָּם חוֹלָה מְרֻב דָּאָגָה וְחֶשֶׁק שַׁחֲשַׁק בְּתָמַר,⁶⁰⁵ כִּי בְתוּלָה הִיא מְכִיוּן שֶׁתָּמַר הֵייתָה אִשָּׁה צְנוּעָה וְאָף פֶּעַם לֹא יֵצֵא הַחוּצָה,⁶⁰⁶ וַיִּפְּלֵא בְּעֵינָיו אֲמָנוֹן לַעֲשׂוֹת לָהּ מְאוּמָה אֲמָנוֹן נִמְנַע מִלַּעֲשׂוֹת דְּבַר עִם תָּמַר⁶⁰⁷: (ג) וּלְאֲמָנוֹן רָע לְאֲמָנוֹן הָיָה חֵבֶר,⁶⁰⁸ וְשָׂמוּ יוֹנָדָב בֶּן שְׂמַעְיָה אָחִי דָּוִד שְׁמוֹ שֶׁל חֵבֶר שֶׁל אֲמָנוֹן הָיָה יוֹנָדָב. יוֹנָדָב הָיָה אַחֵינוּ שֶׁל דָּוִד, שֶׁכֵּן הוּא הָיָה בְּנוֹ שֶׁל שְׂמַעְיָה שֶׁהָיָה אָחִיו שֶׁל דָּוִד, וַיֹּנָדָב אִישׁ חָכָם מְאֹד יוֹנָדָב הָיָה חָכָם גָּדוֹל וְהָיָה יָכוֹל לְמַצּוֹא תַּחְבּוּלוֹת לַעֲשׂוֹת דְּבָרִים רַעִים⁶⁰⁹: (ד) וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹנָדָב שֶׁאֵל אֶת לְאֲמָנוֹן, מִדּוּעַ אַתָּה כָּכָה דָּל בֶּן הַמֶּלֶךְ בְּבִקְרָה בְּבִקְרָה לְמָה בְּכָל בּוֹקֵר אַתָּה נִרְאָה מְאוּד כּחוֹשׁ, כֹּאִילוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁנֶת בְּלֵילָה,⁶¹⁰ הֲלוֹא תִּגִּיד לִי הֲרִי אַתָּה יָכוֹל לֹמַר לִי, וַיֹּאמֶר לוֹ אֲמָנוֹן אֲמַר לְיוֹנָדָב, אֵת תָּמַר אַחֻזַּת אַבְשָׁלוֹם אָחִי אֲנִי אֶהֱבֵה אֲנִי אֶהֱבֵה אֶת תָּמַר אַחֻזַּתוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם: (ה) וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָדָב יוֹנָדָב אֲמַר לְאֲמָנוֹן, שָׁכַב עַל מִשְׁכָּבְךָ וְהִתְחַלֵּל תִּשְׁכַּב עַל מִיטַתְךָ וְתַעֲשֶׂה עִצְמְךָ חוֹלָה,⁶¹¹ וּבָא אֲבִיךָ לְרִאוּתְךָ כֹּאֲשֶׁר יָבֵא אֲבִיךָ כְּדִי לְבַקֵּר אוֹתְךָ,⁶¹² וְאָמַרְתָּ אֵלָיו אַתָּה תֹּאמַר לְאֲבִיךָ דָּוִד, תָּבֵא נָא תָּמַר אַחֻזַּתִּי וְתִבְרַנִּי לְחֶם בְּבִקְשָׁה, שֶׁאֲחֻזַּתִּי תָּמַר תִּבּוֹא וְתֹאכִיל אוֹתִי מֵעַט לֶחֶם וּמֵאֲכָלִים,⁶¹³ וְעָשִׂתָּה לְעֵינָיו אֵת הַבְּרִיָּה תָּמַר תִּכְיֶן אֶת הַמֵּאֲכָל בְּשַׁעַת שֶׁאֲרָאָה אוֹתָהּ מְכִינָה אֶת הַמֵּאֲכָל,⁶¹⁴ לְמַעַן אֲשֶׁר אֲרָאָה (הַסִּיבָה שֶׁתָּמַר תִּכְיֶן אֶת הַמֵּאֲכָל לְנֶגֶד עֵינָיו הִיא) כְּדִי שֶׁאֲתַגְּרַהּ בְּשַׁעַת שֶׁהִיא תִכְיֶן אֶת הַמֵּאֲכָל,⁶¹⁵ וְאָכַלְתִּי מִיָּדָהּ וְאֲנִי אוֹכֵל מִיָּדָהּ אֶת הַמֵּאֲכָלִים שֶׁתִּכְיֶן: (ו) וַיִּשְׁכַּב אֲמָנוֹן וַיִּתְחַלֵּל אֲמָנוֹן שָׁכַב עַל מִיטַתוֹ וְעָשָׂה עִצְמוֹ חוֹלָה, וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ לְרִאוּתוֹ דָּוִד בֹּא לְבַקֵּר אֶת אֲמָנוֹן, וַיֹּאמֶר אֲמָנוֹן אֶל הַמֶּלֶךְ אֲמָנוֹן בִּיקֵשׁ מִדָּוִד, תָּבֵא נָא תָּמַר אַחֻזַּתִּי בְּבִקְשָׁה שֶׁתָּבֵא אֵלָי אַחֻזַּתִּי תָּמַר, וְתִלָּבַב לְעֵינָיו שְׂתִי לְבָבוֹת וְתָמַר תִּכְיֶן שְׂתִי לְבָבוֹת, כֹּאֲשֶׁר אֲנִי אֲרָאָה אוֹתָהּ מְכִינָה אֶת הַלְּבִיבוֹת,⁶¹⁶ וְאָבְרָה מִיָּדָהּ וְאֲנִי אוֹכֵל מִיָּדָהּ שֶׁל תָּמַר אֶת הַמֵּאֲכָלִים שֶׁהִיא תִכְיֶן: (ז)

⁶⁰⁴ מצודות, אלא שכתב שמעכה הייתה אשת יפת תואר וילדה את תמא לפני שהתגיררה ואת אבשלום לאחר

הגיר.

⁶⁰⁵ מצודות.

⁶⁰⁶ רש"י.

⁶⁰⁷ מצודות.

⁶⁰⁸ מצודות.

⁶⁰⁹ מצודות.

⁶¹⁰ מצודות.

⁶¹¹ מצודות.

⁶¹² מצודות.

⁶¹³ מצודות.

⁶¹⁴ מצודות.

⁶¹⁵ מצודות.

⁶¹⁶ מצודות. ליבוב היינו חליטה ברותחים ושפרכת שמן לאחר מכן. המלבי"ם מאריך לבאר כיצד לא חשד דוד שאמנון זומם משהו, ומדייק זאת מהפסוקים.

וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶל תָּמָר הַבִּיתָה דוּד שְׁלַח שְׁלִיחִים לְבֵיתָהּ שֶׁל תָּמָר, לֵאמֹר דוּד אִמְרָה לְדָוִד הַשְּׁלִיחִים שְׁלַח, לְכִי נָא בֵּית אֲמָנוֹן אַחִיךָ בְּבִקְשָׁה תִּלְכִי לְבֵיתוֹ שֶׁל אַחִיךָ אֲמָנוֹן, וְעָשִׂי לֹא הַבְּרִיָּה וְתִכְנִי לֹא אֶת הַמֵּאכְלִים: (ח) וַתֵּלֶךְ תָּמָר בֵּית אֲמָנוֹן אַחִיהָ תָּמָר הִלְכָה לְבֵיתוֹ שֶׁל אַחִיהָ אֲמָנוֹן, וְהוּא שָׁכַב אֲמָנוֹן שָׁכַב עַל מִיטָתוֹ, וַתִּקַּח אֶת הַבֶּצֶק וַתִּלְשׁ תָּמָר לִקְחָהּ וְלִשָּׂה אֶת הַבֶּצֶק, וַתִּלְבַּב לְעֵינָיו תָּמָר הִעֲבִירָה מִיָּם רוֹתְחִים וְשִׁמֹן עַל הַבֶּצֶק, וַתִּבְשֵׁל אֶת הַלֶּבְבוֹת תָּמָר בִּישְׁלָה אֶת הַלְּבִיבוֹת עַל מַחֲבֵת⁶¹⁷: (ט) וַתִּקַּח אֶת הַמִּשְׁרֵת תָּמָר לִקְחָהּ אֶת הַמַּחֲבֵת,⁶¹⁸ וַתִּצַּק לְפָנָיו תָּמָר שִׁפְכָה לְפָנָיו אֲמָנוֹן אֶת הַלְּבִיבוֹת יַחַד עִם הַשֶּׁמֶן,⁶¹⁹ וַיִּמָּאֵן לֶאֱכֹל אֲמָנוֹן סִירַב לֶאֱכֹל אֶת הַלְּבִיבוֹת,⁶²⁰ וַיֹּאמֶר אֲמָנוֹן אֲמָנוֹן אִמְרָה לְמִשְׁרַתִּי, הֲוֹצִיאוּ כָּל אִישׁ מִעָלַי תוֹצִיאוּ אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּמְצְאוּ אִצְלִי,⁶²¹ וַיִּצְאוּ כָּל אִישׁ מִעָלָיו כָּל הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ אִצְלֵי אֲמָנוֹן יִצְאוּ מִשָּׁם: (י) וַיֹּאמֶר אֲמָנוֹן אֶל תָּמָר אֲמָנוֹן אִמְרָה אֵל תָּמָר, הֲבִיאי הַבְּרִיָּה הַחֲדָר וְאַבְרָה מִיָּדְךָ תְּבִיאי אֶת הַמֵּאכֵל אֵל תוֹךְ חֲדָר הַשִּׁינָה שְׁלִי וְאֲנִי אוֹכֵל מִיָּדְךָ,⁶²² וַתִּקַּח תָּמָר אֶת הַלֶּבְבוֹת אֲשֶׁר עָשָׂתָה תָּמָר לִקְחָהּ בְּיָדָהּ אֶת הַלְּבִיבוֹת שֶׁהִכִּינָה, וַתָּבֵא לְאֲמָנוֹן אַחִיהָ הַחֲדָרָה תָּמָר הִבִּיאה אֶת הַלְּבִיבוֹת אֵל חֲדָר הַשִּׁינָה שֶׁל אֲמָנוֹן⁶²³: (יא) וַתִּגַּשׁ אֵלָיו לֶאֱכֹל תָּמָר הִגִּישָׁה לְאֲמָנוֹן אֶת הַלְּבִיבוֹת כְּדִי שִׁיּוּכֵל לֶאֱכֹל אוֹתָם,⁶²⁴ וַיִּחְזַק בָּהּ אֲמָנוֹן הִחְזִיק בְּתָמָר, וַיֹּאמֶר לָהּ אֲמָנוֹן אִמְרָה לְתָמָר, בּוֹאי שָׁכְבִי עִמִּי אַחֲוֹתִי אַחֲוֹתִי, בּוֹאי תִּתְחַתְּנִי אִתִּי: (יב) וַתֹּאמֶר לוֹ תָּמָר אֲמָנוֹן, אֵל אַחִי אַחִי, אֵל תַּעֲשֶׂה כֵן,⁶²⁵ אֵל תַּעֲנֵנִי אֵל תִּכְרִיחַ אוֹתִי לְהִתְחַתֵּן אִתְּךָ,⁶²⁶ כִּי לֹא יַעֲשֶׂה כֵן בְּיִשְׂרָאֵל בְּעַם יִשְׂרָאֵל אֲסוּר שְׂאֵדִם יִכְרִיחַ אִשָּׁה לְהִתְחַתֵּן אִתּוֹ, אֵל תַּעֲשֶׂה אֶת הַנְּבִלָּה הַזֹּאת אֵל תַּעֲשֶׂה אֶת הַדְּבָר הַמְּגוּנָה הַזֶּה⁶²⁷: (יג) וַאֲנִי אֲנִי אוֹלִיךָ אֶת חַרְפְּתִי (אִם תִּכְרִיחַ אוֹתִי לְהִתְחַתֵּן אִתְּךָ) הִיכֵן אֲסַתִּיר אֶת בּוֹשֶׁתִי,⁶²⁸ וְאַתָּה תִּהְיֶה כְּאֶחָד הַנְּבִלִים בְּיִשְׂרָאֵל (וְכֵן, אִם תִּכְרִיחַ אוֹתִי לְהִתְחַתֵּן אִתְּךָ) אַתָּה תִּהְיֶה כְּאֶחָד הָאֲנָשִׁים הַשְּׁפִלִים בְּעַם יִשְׂרָאֵל,⁶²⁹ וְעַתָּה דַּבֵּר נָא אֵל הַמֶּלֶךְ עַכְשָׁיו, כִּי כִּיּוֹן שֶׁאַתָּה רוֹצֵה לְהִתְחַתֵּן אִתִּי, תֹּאמֶר זֹאת אֵל הַמֶּלֶךְ, כִּי לֹא יִמְנַעַנִי מִמֶּךָ מִכִּיּוֹן שֶׁהַמֶּלֶךְ לֹא יִמְנַע מִמֶּנִּי לְהִתְחַתֵּן אִתְּךָ: (יד) וְלֹא אָבָה לְשִׁמְעַת בְּקוֹלָהּ אֲמָנוֹן לֹא רָצָה לְשִׁמּוֹעַ בְּקוֹלָהּ שֶׁל תָּמָר,⁶³⁰ וַיִּחְזַק מִמֶּנָּה אֲמָנוֹן הִתְגַּבֵּר עַל תָּמָר,⁶³¹ וַיַּעֲנֶה אֲמָנוֹן עֵינָהּ אֶת תָּמָר, וַיִּשְׁכַּב אֶתָּהּ אֲמָנוֹן הִכְרִיחַ אֶת תָּמָר לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים שֶׁאִינֶן צְנוּעִים: (טו) וַיִּשְׁנֹאֶה אֲמָנוֹן שְׁנֹאֶה גְדוּלָּה מְאֹד אֲמָנוֹן שָׂנֵא מְאֹד אֶת תָּמָר מִכִּיּוֹן שֶׁהִיא קִילְלָה

⁶¹⁷ מצודות.

⁶¹⁸ מצודות.

⁶¹⁹ רלב"ג.

⁶²⁰ תרגום.

⁶²¹ מצודות.

⁶²² מצודות. מלבי"ם: הכוונה היא לחדר האוכל.

⁶²³ מצודות.

⁶²⁴ מצודות.

⁶²⁵ מצודות.

⁶²⁶ מצודות.

⁶²⁷ מצודות.

⁶²⁸ מצודות.

⁶²⁹ מצודות.

⁶³⁰ תרגום.

⁶³¹ מצודות.

אותו ועל ידי כך התגלה לכולם מה שעשה לה,⁶³² כי גדולה השנאה אשר שנאה מאהבה אשר אהבה
 השנאה שנאה אמנון את תמר הייתה גדולה יותר מהאהבה שאהב אותה לפני המעשה,⁶³³ ויאמר לה אמנון
 אמנון אמר לתמר, קומי לבי קומי ותצאי מביתי: (טז) ותאמר לו תמר אמרה לאמנון, אל אודת הרעה
 הגדולה הזאת מאחרת אשר עשית עמי לשלחני אל תעשה מעשה גרוע יותר ממה שעשית לי בהתחלה,
 ואל תשלח אותי,⁶³⁴ ולא אבה לשמע לה אמנון לא רצה לשמוע בקולה של תמר⁶³⁵: (יז) ויקרא את נערו
 משרתו אמנון קרא לנער ששירת אותו,⁶³⁶ ויאמר אמנון אמר למשרתיו, שלחו נא את זאת מעלי החוצה
 ונעל הדלת אחריה תשלחו החוצה את תמר מעליי, ותנעלו את הדלת אחריה⁶³⁷: (יח) ועליה כתנת פסים
 על תמר הייתה כתונת שהיו רקומים פסים,⁶³⁸ כי בן תלבשון בנות המלך הבתולות מעילים כיוון שכך
 היה מנהגן של בנות המלך ללבוש מעילים. מנהגן של בנות המלך היה ללבוש מעיל שהיה כתונת פסים,⁶³⁹
 ויצא אותה משרתו החוץ משרתו של אמנון הוציא את תמר אל מחוץ לביתו של אמנון, ונעל הדלת
 אחריה משרתו של אמנון נעל את הדלת לאחר שהוציא את תמר מביתו של אמנון: (יט) ותקח תמר אפר
 על ראשה מרב צער, תמר שמה אפר על ראשה,⁶⁴⁰ וכתנת הפסים אשר עליה קרעה תמר קרעה את
 כתונת הפסים שהיא הייתה לבושה בו, ותשם ידה על ראשה תמר הניחה את ידה על הראש שלה, כך היו
 עושים אנשים שהיו שרויים בצער,⁶⁴¹ ותלך הלוך וזעקה תמר הסתובבה וצעקה⁶⁴²: (כ) ויאמר אליה
 אבשלום אחיה אבשלום אמר לתמר, האמינון אחיך היה עמך האם אמנון עשה לך דברים שאינם
 צנועים. הסיבה שאבשלום קרא לאמנון "אמינון" היא כדי לבזות את אמנון,⁶⁴³ ועתה אחותי אחותי,
 עכשיו, לאחר שהמעשה כבר נעשה,⁶⁴⁴ החרישי תשתקי, ואל תספרי לאף אחד מה קרה,⁶⁴⁵ אחיך הוא
 מכיוון שהוא אח שלך,⁶⁴⁶ אל תשיתי את לבך לדבר הזה אל תשימי לב לדבר הזה ואל תצטערי,⁶⁴⁷
 ותשב תמר ושממה בית אבשלום אחיה תמר ישבה בתימהון בביתו של אבשלום אחיה⁶⁴⁸: (כא) והמלך
 דוד שמע את כל הדברים האלה דוד המלך שמע את כל מה שעשה אמנון, ויחר לו מאד דוד כעס מאוד:
 (כב) ולא דבר אבשלום עם אמנון למרע ועד טוב אבשלום לא דיבר עם אמנון שום דבר, לא דברים

⁶³² מצודות. רש"י בשם חז"ל: הייתה נימא שנקשרה לו ונעשה כרות שפכה. רד"ק: השנאה הייתה מעשה ה',
 כדי להגדיל את החרפה כאשר שילח אותה מביתו.

⁶³³ מצודות. מלבי"ם: השנאה של אמנון היה כרוך באהבה שלו אליה, בגלל שאהב אותה בהתחלה ואהבה זו
 היא שהובילה למעשה זה, בסופו של דבר שנא אותה.

⁶³⁴ מצודות.
⁶³⁵ תרגום.
⁶³⁶ תרגום.
⁶³⁷ מצודות.
⁶³⁸ מצודות.
⁶³⁹ מצודות.
⁶⁴⁰ מצודות + תרגום.
⁶⁴¹ מצודות.
⁶⁴² תרגום.
⁶⁴³ מצודות.
⁶⁴⁴ מצודות.
⁶⁴⁵ מצודות.
⁶⁴⁶ מצודות.
⁶⁴⁷ מצודות.
⁶⁴⁸ מוסף רש"י.

טובים ולא דברים רעים,⁶⁴⁹ **כִּי שָׁנָא אַבְשָׁלוֹם אֶת אֲמִנוֹן** (הסיבה שאבשלום לא דיבר עם אמנון היא) מכיוון שאבשלום שנא את אמנון ורצה למצוא את ההזדמנות להתנקם בו,⁶⁵⁰ **עַל דְּבַר אֲשֶׁר עָנָה אֶת תָּמָר אַחֲתוֹ** על שעינה את תמר אחותו: (כג) **וַיְהִי לְשָׁנָתַיִם יָמִים** לאחר שעברו שתי שנים,⁶⁵¹ **וַיְהִיו גְּזֵזִים לְאַבְשָׁלוֹם בְּבַעַל חֲצוֹר אֲשֶׁר עִם אֶפְרַיִם** גזזו את הצאן של אבשלום במקום שנקרא "בעל חצור" שנמצא סמוך לנחלת שבט אפרים, ומנהגם היה לעשות חגיגה בשעת גזיזת הצאן,⁶⁵² **וַיִּקְרָא אַבְשָׁלוֹם לְכָל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ** אבשלום קרא לכל בניו של דוד כדי לחגוג את גזיזת הצאן: (כד) **וַיָּבֵא אַבְשָׁלוֹם אֶל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר** אבשלום בא לפני דוד ואמר לו, **הֲנֵה נָא גְזֵזִים לְעַבְדְּךָ הַנֵּה**, גוזזים את הצאן שלי,⁶⁵³ **יְלֶךְ נָא הַמֶּלֶךְ וְעַבְדֶּיךָ עִם עַבְדְּךָ** בבקשה, אתה ועבדיך תבואו איתי לגזיזת הצאן: (כה) **וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל אַבְשָׁלוֹם** דוד ענה לאבשלום, **אֵל בְּנֵי אֵל נָא נִלְךְ בְּלָנוּ** לא בני, לא נלך כולנו לחגוג את גזיזת הצאן, **וְלֹא נִכְבֵּד עָלֶיךָ** וכך לא נטריח אותך מאוד,⁶⁵⁴ **וַיִּפְרָץ בּוֹ** אבשלום ניסה לשכנע את דוד שיצטרף אליו,⁶⁵⁵ **וְלֹא אָבָה לְלַכֵּת** דוד לא הסכים ללכת עם אבשלום, ללא קשר לטרחו. בהתחלה דוד לא רצה להטריח את אבשלום, ולאחר מכן, גם ללא סיבת הטרחה, לא רצה דוד ללכת עם אבשלום,⁶⁵⁶ **וַיִּבְרָכֵהוּ דוד** בירך את אבשלום על נדיבות ליבו של אבשלום ועל רצונו שדוד יצטרף אליו:⁶⁵⁷ (כו) **וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם** אבשלום אמר לדוד, **וְלֹא יֵלֶךְ נָא אֲתָנוּ אֲמִנוֹן אַחִי** האם גם אמנון אחי לא ילך איתנו לגזוז את הצאן,⁶⁵⁸ **וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ** דוד שאל את אבשלום, **לָמָּה יֵלֶךְ עִמָּךְ** למה שאמנון ילך איתך כדי לגזוז את הצאן, הרי הליכתו של אמנון תגרום לך לטרחו:⁶⁵⁹ (כז) **וַיִּפְרָץ בּוֹ אַבְשָׁלוֹם** אבשלום שכנע את דוד שאמנון ילך איתו לגזיזת הצאן, **וַיִּשְׁלַח אֹתוֹ אֶת אֲמִנוֹן וְאֵת כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ** דוד שלח עם אבשלום את אמנון ואת שאר בניו:⁶⁶⁰ (כח) **וַיֵּצֵא אַבְשָׁלוֹם אֶת נַעֲרָיו לְאֹמֶר** אבשלום ציווה את נעריו ואמר להם, **רְאוּ נָא כְּטוֹב לֵב אֲמִנוֹן** ביין כאשר ליבו של אמנון יהיה טוב ביין, כאשר אמנון יהיה קצת שיכור ופחות ערני,⁶⁶¹ **וְאָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם** הכו את אמנון ואני אומר לכם להרוג את אמנון,⁶⁶² **וְהִמַּתֶּם אֹתוֹ** תהרגו את אמנון, **אֵל תִּירְאוּ** אל תפחדו מלהרוג את אמנון, **הֲלוֹא כִּי אֲנֹכִי צוֹיֵתִי אֶתְכֶם** הרי אני ציוויתי אתכם להרוג את אמנון, ואם כן, לא יבואו אליכם בטענות, אלא יבואו אליי בטענות,⁶⁶³ **חֲזָקוּ** תתגברו על אמנון אם ינסה להתנגד,⁶⁶⁴ **וְהָיוּ לְבָנֵי חַיִּל** תהיו אנשים חזקים:⁶⁶⁵

649 מצודות.
650 מצודות.
651 מצודות.
652 מצודות.
653 מצודות.
654 מצודות.
655 מצודות.
656 מלבי"ם.
657 מצודות.
658 מצודות. רש"י: אם אתה לא תלך איתנו, שלפחות אמנון יילך איתנו.
659 מצודות.
660 תרגום.
661 מצודות.
662 תרגום.
663 מצודות.
664 מצודות.
665 תרגום.

(כט) וַיַּעֲשׂוּ נְעָרֵי אַבְשָׁלוֹם לְאַמְנוֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה אַבְשָׁלוֹם מִשְׁרָתוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם עָשׂוּ לְאַמְנוֹן כְּמוֹ שֶׁצִּוּוּהוּ אוֹתָם, מִשְׁרָתוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם הִרְגוּ אֶת אַמְנוֹן, וַיִּקְמוּ כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וַיִּרְכְּבוּ אִישׁ עַל פָּרְדּוֹ וַיִּנְסוּ כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ הָאֲחֵרִים קָמוּ וּרְכְּבוּ עַל הַפֶּרֶד שֶׁלָּהֶם וּבְרָחוּ.⁶⁶⁶ (ל) וַיְהִי הַמָּזָה בַּדֶּרֶךְ בְּעוֹד בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הָיוּ בַּדֶּרֶךְ, בְּעוֹד הֵם בְּרָחוּ וְלֹא הִגִּיעוּ עַד־יָן אֶל הָעִיר,⁶⁶⁷ וַהֲשִׁמְעָה בָּאָה אֶל דָּוִד לֵאמֹר הִגִּיעַ שְׂמוֹעַת שֶׁקָּרַע אֶל דָּוִד שֶׁאִמְרָה,⁶⁶⁸ הִבָּה אַבְשָׁלוֹם אֶת כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְלֹא נֹתֵר מֵהֶם אֶחָד אַבְשָׁלוֹם הִרְגָה אֶת כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר אֶחָד מִבְּנֵי הַמֶּלֶךְ בַּחַיִּים.⁶⁶⁹ (לא) וַיָּקָם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו דָּוִד קָם מִמְּקוֹמוֹ וְקָרַע אֶת בְּגָדָיו, וַיִּשְׁכַּב אַרְצָה דָּוִד שָׁכַב עַל הַקֶּרֶקַע, וְכָל עַבְדָּיו נִצְבִּים קְרָעֵי בְּגָדֵים כָּל עַבְדָּיו שֶׁל דָּוִד עָמְדוּ לִיד דָּוִד כְּשֶׁבִגְדִיהֶם הָיוּ קְרוּעִים: (לב) וַיַּעַן יוֹנָדָב בֶּן שִׁמְעָה אֲחֵי דָּוִד וַיֹּאמֶר יוֹנָדָב בֶּן שִׁמְעָה שֶׁהָיָה אֲחִיו שֶׁל דָּוִד עָנָה וָאָמַר, אֵל יֹאמֶר אֲדֹנָי אֵת כָּל הַנְּעָרִים בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הִמִּיתוּ אֶל תַּחֲשׁוּב שֶׁאַבְשָׁלוֹם הִרְגָה אֶת כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ,⁶⁷⁰ כִּי אַמְנוֹן לָבְדוּ מֵת רַק אַמְנוֹן נִהָרַג, כִּי עַל פִּי אַבְשָׁלוֹם הִיָּתְהָ שׁוֹמְזָה מִיּוֹם עָנָתוֹ אֵת תְּמָר אֲחֵתוֹ כִּיוּן שֶׁפְּעוּלַת הָרִיגָתוֹ שֶׁל אַמְנוֹן הִיָּתְהָ בְּפִיו שֶׁל אַבְשָׁלוֹם מִיּוֹם שֶׁאִמְנוֹן עִינָה אֶת תְּמָר. אַבְשָׁלוֹם תָּמִיד אָמַר שֶׁהוּא רֹצֵחַ לְהַתְנַקֵּם בְּאַמְנוֹן.⁶⁷¹ (לג) וַעֲתָה אֵל יִשָּׂם אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֵל לְבֹו דָּבָר לֵאמֹר כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ מָתוּ עַכְשָׁיו אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ, אֶל תִּתְיַחַס לְשְׂמוֹעָה שֶׁאִמְרָה שֶׁכָּל בְּנִיד מִתּוֹ,⁶⁷² כִּי אִם אַמְנוֹן לָבְדוּ מֵת אֲלֵא רַק אַמְנוֹן לָבְדוּ מֵת: (לד) וַיִּבְרַח אַבְשָׁלוֹם אַבְשָׁלוֹם בְּרַח מִפְּנֵי שֶׁל דָּוִד, וַיִּשָּׂא הַנְּעָרַת הַצִּפּוּפָה אֶת עֵינָיו וַיִּרְאֵהָ הַצִּוּפָה שֶׁרֹּאֶהָ מִי מִתְקַרֵּב אֶל הָעִיר הָרִים אֶת עֵינָיו וְרָאָה,⁶⁷³ וַהֲנִיחָה עִם רַב הַלְּכִים מִדֶּרֶךְ אַחֲרָיו מִצַּד הָהָר הָיוּ אֲנָשִׁים רַבִּים שֶׁהִלְכוּ בַּדֶּרֶךְ שֶׁעֲבָרָה מֵאַחֲרָיו הַצִּוּפָה, בְּצַדוֹ שֶׁל הָהָר שֶׁהוֹבִיל לִירוּשָׁלַיִם.⁶⁷⁴ (לה) וַיֹּאמֶר יוֹנָדָב אֶל הַמֶּלֶךְ יוֹנָדָב אָמַר לְדָוִד, הִנֵּה בְּנֵי הַמֶּלֶךְ בָּאוּ הֵנָּה בְּנִיד הִגִּיעוּ אֶל הָעִיר,⁶⁷⁵ כְּדָבָר עַבְדֶּךָ בֶּן הָיָה כְּמוֹ שֶׁאִמְרָתִי לְךָ, כִּדְ קָרָה, שֶׁלֹּא כָּל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ מָתוּ, אֲלֵא רַק אַמְנוֹן: (לו) וַיְהִי כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר כַּאֲשֶׁר יוֹנָדָב סִיֵּם לֹמַר אֶת דְּבָרָיו אֶל הַמֶּלֶךְ, וַהֲנִיחָה בְּנֵי הַמֶּלֶךְ בָּאוּ שָׂאֵר בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם, וַיִּשָּׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הִרִימוּ אֶת קוֹלָם וּבְכּוּ,⁶⁷⁶ וְגַם הַמֶּלֶךְ וְכָל עַבְדָּיו בָּכוּ בְּכִי גָדוֹל מְאֹד וְגַם דָּוִד וְעַבְדָּיו בָּכוּ בְּכִי חֹזֵק מְאֹד: (לז) וְאַבְשָׁלוֹם בְּרַח וַיֵּלֶךְ אֶל תְּלָמִי בֶּן עֲמִיהוֹד מֶלֶךְ גִּשׁוּר אַבְשָׁלוֹם בְּרַח וְהִלְךְ לְתַלְמֵי (בֶּן עֲמִיהוֹד) שֶׁהָיָה מֶלֶךְ שֶׁל עִם שֶׁנִּקְרָא "גִּשׁוּר". מֶלֶךְ גִּשׁוּר הָיָה סָבוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם מִצַּד אִימוֹ,⁶⁷⁷ וַיִּתְאַבֵּל עַל בָּנוּ כָּל הַיָּמִים דָּוִד הִתְאַבֵּל עַל אַמְנוֹן לְאוֹרֶךְ כָּל חַיָּיו.⁶⁷⁸ (לח) וְאַבְשָׁלוֹם בְּרַח וַיֵּלֶךְ גִּשׁוּר

⁶⁶⁶ מצודות.

⁶⁶⁷ מצודות.

⁶⁶⁸ מצודות.

⁶⁶⁹ תרגום.

⁶⁷⁰ מצודות. מלבי"ם: בהתחלה חשבו שאבשלום הרג את אמנון כדי לרשת לבדו את המלוכה, ובמקרה כזה, היה צריך להרוג את כל בני המלך. יונדב הסביר לדוד שאבשלום לא הרג את אמנון כדי לרשת את המלוכה, אלא כדי להתנקם בו על מעשה תמר.

⁶⁷¹ רד"ק. מצודות: הציווי היה תמיד בפי אבשלום.

⁶⁷² מצודות.

⁶⁷³ מצודות + תרגום.

⁶⁷⁴ מצודות.

⁶⁷⁵ מצודות.

⁶⁷⁶ תרגום.

⁶⁷⁷ מצודות.

⁶⁷⁸ מצודות. רד"ק: האבל היה שלש שנים.

אבשלום ברח והלך לגשור, וַיְהִי שָׁם שְׁלֹשׁ שָׁנִים אבשלום שהה בגשור במשך שלש שנים⁶⁷⁹: (לט) וַתָּבֵל דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְצֵאת אֶל אַבְשָׁלוֹם דוד רצה לצאת אל אבשלום ולראותו,⁶⁸⁰ כִּי נָחַם עַל אֲמִנוֹן כִּי מֵת כִּיוֹן שְׁדוּד קִיבֵל נִיחֻמִּים עַל אֲמִנוֹן. אמנם דוד המשיך להתאבל על אמנון במשך שאר שנות חייו, אך לאחר שלש שנים, דוד כבר נרגע יותר ורצה לראות את אבשלום:

שמואל ב פרק יד

(א) וַיֵּדַע יוֹאָב בֶּן צְרִיָה יוֹאֵב בֶּן צְרוּיָה ידע,⁶⁸¹ כִּי לֵב הַמֶּלֶךְ עַל אַבְשָׁלוֹם שליבו של דוד היה לצאת על אבשלום. כפי שראינו בפרק הקודם, דוד רצה לצאת אל אבשלום, והנביא עכשיו מספר לנו שיואב הכיר ברצונו של דוד המלך⁶⁸²: (ב) וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוּעָה יוֹאֵב שלח שליחים למקום שנקרא תקוע,⁶⁸³ וַיִּקַּח מִשָּׁם אִשָּׁה חֲכָמָה יוֹאֵב לקח (על ידי השליחים ששלח) מתקוע אישה שהייתה אישה חכמה, וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ יוֹאֵב אמר לאישה החכמה מתקוע, הֲתֵאָבְלִי נָא תעשי את עצמך כאילו שאת מתאבלת,⁶⁸⁴ וְלִבְשֵׁי נָא בְּגָדֵי אֲבָל וכן תלבשי בגדים מיוחדים אותם היו לובשים אבלים, וְאֵל תְּסוּבִי שָׁמֶן אל תמרחי על עצמך שמן,⁶⁸⁵ וְהָיִיתָ כְּאִשָּׁה זֹה יָמִים רַבִּים מִתְּאָבְלָת עַל מָת תעשי את עצמך כאילו שאת מאוד מצטערת ושאת מתאבלת במשך זמן רב על אדם מת⁶⁸⁶: (ג) וּבָאת אֶל הַמֶּלֶךְ תבואי אל דוד המלך, וְדַבַּרְתְּ אֵלָיו כְּדַבַּר הַזֶּה תאמרי למלך את הדברים הבאים,⁶⁸⁷ וַיִּשָּׂם יוֹאֵב אֶת הַדְּבָרִים בְּפִיהָ יוֹאֵב שם בפי האישה את הדברים שהיא צריכה לומר לדוד, יוֹאֵב אמר לאישה את המשל שהיא צריכה לומר לדוד המלך⁶⁸⁸: (ד) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הֲתִקְעִית אֶל הַמֶּלֶךְ האישה מתקוע אמרה לדוד "יחי המלך" כאשר הגיעה אליו,⁶⁸⁹ וַתִּפֹּל עַל אַפֶּיהָ אַרְצָה האישה מתקוע נפלה על הקרקע כשפניה היו על הקרקע, וַתִּשְׁתַּחֲוּ הָאִשָּׁה מִתְּקוּעַ הַשְּׁתַּחֲוּתָהּ אל דוד, וַתֹּאמֶר האישה מתקוע אמרה לדוד המלך, הֲוִשַׁעָה הַמֶּלֶךְ תושיע אותי אדוני המלך: (ה) וַיֹּאמֶר לָהּ הַמֶּלֶךְ דוד המלך שאל את האישה מתקוע, מַה לָּךְ מהי הצרה שבה את נמצאת, ממה צריך להושיע אותך, וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה מִתְּקוּעַ עֲנִתָהּ לַמֶּלֶךְ, אֲבָל אִשָּׁה אֲלֻמָּנָה אֲנִי באמת אני אישה אלמנה,⁶⁹⁰ וַיָּמַת אִישִׁי בְעַלִּי

⁶⁷⁹ מצודות: הטעם שהנביא סיפר שוב על בריחתו של אבשלום היא כדי לומר לנו ששהה בגשור שלש שנים.
⁶⁸⁰ מצודות. מלבי"ם: דוד רצה ללכת לגשור ולהלחם עימו כדי לתפוס את אבשלום אך אשתו מנעה ממנו לעשות

ן.

⁶⁸¹ תרגום.

⁶⁸² תרגום. מלבי"ם: יואב ידע שאם כי דוד כבר הפסיק לרדוף אחרי אבשלום, הרי שדוד עדיין כועס על אבשלום, ולכן היה זקוק לעצה חכמה כדי שדוד יסכים להחזיר את אבשלום.

⁶⁸³ מצודות, וכתב עפ"י חז"ל שלפי שהיה שמן זית מצוי ביניהם, החכמה הייתה מצויה שם.

⁶⁸⁴ מצודות.

⁶⁸⁵ מצודות.

⁶⁸⁶ מצודות.

⁶⁸⁷ מצודות.

⁶⁸⁸ מצודות. רד"ק: היה זקוק לאישה חכמה מכיוון שאם המלך ישאל אותה על המשל, תדע האישה מה לענות לו. בפירושו השני כתב שהאישה המציאה את המשל עפ"י דבריו של יואב.

⁶⁸⁹ מצודות. תרגום: האישה התקועית באה לפני המלך. רד"ק בשם אביו: האישה אמרה לשומרים בכניסה שהיא רוצה להיכנס אל המלך.

⁶⁹⁰ מצודות.

מת⁶⁹¹: (ו) וְלִשְׁפַחְתֶּךָ שְׁנֵי בָנִים לִשְׁפַחְתֶּךָ, לי, יש שני בנים, וַיִּנְצְוּ שְׁנֵיהֶם בְּשָׂדֶה שְׁנֵי הַבָּנִים שְׁנֵי רְבוּ בְשָׂדֶה,⁶⁹² וַאֲנִי מִצִּיל בִּינְיָהֶם לֹא הָיָה מִי שִׁיפְרִיד בֵּין שְׁנֵי הַבָּנִים שְׁנֵי שְׁמֹתוֹ,⁶⁹³ וַיִּכּוּ הָאֶחָד אֶת הָאֶחָד אֶחָד הַבָּנִים שְׁנֵי הַכָּה אֶת הָאֶחָד הַשֵּׁנִי,⁶⁹⁴ וַיָּמָת אֹתוֹ הָאֶחָד שֶׁהָכָה, הִרְגָה אֶת אַחִיו⁶⁹⁵: (ז) וַהֲנִי קָמָה כָּל הַמְשַׁפָּחָה עַל שְׁפַחְתֶּךָ כָּל הַמְשַׁפָּחָה שְׁנֵי קָמָה עַל שְׁפַחְתֶּךָ, כָּל הַמְשַׁפָּחָה שְׁנֵי קָמָה עֲלַי, וַיֹּאמְרוּ הַמְשַׁפָּחָה שְׁנֵי אִמְרָה לִי, הֲנִי אֶת מִכָּה אַחִיו וְנִמְתָּהוּ בְּנַפְשׁ אַחִיו אֲשֶׁר הִרְגָה תִּתְּנִי לָנוּ אֶת הָאֶחָד שֶׁהִרְגָה אֶת אַחִיו, וְנִהְרֹג אוֹתוֹ עַל שֶׁהִרְגָה אֶת אַחִיו (לְמִירוֹת שֶׁהִרְצַח לֹא הָיָה בְעֵדִים וְהִתְרָאָה),⁶⁹⁶ וַנְּשַׁמְדָה גַּם אֶת הַיֹּרֶשׁ וְאִנְחָנוּ נִשְׁמִיד, נִהְרֹג אֶת הָאֶחָד שֶׁאִמְרוּ לְרִשְׁתָּ אֶת אַחִיו. נֹוצַר כַּאֲשֶׁר מִצַּב מִשׁוֹנָה שֶׁהָאֶחָד שֶׁרְצַח אֶת אַחִיו אִמְרוּ גַם לְרִשְׁתָּ אוֹתוֹ, וְכַאֲשֶׁר הַמְשַׁפָּחָה רְצָתָה לְהִרְגוֹ אֶת הָאֶחָד הַרוֹצֵחַ,⁶⁹⁷ וְכִבְּנוּ אֶת גְּחֻלְתֵּי אֲשֶׁר נִשְׁאַרְהָ וְאִם יִהְרָגוּ אֶת הָאֶחָד הַרוֹצֵחַ יִכְבּוּ אֶת הָאֶחָד הַמֹּעֵט שֵׁשׁ לִי, שֶׁהָיָה גַם בְּעֵלֵי מֵת וְגַם הָאֶחָד הַשֵּׁנִי כִּבְרָתָה,⁶⁹⁸ לְבִלְתֵּי שֵׁם לְאִישֵׁי שֵׁם וְשִׁאֲרֵיתָ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְכֵן, אִם יִהְרָגוּ אֶת הָאֶחָד שְׁנֵיהֶם בְּחַיִּים, לֹא יִהְיֶה זָכָר לְבַעֲלֵי.⁶⁹⁹ אִמְנֵם הֵבֵן הַרוֹצֵחַ אִינוֹ חַיִּיב מִיתָה מִכִּיּוּן שֶׁלֹּא הָיוּ עֵדִים בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂהָ, וְלִכֵּן הוּא חַיִּיב מִיתָה בִּידֵי שְׁמַיִם⁷⁰⁰: (ח) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל הָאִשָּׁה דוֹד אִמְרָה לְאִשָּׁה הַתְּקוּעִית, לְכִי לְבֵיתְךָ תַּחֲזִירִי לְבֵיתְךָ, וַאֲנִי אֲצַנֶּה עֲלֶיךָ וְאִנִּי אֲצוּוֶה מִיִּשְׁהוּ שִׁיחְקוֹר וְיִבְרַר הָאִם אֶת בְּאֵמַת צוּדְקָתָה⁷⁰¹: (ט) וְתֹאמְרִי הָאִשָּׁה הַתְּקוּעִית אֶל הַמֶּלֶךְ הָאִשָּׁה הַתְּקוּעִית אִמְרָה לְדוֹד, עָלַי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ הָעוֹזֵן וְעַל בֵּית אָבִי אִם אִינִי צוּדְקָתָה בְּדַבְרֵי, אִנִּי אֲשָׂא בְּאַחֲרֵיתָ לְחֹטָא,⁷⁰² וְהַמֶּלֶךְ וְכִסְאוֹ נָקִי וְאַתָּה וּמַלְכוּתְךָ תִּהְיֶינָה נְקִיִּים. הָאִשָּׁה הַתְּקוּעִית אִמְרָה לְדוֹד, שֶׁאִינִי צָרִיךְ לְבַרֵר אֶת הַדְּבָרִים, כִּיּוּן שֶׁבְּרֹר שֶׁהִיא אִינָה מִשְׁקֵרָתָה, וְאִם יִתְגַּלֶּה שֶׁהִיא שִׁקְרָה, הִרִי שֶׁהַחֹטָא יִהְיֶה שֶׁלָּהּ וְלֹא שֶׁל

⁶⁹¹ מצודות, וכתב שהאישה האלמנה אמרה את דבריה בדרך של קינה, ולכן הכפילות "וימת אישי". רד"ק: האישה התקועית אמרה אל דוד שאם יהרוג אחד מבניה את אחיו, יהיה הדבר כאילו בעלה מת באותו יום מחדש.

⁶⁹² מצודות. מלבי"ם: לאישה היו שלש טענות שבגללם לא מגיע לבן למות, וממילא גם לאבשלום לא מגיע למות: א. המריבה הייתה בשדה, ולכן לא היו עדים והתראה למעשה ההריגה. ב. לא היה מי שיציל ביניהם, אם היה מישהו שיכל להפריד ביניהם, לא היה אחד מהאחים הורג את חברו, וכך, אם דוד היה שופט את אמנון, לא היה אבשלום הורג את אחיו. ג. המריבה הייתה שכל אחד הכה את השני, ולכן כל אחד נחשב רודף את אחיו, וכך גם כאן אמנון עינה את תמר, שזהו כאילו שהוא עינה את אבשלום עצמו.

⁶⁹³ מצודות.

⁶⁹⁴ תרגום.

⁶⁹⁵ תרגום.

⁶⁹⁶ מצודות.

⁶⁹⁷ מצודות. רד"ק: הכוונה היא שרצו להשמיד את היורש שאמור לרשת את האב, בגלל שהם עצמם רוצים את הירושה. בעניין גואל הדם כתב הרד"ק שדין גואל הדם נאמר רק על מי שרוצח בשוגג, אך מי שרוצח במזיד, אין שם דין של גואל הדם. הרלב"ג כתב שכל הדין של גואל הדם נאמר לאחר חיוב בבית דין, וכאן לא היה חיוב בבית דין.

⁶⁹⁸ מצודות.

⁶⁹⁹ מצודות.

⁷⁰⁰ רד"ק, וכן מצודות בפס' יד'. רלב"ג בפסוק יא' כתב שגם אם היה חייב מיתה, היה המלך יכול להצילו לפי

הוראת שעה.

⁷⁰¹ מצודות. רד"ק: אני אצווה את בני משפחתך שלא ייעו באח הרוצח. מלבי"ם: לאישה היו שני טענות: א. המשפחה מציקה לה כדי שתגיד היכן הן נמצא, ודוד אמר לה על כך שהוא יפסיק את ההצקות. ב. שדוד יודא שלא יהרגו את הן, ועל כך דוד בהתחלה לא הסכים, שהרי דוד חשב שמגיע לו למות, ולכן האישה המשיכה בדבריה. אז האישה אמרה לו שהרצח כאן לא היה בין נתינים של דוד, רצח שדורש את ההתערבות של דוד, אלא הרצח כאן הוא בתוך המשפחה, ויש לתת למשפחה לסגור את הדברים במסגרת המשפחה.

⁷⁰² מצודות. רש"י ורד"ק: האישה דיברה בלשון סגינהור וכוונתה הייתה שאם יהרגו את האב הרוצח, החטא יהיה מוטל על המלך.

המלך⁷⁰³: (י) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דוד אמר לאישה התקועית, לאחר שהשתכנע באמיתות דבריה,⁷⁰⁴ הַמְדַבֵּר אֵלַיךְ מי שמדבר אלייך ורוצה להרוג את בנך הרוצח,⁷⁰⁵ וְהִבֵּאתוּ אֵלַי (מי שמדבר אלייך ורוצה להרוג את בנך הרוצח) תביאי אותו אליי,⁷⁰⁶ וְלֹא יִסִּיף עוֹד לָגַעַת בָּךְ ואני אזהיר אותו שלא ימשיך לגעת בך ולהכריח אותך למסור את בנך אליו להריגה⁷⁰⁷: (יא) וַתֹּאמֶר האישה התקועית אמרה לדוד, יִזְכֹּר נָא הַמֶּלֶךְ אֶת יְקִיָּקָה אֱלֹהֶיךָ מִהֲרַבַּת גֹּאֵל הַדָּם לְשַׁחַת תִּזְכּוֹר בבקשה את ה' (שתזהיר את גואל הדם שלא להרוג את בני) גם כאשר גואל הדם המכובד יעמוד לפניך וישטח את טענותיו ויאמר שהוא רוצה להרוג את בני, וכמו שה' רחמן, גם אתה תרחם על בני. האישה התקועית אמרה לדוד, שלא ישנה את דעתו כאשר גואל הדם יעמוד בפניו, כיוון שהאישה התקועית חששה שמא דוד ישנה את דעתו ברגע שיראה שגואל הדם הוא אדם מכובד,⁷⁰⁸ וְלֹא יִשְׁמִידוּ אֶת בְּנֵי ואל תיתן לגואלי הדם להשמיד ולהרוג את בני שרצח את אחיו, וַיֹּאמֶר דוד ענה לאישה התקועית, חַי יְקִיָּקָה אִם יִפְלֵ מִשְׁעֶרֶת בְּנֶךָ אֲרֻצָּה אני נשבע בשם ה' שאפילו שעה משערות בנך לא תיפול לארץ. דוד אמר לאישה התקועית שהוא נשבע לה שלא ייתן שגואלי הדם יפגעו בבנה אפילו פגיעה קלה⁷⁰⁹: (יב) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה האישה התקועית אמרה לדוד, תִּדְבַּר נָא שְׂפַחְתֶּךָ אֶל אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ דְּבַר שְׂפַחְתֶּךָ, אני, רוצה בבקשה לומר לך דבר שאינו קשור אליי,⁷¹⁰ וַיֹּאמֶר דוד ענה לאישה התקועית, דְּבַרִי אני נותן לך רשות לומר את דברך: (יג) וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה האישה התקועית אמרה אל דוד, וְלָמָּה חֲשַׁבְתָּה בְּזֹאת עַל עַם אֱלֹהִים איך יכולת לחשוב על אדם מישראל שיהרוג את אחיו ללא עדים והתראה,⁷¹¹ וּמִדְּבַר הַמֶּלֶךְ הַדְּבַר הַזֶּה כְּאִשֶּׁם ואיך אתה, המלך, היית יכול לומר דבר אשמה, דבר שגגה, להשאיר את הבן הרוצח בחיים? הרי אתה לא מחזיר את אבשלום, ואם כן, כל אחד שישמע שנשבעת שלא ייפול משערות ראשו של האח הרוצח יחשוב ששבועתך הייתה בטעות, אחרת הייתה מחזיר את אבשלום,⁷¹² לְבִלְתִּי הָשִׁיב הַמֶּלֶךְ אֶת נְדָחוֹ (כל אחד יחשוב שדבריך היו בטעות) אחרי שאינך מחזיר את בנך מהמקום אליו ברח⁷¹³: (יד) כִּי מוֹת נָמוֹת הרי בכל מקרה כל אחד מאיתנו ימות, ולכן אין להעניש אדם שרצח אדם אחר ללא עדים והתראה, ואבשלום רצה את אמנון ללא עדים והתראה,⁷¹⁴ וְכַמִּים הַנְּגָרִים אֲרֻצָּה אֲשֶׁר לֹא יֵאָסְפוּ והדם שיישפך מהריגת אבשלום, ייזלו כמו מים שנוזלים על הארץ, ואי אפשר לאסוף אותם. לא תהיה כל תועלת בהריגת אבשלום,⁷¹⁵ וְלֹא יִשָּׂא אֱלֹהִים נֶפֶשׁ ה' אינו מוחל לאף אדם על מעשה רע

703 מצודות.

704 מצודות.

705 מצודות.

706 מצודות.

707 מצודות.

708 מצודות. רד"ק: האישה התקועית ביקשה מדוד שיישבע שלא ישנה את דעתו וכך גואלי הדם המכובדים לא יבואו אליו כדי לשכנע אותו שישנה את דעתו.

709 מצודות.

710 מצודות.

711 מצודות.

712 מצודות ורד"ק. רש"י: האישה התקועית אמרה לדוד שלא יאמר עכשיו שהיה זה בשוגג מה שפסק לאח הרוצח. מלבי"ם: רק אתה אשם בכך שאתה מסרב לקבל חזרה את אבשלום.

713 מצודות, וכתב שהאישה אמרה "למה חשבת כזאת" מכיוון שהיא פחדה שדוד יאמר שבאת טעה כאשר נשבע לה, ולכן מיד הכניסה את המשל והנמשל ביחד.

714 מצודות.

715 מצודות. רד"ק: אנחנו כולנו נמות בכל מקרה ולא נזכה לחיות עד לתחיית המתים.

שעשה,⁷¹⁶ וְחָשַׁב מַחְשְׁבוֹת לְבַלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְּחַ וּמִמִּילָא ה' חוֹשֵׁב כֹּל מִיְנִי מַחְשְׁבוֹת כְּדִי שֶׁחֹטֵא לֹא יוֹדַח לְגַמְרֵי מִלְפְּנֵי ה'. הַאִישָׁה הַתְּקוּעִית אִמְרָה לְדוֹד, שֶׁהֲרִיגַת אִמְנוֹן בְּיַדִּי אֲבִשְׁלוֹם הַיִּיתָה מֵאֵת ה' כְּדִי שֶׁאִמְנוֹן יִקְבַּל אֶת עוֹנְשׁוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה עַל מַעֲשָׂהּ עִם תִּמְרָה, וְכֵן יִתְּכַפֵּר לוֹ הַדְּבָר לְעוֹלָם הַבָּא⁷¹⁷: (טו) וְעַתָּה אֲשֶׁר בָּאתִי לְדַבֵּר אֶל הַמֶּלֶךְ אֲדַנִּי אֵת הַדְּבָר הַזֶּה הַסִּיבָה שֶׁאִמְרַתִּי לְךָ אֵת הַדְּבָרִים בְּהַתְּחִלָּה עַל יַדִּי מִשָּׁל, וְלֹא אִמְרַתִּי לְךָ מִיַּד אֵת הַדְּבָרִים לְבִיא אֲבִשְׁלוֹם הַיָּא,⁷¹⁸ כִּי יִרְאֵנִי הָעָם כִּיּוֹן שֶׁכּוֹלֵם הַפְּחִידוֹ אוֹתִי, שֶׁאִם אִדְּבַר אִיתְךָ עַל אֲבִשְׁלוֹם, אֵתָה תִּגְעַר בִּי, הַיּוֹת וְאִין זֶה עֲנִינִי,⁷¹⁹ וְתֹאמֶר שְׁפַחְתָּךְ לְכוּ, שְׁפַחְתָּךְ, אֲנִי, אִמְרַתִּי שֶׁאֲעֲשֶׂה אַחֲרָי, ⁷²⁰ אֲדַבְּרָה נָא אֶל הַמֶּלֶךְ וְאֲנִי אֶפְתַּח בְּמִשָּׁל אֶל הַמֶּלֶךְ,⁷²¹ אוֹלֵי יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ אֵת דְּבַר אֲמָתוֹ וְאוֹלֵי כֵן יַעֲשֶׂה הַמֶּלֶךְ כְּדְּבָרֵי שְׁפַחְתּוֹ. אוֹלֵי, עַל יַדִּי פְתִיחָה בְּמִשָּׁל, אֵתָה תַעֲשֶׂה כְּדְּבָרַי⁷²²: (טז) כִּי יִשְׁמַע הַמֶּלֶךְ לְהַצִּיל אֵת אֲמָתוֹ מִכַּף הָאִישׁ (לְכוּן אִמְרַתִּי) שֶׁכֹּאשֶׁר אֵתָה תִשְׁמַע אֵת דְּבָרַי לְהַצִּיל אוֹתִי מִיַּדִּי שֶׁל הָאִישׁ,⁷²³ לְהַשְׁמִיד אֶתִּי וְאֵת בְּנֵי יַחַד מִנְּחֻלַּת אֱלֹהִים (לְהַצִּיל אוֹתִי מִיַּדִּי מִי שְׁרוּצָה) לְהַשְׁמִיד גַּם אֵת אֶת הַבֵּן הַרוּצָח שֶׁלִּי וְגַם אוֹתִי בְּאוֹתוֹ זְמַן, מִלְּנַחֵל אֵת הַנַּחֲלָה שֶׁה' נָתַן לְנוּ. עַל יַדִּי שִׁיְהָרוּ אֵת בְּנֵי הַרוּצָח, אֲנִי אֶהְיֶה שְׁכוֹלָה, וְהַדְּבָר יִיחַשֵׁב כֹּאִילוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ הוֹשַׁמְדֵנוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְכֵן לֹא יִהְיֶה יוֹרֵשׁ שִׁיּוּכֵל לְרִשֵׁת אֵת הַיְרוּשָׁה שֶׁעוֹבֵרֵת מִדוֹר לְדוֹר⁷²⁴: (יז) וְתֹאמֶר שְׁפַחְתָּךְ אִזְ אֲנִי אִמְרַתִּי,⁷²⁵ יִהְיֶה נָא דְּבַר אֲדַנִּי הַמֶּלֶךְ לְמִנְּוָחָה הַדִּין שֶׁאֵתָה תִפְסוֹק עַל אֲבִשְׁלוֹם יִהְיֶה שְׁתַּנִּיחַ לוֹ, כְּמוֹ שֶׁפְּסַקְתָּ לְהַנִּיחַ לְבֵן הַרוּצָח שֶׁלִּי כְּשֶׁפְּסַקְתָּ אֵת הַדִּין שֶׁל הַמִּשָּׁל,⁷²⁶ כִּי כְּמִלְאָךְ הָאֱלֹהִים בֵּן אֲדַנִּי הַמֶּלֶךְ לְשִׁמְעַת הַטוֹב וְהָרַע אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ, הֲרִי אֵתָה דוֹמָה לְמִלְאָךְ ה' שֶׁאֵתָה יוֹדַע לְהַבְחִין בֵּין טוֹב לְרַע, וְאִם כֵּן, אִין שׁוֹם חֲשַׁשׁ שֶׁאֵתָה תִשְׁנֶה עַכְשֵׁיו אֵת דַּעְתְךָ וְאֵתָה תִרְשָׁה לְאֲבִשְׁלוֹם לְחֹזֵר לְכֹאן,⁷²⁷ וְיִקְוֶה אֱלֹהֶיךָ יְהִי עִמָּךְ וְעַכְשֵׁיו כְּשֶׁאֲנִי נִפְרַדְתָּ מִמֶּךָ, יֵשׁ לִי לְאַחֵל לְךָ שֶׁה' יִהְיֶה בְּעִזְרַתְךָ⁷²⁸: (יח) וְיַעֲזֵן הַמֶּלֶךְ וְיֹאמֶר אֶל הָאִשָּׁה דוֹד הַמֶּלֶךְ עֲנֵה וְאִמְרִי לְאִישָׁה הַתְּקוּעִית, אֵל נָא תִכְחַדִּי מִמֶּנִּי דְּבַר אֲשֶׁר אֲנִי שֹׂאֵל אֶתְךָ בְּבִקְשָׁה אֵל תַּעֲלִימֵי מִמֶּנִּי אֵת הַתְּשׁוּבָה עַל הַשְּׂאֵלָה שֶׁאֲנִי אֲשֹׂאֵל אוֹתְךָ עַכְשֵׁיו,⁷²⁹ וְתֹאמֶר הָאִשָּׁה הַתְּקוּעִית עֲנֵתָה לְדוֹד, יְדַבֵּר נָא אֲדַנִּי הַמֶּלֶךְ בְּבִקְשָׁה אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ, אֵתָה יִכּוֹל לְשֹׂאֵל אֵת שֶׁאֵלְתְךָ: (יט) וְיֹאמֶר הַמֶּלֶךְ דוֹד שֹׂאֵל אֵת הַאִישָׁה הַתְּקוּעִית, הֲיִדּ יוֹאֵב אֶתְךָ

⁷¹⁶ מצודות. רד"ק: ה' לא יוציא נפש מהגוף כדי למנוע מהאדם למות, ולכן האדם צריך למעט בשפיכות דמים כמה שהוא יכול. תרגום: כך הדיין אינו יכול לקבל ממון כדי לדון דין שקר.

⁷¹⁷ מצודות. רד"ק: ה' חשב מחשבות כדי שלא יתרבה שפיכות דמים, על ידי שלא ציווה להרוג אדם שרצח ללא עדים והתראה. בפירושו השני כתב שהכוונה היא למחשבות של דוד, שדוד צריך לחשוב כיצד לא ידח ממנו בנו הנידח. רלב"ג: ה' גרם לכך שלאדם יהיו הרבה דרכים למות כדי שהוא לא יוכל לברוח מהמיתה, ואם כן, יש סיבה לכך שאמנון מת.

⁷¹⁸ מצודות.

⁷¹⁹ מצודות ורד"ק בפירושו השני. בפירושו הראשון כתב שהכוונה היא לשומרים של המלך.

⁷²⁰ מצודות.

⁷²¹ מצודות.

⁷²² תרגום.

⁷²³ מצודות.

⁷²⁴ מצודות.

⁷²⁵ מצודות.

⁷²⁶ מצודות. רד"ק: "למנוחה" היינו שניח לה מדאגתה.

⁷²⁷ מצודות.

⁷²⁸ מצודות.

⁷²⁹ מצודות.

בְּכָל זֹאת הָאֵם חִכְמָתוֹ שֶׁל יוֹאֵב הִיא שְׁגֵרָמָה לֶךְ לְדַבֵּר אֶת דְּבָרֶיךָ,⁷³⁰ וַתַּעַן הָאִשָּׁה וַתֹּאמֶר הַאִשָּׁה הַתְּקוּעִית עֲנָתָה וְאִמְרָה לְדוֹד, חֵי נַפְשֶׁךָ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ, אֲנִי נֹשְׁבֶתָה, אִם אֵשׁ לְהִמְיִן וְלִהְשָׁמִיל מִכָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ הָאֵם נִיתֵן לַפְּנוֹת יְמִינָה אוֹ שְׂמֹאלָה מִדְּבַרֵי חִכְמָתְךָ. הַאִשָּׁה הַתְּקוּעִית אִמְרָה לְדוֹד, שִׁמְכֶךָ שִׁשָּׁאל אוֹתָה אִם יוֹאֵב הִיא זֶה שֶׁשָּׁלַח אוֹתָהּ, נִיכֵר שֶׁהוּא מְאֹד חָכֵם וְשֵׁלָא נִיתֵן לְהוֹלִיךְ אוֹתוֹ שֶׁלֵּל,⁷³¹ כִּי עֲבָדְךָ יוֹאֵב הוּא צְוֹנִי מִכִּוּוֹן שֶׁעֲבַדְךָ יוֹאֵב הוּא זֶה שֶׁשָּׁלַח אוֹתִי אֲלֶיךָ,⁷³² וְהוּא שָׁם בְּפִי שִׁפְחָתְךָ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְעֲבַדְךָ יוֹאֵב הוּא מִי שֶׁהִמְצִיא אֶת הַמְּשֵׁל וְאִמְרָ לִי לֹמֵר לֶךְ אֶת הַמְּשֵׁל.⁷³³ (כ)

לְבַעֲבוֹר סִבֵּב אֶת פְּנֵי הַדְּבָר עֲשֵׂה עֲבָדְךָ יוֹאֵב אֶת הַדְּבָר הַזֶּה יוֹאֵב שֶׁלַח אוֹתִי אֲלֶיךָ, כְּדֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְסוּבֵב אֶת הַדְּבָרִים וְלֹמֵר לֶךְ אוֹתָם בְּמִשְׁלָל וְלֹא יִשְׁרֹוֹת. אִם יוֹאֵב הִיא בֹא לְדַבֵּר אִיתְךָ, הוּא לֹא הִיא יִכּוֹל לֹמֵר לֶךְ אֶת הַדְּבָרִים בְּמִשְׁלָל, שֶׁהִרִי אֶתְּךָ מִכִּיר אוֹתוֹ, וְהוּא אֵינוֹ יִכּוֹל לְהִמְצִיא סִפּוֹר,⁷³⁴ וְאֲדֹנָי חָכֵם בְּחִכְמָת מְלֹאךְ הָאֱלֹהִים לְדַעַת אֶת כָּל אֲשֶׁר בְּאָרֶץ וְאֶתְּךָ אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ דוֹד, חָכֵם מְאֹד כְּמוֹ מְלֹאךְ, וְכֵן הִבְנֵת שִׁוּיָאֵב הוּא שֶׁשָּׁלַח אוֹתִי לְדַבֵּר אִיתְךָ.⁷³⁵ (כא) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאֵב דוֹד אִמְרָ לְיוֹאֵב, הִנֵּה נָא עֲשִׂיתִי אֶת הַדְּבָר הַזֶּה אֲנִי הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הַדְּבָר הַזֶּה שְׂרָצִית,⁷³⁶ וְלֶךְ הָשֵׁב אֶת הַנֶּעֶר אֶת אֲבִשְׁלוֹם לֶךְ תַּחֲזִיר אֶת הַנֶּעֶר אֲבִשְׁלוֹם לְכֹאן: (כב) וַיִּפֹּל יוֹאֵב אֶל פְּנֵי אֶרְצָה יוֹאֵב נָפֵל כְּשֶׁפָּנּוּ הָיוּ עַל הָאָרֶץ,⁷³⁷ וַיִּשְׁתַּחוּ יוֹאֵב הַשְׁתַּחֲוּוּהוּ, וַיִּבְרַךְ אֶת הַמֶּלֶךְ יוֹאֵב בִּירֵךְ אֶת דוֹד, וַיֹּאמֶר יוֹאֵב יוֹאֵב אִמְרָ לְדוֹד, הַיּוֹם יָדַע עֲבָדְךָ כִּי מִצְּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר עֲשֵׂה הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבַר עֲבָדְךָ הַיּוֹם, אַחֲרֵי שֶׁחִכְמָת לַעֲשׂוֹת כְּדְבָרֵי וְלִהְחִזִּיר אֶת אֲבִשְׁלוֹם, אֲנִי מִבִּין שֶׁמִּצְּאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ.⁷³⁸ (כג) וַיִּקָּם יוֹאֵב וַיֵּלֶךְ גְּשׁוּרָה יוֹאֵב קָם וְהִלֵּךְ לְגִשׁוֹר, לְשֵׁם בְּרַח אֲבִשְׁלוֹם, וַיָּבֵא אֶת אֲבִשְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יוֹאֵב הִבִּיא אֶת אֲבִשְׁלוֹם אֶל יְרוּשָׁלַם: (כד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דוֹד הַמֶּלֶךְ צִוּוּהוּ, יִסֵּב אֶל בֵּיתוֹ אֲבִשְׁלוֹם יִסְתַּוֵּב וְיִלֵּךְ אֶל בֵּיתוֹ, אֲבִשְׁלוֹם צָרִיךְ לְלַכֵּת אֶל בֵּיתוֹ בְּדֶרֶךְ צַדִּיקִית, וְלֹא בְּדֶרֶךְ מִרְכֻזִית,⁷³⁹ וּפְנֵי לֹא יִרְאֶה וְשֶׁאֲבִשְׁלוֹם לֹא יִרְאֶה אֶת פְּנֵי, וַיִּסֵּב אֲבִשְׁלוֹם אֶל בֵּיתוֹ וּפְנֵי הַמֶּלֶךְ לֹא רָאָה אֲבִשְׁלוֹם הִסְתַּוֵּב וְחִזֵּר אֶל בֵּיתוֹ וְכֵן לֹא רָאָה אֶת פְּנֵי שֶׁל דוֹד: (כה) וַיִּכְאַבְּשְׁלוֹם לֹא הָיָה אִישׁ יָפֵה בְּכָל יִשְׂרָאֵל לֹא הִיא אִדָם בְּכָל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא יָפֵה תוֹאֵר כְּמוֹ אֲבִשְׁלוֹם, לְהִלָּל מְאֹד לֹא הִיא אִדָם בִּישְׂרָאֵל שֶׁהִיא נִיתֵן לְהִלָּלוֹ בְּיוֹפֵיו כְּמוֹ אֲבִשְׁלוֹם,⁷⁴⁰ מִכֶּפֶר רִגְלוֹ וְעַד קֶדְקֶדוֹ לֹא הָיָה בּוֹ מוֹם לֹא הִיא מוֹם

⁷³⁰ מצודות.

⁷³¹ מצודות. רד"ק: בפירושו הראשון כתב שהכוונה היא מלשון אש, שיש אש למי שנוטה ימינה או שמאלה מדבריו של דוד. בפירושו השני כתב את דברי התרגום שאש פירושו "אית", יש, ופירושו אם יש לנטות ימינה או שמאלה ממה שאתה אומר. גם פירוש זה משמעו כאותו פירוש שסובר שדברי האישה התקועית הם שלא ניתן לפנות ימינה או שמאלה מדבריו. מלבי"ם: האישה כאן אמרה שיואב הכיר את המלך כל כך טוב עד שאמר לה איך לענות על כל דבר שיאמר, אם לימין ואם לשמאל.

⁷³² מצודות.

⁷³³ מצודות.

⁷³⁴ מצודות.

⁷³⁵ מצודות.

⁷³⁶ רד"ק. במפרשים ישנה גירסא נוספת שכתוב בפסוק "עשית" והכוונה היא שעשית את הדבר הזה, אתה גרמת לכך שאני אחזיר את אבשלום ולכן לך אתה ותחזיר אותו.

⁷³⁷ רד"ק.

⁷³⁸ תרגום.

⁷³⁹ תרגום + מלבי"ם.

⁷⁴⁰ מצודות.

אחד מכף רגלו של אבשלום ועד קודקוד ראשו⁷⁴¹: (כו) וּבְגָלְחוּ אֶת רֵאשׁוֹ כַּאֲשֶׁר אַבְשָׁלוֹם הָיָה גּוֹזֵר אֶת שַׁעֲרוֹת רֵאשׁוֹ, כַּאֲשֶׁר אַבְשָׁלוֹם הָיָה מִסְתַּפֵּר,⁷⁴² וְהָיָה מִקֶּץ יָמִים לַיָּמִים אֲשֶׁר יִגְלַח כִּי כָבֵד עָלָיו אַבְשָׁלוֹם הָיָה מִסְתַּפֵּר פַּעַם בַּשָּׁנָה (מִקֶּץ יָמִים פִּירוּשׁוֹ פַּעַם בַּשָּׁנָה) בַּגֶּלֶל שֶׁהַשַּׁעֲרוֹת הָיוּ כַבְדוֹת לוֹ. רַק כַּאֲשֶׁר הַשַּׁעֲרוֹת הָיוּ כַבְדוֹת לַאֲבָשָׁלוֹם, אַבְשָׁלוֹם הָיָה מִסְתַּפֵּר, וְדָבַר זֶה הָיָה קוֹרָה פַּעַם בַּשָּׁנָה,⁷⁴³ וּגְלָחוּ וְשָׁקַל אֶת שְׁעָרָאֵת רֵאשׁוֹ כַּאֲשֶׁר אַבְשָׁלוֹם הָיָה מְגַלַּח אֶת רֵאשׁוֹ וְשׁוֹקֵל אֶת מִשְׁקַל הַשַּׁעֲרוֹת שֶׁגִּילַח, מֵאֵתִים שְׁקָלִים בְּאֶבֶן הַמֶּלֶךְ מִשְׁקַל הַשִּׁיעָר שֶׁאַבְשָׁלוֹם גִּילַח הָיָה מֵאֵתִים שְׁקָלִים בְּמִשְׁקַל אֶבֶן הַמֶּלֶךְ. בִּימֵים הָהֵם הָיוּ מִיּוֹדוֹת מִשְׁקַל שֶׁהָיוּ שָׁמַיִם עַל הַמַּאֲזֵנִים כְּדִי לִשְׁקוֹל, וְלִכְלֹל אֶבֶן הָיָה מִשְׁקַל שׁוֹנָה, וְהַנְּבִיא אָמַר שֶׁמִּשְׁקַל הַשַּׁעֲרוֹת שֶׁל אַבְשָׁלוֹם הָיָה כְּמִשְׁקַל הָאֲבָנִים שֶׁהִנִּיחוּ עַל הַמַּאֲזֵנִים בְּמִשְׁקַל שֶׁל מֵאֵתִים שְׁקָלִים⁷⁴⁴: (כז) וַיִּגְלָחוּ לְאַבְשָׁלוֹם שְׁלוֹשָׁה בָּנִים וְבַת אַחַת וְשָׁמָּה תִּמְרָה לַאֲבָשָׁלוֹם נִוְלְדוּ שְׁלֹשָׁה בָּנִים וְבַת אַחַת שֶׁנִּקְרָאָה תִּמְרָה,⁷⁴⁵ הִיא הָיְתָה אִשָּׁה יָפֵת מִרְאָה תִּמְרָה הִיְתָה אִשָּׁה יָפָה מֵאֹד: (כח) וַיָּשָׁב אַבְשָׁלוֹם בִּירוּשָׁלַם שְׁנָתַיִם יָמִים אַבְשָׁלוֹם יָשָׁב בְּבֵיתוֹ בִּירוּשָׁלַם בְּמִשְׁךְ שְׁנַתַיִם, וּפְנֵי הַמֶּלֶךְ לֹא רָאָה בְּמִשְׁךְ שְׁנַתַיִם הַיָּמִים שֶׁיָּשָׁב אַבְשָׁלוֹם בִּירוּשָׁלַם לְאַחַר שְׁחֹזַר מִגִּשׁוֹר, אַבְשָׁלוֹם לֹא רָאָה אֶת פְּנֵי שֶׁל דָּוִד: (כט) וַיִּשְׁלַח אַבְשָׁלוֹם אֶל יוֹאָב אַבְשָׁלוֹם שִׁלַּח שְׁלִיחִים אֶל יוֹאָב, לְשַׁלַּח אֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ (אַבְשָׁלוֹם שִׁלַּח שְׁלִיחִים אֶל יוֹאָב) כְּדִי לְשַׁלַּח אֹת יוֹאָב אֶל דָּוִד. אַבְשָׁלוֹם רָצָה שִׁיּוֹאָב יֵלֵךְ וַיִּפְיֵס בֵּינוֹ לְבֵין דָּוִד, וְלִכְן שִׁלַּח אֶל יוֹאָב שְׁלִיחִים,⁷⁴⁶ וְלֹא אָבָה לְבֹא אֵלָיו יוֹאָב לֹא רָצָה לְבֹא אֶל אַבְשָׁלוֹם כְּדִי לְשִׁמּוֹעַ מִמֶּנּוּ מַה הוּא רֹצֵה מִמֶּנּוּ, וַיִּשְׁלַח עוֹד שְׁנֵית אַבְשָׁלוֹם שִׁלַּח שְׁלִיחִים בְּפַעַם הַשְּׁנִיָּה אֶל יוֹאָב כְּדִי שִׁיּוֹאָב יִשָּׁב אֵלָיו, וְכִךְ אַבְשָׁלוֹם יִוְכַל לֹמַר לוֹ שֶׁהוּא רֹצֵה לְשַׁלַּח אֹתוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ, וְלֹא אָבָה לְבֹא יוֹאָב לֹא רָצָה לְבֹא לַאֲבָשָׁלוֹם: (ל) וַיֹּאמֶר אֶל עֲבָדָיו אַבְשָׁלוֹם אֲמַר אֶל עֲבָדָיו, רְאוּ חֲלָקַת יוֹאָב אֶל יָדָיו תִּמְצָאוּ אֶת אַחֲזוֹת הַשְּׂדֵה שֶׁל יוֹאָב שֶׁהִיא צְמוּדָה אֶל אַחֲזוֹת הַשְּׂדֵה שֶׁלִּי,⁷⁴⁷ וְלוֹ שָׁם שְׁעָרִים לְיוֹאָב יֵשׁ שְׁעוּרִים שֶׁגְּדָלִים בְּחֲלָקַת הַשְּׂדֵה שֶׁלוֹ, לָכֵן וְהִצִּיתוּהָ בְּאֵשׁ תִּלְכוּ וְתִבְעִירוּ בְּאֵשׁ אֶת חֲלָקַת הַשְּׂדֵה שֶׁל יוֹאָב,⁷⁴⁸ וַיִּצְטוּ עֲבָדָיו אַבְשָׁלוֹם אֶת הַחֲלָקָה בְּאֵשׁ עֲבָדָיו שֶׁל אַבְשָׁלוֹם הִבְעִירוּ בְּאֵשׁ אֶת חֲלָקַת הַשְּׂדֵה שֶׁל יוֹאָב: (לא) וַיָּקָם יוֹאָב וַיָּבֹא אֶל אַבְשָׁלוֹם הַבְּיָתָה יוֹאָב קָם וּבָא לְבֵיתוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם,⁷⁴⁹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יוֹאָב שָׂאל אֶת אַבְשָׁלוֹם, לָמָּה הִצִּיתוּ עֲבָדֶיךָ אֶת הַחֲלָקָה אֲשֶׁר לִי בְּאֵשׁ מִדּוֹעַ עֲבָדֶיךָ הִבְעִירוּ בְּאֵשׁ אֶת חֲלָקַת הַשְּׂדֵה שֶׁיֵּשׁ לִי: (לב) וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל יוֹאָב אַבְשָׁלוֹם עָנָה לְיוֹאָב, הִנֵּה שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ אֲנִי הָרִי שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ שְׁלִיחִים, לְאָמַר אֲנִי אֲמַרְתִּי לְשְׁלִיחִים שֶׁשְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לֹמַר לָךְ,

⁷⁴¹ תרגום. רד"ק: מטרת הכתוב בציינו את יופיו של אבשלום הוא כדי לומר מה גרם לאבשלום להתגאות ולמרוד במלך.

⁷⁴² תרגום. מצודות. רד"ק הביא את דברי חז"ל שהסיבה שאבשלום היה מסתפר פעם בשנה היא מכיוון שהוא היה נזיר, ומכאן למדו חז"ל שנזיר עולם מספר את שעריו פעם בשנה. רד"ק עצמו כתב שאין הכרח לומר כן, וייתכן שהיה מסתפר פעם בשנה כיוון שרצה לגדל את שעריו משום יופי.

⁷⁴³ מצודות. רלב"ג הסתפק מה ראה אבשלום לשקול את שערות ראשו וכתב או שהסיבה היא משום שהיה מקדיש כסף או שהב במשקל שערות ראשו לביהמ"ק או לעניים, או שמא רק כדי להדגיש את יופיו.

⁷⁴⁴ מלב"ם: בניו אלו מתו כפי שנראה לאחר מכן, ולכן אבשלום רצה למלוך: א. כדי שיהיה לו זכר בעם ישראל. ב. מכיוון שדוד לא בא לנחם אותו על מיתת הבנים, הבין אבשלום שדוד אינו הולך להמליך אותו.

⁷⁴⁵ יסוד מלכות.

⁷⁴⁶ מצודות.

⁷⁴⁷ מצודות.

⁷⁴⁸ תרגום.

בֹּא הִנֵּה וְאֶשְׁלַחְהָ אֵתְךָ אֶל הַמֶּלֶךְ בֹּא אֵלַי (יואב) ואני אשלח אותך אל דוד, לֵאמֹר אתה תאמר לדוד בשמי, לָמָּה בָּאתִי מִגְּשׁוֹר מה התועלת שיש לי מכך שחזרתי מגשור, הרי אם איני זוכה לראות את פניו של המלך, עדיף היה לי שאשאר בגשור,⁷⁵⁰ טוֹב לִי עַד אֲנִי שָׁם עַדִּיף היה לו הייתי נשאר בגשור, ששם הייתי רואה את פניו של מלך גשור שהוא אביו של אימי,⁷⁵¹ וְעַתָּה אֲרָאָה פְּנֵי הַמֶּלֶךְ עִכְשָׁיו, אני אבוא לפני המלך ואראה אותו, ואסביר לו מדוע הרגתי את אמנון,⁷⁵² וְאִם יֵשׁ בִּי עֹז וְהִמַּתְנִי וְאִם יֵשׁ בִּי חַטָּא על שהרגתי את אמנון, שהמלך יהרוג אותי, אך אני סבור שהייתה לי סיבה מוצדקת להרוג את אמנון⁷⁵³: (לג) וַיָּבֹא יוֹאָב אֶל הַמֶּלֶךְ יוֹאָב בֹּא לִפְנֵי דוֹד, וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹאָב אִם אֵינִי דוֹד אֶתְּךָ אֲבִישׁ לְךָ אֶתְּךָ אֶל אֲבִישׁ לְךָ דוֹד קרא אל אבשלום, וַיָּבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ עַל אֲפִי אֶרְצָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אבשלום בא אל המלך דוד והשתחוה כשפניו היו על הארץ, וַיִּשַׁק הַמֶּלֶךְ לְאֲבִישׁ לְךָ דוֹד נשק לאבשלום:

שמואל ב פרק טו

(א) וַיְהִי מֵאַחֲרֵי כֵן אַחֲרֵי שְׂדוּד מַחֵל לְאֲבִישׁ לְךָ עַל שֶׁהִרְגָה אֶת אֲמִנּוֹן,⁷⁵⁴ וַיַּעַשׂ לוֹ אֲבִישׁ לְךָ מִרְכָּבָה וְסוּסִים אבשלום התקין לעצמו מרכבה וסוסים,⁷⁵⁵ וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לִפְנָיו חֲמִישִׁים אַנְשִׁים היו רצים לפני אבשלום ברגליהם.⁷⁵⁶ אבשלום עשה דבר זה כדי לכבד את עצמו⁷⁵⁷: (ב) וְהַשָּׂפָתִים אֲבִישׁ לְךָ בְּכָל בּוֹקֵר, היה אבשלום קם מוקדם,⁷⁵⁸ וַעֲמַד עַל יַד דָּרֶךְ הַשָּׁעַר אבשלום היה נעמד במקום שהיה ליד השער, שם היו עוברים האנשים שנכנסו אל המלך,⁷⁵⁹ וַיְהִי כָּל הָאִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה לוֹ רִיב לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ לְמִשְׁפַּט כָּל אָדָם שָׁבָא אֶל הַמֶּלֶךְ כְּדִי לְהִשְׁפֵּט בְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ, כאשר שני אנשים היו רבים ביניהם היה דוד שופט אותם פעמים רבות,⁷⁶⁰ וַיִּקְרָא אֲבִישׁ לְךָ אֶלְיוֹ אבשלום קרא אל האדם שבא להישפט בפני המלך, וַיֹּאמֶר אֲבִישׁ לְךָ שאל את הנשפט בפני דוד כדי להתחבב בעיניו,⁷⁶¹ אִי מִזֶּה עִיר אֲתָה מֵאִיזָה עִיר אתה מגיע אלינו,⁷⁶² וַיֹּאמֶר הַנִּשְׁפָּט עֵנָה לְאֲבִישׁ לְךָ, מֵאֶחָד שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדְךָ אני מגיע משבט זה. כל אחד ענה לאבשלום מאיזה שבט הוא אך לא היה עונה מאיזה עיר הוא מכיוון שאבשלום לא הכיר באמת את הערים, ורק שאל כל אחד מאיזה עיר הגיע כדי להתחבב עליו⁷⁶³: (ג) וַיֹּאמֶר אֶלְיוֹ אֲבִישׁ לְךָ אבשלום היה אומר לאדם שהיה נשפט

750 מצודות.
751 מצודות.
752 מצודות.
753 מצודות.
754 מצודות.
755 מצודות.
756 מצודות.
757 רלב"ג.
758 מצודות.
759 רלב"ג.
760 מצודות.
761 מצודות.
762 מצודות.
763 מצודות.

בפני דוד, ראה דברך טובים ונכחים טענותיך הם טובים וצודקים,⁷⁶⁴ ושמע אין לך מאת המלך אך אין אדם מאנשי המלך שיכול לשמוע את דבריך הצודקים⁷⁶⁵: (ד) ויאמר אבשלום אבשלום היה אומר בקול גדול, מי ישמני שפט בארץ מי ימנה אותי לשופט בארץ,⁷⁶⁶ ועלי יבוא כל איש אשר יהיה לו ריב ומשפט וכל אדם שיצטרך להישפט יבוא אליי למשפט, והצדקתי ואני אשמע את טענותיו של בעל הדין, וכך אוכל להצדיק את האדם הצודק.⁷⁶⁷ טענתו של אבשלום הייתה שדוד אינו דן דין אמת מכיוון שהוא אינו שומע עד הסוף את טענות הצדדים: (ה) והיה בקרב איש להשתחוות לו כאשר אדם התקרב אל אבשלום כדי להשתחוות בפניו, ושלח את ידו והחזיק לו אבשלום הושיט את ידו והחזיק באדם שהשתחוה לו,⁷⁶⁸ ונשק לו ואבשלום היה נותן נשיקה למי שבא להשתחוות לו: (ו) ויעש אבשלום כדבר הזה לכל ישראל אשר יבאו למשפט אל המלך אבשלום עשה כן לכל מי שבא למשפט לפני דוד (היה שואל למקומו והיה נושק לו ואומר שאם הוא היה שופט בארץ, היה דן דין צדק), ויגנב אבשלום את לב אנשי ישראל על ידי דברים אלו אבשלום "גנב" את לבם של אנשי ישראל. אבשלום הפך להיות אהוב בקרב אנשי ישראל בגלל הדברים שאמר ועשה⁷⁶⁹: (ז) והי מקץ ארבעים שנה לאחר שעברו ארבעים שנה מאז שבני ישראל ביקשו מה' מלך,⁷⁷⁰ (בערך בשנה השלושים ושבע למלכותו של דוד),⁷⁷¹ ויאמר אבשלום אל המלך אבשלום אמר לדוד, אלכה נא אני אלך בבקשה לחברון,⁷⁷² ואשלים את נדרי אשר נדרתי ליקוק בחברון אני אקריב קרבן לה' שנדרתי בעוד הייתי בגשור⁷⁷³: (ח) כי נדר נדר עבדך בשבתי בגשור בארם (הסיבה שאני צריך ללכת לחברון היא) מכיוון שאני עבדך נדרתי נדר כאשר ישבתי בארם שבארץ גשור,⁷⁷⁴ לאמר כך אמרתי כאשר נדרתי, אם ישוב ישיבני יקוק ירושלים אם ה' יחזיר אותי לירושלים, אם אני אזכה לחזור לירושלים, ועבדתי את יקוק אני אקריב קרבנות לפני ה'⁷⁷⁵: (ט) ויאמר לו המלך דוד אמר לאבשלום, לך בשלום לך לחברון בשלום, ויקם וילך חברונה אבשלום קם והלך אל חברון: (י) וישלח אבשלום מרגלים בכל שבטי ישראל לפני שאבשלום הלך אל חברון, שלח אבשלום מרגלים שירגלו בכל אחד משבטי ישראל,⁷⁷⁶ לאמר כך אמר אבשלום למרגלים ששלח, כשמעכם את קול

⁷⁶⁴ מצודות.

⁷⁶⁵ מצודות.

⁷⁶⁶ תרגום.

⁷⁶⁷ מצודות.

⁷⁶⁸ מצודות.

⁷⁶⁹ מצודות.

⁷⁷⁰ מצודות ורש"י. רלב"ג: מעת משיחת שאול למלך על ישראל, והייתה נבואה שדוד ימלוך ארבעים שנה, ולכן חשב אבשלום שיצליח למרוד בדוד, כיוון שכבר עברו ארבעים שנה. המפרשים אומרים שהסיבה שהנביא מנה כאן ארבעים שנה מבקשת המלכות היא כדי להדגיש שבקשתם של ישראל היא שגרמה למרד ולכך שאנשים רבים ייהרגו.

⁷⁷¹ עיין רד"ק, ולכאורה שאול מלך שנתיים וחצי ולא שלש כפי שכתב.

⁷⁷² רש"י.

⁷⁷³ רד"ק. הסיבה שבחר אבשלום דווקא בחברון היא בגלל שדוד התחיל את מלכותו בחברון, רצה אבשלום להתחיל את המרד בחברון, והיה מותר להקריב שם קרבנות כיוון ששעת היתר הבמות הייתה. רש"י בשם חז"ל: אבשלום ביקש רשות ללכת אל חברון ולהביא משם כבשים, כיוון שהכבשים שבחברון הם שמנים יותר. רד"ק הקשה על כך שהיה ראוי שיהיה כתוב מחברון ולא בחברון.

⁷⁷⁴ תרגום.

⁷⁷⁵ מצודות.

⁷⁷⁶ מצודות.

הַשֹּׁפֵר כאשר אתם תשמעו את קול השופר שיתקעו בו בשעה שימליכו אותי,⁷⁷⁷ וְאָמַרְתֶּם אתם תאמרו לכל מי שנמצא קרוב אליכם, מֶלֶךְ אֲבִשְׁלוֹם בְּחִבְרוֹן אבשלום התחיל למלוך בחברון. על ידי שתראו את תגובת האנשים כשתאמרו להם שמלכתי בחברון, אתם תדעו אם העם רוצה שאני אמלוך או לא⁷⁷⁸: (יא) וְאֵת אֲבִשְׁלוֹם הֶלְכוּ מֵאֵתִים אִישׁ מִירוּשָׁלַם יחד עם אבשלום, הלכו לחברון מאתיים אנשים מירושלים,⁷⁷⁹ קְרָאִים מאתיים האנשים היו מוזמנים להשתתף בהקרבת הקרבן של אבשלום,⁷⁸⁰ וְהִלְכִים לְתַמָּם מאתיים האנשים הלכו עם אבשלום בתמימות לב, ולא הלכו איתו כדי להשתתף במרד,⁷⁸¹ וְלֹא יָדְעוּ כָּל דְּבַר מאתיים האנשים לא ידעו על תכניותיו של אבשלום למרוד בדוד⁷⁸²: (יב) וַיִּשְׁלַח אֲבִשְׁלוֹם אֶת אַחִיתּוֹפֵל הַגִּילְנִי יוֹעֵץ דָּוִד מְעִירוֹ מַגְלֵה אבשלום שלח שליחים אל אחיתופל הגילוני (נקרא כך על שם שגר בעיר גילה), כדי להביא אותו מעירו לחברון,⁷⁸³ בְּזִבְחוֹ אֶת הַזִּבְחִים (אבשלום שלח את השליחים אל אבשלום) כאשר הוא הלך לחברון כדי להקריב את הקרבנות,⁷⁸⁴ וַיְהִי הַקָּשָׁר אִמִּין המרד של אבשלום בדוד היה מרד חזק,⁷⁸⁵ וְהָעָם הוֹלֵךְ וְרַב אֶת אֲבִשְׁלוֹם האנשים שהיו עם אבשלום במרד הלכו והתרבו⁷⁸⁶: (יג) וַיָּבֵא הַמֶּגִּיד אֶל דָּוִד לְאֹמֶר המבשר בא לפני דוד ואמר לו,⁷⁸⁷ הֲיָה לִב אִישׁ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי אֲבִשְׁלוֹם ליבם של אנשי ישראל הוא אחרי אבשלום. העם רוצה שאבשלום ימלוך⁷⁸⁸: (יד) וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל עֲבָדָיו אֲשֶׁר אִתּוֹ בִּירוּשָׁלַם דוד אמר לעבדים שהיו איתו בירושלים, קוּמוּ וְנִבְרַחָה בואו נקום ונברח, כִּי לֹא תִהְיֶה לָנוּ פְּלִיטָה מִפְּנֵי אֲבִשְׁלוֹם כיוון שלא תהיה לנו הצלה מפני אבשלום, שהרי רוב העם איתו,⁷⁸⁹ מִהָרָו לְלַכְתָּ כאשר אתם בורחים, תמהרו ללכת ולברוח, פֶּן יִמְהַר וְהִשְׁגִּנוּ שמא אבשלום ימהר וישיג אותנו כאשר אנחנו עדיין נהיה בתוך העיר,⁷⁹⁰ וְהָדִיחַ עָלֵינוּ אֶת הָרָעָה אבשלום ידחה עלינו את כל הדברים הרעים שהוא רוצה לעשות. בגללנו, אבשלום יעשה דברים נוראיים,⁷⁹¹ וְהִכָּה הָעִיר לְפִי חָרַב ובגללנו, אבשלום יכה את כל ירושלים בחרב שלו.⁷⁹² דוד אמר לאנשיו, שאם יישארו בעיר ואבשלום יגיע לירושלים כאשר הם עדיין בתוך העיר, אבשלום יהרוג את כל תושבי העיר: (טו) וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אֶל הַמֶּלֶךְ עבדיו של דוד אמרו לדוד, כָּכֵל אֲשֶׁר יִבְחַר אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אדוני המלך, כל מה שתבחר לעשות, הִנֵּה עֲבָדֶיךָ אנחנו הננו לפקודתך, ונעשה ככל מה שאתה רוצה לעשות⁷⁹³: (טז) וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל בֵּיתוֹ בְּרַגְלָיו דוד וכל משפחתו

⁷⁷⁷ מצודות.

⁷⁷⁸ מצודות.

⁷⁷⁹ תרגום.

⁷⁸⁰ מצודות.

⁷⁸¹ מצודות.

⁷⁸² מצודות.

⁷⁸³ מצודות.

⁷⁸⁴ מצודות. רד"ק הסתפק אם הכוונה היא לתיאור זמן או לתיאור מקום.

⁷⁸⁵ מצודות.

⁷⁸⁶ מצודות.

⁷⁸⁷ יסוד מלכות.

⁷⁸⁸ תרגום.

⁷⁸⁹ מצודות.

⁷⁹⁰ מצודות.

⁷⁹¹ מצודות.

⁷⁹² מצודות.

⁷⁹³ מצודות.

יצאו עם העבדים שליוו אותם מאחריהם,⁷⁹⁴ וַיַּעֲזֹב הַמֶּלֶךְ אֶת עֶשֶׂר נָשִׁים פְּלִגְשִׁים לְשֹׁמֵר הַבַּיִת דּוֹד
השאיר עשר פילגשים כדי לשמור על ביתו. פילגשים הם נשים שדוד התחתן איתן ללא כתובה וקידושין⁷⁹⁵:
(יז) וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל הָעָם בְּרַגְלָיו דּוֹד יֵצֵא מִירוּשָׁלַיִם כְּאִשֶׁר הָעַם לִיוֹה אוֹתוֹ, וַיַּעֲמְדוּ בֵּית הַמֶּרְחָק דּוֹד
והעם שאיתו נעמדו בבית שהיה הכי רחוק מחומת ירושלים⁷⁹⁶: (יח) וְכָל עֲבָדָיו עֲבָרִים עַל יָדוֹ כֹּל עַבְדָּיו
של דוד עמדו במקום סמוך למקום בו עבר דוד,⁷⁹⁷ וְכָל הַכְּרָתִי וְכָל הַפְּלִתִי וְכֵן עַמְדוּ שֵׁם הַקְּלַעִים
והקשתים של דוד, החיילים המובחרים של דוד,⁷⁹⁸ וְכָל הַגְּתִיִּם וְכָל הָאֲנָשִׁים שֶׁגָּרוּ בְּגֵת בְּעוֹד דּוֹד הָיָה גֵר
שם, כאשר ברח מפני שאול,⁷⁹⁹ שֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר בָּאוּ בְּרַגְלָיו מִגֵּת בְּסֶךְ הַכֹּל הָיוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֲנָשִׁים
מגת שבאו יחד עם דוד מגת,⁸⁰⁰ עֲבָרִים עַל פְּנֵי הַמֶּלֶךְ נֶעֱמְדוּ לִיד דּוֹד הַמֶּלֶךְ: (יט) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל אֶתִּי
הַגְּתִי דּוֹד שָׂאל אֶת אֶתִּי הַגִּיתִי, לָמָּה תִּלְדָּה גַם אֶתֶּה אֶתְּנֵנוּ לְמָה שֶׁגַם אֶתֶּה תִּלְךְ אִיתְּנוּ, שׁוֹב וְשׁוֹב עִם
הַמֶּלֶךְ תַּחֲזוֹר וְתִשָּׁב עִם אַבְשָׁלוֹם שְׂמוּלְךְ עִכְשָׁיו עַל יִשְׂרָאֵל,⁸⁰¹ כִּי נִכְרִי אֶתֶּה (אינך צריך לחשוש מאבשלום)
כיוון שאתה באת מארץ נכרייה, ואינך אחד מהעבדים שלי, ולכן אבשלום לא יעשה לך דבר אם תישאר,⁸⁰²
וְגַם גְּלָה אֶתֶּה וְגַם אִם אֶתֶּה רֹצֵחַ לְצִאת לְגִלוֹת, כיוון שאינך רוצה להישאר עם אבשלום,⁸⁰³ לְמִקְוֵמָה תִּגְלַח
למקום שלך, לגת, וחבל שתצטרף אלינו⁸⁰⁴: (כ) תִּמּוֹל בּוֹאֶה רַק אֶתְּמוֹל, רק לא מזמן (אתמול נאמר על
דרך ההשאלה והכוונה היא לא מזמן), הַצֵּרְפָּת אֵלַי,⁸⁰⁵ וְהַיּוֹם אֲנִי עֹמֵד לְלִכְתּוֹת וְהַיּוֹם אֲנִי אֶטְלַטֵּל
אותך בהליכתך איתנו,⁸⁰⁶ וְאֲנִי הוֹלֵךְ עַל אֲשֶׁר אֲנִי הוֹלֵךְ אֲנִי אֵינְנִי יוֹדֵעַ לְהִיכֵן בְּכֹל אֲנִי הוֹלֵךְ, כך שאינני
יכול לומר לך בכלל להיכן אני הולך,⁸⁰⁷ שׁוֹב וְהִשָּׁב אֶת אַחִיךָ עִמָּךְ תַּחֲזוֹר לִירוּשָׁלַיִם וְתַחֲזִיר אִיתְּךָ אֶת
אנשי גת לירושלים, חָסֵד וְאֲמִתּוֹת וְאֲנִי אֲחֻשֵׁב אֶת הַכּוֹוֹנָה שֶׁלְךָ לְלַכְתּוֹת אִיתְּנוּ לְחֹסֵד גְּדוֹל⁸⁰⁸: (כא) וַיַּעַן אֶתִּי
אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר אִתִּי עֵנָה לְדוֹד וְאָמַר לוֹ, חֵי יִקְוֶה וְחֵי אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ אֲנִי נִשְׁבַּע בְּשֵׁמוֹ שֶׁל ה' וּבִשְׁמוֹ שֶׁל
הַמֶּלֶךְ,⁸⁰⁹ כִּי בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה שֵׁם אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, בכל מקום שאתה תהיה שם,⁸¹⁰ אִם לְמֹת

⁷⁹⁴ מצודות. רד"ק: דוד יצא ומשפחתו עימו. רלב"ג: דוד יצא ברגליו ולא עם סוסים, כדי שלא יתפרסם הדבר שיצא מחוץ לירושלים.

⁷⁹⁵ תרגום.

⁷⁹⁶ מצודות.

⁷⁹⁷ מצודות.

⁷⁹⁸ תרגום. רלב"ג: שתי משפחות בישראל שמהם היו דיני הסנהדרין. רד"ק: שתי משפחות מיוחסות בישראל

ובשם חז"ל כתב שאלו האורים ותומים.

⁷⁹⁹ מצודות. רד"ק הסתפק אם היו מישראל או לא, ובסוף דבריו כתב שכנראה שהיו מישראל. ואיתי הגיתי היה ראש לכל אנשי גת.

⁸⁰⁰ מצודות

⁸⁰¹ מצודות.

⁸⁰² מצודות. רש"י: מכיוון שאתה נכרי, אף אחד לא ייתן לך מזונות בשעת בריחתנו. רד"ק: הכוונה היא שאיתי נשאר בגת כל כך הרבה זמן, עד שנחשב הדבר כאילו היה נכרי שם. רלב"ג: דרכו של איתי הייתה תמיד להסתובב בין המקומות, ולכן אמר לו דוד שילך לאחד המקומות שרגיל להסתובב שם.

⁸⁰³ מצודות.

⁸⁰⁴ מצודות.

⁸⁰⁵ מצודות.

⁸⁰⁶ מצודות. רש"י: אין לי מקום ששם אני יכול להושיב אותך שם, שהרי אני הולך לכל מקום שאוכל לברוח לשם.

⁸⁰⁷ מצודות.

⁸⁰⁸ מצודות. תרגום: כאשר תושיב את אחיך מגת איתך, תעשה להם חסדים.

⁸⁰⁹ תרגום.

⁸¹⁰ מצודות.

אם לחיים בין אם המקום יגרום לך למוות ובין אם המקום יגרום לך לחיים, בין אם המקום יהיה מקום מסוכן ובין אם יהיה מקום שאינו מסוכן,⁸¹¹ כי שם יהיה עבדך שם עבדך יהיה. איתי אמר לדוד: אני אהיה איתך בכל מקום, בין אם מדובר במקום מסוכן ובין אם אין המקום מסוכן: (כב) ויאמר דוד אל איתי דוד אמר אל איתי, לך ועבר לך לעבור יחד עם שאר העבדים שלי,⁸¹² ויעבר איתי הגתי וכל אנשיו וכל הטף אשר אתו איתי, אנשיו והילדים שהיו עימהם, הצטרפו לעבדיו של דוד בשעת הבריחה מפני אבשלום: (כג) וכל הארץ בוכים קול גדול כל האנשים שהיו במקומות בהם עבר דוד היו בוכים בקול גדול,⁸¹³ וכל העם עברים כל האנשים שהיו עם דוד חלפו על פניו של דוד. דוד עמד במקום, והאנשים חלפו על פניו,⁸¹⁴ והמלך עבר בנחל קדרון דוד עבר בתוך נחל קדרון, וכל העם עברים על פני דרך את המדבר האנשים שהיו עם דוד, לא עברו דרך הנחל, אלא הלכו בדרך אחרת כדי להגיע אל המדבר⁸¹⁵: (כד) והנה גם צדוק וכל הלויים אתו נשאים את ארון ברית האלהים צדוק וכל הלויים שהיו איתו נשאו את ארון ה' איתם בשעת בריחתם, ויצקו את ארון האלהים צדוק והלויים העמידו את ארון הברית לפני כל העם בשעה שברחו מירושלים,⁸¹⁶ ויעל אביתר עד תם כל העם לעבור מן העיר אביתר עלה יחד עם הארון לצד אחר של הדרך, עד שכל העם סיים לצאת מהעיר⁸¹⁷: (כה) ויאמר המלך לצדוק דוד אמר לצדוק, השב את ארון האלהים העיר תחזיר את ארון ה', את ארון הברית לירושלים, אם אמצא חן בעיני יקוק והשבני אם אני אמצא חן בעיני ה', ה' יחזיר אותי לירושלים, והראני אתו ואת נוהו וה' יראה לי את הארון ואת בית ה' ששם נמצא הארון⁸¹⁸: (כו) ואם כה יאמר ואם יאמר ה' כן: לא תפצתי בך אינני חפץ יותר בדוד,⁸¹⁹ הנני מוכן אני לקבל את רצונו של ה' באהבה,⁸²⁰ יעשה לי כאשר טוב בעיניו וה' יעשה לי כפי מה שרצוי לפניו לעשות לי⁸²¹: (כז) ויאמר המלך אל צדוק הכהן דוד אמר לצדוק הכהן, הרואה אתה האם אתה מסכים לדבריי (להחזיר את הארון אל ירושלים),⁸²² שבה העיר בשלום (אם אתה מסכים איתו) תחזור לירושלים בשלום,⁸²³ ואחיימני בנך ויהונתן בן אביתר שני בניכם אתכם

⁸¹¹ מצודות.

⁸¹² מצודות.

⁸¹³ מצודות.

⁸¹⁴ רש"י.

⁸¹⁵ רד"ק בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שכל העם עבר בנחל קדרון כאשר מגמת כולם, העם והמלך, היה להגיע אל המדבר. בפירוש המילה מדבר כתב הרד"ק שהכוונה היא למקום מרעה בהמות שנמצא מחוץ לעיר.

⁸¹⁶ מצודות + רש"י.

⁸¹⁷ מצודות. בפירושו השני ובחז"ל (אותם הביא רש"י) כתוב שהמקרא הוא מקרא מסורס וצריך לפרש כך: צדוק והלויים העמידו את הארון בצד אחד מול כל העם, עד שהעם סיים לעבור, ואביתר עלה, היינו שעלה מהכוונה. בגלל שאביתר שאל באורים ותומים ולא ענו לו וכאשר צדוק שאל כן ענו לו. אמנם, אביתר עדיין שימש בכהונה גדולה עד ימיו של שלמה, אך עכשיו הוחלט להעביר אותו מתפקידו. רד"ק סובר שצדוק מונה באותו יום לכהן גדול, אלא שלא נמשח עד ימיו של שלמה.

⁸¹⁸ מצודות + רד"ק.

⁸¹⁹ מצודות.

⁸²⁰ מצודות.

⁸²¹ תרגום.

⁸²² מצודות. התרגום תרגם שהכוונה היא שדוד אמר לצדוק שעכשיו הוא רואה שצדוק הוא נביא, שהרי נענה ע"י האורים ותומים.

⁸²³ רש"י.

ואיתכם יהיו שני הבנים שלכם: אחימעץ שהוא הבן שלך ויהונתן בנו של אביתר, ועל ידם תוכלו להודיע לי מה קורה בירושלים⁸²⁴: (כח) **רְאוּ אֲנֹכִי מִתְמַהֵמָה בְּעֲרֵבוֹת הַמִּדְבָּר תְּבִינוּ, אֲנִי עֹשֵׂי אֶתְעַכֵּב בְּמִשׁוֹר שְׁבַמְדָּבָר,**⁸²⁵ **עַד בּוֹא דְבַר מַעֲמֶכֶם לְהַגִּיד לִי** (אני אתעכב במישור שבמדבר) עד שתגיע לי ידיעה ברורה מכם, שתאמרו לי אותה על ידי בניכם אחימעץ ויהונתן⁸²⁶: (כט) **וַיֵּשֶׁב צְדוֹק וְאַבְיָתָר אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹהִים יְרוּשָׁלַם צְדוֹק וְאַבְיָתָר הַחֲזִירוּ אֶת אַרְוֹן ה' לִירוּשָׁלַם,**⁸²⁷ **וַיֵּשְׁבוּ שָׁם צְדוֹק וְאַבְיָתָר יֹשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם:**⁸²⁸ (ל) **וְדוֹד עֹלָה בְּמַעְלָה הַזֵּיתִים דוֹד עֹלָה בְּעַלְיָה שֶׁל הַר הַזֵּיתִים,**⁸²⁹ **עֹלָה וּבֹכָה** בשעה שדוד עלה להר הזיתים הוא בכה, **וְרֹאשׁ לֹ חֲפוּי רֹאשׁוֹ שֶׁל דוֹד הָיָה מְכוּסָה בְּבֹד בְּשֶׁעָלָה אֶת הַעֲלִיָּה שֶׁל הַר הַזֵּיתִים.** הסיבה לכך היא שכך דרך המצטערים, שלובשים בגד על פניהם בשעת הצער,⁸³⁰ **וְהוּא הֵלֵךְ יַחַף דוֹד הָיָה יַחַף** בשעה שעלה את העלייה להר הזיתים, גם דבר זה עשה דוד כדרך האבלים,⁸³¹ **וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ חָפוּ אִישׁ רֹאשׁוֹ וְעָלוּ עִלָּה וּבְכָה** כל האנשים שהיו עם דוד, עלו להר הזיתים גם כן, כשראשם היה מכוסה בבגד, וגם הם בכו בשעה שעלו להר הזיתים: (לא) **וְדוֹד הַגִּיד לְדוֹד אֲמַר הַמְּבַשֵּׁר,**⁸³² **לְאֹמֵר כֹּךְ אֲמַר הַמְּבַשֵּׁר לְדוֹד, אֲחִיתַּפֵּל בְּקִשְׁרִים עִם אֲבִשָׁלוֹם** אחיתפל גם הוא נמצא עם המורדים עם אבשלום,⁸³³ **וַיֹּאמֶר דָּוִד דוֹד הַתְּפַל אֵל ה', סָכַל נָא אֶת עֵצַת אֲחִיתַּפֵּל יִקְנֶק בְּבִקְשָׁה ה', גְּרוֹם שֶׁאֲחִיתוּפֵל יֵעָץ לְאַבְשָׁלוֹם עֲצוֹת טִיפְשִׁיּוֹת:**⁸³⁴ (לב) **וַיְהִי דָוִד בָּא עַד הָרֹאשׁ אֲשֶׁר יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לְאֱלֹהִים דוֹד הִגִּיעַ לְפִסְגַּת הַר הַזֵּיתִים, מִשֶּׁם הָיוּ רוֹאִים אֶת אַרְוֹן ה' וּמִשְׁתַּחֲוִּים אֵלָיו,**⁸³⁵ **וְהִנֵּה לְקִרְאָתוֹ חוֹשֵׁי הָאַרְכִּי (בְּפִסְגַּת הַר הַזֵּיתִים) הֵלֵךְ לְקִרְאָת דוֹד אָדָם בְּשֵׁם חוֹשֵׁי שְׁבָא מִמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא אַרְד,**⁸³⁶ **קְרוּעַ כְּתָנָתוֹ וְאַדְמָה עַל רֹאשׁוֹ בְּגָדוֹ שֶׁל חוֹשֵׁי הָיָה קְרוּעַ וְהָיָה לְחוֹשֵׁי אֲדָמָה עַל רֹאשׁוֹ, מְרֹב צַעַר שֶׁהָיָה מְצַטַּעַר בְּצַעְרוֹ שֶׁל דוֹד:**⁸³⁷ (לג) **וַיֹּאמֶר לֹ דָוִד דוֹד אֲמַר לְחוֹשֵׁי, אִם עֲבַרְתָּ אִתִּי וְהִיָּת עָלַי לְמִשָּׂא אִם אֶתְּלַךְ אִתִּי, אֶתְּלַךְ אִתִּי וְהָיָה לִי לְטוֹרַח, מִכִּיוּן שֶׁאַתָּה זָקֵן וְתִשׁוּשׁ:**⁸³⁸ (לד) **וְאִם הָעִיר תָּשׁוּב וְאִם אֶתְּחַזֵּר לִירוּשָׁלַם, וְאַמְרָתָּ לְאַבְשָׁלוֹם וְאַתָּה תֹּאמַר לְאַבְשָׁלוֹם, עֲבַדְדָּ אֲנִי הַמִּלֵּךְ אֲהִיָּה מֵהַיּוֹם אֲנִי אֲהִיָּה הַעֲבַד שֶׁל אֲבִשָׁלוֹם,**⁸³⁹ **עַבְדָּ**

⁸²⁴ מצודות.

⁸²⁵ מצודות.

⁸²⁶ מצודות.

⁸²⁷ תרגום.

⁸²⁸ תרגום.

⁸²⁹ מצודות.

רד"ק: הסיבה שדוד עלה להר הזיתים היא כיוון שרצה להשתחוות לה', ומשם רואים את מקום המקדש. למרות שדוד לא ידע בדיוק היכן ייבנה ביהמ"ק, הרי שידע שהבית ייבנה על הר המוריה, רק לא ידע בדיוק באיזה מקום ייבנה ביהמ"ק. בשם רש"י (למרות שבספרים שלנו לא כתב רש"י כן) כתב שדוד היה יכול לראות מהר הזיתים את המקום שבו היה האוהל בו היה מונח הארון.

⁸³⁰ מצודות.

⁸³¹ מצודות.

⁸³² מצודות. מלבי"ם: מכך שאחיתופל לא הצטרף אלא דוד, הבין דוד שאחיתופל מורד בו, ולכן אמר לעבדיו שאחיתופל נמצא בין המורדים.

⁸³³ מצודות.

⁸³⁴ מצודות בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שהתפלל דוד שה' יגרום שעצותיו של אחיתופל יהיו מטופשות בעיניו של אבשלום. רש"י: דוד התפלל שה' יקלקל את עצותיו של אחיתופל.

⁸³⁵ מצודות.

⁸³⁶ מצודות.

⁸³⁷ מצודות.

⁸³⁸ מצודות. רד"ק: חושי היה נטל על דוד מכיוון שעם דוד היו יותר מידי אנשים.

⁸³⁹ מצודות.

אָבִיךָ וְאָנִי מֵאֵז וְעַתָּה וְאָנִי עֲבָדְךָ תְּמִיד הֵייתִי הַעֲבַד שֶׁל אֲבִיךָ, וְעַכְשֵׁיו אֲנִי אֹהֵי הַעֲבַד שֶׁלְּךָ,⁸⁴⁰ וְהִפְרָתָה לִי אֵת עֲצַת אֲחִיתֶּפֶל וְכֵן תֹּכַל לִקְלֹקֵל לִי אֶת עֲצַתוֹ שֶׁל אֲחִיתוֹפֵל. דוּד אָמַר לְחוּשֵׁי שֶׁאִם חוּשֵׁי יִצְטָרֵף אֵלָיו, הַדָּבָר רַק יִכְבֵּד עָלָיו, אֲךָ אִם חוּשֵׁי יִחְזוֹר אֶל הָעִיר וְיִצְטָרֵף לְאַבְשָׁלוֹם, וְכֵן יִקְלֹקֵל אֶת עֲצוֹתָיו שֶׁל אֲחִיתוֹפֵל, יִהְיֶה בַדְּבָר מִשׁוֹם תּוֹעֵלֶת גְּדוּלָה לְדוּד⁸⁴¹: (לֵה) וְהָלוֹא עִמָּךְ שָׁם צְדוּקָה וְאַבְיָתָר הַכֹּהֲנִים הָרִי בִירוּשָׁלַיִם נִמְצְאוּ אִתְּךָ צְדוּקָה וְאַבְיָתָר הַכֹּהֲנִים,⁸⁴² וְהִיא כָּל הַדְּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִבֵּית הַמֶּלֶךְ כֹּל מֵהַ שֶׁתִּשְׁמַע מִבֵּיתוֹ שֶׁל אֲבִשָׁלוֹם, כֹּל מֵהַלֵּךְ שִׁיתְכַנֵּן אֲבִשָׁלוֹם,⁸⁴³ תִּגִּיד לְצְדוּקָה וְלְאַבְיָתָר הַכֹּהֲנִים תֹּאמַר לְצְדוּקָה וְלְאַבְיָתָר הַכֹּהֲנִים: (לו) הִנֵּה שָׁם עִמָּם שְׁנֵי בְנֵי הֵם אֲחִימַעֲזָן לְצְדוּקָה וְיִהוֹנָתָן לְאַבְיָתָר הֵנָּה, יַחַד עִם צְדוּקָה וְאַבְיָתָר, נִמְצְאוּ שְׁנֵי הַבָּנִים שֶׁלָּהֶם: אֲחִימַעֲזָן בְּנוֹ שֶׁל צְדוּקָה וְיִהוֹנָתָן בְּנוֹ שֶׁל אֲבִיָּתָר,⁸⁴⁴ וְשָׁלַחְתֶּם בְּיָדָם אֵלַי כָּל דְּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַעוּ עַל יַדִּי אֲחִימַעֲזָן וְיִהוֹנָתָן, תִּשְׁלַח אֵלָי כֹּל דָּבָר שֶׁתִּשְׁמַע מֵאַבְשָׁלוֹם⁸⁴⁵: (לז) וַיָּבֵא חוּשֵׁי רַעְיָה דָּוִד הָעִיר חוּשֵׁי, חֲבָרוּ שֶׁל דוּד, חֲזַר אֶל יְרוּשָׁלַיִם,⁸⁴⁶ וְאַבְשָׁלוֹם יָבֵא יְרוּשָׁלַם בְּאוֹתוֹ זֶמֶן שֶׁחֲזַר חוּשֵׁי אֶל יְרוּשָׁלַיִם, הִגִּיעַ גַּם אֲבִשָׁלוֹם לְיְרוּשָׁלַיִם וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָעִיר⁸⁴⁷:

שְׁמוּאֵל ב פֶּרֶק טו

(א) וְדוּד עָבַר מֵעֵט מִהָרָאשׁ דוּד עָבַר מֵעֵט מִפְסַגַת הַר הַזֵּיתִים,⁸⁴⁸ וְהִנֵּה צִיבָא נֶעֱרַר מִפִּי בִשְׁתִּי לְקַרְאָתוֹ (כֹּאֲשֶׁר דוּד עָבַר קִצַת אֶת פְּסַגַת הַר הַזֵּיתִים) צִיבָא, הַמְשַׁרֵת שֶׁל מִפִּיבֶשֶׁת בְּנוֹ שֶׁל יִהוֹנָתָן הַלֵּךְ לְקַרְאָתוֹ שֶׁל דוּד,⁸⁴⁹ וְצִמְדֵי חֲמֻרִים חֲבָשִׁים לְצִיבָא הִיא זֶוּג חֲמֻרִים שֶׁהַאֲוֹכֵף הִיא מוֹלֵבֶשׁ עֲלֵיהֶם,⁸⁵⁰ וְעֲלֵיהֶם עַל זֶוּג הַחֲמֻרִים הִיוּ אֶת הַדְּבָרִים הַבְּאִים: (1) מֵאֲתֵים לְחֵם מֵאֲתֵים כִּיכּוֹרוֹת לַחֵם, (2) וּמֵאֲהָ צִמּוּקִים מֵאֲהָ אֲשִׁכּוֹלוֹת שֶׁל עֲנָבִים מִיּוֹבֶשִׁים,⁸⁵¹ (3) וּמֵאֲהָ קִיץ מֵאֲהָ מִנּוֹת שֶׁל תַּאֲנִים מִיּוֹבֶשִׁים,⁸⁵² (4) וְנִבְּלָ יִזְן נוֹד מִלֵּא בִיין⁸⁵³: (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵל צִיבָא דוּד שֶׁאֵל אֶת צִיבָא, מָה אֵלֶּה לָּךְ לִמָּה הִבַּאת אֵלָי אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה,⁸⁵⁴ וַיֹּאמֶר צִיבָא עֲנֵה לְדוּד, הַחֲמֻרִים לְבֵית הַמֶּלֶךְ לְרִכְבֵּךְ אֶת הַחֲמֻרִים הַבְּאִים כְּדִי

⁸⁴⁰ מצודות. מלבי"ם: אבשלום לא רצה להרוג את דוד, רק רצה לוודא שהוא זה שימלוך אחרי דוד. לכן, אם היה יודע שהוא יכול להשאיר את דוד בחיים ועדיין למלוך, לא ירוג את דוד. אך אם יראה שהוא חייב להרוג את דוד כדי למלוך, הרי שהוא ירוג את דוד. אחיתופל רצה להרוג את דוד בכל מקרה, כיוון ששנא את דוד מאז מעשה דוד ובת שבע, שהרי בת שבע הייתה נכדתו של אחיתופל. לכן שלח דוד את חושי שיפר את עצת אחיתופל, והטקטיקה של חושי תהיה שהוא ייעץ לאבשלום דרכים לשמור גם על המלוכה וגם על אביו בחיים.

⁸⁴¹ מצודות.

⁸⁴² תרגום.

⁸⁴³ תרגום.

⁸⁴⁴ תרגום.

⁸⁴⁵ תרגום.

⁸⁴⁶ מצודות.

⁸⁴⁷ מצודות.

⁸⁴⁸ מצודות.

⁸⁴⁹ תרגום. מלבי"ם: אף אחד חוץ מציבא לא היה יכול להביא לדוד דברים, כיוון שאבשלום היה תופס אותם, אך ציבא היה יכול להביא לדוד את הדברים ואם אבשלום יתפוס אותם, יכול ציבא לומר שמפיבשת שלח אותם.

⁸⁵⁰ מצודות.

⁸⁵¹ מצודות.

⁸⁵² רש"י.

⁸⁵³ מצודות.

⁸⁵⁴ מצודות.

שמשפחתו של המלך, הנשים והילדים, יוכלו לרכב עליהם,⁸⁵⁵ וְהִלָּחֵם וְהִקְיִץ לְאֹכֹל הַנְּעָרִים וְאֵת הַלֶּחֶם וְהַתַּאֲנִים הַמְּיֻבָּשִׁים הַבָּאֵתִי כְּדֵי שֶׁנַּעֲרֵי הַמֶּלֶךְ יֻכְּלוּ לְאֹכְלָם,⁸⁵⁶ וְהֵיִינן לְשִׁתּוֹת הַיַּעַף בַּמַּדְבָּר וְאֵת הַיַּיִן הַבָּאֵתִי כְּדֵי שֶׁהָאֲנָשִׁים הָעֵיִיפִים מֵהַבְּרִיחָה בַּמַּדְבָּר יֻכְּלוּ לְשִׁתּוֹת⁸⁵⁷: (ג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד שֶׁאֵל אֵת צִיבָא, וַאֲיִהָ בֶן אֲדָנֶיךָ הֵיכֵן נִמְצָא בְּנוֹ שֶׁל הָאֲדוֹן שֶׁלְךָ שְׂאוֹל, הֵיכֵן נִמְצָא מִפִּיבֶשֶׁת, וַיֹּאמֶר צִיבָא אֶל הַמֶּלֶךְ צִיבָא עֵנָה לְדָוִד, הֲנִיָּה יוֹשֵׁב בִּירוּשָׁלַם מִפִּיבֶשֶׁת נִשְׂאָר לְשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַם, כִּי אָמַר (מִפִּיבֶשֶׁת נִשְׂאָר בִּירוּשָׁלַם) מִפְּנֵי שֶׁאֵמַר, הַיּוֹם יִשְׁבּוּ לִי בַּיִת יִשְׂרָאֵל אֵת מַמְלְכוֹת אָבִי הַיּוֹם, לְאַחַר שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל יִרְאֶה שְׁבִית דָּוִד נִלְחָמִים זֶה בְּזֶה, וְשֵׁשׁ תִּכְכִּים בְּמִשְׁפַּחַת הַמְּלוּכָה, עִם יִשְׂרָאֵל יִחְזִירוּ אֵת מִשְׁפַּחְתִּי כְּדֵי לְמַלּוֹךְ עַל יִשְׂרָאֵל, כִּיֻּוֹן שֶׁכִּאֲשֶׁר מִשְׁפַּחְתִּנוּ מְלָכָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא הָיוּ תִּכְכִּים בְּמִשְׁפַּחַת הַמְּלוּכָה⁸⁵⁸: (ד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְצִבָּא דָּוִד אִמֵּר לְצִיבָא, הֲנִיָּה לָךְ כָּל אֲשֶׁר לְמִפִּי בִשְׁתִּי אֲנִי נֹתֵן לְךָ אֵת כָּל רְכוּשׁוֹ שֶׁל מִפִּיבֶשֶׁת, וַיֹּאמֶר צִיבָא צִיבָא עֵנָה לְדָוִד, הַשְּׁתַחֲוִיתִי אֲמִצָּא חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ! אֲנִי מוֹדָה לְךָ עַל שֶׁמִּצַּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ⁸⁵⁹: (ה) וּבָא הַמֶּלֶךְ דָּוִד עַד בַּחֲוָרִים דָּוִד הַמְּשִׁיךְ לְלַכְתָּ עַד שֶׁהִגִּיעַ לְמִקְוֵה שֶׁסְּמוּךְ לְעִיר שֶׁנִּקְרָא בַּחֲוָרִים.⁸⁶⁰ עִיר זֶה הָיְתָה שְׂיִיכַת לְשֶׁבֶת בְּנִימִין,⁸⁶¹ וְהִנֵּה מִשָּׁם אִישׁ יוֹצֵא מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית שְׂאוֹל מִבַּחֲוָרִים יוֹצֵא אֶת אִשׁוֹ שֶׁהִיא מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל שְׂאוֹל, וְשָׂמוּ שְׁמֵי בֶן גְּרָא שְׁמוֹ שֶׁל הָאִישׁ שֶׁצִּיבָא מִבַּחֲוָרִים הִיא שְׁמֵי בֶן גְּרָא, יוֹצֵא יוֹצֵא וּמִקְלָל בְּשַׁעַה שֶׁשְׁמֵי יוֹצֵא מִבַּחֲוָרִים, הוּא קִילֵל וְחִירֵף אֵת דָּוִד⁸⁶²: (ו) וַיִּסְקַל בְּאַבְנִים אֵת דָּוִד וְאֵת כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד שְׁמֵי רָגַם בְּאַבְנִים אֵת דָּוִד וְאֵת כָּל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ דָּוִד וְאֵת כָּל עַבְדָּיו,⁸⁶³ וְכָל הָעָם וְכָל הַגְּבָרִים מִיִּמֵּינוּ וּמִשְׂמָאלוֹ וְכֵן הִיא שְׁמֵי סוּקַל בְּאַבְנִים אֵת כָּל הָאֲנָשִׁים וְהַגִּיבּוּרִים שֶׁעֲמָדוּ מִיִּמֵּנוּ וּמִשְׂמָאלוֹ שֶׁל דָּוִד⁸⁶⁴: (ז) וְכֵן אָמַר שְׁמֵי בְּקִלְלוֹ כֵּן אָמַר שְׁמֵי בְּשַׁעַה שֶׁקִּילֵל אֵת דָּוִד, יוֹצֵא יוֹצֵא אִישׁ הַדְּמִים וְאִישׁ הַבְּלִיעֵל תִּצַּא מִמְּלֻכּוֹתָ, אֶת הַשּׁוֹפֵךְ וְדָמִים וְרִשְׁעֵי. שְׁמֵי הָאֲשִׁים אֵת דָּוִד עַל שֶׁהִרְגָה אֵת אֲבִנָר וְאֵת אִישׁ בֶּשֶׁת⁸⁶⁵: (ח) הֲשִׁיב עָלֶיךָ יְקִיָּקָה כָּל דְּמֵי בֵּית שְׂאוֹל אֲשֶׁר מָלְכָתָ תַּחֲתָיו הִי חֲזִיר לְךָ אֵת גְּמוּלְךָ עַל הַחֲטָא שֶׁהִרְגַת אֵת אִישׁ בֶּשֶׁת,⁸⁶⁶ וַיִּתֵּן יְקִיָּקָה אֵת הַמְּלוּכָה בְּיַד אֲבִשָׁלוֹם בְּנֵךְ וְכַעֲנוּשׁ עַל הַרִיגַת אִישׁ בֶּשֶׁת, הִי הַצְּלִיחַ אֵת מְלֻכּוֹתוֹ שֶׁל אֲבִשָׁלוֹם בְּכֵן שֶׁמוּלְךָ בְּמִקְוֵהךָ,⁸⁶⁷ וְהִנֵּה בְּרַעְתָּךְ וְעַכְשִׁיו, הִסִּיבָה שֶׁאֲתָה נִמְצָא בְּצַרְחָה הִיא,⁸⁶⁸ כִּי אִישׁ דְּמִים אָתָּה מְכִיּוּן שֶׁאֲתָה אֶת דָּמֵי שְׁפַכְתָּ אֵת דָּמֵי שֶׁל אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא הָיוּ חַיִּבֵי מִיתָה⁸⁶⁹: (ט) וַיֹּאמֶר אֲבִישָׁי בֶן צְרוּיָה אֶל הַמֶּלֶךְ אֲבִישָׁי בֶן צְרוּיָה אָמַר לְדָוִד, לָמָּה יִקְלָל

⁸⁵⁵ מצודות.

⁸⁵⁶ תרגום. רד"ק: גם הצמוקים נכללים בכלל התאנים המיובשים, כיוון שכל הפירות היבשים כלולים בקיץ.

⁸⁵⁷ מצודות.

⁸⁵⁸ מצודות.

⁸⁵⁹ תרגום.

⁸⁶⁰ מצודות.

⁸⁶¹ רד"ק.

⁸⁶² מצודות.

⁸⁶³ תרגום.

⁸⁶⁴ רד"ק.

⁸⁶⁵ תרגום + מצודות. רלב"ג: איש דמים על כך שדוד הרג הרבה אנשים ובליעל על חטא דוד ובת שבע.

⁸⁶⁶ מצודות.

⁸⁶⁷ תרגום.

⁸⁶⁸ מצודות.

⁸⁶⁹ תרגום.

הַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה אֶת אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ לְמָה שֶׁהַכֶּלֶב הַמֵּת הַזֶּה, שְׁמַעִי, יִקְלַל אוֹתְךָ, הֲרִי אֶתְּךָ לֹא הֲרַגְתָּ אֶת אִישׁ בִּשְׁתֵּי וָאֶבְנֵר, (אֲבִישִׁי קִרָּא לְשִׁמְעִי כֶּלֶב מֵת כְּדִי לְבִזּוֹת אוֹתוֹ)⁸⁷⁰ אֲעֲבֹרָה נָא וְאֶסְיְרָה אֶת רֵאשִׁי בְּבִקְשָׁה תֵן לִי לְעִבּוֹר לִידוֹ וְלִהְסִיר אֶת רֵאשִׁי⁸⁷¹: (י) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דּוֹד עֵנָה לְאֲבִישִׁי, מָה לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרִיָּה בְּנֵי צְרוּיָה (הַכּוֹוֹנָה הִיא גַם לְיוֹאֵב), לְמָה אֲנַחְנוּ שׁוֹנְאִים זֶה אֶת זֶה, לְמָה אַתֶּם עוֹשִׂים מַעֲשִׂים שְׂאִינִי חֲפֵץ שֶׁתַּעֲשׂוּ אוֹתָם,⁸⁷² כֹּה יִקְלַל הֲרִי הַקְּלָלוֹת שֶׁשְׁמַעִי קִילַל,⁸⁷³ בִּי יִקְוֶה אָמֵר לוֹ קִילַל אֶת דָּוִד הִי הָעִיר אֶת רֹחוֹ לְקַלֵּל אוֹתִי כִּי,⁸⁷⁴ וְמִי יֹאמֶר מְדוּעַ עֲשִׂיתָהּ בֵּן וְאִם כֵּן, לֹא נִיתֵן לְטַעוֹן דְּבַר נֶגֶד שְׁמַעִי, שֶׁהֲרִי הוּא רַק מְקִיִּים אֶת מִה שֶׁהִי גֵרַם לוֹ לְעַשׂוֹת⁸⁷⁵: (יֵא) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל אֲבִישִׁי וְאֶל כָּל עֲבָדָיו דּוֹד אֲמַר לְאֲבִישִׁי וְאֶל שָׂרָר עֲבָדָיו, הִנֵּה בְנֵי אֲשֶׁר יֵצֵא מִמֵּנִי מִבְּקֵשׁ אֶת נַפְשִׁי הֲרִי הֵבֵן שְׁלִי שֶׁהוֹלְדֵתִי רוּצָה לְהִרוֹג אוֹתִי, לְמִירוֹת שֶׁדָּרְכּוּ שֶׁל הֵבֵן לְחוּס עַל אֲבִיו, וְאִם כֵּן, רוֹאִים שִׁיד הִי הִיא שֶׁגֵּרְמָה לְכַךְ שִׁירְדְּפוּ אוֹתִי,⁸⁷⁶ וְאִיךָ בִּי עֲתָה בֵּן הַיְמִינִי וְכָל שֶׁכֵּן שְׁמַעִי שֶׁהוּא מִשְׁבֵּט בְּנִימִין שְׁשׁוֹנְאִים אוֹתִי, מוֹכֵן יוֹתֵר לְקִיִּים אֶת גֹּזֶרֶת הִי לְרִדּוֹף אוֹתִי,⁸⁷⁷ הֲנַחֲוּ לוֹ וְיִקְלַל בִּי אָמֵר לוֹ יִקְוֶה לָכֵן, בְּגַלֵּל שֶׁהִי הוּא שֶׁגֵּרַם לוֹ לְקַלֵּל אוֹתִי, אַתֶּם צְרִיכִים לְהַנִּיחַ לוֹ לְקַלֵּל אוֹתִי⁸⁷⁸: (יב) אוֹלֵי יִרְאַה יִקְוֶה בְּעֵינֵי הַלוֹוָאִי וְהִי יִרְאַה אֶת הַדְּמַעוֹת הַזּוֹלְגוֹת מֵעֵינָי, לְאַחַר שֶׁאֲנִי מִבּוֹזָה,⁸⁷⁹ וְהִשִּׁיב יִקְוֶה לִי טוֹבָה תַּחַת קְלָלָתוֹ הַיּוֹם הַזֶּה וּבְגַלֵּל שֶׁבִּזּוֹ אוֹתִי, הִי יַחֲזִיר לִי דְבַר טוֹב בְּמִקּוֹם הַקְּלָלָה שֶׁשְׁמַעִי קִילַל אוֹתִי⁸⁸⁰: (יג) וַיִּלֶּךְ דָּוִד וְאֲנָשָׁיו בְּדֶרֶךְ דּוֹד וְאֲנָשָׁיו הִמְשִׁיכוּ לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ,⁸⁸¹ וְשְׁמַעִי הִלֵּךְ בְּצִלְעֵי הַהָר לְעַמְּתוֹ שְׁמַעִי הִלֵּךְ מוֹל דּוֹד בְּצַד שֶׁל הָהָר,⁸⁸² הִלֵּךְ וְיִקְלַל כָּל עוֹד שְׁמַעִי הִלֵּךְ מוֹל דּוֹד, שְׁמַעִי קִילַל אֶת דּוֹד, וַיִּסְקַל בְּאֲבָנִים לְעַמְּתוֹ שְׁמַעִי זָרַק אֲבָנִים לְעֵבֵר דּוֹד, אֶךְ הָאֲבָנִים לֹא הִגִּיעוּ אֶל דּוֹד,⁸⁸³ וְעַפְרָיִם בְּעַפְרָיִם וְכֵן זָרַק שְׁמַעִי עַפְרָיִם לְעֵבֵר דּוֹד וְאֲנָשָׁיו⁸⁸⁴: (יד) וַיָּבֵא הַמֶּלֶךְ וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ עֵינָפִים דּוֹד וְהָאֲנָשִׁים שֶׁאִתּוֹ הִגִּיעוּ עֵינָפִים אֶל הָעִיר בְּחוּרִים,⁸⁸⁵ וַיִּנְפֹּשׂ שָׁם דּוֹד נָח בְּעִיר בְּחוּרִים⁸⁸⁶: (טו) וְאֲבָשָׁלוֹם וְכָל הָעָם אִישׁ יִשְׂרָאֵל בָּאוּ וַיְוָשְׁלוּ אֲבָשָׁלוֹם וְכָל הָאֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ בְּצַדוֹ הִגִּיעוּ אֶל יְרוּשָׁלַיִם, וְאַחֲרֵיתָּפֵל אִתּוֹ אַחֲרֵיתוֹפֵל כִּנְכֵס

⁸⁷⁰ מצודות.

⁸⁷¹ תרגום.

⁸⁷² מצודות.

⁸⁷³ מצודות. מלבי"ם: דוד אמר שאם שמעי מקלל מעצמו, לא תצמח מזה שום רעה, אז מה אכפת לכם בני צרויה, ואם ה' מאר לו לעשות כן, אין שום תועלת בהריגתו.

⁸⁷⁴ מצודות. רש"י: שמעי היה ראש הסנהדרין, ודוד אמר שאם ראש הסנהדרין מקלל כך, הרי זה מפני שה' אמר לו לעשות כן. רד"ק: הסתפק אם הכוונה היא שכל המציאות שנוצרה היא שגרמה לשמעי לקלל את דוד, והרי זה כאילו שה' גרם לשמעי במפורש שיקלל את דוד, או שהכוונה היא שה' העיר את רוחו של שמעי לקלל את דוד.

⁸⁷⁵ מצודות.

⁸⁷⁶ תרגום + מצודות.

⁸⁷⁷ מצודות.

⁸⁷⁸ מצודות.

⁸⁷⁹ מצודות. רד"ק: הלוואי וה' יראה בעיניי. רלב"ג: אולי בגלל שעיני ראו את הביזיון הזה, ה' ישגיח עליי ויגרום לי טובה. מלבי"ם: כאשר יש תוספת רעה על מה שמגיע לאדם, ייתכן שהדבר יביא לכפרת החטא. לכן, מרד אבשלום כבר הובא לידי דוד כעונש על חטא בת שבע, אך עכשיו שיש תוספת לרעה, ששמעי מקלל אותו, מקווה דוד שתצמח מזה טובה.

⁸⁸⁰ מצודות.

⁸⁸¹ תרגום.

⁸⁸² מצודות.

⁸⁸³ רד"ק.

⁸⁸⁴ מצודות.

⁸⁸⁵ מצודות.

⁸⁸⁶ מצודות.

לירושלים עם אבשלום: (טז) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא חוֹשֵׁי הָאֲרָבִי רָעָה דָּוִד אֶל אַבְשָׁלוֹם כַּאֲשֶׁר חוֹשֵׁי, חֲבָרוֹ שֶׁל דָּוִד, הִגִּיעַ אֶל אַבְשָׁלוֹם, וַיֹּאמֶר חוֹשֵׁי אֶל אַבְשָׁלוֹם חוֹשֵׁי אָמַר לַאֲבָשָׁלוֹם, יְחִי הַמֶּלֶךְ יְחִי הַמֶּלֶךְ יְחִי רַצוֹן שֶׁהַמֶּלֶךְ אַבְשָׁלוֹם יִצְלִיחַ, יְחִי רַצוֹן שֶׁהַמֶּלֶךְ אַבְשָׁלוֹם יִצְלִיחַ⁸⁸⁷: (יז) וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל חוֹשֵׁי אַבְשָׁלוֹם אָמַר לְחוֹשֵׁי, זֶה חֲסָדְךָ אֶת רָעָךָ זֶהוּ הַחֲסֵד שֶׁעֲשִׂיתָ עִם חֲבֵרְךָ דָּוִד? לָמָּה לֹא הִלַּכְתָּ אֶת רָעָךָ לָמָּה לֹא הִלַּכְתָּ עִם חֲבֵרְךָ דָּוִד, לָמָּה עֲזַבְתָּ אֶת דָּוִד בְּשַׁעַת צָרָה⁸⁸⁹: (יח) וַיֹּאמֶר חוֹשֵׁי אֶל אַבְשָׁלוֹם חוֹשֵׁי עָנָה לַאֲבָשָׁלוֹם, לֹא לֹא הִיָּה רֵאוּי שְׂאֵלְךָ עִם דָּוִד,⁸⁹⁰ כִּי אֲשֶׁר בָּחַר יְקוֹק וְהָעָם הִזָּה וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל לֹו אֶהְיֶה וְאֵתוֹ אֲשַׁב אֲלֵא מִי שֶׁהִ' בָּחַר בּוֹ לְמִלּוּךְ עַל יִשְׂרָאֵל, אֲנִי אֶהְיֶה אִיתּוֹ וְאֲנִי אֲשַׁב אִיתּוֹ. הַלְכָךְ, כַּאֲשֶׁר הִ' בָּחַר בְּדָוִד כְּדִי לְמִלּוּךְ עַל יִשְׂרָאֵל, אֲנִי הֵייתִי לְצִידוֹ, אֲךָ כַּאֲשֶׁר הִ' בָּחַר בְּךָ כְּדִי לְמִלּוּךְ עַל יִשְׂרָאֵל, אֲנִי אֶהְיֶה לְצִידְךָ⁸⁹¹: (יט) וְהַשְּׂנִיתִי סִיבָה נּוֹסֶפֶת לְכַךְ שֶׁרֵאוּי שֶׁאֶעֱמֹד לְצִידְךָ,⁸⁹² לָמִי אֲנִי אֶעֱבֹד לִפְנֵי מִי אֶעֱבֹד, לְמִי אֶהְיֶה עֶבֶד,⁸⁹³ הֲלוֹא לִפְנֵי בְּנֵי הָרִי אֲנִי אֶעֱבֹד לִפְנֵי בְּנֵי שֶׁל דָּוִד, וְאִם כֵּן, אִין זֶה בְּגִידָה בְּמִלְכָּךְ דָּוִד. אִם הֵייתִי הוֹלֵךְ לְעִבּוֹד אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל שְׂאוֹל, הִיָּה זֶה מַעֲשֶׂה בְּגִידָה, אֲךָ עֲכָשִׁי, שֶׁאֲנִי אֶעֱבֹד אֶת בְּנֵי שֶׁל דָּוִד, אִין בְּכַךְ בַּעִיָּה,⁸⁹⁴ כַּאֲשֶׁר עֲבַדְתִּי לִפְנֵי אָבִיךָ בֶּן אֶהְיֶה לִפְנֵיךָ כְּמוֹ שֶׁעֲבַדְתִּי לִפְנֵי אָבִיךָ דָּוִד, כַּךְ אֲנִי גַם אֶעֱבֹד אוֹתְךָ, וְהַדְּבָר לֹא יִיחָשֵׁב לְמַעֲשֶׂה בְּגִידָה⁸⁹⁵: (כ) וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלוֹם אֶל אַחִיתּוֹפֵל אַבְשָׁלוֹם אָמַר לְאֶחֱתוֹפֵל, הָבֹו לָכֶם עֲצָה מִה נַעֲשֶׂה תִתִּיעֶץ יַחַד עִם הַזְּקֵנִים וְהַיּוֹעֲצִים שִׁישׁ לְךָ, וְתִתְּנֵנוּ לִי עֲצָה מַה לַּעֲשׂוֹת⁸⁹⁶: (כא) וַיֹּאמֶר אַחִיתּוֹפֵל אֶל אַבְשָׁלוֹם אַחִיתּוֹפֵל עָנָה לַאֲבָשָׁלוֹם אַחִיתּוֹפֵל עָנָה לַאֲבָשָׁלוֹם, בּוֹא אֶל פְּלִגְשֵׁי אָבִיךָ אֲשֶׁר הִנִּיחַ לְשִׁמּוֹר הַבַּיִת תִּתְּחַתֵּן עִם הַפִּילְגְּשִׁים שֶׁאֲבִיךָ דָּוִד הִשְׁאִיר אוֹתָם כְּדִי לְשִׁמּוֹר עַל בֵּיתוֹ, וְשָׁמַע כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי נִבְאֲשַׁתְּ אֶת אָבִיךָ (לְאַחַר שֶׁתִּתְּחַתֵּן עִם פִּילְגְּשֵׁי אָבִיךָ) כֹּל עִם יִשְׂרָאֵל יִשְׁמַע שֶׁאֵתָּה מֵאֲסַת בְּאָבִיךָ,⁸⁹⁷ וְחִזְקוּ יָדַי כָּל אֲשֶׁר אֶתְּךָ וְאִז יִתְּחַזְּקוּ יְדֵיהֶם שֶׁל כָּל מִי שֶׁנִּמְצָא אִיתְךָ. עַד עֲכָשִׁי, חוֹשְׁבִים כּוֹלֵם, שֶׁמֵּא אִינְךָ רְצִינִי בְּמַרְדִּי, וְלִכֵּן הֵם מִפְּחָדִים לְהִצְטָרֵף אֵלַיךְ, אֲךָ לְאַחַר שֶׁתִּתְּחַתֵּן עִם פִּילְגְּשֵׁי אָבִיךָ, כּוֹלֵם יִרְאוּ שֶׁאֵתָּה רְצִינִי בְּמַרְדִּי וְכִךְ יִתְּחַזְּקוּ יָדַי⁸⁹⁸: (כב) וַיִּטּוּ לְאַבְשָׁלוֹם הָאֶהָל עַל הַגֵּג הַקִּימוּ לַאֲבָשָׁלוֹם אוֹהֵלִים עַל גַּג בֵּיתוֹ,⁸⁹⁹ וַיָּבֵא אַבְשָׁלוֹם אֶל פְּלִגְשֵׁי אָבִיו לְעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל אַבְשָׁלוֹם הִתְּחַתֵּן עִם הַפִּילְגְּשִׁים שֶׁל אָבִיו לְעֵינֵי כָּל עַם יִשְׂרָאֵל. הִיוּ הִרְבֵּה אֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁרֵאוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם נִכְנַס לְאוֹהֵלִים שֶׁם הִיוּ הַפִּילְגְּשִׁים וּמִכָּךְ הֵם הִבִּינוּ שֶׁאַבְשָׁלוֹם הִתְּחַתֵּן אִיתְךָ⁹⁰⁰: (כג) וַעֲצַת אַחִיתּוֹפֵל אֲשֶׁר יַעֲזֵן בַּיָּמִים הָהֵם עֲצַתוֹ שֶׁל אַחִיתּוֹפֵל בְּזִמְנָן שֶׁהֶעֱמִידוּ אֶת אַחִיתּוֹפֵל לְהִיּוֹת

887 תרגום.

888 מצודות.

889 מצודות.

890 מצודות.

891 מצודות.

892 מצודות.

893 תרגום.

894 מצודות.

895 מצודות.

896 מצודות. רד"ק: הבו בלשון רבים דרך כבוד.

897 מצודות.

898 מצודות. מלב"ם: כוונת אבשלום הייתה לעצה איך לתקוף את דוד, ואחיתופל ענה לו שלא יאמר לו מה לעשות עד שלא ישתכנע שהוא לא יחזור בו, והשכנוע יהיה על ידי ביאה על פילגשי אביו.

899 רד"ק. תרגום: מדובר על קינוף, שמעמידים ארבע עמודים ויריעה על גביהם.

900 רד"ק.

יועץ,⁹⁰¹ כַּאֲשֶׁר יִשְׁאַל אִישׁ בְּדַבַּר הָאֱלֹהִים (עצתו של אחיתופל הייתה) כמו שאדם ישאל שאלה מאת ה'. כמו שכאשר אדם היה שואל את ה' על ידי האורים ותומים לעצה, הוא היה יכול להיות בטוח שה' נתן לו עצה טובה, כך גם עצתו של אחיתופל הייתה עצה טובה,⁹⁰² בְּן כָּל עֲצַת אַחִיתוֹפֵל גַּם לְדָוִד גַּם לְאַבְשָׁלֹם כך גם עצתו של אחיתופל לדוד ואבשלום היו עצות טובות ומועילות:⁹⁰³

שמואל ב פרק יז

(א) וַיֹּאמֶר אַחִיתוֹפֵל אֶל אַבְשָׁלֹם אַחִיתוֹפֵל אָמַר לַאֲבִשָׁלֹם, אַבְחָרָה נָא שְׁנַיִם עָשָׂר אֶלְפֵי אִישׁ בְּבִקְשָׁה תֵן לִי רֶשֶׁת לַאֲסוּף שְׁנַיִם עָשָׂר אֶלְפֵי חַיִּילִים מִיִּשְׂרָאֵל,⁹⁰⁴ וְאֶקְוֶמָה וְאֶרְדְּפָה אַחֲרַי דָּוִד הַלְיִלָה וְאֲנִי אֶקּוּם כְּדִי לְרִדּוֹף הַלֵּילָה אַחֲרַי דָּוִד, בְּעוֹד דָּוִד עֵינֶיךָ מִהִבְרִיחָה. אִם נִתְעַכֵּב וְנִחַכָה שְׁנֵי אֶלְפֵי יוֹתֵר חַיִּילִים, דָּוִד יִבְרַח בִּינְתֵימַי, וְיִהְיֶה קֶשֶׁה יוֹתֵר לְהוֹרְגוֹ:⁹⁰⁵ (ב) וְאָבּוֹא עָלָיו אֲנִי אֶתְקִיף אֶת דָּוִד,⁹⁰⁶ וְהוּא יִגַּע וְרַפָּה יָדָיו וְדוֹד יִהְיֶה עֵדִיךָ עֵינֶיךָ וּמִיּוֹאֵשׁ עַל כָּל הַמֶּרֶד בּוֹ,⁹⁰⁷ וְהִתְרַדְּתִי אִתּוֹ אֲנִי אֲזַעֵזַע אֶת דָּוִד בְּשַׁעַת שְׂאֵתְקִיף אוֹתוֹ,⁹⁰⁸ וְנָס כָּל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ הָאֲנָשִׁים שַׁעַם דָּוִד יִבְרַחוּ לְכָל עֵבֶר מִעוֹצְמַת הַהַפְתָּעָה,⁹⁰⁹ וְהִבִּיתִי אֶת הַמֶּלֶךְ לְבָדּוֹ וְכִךְ אֲנִי אוֹכֵל לְהַרְגוֹ אֶת הַמֶּלֶךְ כְּאִשֶׁר יִשְׁאֵר לְבַדּוֹ:⁹¹⁰ (ג) וְאֲשִׁיבָה כָּל הָעָם אֵלָיךְ לְאַחַר הַרִיגַת דָּוִד, אֲנִי אוֹכֵל לְהַחְזִיר אֵלֶיךָ אֶת הָאֲנָשִׁים שַׁעַם דָּוִד, הָאֲנָשִׁים שַׁעַם דָּוִד יִקְבְּלוּ אוֹתְךָ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם,⁹¹¹ כְּשׁוֹב הַכֹּהֵן כְּמוֹ שֶׁשָּׂאֵר עִם יִשְׂרָאֵל קִיבֵל אוֹתְךָ לְמֶלֶךְ עֲלֵיהֶם,⁹¹² הָאִישׁ אֲשֶׁר אִתּוֹ מִבְּקֵשׁ רַק הָאָדָם שְׂאֵתָה רוֹדֵף אַחֲרָיו, דָּוִד אֲבִיךָ יִיחָרְגֶנּוּ,⁹¹³ כָּל הָעָם יִהְיֶה שְׁלֹום וְאֵילּוֹ לְשָׂאֵר הָאֲנָשִׁים שַׁעַם דָּוִד יִהְיֶה שְׁלֹום, וְכֹלֶם יִצְטַרְפוּ אֵלֶיךָ:⁹¹⁴ (ד) וַיִּשְׁרַח הַדָּבָר בְּעֵינָיו אַבְשָׁלֹם וּבְעֵינָיו כָּל זַקְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲצַתוֹ שֶׁל אַחִיתוֹפֵל הֵייתָה טוֹבָה בְּעֵינָיו אַבְשָׁלֹם וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל:⁹¹⁵ (ה) וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלֹם אַבְשָׁלֹם אָמַר לְאֶחָד מֵעַבְדָּיו, קְרָא נָא גַם לְחוֹשֵׁי הָאֲרָכִי תִקְרָא גַם לְחוֹשֵׁי הָאֲרָכִי, וְנִשְׁמָעָה מִה בְּפִיו גַּם הוּא וְנִשְׁמַע מִה יֹאמֵר גַּם חוֹשֵׁי הָאֲרָכִי, לְמִרְוֹת שְׂאֵנֵי חוֹשֵׁד בּוֹ שֶׁהוּא בְּצַד שֶׁל דָּוִד:⁹¹⁶ (ו) וַיָּבֹא חוֹשֵׁי אֶל אַבְשָׁלֹם חוֹשֵׁי הַגִּיעַ אֶל אַבְשָׁלֹם, וַיֹּאמֶר אַבְשָׁלֹם אֵלָיו

901 מצודות.

902 מצודות.

903 מצודות.

904 תרגום. רד"ק: הכוונה היא לקחת אלף אנשים מכל שבט, אולי כדי להראות שכל אחד מהשבטים מורד בדוד.

905 מצודות, ולא רצה שאבשלום ירדוף אחרי דוד, כדי שאבשלום לא יתמלא ברחמים בשעה שיראה את דוד.

906 תרגום.

907 מצודות.

908 תרגום.

909 מצודות.

910 מצודות.

911 מצודות.

912 מצודות. רד"ק: יהיה קל להחזיר אליך את כל האנשים ששעם דוד, כמו שאדם מחזיר דברים אחרים. מלבי"ם:

עצתו של אחיתופל הייתה שהוא עצמו יהרוג את דוד, ואבשלום יוכל לומר שהיה זה ללא ידיעתו רק שהוא יחון

את כל החוטאים, וכך יוכל אחיתופל לחזור אל ביתו.

913 מצודות.

914 מצודות.

915 מצודות. רלב"ג: הסיבה שזקני ישראל היו בצדו של אבשלום היה שה' גרם לכך שיאמינו שדוד אינו דן דין

אמת. רש"י: מדובר בזקני אשמאי.

916 תרגום + מצודות.

אבשלום אמר לחושי, לֵאמֹר כֹּךְ אִמַּר אֲבִשְׁלוֹם לְחוּשִׁי, כִּדְבַר הַזֶּה דִּבֶּר אֲחִיתֹפֶל זוּהִי עֲצַתוֹ שֶׁל אֲחִיתוֹפֶל
 (לקחת שנים עשר אלף חיילים ולרדוף הלילה אחרי דוד), הִנְעִשָׂה אֶת דִּבְרוֹ אִם אֵין הָאִם כְּדָאִי לֵנוּ לַעֲשׂוֹת
 כְּעֲצַתוֹ אוֹ לֹא, אֵתָּה דִבֶּר אֶתָּה תֹאמַר לֵנוּ אִם כְּדָאִי לֵנוּ לַעֲשׂוֹת כְּעֲצַתוֹ שֶׁל אֲחִיתוֹפֶל אוֹ לֹא: (ז) וַיֹּאמֶר חוּשִׁי
 אֶל אֲבִשְׁלוֹם חוּשִׁי אִמַּר לְאֲבִשְׁלוֹם, לֹא טוֹבָה הָעֵצָה אֲשֶׁר יַעֲזִיב אֲחִיתֹפֶל בַּפֶּעַם הַזֹּאת לְמִרְוֹת שְׂבָדָרְךָ
 כִּלְל עֲצוֹתָיו שֶׁל אֲחִיתוֹפֶל הֵם עֲצוֹת טוֹבוֹת, הָעֵצָה שֶׁל אֲחִיתוֹפֶל בַּפֶּעַם הַזֹּאת אֵינָה עֵצָה טוֹבָה⁹¹⁷: (ח) וַיֹּאמֶר
 חוּשִׁי חוּשִׁי הַמִּשְׁיָךְ בְּדַבְּרֵי אֵל אֲבִשְׁלוֹם וְאָמַר, אֵתָּה יִדְעֶתָ אֶת אָבִיךָ וְאֶת אֲנָשָׁיו כִּי גִבּוֹרִים הֵמָּה אֶתָּה
 הָרִי יוֹדֵעַ שְׂדוּד וְאֲנָשָׁיו הֵם אֲנָשִׁים גִּיבּוֹרִים וְאֵינָם מִתְרַגְּשִׁים מִלְּהִלְחָם בְּלֵילָה,⁹¹⁸ וּמְרִי נֶפֶשׁ הֵמָּה וְעַכְשָׁיו,
 בְּנוֹסֶף לְהִיּוֹת גִּיבּוֹרִים, דוּד וְאֲנָשָׁיו הֵם גַּם מִיּוֹאֲשִׁים, וְלִכֵּן הֵם יִלְחָמוּ בְּגִבּוֹרָה גְדוּלָה יוֹתֵר, שֶׁהָרִי הֵם לֹא
 יִחְשְׁבוּ שִׁישׁ לָהֶם מִה לְהַפְסִיד,⁹¹⁹ כִּדְבַר שְׂכּוֹל בְּשִׂדָּה דוּד וְאֲנָשָׁיו יִלְחָמוּ בְּגִבּוֹרָה כְּמוֹ שְׂדָב שֶׁמִּחְפֵּשׂ אֶת בְּנָיו,
 מִתְרוֹצֵץ בְּשָׂדֵה וּמִחְפֵּשׂ אֶת בְּנָיו, וְכֹאשֶׁר הַדּוֹב מִחְפֵּשׂ אֶת בְּנָיו, הוּא טוֹרֵף אֶת כָּל מִי שֶׁמִּתְקָרֵב אֵלָיו, וְכִךְ
 יִתְנַהֲגוּ גַם אֲבִיךָ וְאֲנָשָׁיו,⁹²⁰ וְאָבִיךָ אִישׁ מְלַחֵמָה וְאֲבִיךָ הָרִי מְכִיר אֶת תַּכְסִּיכֵי הַמִּלְחָמָה,⁹²¹ וְלֹא יִלְוֶיךָ אֶת
 הָעָם וְלִכֵּן דוּד לֹא יִישֵׁן עִם כָּל אֲנָשָׁיו בְּלֵילָה, אֲלֵא יִישֵׁן בְּמִקּוֹם מִסְתוּר בְּנִפְרָד מִכָּל אֲנָשָׁיו⁹²²: (ט) הִנֵּה עֵתָּה
 הוּא נִחְפָּא בְּאַחַת הַפְּחָתִים אוֹ בְּאַחַד הַמְּקוֹמוֹת הֵנָּה, דוּד הַחֲבִיא אֶת עֲצָמוֹ הַלֵּילָה בְּאַחַת הַחֲפִירוֹת אוֹ
 אֶחָד הַמְּקוֹמוֹת שִׁישׁ שֶׁם מִקּוֹם מִחְבּוּא,⁹²³ וְהָיָה כִּנְפֹל בָּהֶם בְּתַחֲלָה וְכֹאשֶׁר חִיילָיו שֶׁל דוּד יִכּוּ בְּחִיילִיךָ.
 אֶתָּה הָרִי אֵינְךָ רוֹצֵה לְהַרוֹג אֶת חִיילָיו שֶׁל דוּד, וְאִם כֵּן, כֹּאשֶׁר חִיילָיו שֶׁל דוּד יִתְקִיפוּ אֶת חִיילִיךָ וְיִהְרֹגוּ
 בָּהֶם,⁹²⁴ וְשִׁמְעַתְּ הַשְּׁמַע וְאָמַר אֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ שְׁחִיילִיךָ הַפְסִידוּ בְּקִרְבֵּי וְיֹאמְרוּ,⁹²⁵ הֵיטָּה מִגִּפְתָּה בָּעָם
 אֲשֶׁר אַחֲרַי אֲבִשְׁלוֹם חִיילֵי אֲבִשְׁלוֹם הַפְסִידוּ בְּקִרְבֵּי, וְלֹאחֵר מִפְּלֵה זֶה, לֹא יִצְטַרְפוּ אֵלֶיךָ⁹²⁶: (י) וְהוּא גַם בֶּן
 חֵיל אֲשֶׁר לְבוֹ כָּלֵב הָאֲרִיָּה גַם אִם מִי שִׁשְׁמַע אֶת הַשְּׁמוּעָה עַל כֵּךְ שֶׁנוֹצַחַת בְּקִרְבֵּי הוּא אָדָם גִּיבּוֹר שִׁישׁ לוֹ
 לֵב חֲזָק כְּמוֹ שֶׁל אֲרִיָּה,⁹²⁷ הַמָּס יִמָּס הָרִי שֶׁהֵלֵב שְׁלוֹ יִמָּס בְּשַׁעָה שֶׁהוּא יִשְׁמַע אֶת תּוֹצְאוֹת הַקִּרְבֵּי,⁹²⁸ כִּי יִדְעַ
 כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי גִבּוֹר אָבִיךָ וּבְנֵי חֵיל אֲשֶׁר אֶתוֹ כִּיוּן שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל יוֹדְעִים שֶׁאֲבִיךָ וְחִיילָיו הֵם גִּיבּוֹרִים, וְאִם
 כֵּן, לֹאחֵר שֶׁתִּנְחַל תְּבוּסָה בְּקִרְבֵּי הָרֹאשׁוֹן, אִף אֶחָד לֹא יִרְצֵה לְתַקּוֹף שׁוֹב אֶת דוּד⁹²⁹: (יא) כִּי יַעֲצִתִּי אֲלֵא,
 כִּךְ אֲנִי מִיַּעֲץ,⁹³⁰ הָאֶסְף יֶאֱסֹף עָלֶיךָ כָּל יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע תֹּאסוֹף אֵלֶיךָ אֶת כָּל חִיילֵי יִשְׂרָאֵל,
 מִדָּן בְּצַפּוֹן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע בְּדָרוֹם,⁹³¹ כַּחֲלוֹל אֲשֶׁר עַל הַיָּם לָרֵב וְכִךְ יִהְיוּ לְךָ כָּל כֵּךְ הַרְבֵּה חִיילִים, כְּמוֹ

917 מצודות.

918 מצודות.

919 מצודות.

920 מצודות.

921 מצודות.

922 מצודות.

923 מצודות.

924 מצודות.

925 מצודות.

926 מצודות.

927 רד"ק: הכוונה היא שהחייילים של אבשלום יראו שהם מוכים בשדה הקרב.

928 מצודות.

929 מצודות.

929 מצודות.

930 מצודות.

931 תרגום.

שגרגירי החול שנמצא על שפת הים הם רבים,⁹³² וּפְנֵיךָ הַלְכִים בְּקֶרֶב ואתה תעמוד בראש חייליך שיצאו לקרב, וכך כולם יילחמו בגבורה כדי למצוא חן בעיניך⁹³³: (יב) וּבֵאֵנוּ אֵלָיו בְּאֶחָד הַמְּקוֹמֹת אֲשֶׁר נִמְצָא שָׁם על ידי שיהיו לנו חיילים רבים, אנחנו ודאי נמצא את דוד במקום מחבואו,⁹³⁴ וְנַחֲנוּ עִלְיוֹ כְּאֲשֶׁר יִפְלֵ הַטֵּל עַל הָאֲדָמָה אנחנו נחנה על דוד כמו שהטל נמצא על האדמה. מרוב חיילים שיהיו לנו, נהיה כמו הטל שמכסה את כל האדמה, כך אנחנו נגיע אל כל מקום, ובוודאי שנמצא את מקום מחבואו של דוד,⁹³⁵ וְלֹא נוֹתֵר בּוֹ וּבְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֵתוּ גַם אֶחָד וּאֲנַחְנוּ לֹא נִשְׁאִיר בְּחַיִּים, לא את דוד ולא את אחד האנשים שאיתו, מכיוון שאנחנו צריכים לחשוש שמא דוד התחפש לאחד מאנשיו, ואם לא נהרוג את כל אנשיו, ייתכן שדוד עצמו יינצל⁹³⁶: (יג) וְאִם אֵל עִיר יֵאָסֶף ואם אתה חושש שעד שנתקוף את דוד, דוד ייכנס לעיר מבוצרת, ואז יהיה לנו קשה מאוד ללכוד אותו,⁹³⁷ וְהִשְׂיֵאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אֶל הָעִיר הַהִיא חֲבָלִים יהיו לנו מספיק חיילים כדי שכל אחד מחיילנו יגביה חבל, ייקח בידו חבל,⁹³⁸ וְסָחֲבָנוּ אֹתוֹ עַד הַנַּחַל וּאֲנַחְנוּ נוֹכַל לסחוב את העיר המבוצרת עד לנחל,⁹³⁹ עַד אֲשֶׁר לֹא נִמְצָא שָׁם גַם צְרוּר עד שבכל העיר ההיא לא יישאר אפילו צרוּר אֶבֶן. חושי הגזים ואמר שאם עד שיקראו לחיילים להצטרף למלחמה, דוד ייכנס לעיר מבוצרת, יהיו לאבשלום מספיק חיילים כדי להכניע את העיר⁹⁴⁰: (יד) וַיֹּאמֶר אֲבִשְׁלוֹם וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲבִשְׁלוֹם וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אמרו, וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אמרו,⁹⁴¹ טוֹבָה עֵצַת חוֹשֵׁי הָאֲרָבִי מֵעֵצַת אַחִיתּוֹפֵל העצה של חושי היא עדיפה על עצתו של אחיתופל, וַיִּקְוֶן צִוְּהָ לְהַפֵּר אֶת עֵצַת אַחִיתּוֹפֵל הַטוֹבָה (הסיבה שאבשלום וכל ישראל אמרו שעצתו של חושי היא עדיפה על עצתו של אחיתופל, למרות שבאמת עצתו של אחיתופל הייתה טובה יותר היא) מכיוון שה' ציווה לבטל את עצתו של אחיתופל,⁹⁴² לְבַעֲבוֹר הֵבִיא יְקוֹק אֶל אֲבִשְׁלוֹם אֶת הָרָעָה כִּיּוֹן שֶׁהוּ רָצָה לְהִבִּיא פוֹרְעֵנוֹת עַל אֲבִשְׁלוֹם⁹⁴³: (טו) וַיֹּאמֶר חוֹשֵׁי אֶל צְדוֹק וְאֶל אֲבִיתֵר הַכֹּהֲנִים חושי אמר אל צדוק ואביתר הכהנים, כְּזֹאת וְכֹזֶאת יַעַן אַחִיתּוֹפֵל אֶת אֲבִשְׁלוֹם וְאֵת זְקַנֵי יִשְׂרָאֵל כֵּךְ וְכֵךְ יַעַץ אַחִיתּוֹפֵל לְאֲבִשְׁלוֹם וְלִזְקַנֵי יִשְׂרָאֵל (שיאספו שנים עשר אלף חיילים ויתקיפו מיד),⁹⁴⁴ וְכֹזֶאת וְכֹזֶאת יַעַצְתִּי אֲנִי וְכֵךְ אֲנִי יַעַצְתִּי לְאֲבִשְׁלוֹם וְלִזְקַנֵי יִשְׂרָאֵל (לאסוף את כל חיילי ישראל)⁹⁴⁵: (טז) וְעַתָּה שְׁלַחוּ מִהֵרָה וְעַכְשָׁיו תִּשְׁלַחוּ מֵהָרָה שְׁלִיחִים, וְהִגִּידוּ לְדָוִד לֵאמֹר וְתֹאמְרוּ לְדָוִד אֶת הַדְּבָרִים הַבָּאִים, אֵל תֵּלֶן הַלַּיְלָה בְּעֵרְבוֹת הַמִּדְבָּר אל תישן הלילה במישור המדבר, שמא אבשלום יעשה בסופו של דבר כעצתו של אחיתופל, והוא

⁹³² תרגום.

⁹³³ תרגום + מצודות.

⁹³⁴ מצודות.

⁹³⁵ מצודות.

⁹³⁶ מצודות.

⁹³⁷ מצודות.

⁹³⁸ מצודות. בתרגום תרגם חבל מלשון משלחת.

⁹³⁹ מצודות.

⁹⁴⁰ מצודות.

⁹⁴¹ רלב"ג: אמנם זקני ישראל לא הסכימו לעצתו של חושי.

⁹⁴² מצודות.

⁹⁴³ תרגום.

⁹⁴⁴ מצודות.

⁹⁴⁵ מצודות.

הסכים לעצתי רק כדי להטעות אותי,⁹⁴⁶ וגם עבֹר תַעֲבֹר וגם תַעֲבֹר את נהר הירדן,⁹⁴⁷ פֶּן יִבְלַע לַמֶּלֶךְ וְלִכְל הָעַם אֲשֶׁר אִתּוֹ שְׂמָא יוֹשַׁחְתּוּ הַמֶּלֶךְ דוּד או מִיִּשְׁהוּ מֵהַעַם שְׁהוֹלְכִים אִיתּוֹ, אִם אַתָּה תִישָׂאֵר כֹּאן, בְּצַד זֶה שֶׁל הַיַּרְדֵּן.⁹⁴⁸ (יז) וַיְהוֹנָתָן וְאַחִימֶעֶץ עִמָּדִים בָּעֵין רִגְלֵי יְהוֹנָתָן וְאַחִימֶעֶץ עִמְדוֹ בַּמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא עֵין רוּגֵל. עֵין רוּגֵל הוּא מַעֲיִין שֶׁבּוּ הָיוּ מִכְּבִסֵי הַבְּגָדִים מִכְּבִסִּים אֶת בְּגָדֵיהֶם,⁹⁴⁹ וְהִלְכָה הַשִּׁפְחָה וְהַגִּידָה לָהֶם הַשִּׁפְחָה שֶׁל מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל צְדוּקַת הַלְכָה לַעֵין רוּגֵל כְּדִי לֹמַר לְאַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן אֶת דְּבָרָיו שֶׁל חוֹשִׁי,⁹⁵⁰ וְהֵם יִלְכוּ וְהַגִּידוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד כְּדִי שִׁיְהוֹנָתָן וְאַחִימֶעֶץ יִלְכוּ לְדוּד וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶת הַדְּבָרִים,⁹⁵¹ כִּי לֹא יוֹכְלוּ לְהִרְאוֹת לְבֹא הָעִירָה (הַסִּיבָה שֶׁאַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן עִמְדוֹ בַּעֵין רוּגֵל הִיא) מִכִּיוּן שֶׁהֵם לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִרְאוֹת אֶת עֲצָמָם בַּעִיר, שְׂמָא מִיִּשְׁהוּ יִשִּׁים לֵב לַכֶּךְ שֶׁהֵם מִרְגָּלִים.⁹⁵² (יח) וַיֵּרָא אֲתָם נֶעֱרַר הִיא נֶעֱרַר שְׂרָאָה אֶת אַחִימֶעֶץ וְאֶת יְהוֹנָתָן בַּעֵין רוּגֵל,⁹⁵³ וַיִּגְדּוּ לְאַבְשָׁלוֹם הַנֶּעֱרַר אֲמַר לְאַבְשָׁלוֹם שְׂרָאָה אֶת אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן בַּעֵין רוּגֵל, וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם מְהֵרָה לְאַחַר שְׂרָאוֹ שֶׁהִנְעֵר הַבַּחֲיָן בְּהֵם, בְּרַחוּ אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן מֵעֵין רוּגֵל,⁹⁵⁴ וַיָּבֹאוּ אֶל בֵּית אִישׁ בְּבַחֲוֵרִים אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן בְּרַחוּ אֶל הָעִיר בַּחוּרִים, שֵׁם הִיא אָדָם שֶׁהִיא בְּצַד שְׁלֵהֶם,⁹⁵⁵ וְלוֹ בָּאָר בְּחִצְרוֹ לְאַדָם אֲלֵיו בְּרַחוּ אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן הִיא בָּאָר בַּחֲצֵרוֹ, וַיִּרְדּוּ שָׁם אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן יָרְדוּ אֶל הַבָּאָר: (ט) וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת שְׂרָאוֹ שֶׁל הָאָדָם אֲלֵיו בְּרַחוּ אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן לְקַחָה וּלְיוֹן,⁹⁵⁶ וַתִּפְרֹשׂ אֶת הַמָּסָךְ עַל פְּנֵי הַבָּאָר הַאִישָׁה פָּרְסָה אֶת הוּיִלוֹן עַל פְּנֵי הַבָּאָר, וַתִּשְׁטַח עָלָיו הָרְפוֹת הַאִישָׁה פָּרְסָה עַל הוּיִלוֹן חִיטִּים כְּתוֹשׁוֹת,⁹⁵⁸ וְלֹא נוֹדַע דְּבָר וְכִךְ לֹא הִיא נִיתֵן לְשִׁים לֵב שֶׁמִּתַּחַת לוּיִלוֹן יֵשׁ בָּאָר.⁹⁵⁹ (כ) וַיָּבֹאוּ עִבְדֵי אַבְשָׁלוֹם אֶל הָאִשָּׁה הַבֵּיתָה עִבְדֵי שֶׁל אַבְשָׁלוֹם הִגִּיעוּ לְבֵיתָה שֶׁל הַאִישָׁה, וַיֹּאמְרוּ עִבְדֵי שֶׁל אַבְשָׁלוֹם שְׂאֵלוּ אֶת הַאִישָׁה, אֵיךְ אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן הִיכָן נִמְצָאִים אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן, אֲנַחְנוּ רָאִינוּ שֶׁהֵם נִכְנְסוּ אֶל בֵּיתְךָ,⁹⁶⁰ וַתֹּאמֶר לָהֶם הָאִשָּׁה הַאִישָׁה עֲנֵתָה לְעִבְדֵי שֶׁל אַבְשָׁלוֹם, עִבְדֵי מִיכָל הַמַּיִם אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן עָבְרוּ אֶת נְהַר הַיַּרְדֵּן,⁹⁶¹ וַיִּבְקְשׂוּ עִבְדֵי שֶׁל אַבְשָׁלוֹם חִפְּשׂוּ אֶת אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן בְּבֵית הַאִישָׁה,⁹⁶² וְלֹא מָצְאוּ עִבְדֵי שֶׁל אַבְשָׁלוֹם לֹא מָצְאוּ אֶת אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן, וַיִּשְׁבוּ יְרוּשָׁלַם עִבְדֵי שֶׁל אַבְשָׁלוֹם חָזְרוּ לְיְרוּשָׁלַם: (כא) וַיְהִי אַחֲרָי לְכַתֵּם לְאַחַר שֶׁעִבְדֵי שֶׁל אַבְשָׁלוֹם הִלְכוּ מִבֵּית הַאִישָׁה, וַיַּעֲלוּ מִהַבָּאָר אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן עָלוּ מִהַבָּאָר, וַיִּלְכוּ וַיִּגְדּוּ לַמֶּלֶךְ דָּוִד אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן הִלְכוּ אֶל דוּד וַיֹּאמְרוּ לוֹ, וַיֹּאמְרוּ אֶל דָּוִד כִּךְ

946 מצודות.

947 מצודות.

948 מצודות. רש"י: שְׂמָא הַמֶּלֶךְ אַבְשָׁלוֹם יַעֲשֶׂה בְּסִתֵּר כַּעֲצוֹתָיו שֶׁל אַחִימֶעֶץ.

949 מצודות.

950 רד"ק.

951 מצודות.

952 מצודות.

953 מצודות.

954 מצודות.

955 מצודות.

956 מצודות.

957 מצודות.

958 מצודות.

959 מצודות.

960 מצודות.

961 תרגום. מצודות: עָבְרוּ לְפִלַּג הַמַּיִם.

962 מצודות בְּפִירוּשׁוֹ הַרְאִישׁוֹן. בְּפִירוּשׁוֹ הַשְּׁנִי כָּתוּב שֶׁהַכּוֹנֵה הִיא שֶׁחִפְּשׂוּ אֶת אַחִימֶעֶץ וְיְהוֹנָתָן בְּמִיכָל הַמַּיִם.

אמרו אחימעץ ויהונתן אל דוד, קומו וְעָבְרוּ מֵהֶרֶה אֶת הַמַּיִם קומו ונעבור מהר את נהר הירדן, בִּי כָכָה יַעֲזֹב עֲלֵיכֶם אַחִיתּוֹפֵל כיוון שאחיתופל יעץ להתקיף אתכם הלילה, ואם נישאר כאן, ייתכן שיצליח לתקוף אותנו: (כב) וַיִּקֶם דָּוִד וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן דוד והאנשים שאיתו קמו ועברו את נהר הירדן, עַד אֹרֶן הַבְּקָר עַד אֶחָד לֹא נִעְדָּר אֲשֶׁר לֹא עָבַר אֶת הַיַּרְדֵּן כשהגיע אור הבוקר, לא היה אדם אחד מאנשיו של דוד שלא עבר את הירדן⁹⁶³: (כג) וַאֲחִיתּוֹפֵל רָאָה בִּי לֹא נַעֲשֶׂתָה עֲצָתוֹ אַחִיתּוֹפֵל ראה שאבשלום לא עשה כפי מה שהוא יעץ לאבשלום לעשות,⁹⁶⁴ וַיַּחֲבֹשׂ אֶת הַחֲמוֹר אַחִיתּוֹפֵל חגר את האוכף על החמור,⁹⁶⁵ וַיִּקֶם וַיֵּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ אֶל עִירוֹ אַחִיתּוֹפֵל קם והלך אל ביתו שהיה בעיר שלו, ולא נשאר במקום שהיה רגיל לישון שם בשעה שהיה נשאר בירושלים,⁹⁶⁶ וַיֵּצֵא אֶל בֵּיתוֹ אַחִיתּוֹפֵל כתב צוואה לאנשי ביתו, שם כתב כיצד לחלק את נכסיו לאחר מותו,⁹⁶⁷ וַיַּחֲנֹק וַיָּמָת אַחִיתּוֹפֵל חנק את עצמו ומת, כיוון שידע שאם עצתו לא תתקיים, דוד יחזור למלכותו, ויהרגו אותו בגלל שמרד במלך (ונכסיו יהיו למלך כדינם של הרוגי מלכות),⁹⁶⁸ וַיִּקְבֹּר בְּקִבְרֵי אָבִיו אַחִיתּוֹפֵל נקבר בקבר של אביו: (כד) וַדָּוִד בָּא מִחֲנַיִמָה דוד הגיע אל מקום שנקרא מחניים, וַאֲבִשָׁלֹם עָבַר אֶת הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל עָמוּ אַבְשָׁלוֹם עבר את נהר הירדן יחד עם שאר אנשי ישראל: (כה) וְאֵת עַמְשָׂא שֵׁם אַבְשָׁלֹם תַּחַת יוֹאָב עַל הַצֶּבֶא אַבְשָׁלוֹם מינה את עמשא לפקד על הצבא במקומו של יואב,⁹⁶⁹ וַעַמְשָׂא בֶן אִישׁ עַמְשָׂא הִיָּה בְנוֹ שֶׁל אָדָם חָשׁוּב,⁹⁷⁰ וְשָׁמוֹ יִתְרָא הַיִּשְׂרָאֵלִי שְׁמוֹ שֶׁל הָאָדָם הַחָשׁוּב הִיָּה יִתְרָא הַיִּשְׂרָאֵלִי, אֲשֶׁר בָּא אֶל אַבְיָגַל בֵּת נָחֵשׁ אַחֹת צְרוּיָה אִם יוֹאָב יִתְרָא הַיִּשְׂרָאֵלִי הַתַּחַת עִם אַבְיָגַל בְּתוֹ שֶׁל נָחֵשׁ (לפי חז"ל, נחש הוא ישי אביו של דוד), וַאֲבִיגַיִל הֵייתָה אַחֹתוֹ שֶׁל צְרוּיָה, אִמּוֹ שֶׁל יוֹאָב⁹⁷¹: (כו) וַיַּחֲזֵן יִשְׂרָאֵל וַאֲבִשָׁלֹם אַרְצָן הַגִּלְעָד אַבְשָׁלוֹם וְחַיִּילָיו שֶׁהָיוּ אִיתּוֹ, הִקִּימוּ אֶת מַחֲנֵה הַצֶּבֶא שֶׁלָּהֶם בָּאֶרֶץ הַגִּלְעָד⁹⁷²: (כז) וַיְהִי כִּבּוֹא דָּוִד מִחֲנַיִמָה כַּאֲשֶׁר דָּוִד הִגִּיעַ לַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא מַחֲנַיִים, וְשָׁבִי בֶן נָחֵשׁ מֵרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן הִגִּיעַ אֶל דָּוִד אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא שׁוּבֵי בֶן נָחֵשׁ, שֶׁהִיָּה מַעִיר הַבִּירָה שֶׁל עַמּוֹן,⁹⁷³ וּמַכִּיר בֶּן עַמְיָאֵל מִלֵּא דָבָר וְכֵן הִגִּיעַ אֶל דָּוִד אָדָם בֶּשֶׁם מַכִּיר בֶּן עַמְיָאֵל שֶׁהִיָּה מִמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא לֹא דָבָר, וּבְרָזִלִי הַגִּלְעָדִי מֵרַגְלִים וְכֵן הִגִּיעַ אֶל דָּוִד אָדָם שֶׁנִּקְרָא בְּרָזִילִי הַגִּלְעָדִי מִמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא רוּגְלִים וְשֶׁנִּמְצָא בָּאֶרֶץ גִּלְעָד⁹⁷⁴: (כח) (שבי, מכיר וברזילי הביאו איתם את הדברים הַבְּאִים): (I) מִשְׁכָּב מְזֻרֻנִים כְּדִי לִשְׁכַּב עִלְיָהֶם,⁹⁷⁵ (2) וְסִפּוֹת כָּלִים שֶׁנִּקְרָאִים סִפּוֹת,⁹⁷⁶ (3) וּכְלֵי יוֹצֵר כָּלִים

⁹⁶³ מצודות.

⁹⁶⁴ תרגום.

⁹⁶⁵ מצודות.

⁹⁶⁶ מצודות.

⁹⁶⁷ מצודות.

⁹⁶⁸ מצודות.

⁹⁶⁹ תרגום.

⁹⁷⁰ מצודות.

⁹⁷¹ מצודות.

⁹⁷² תרגום.

⁹⁷³ רד"ק. רש"י: מדובר על חנון בן נחש, אך הרד"ק כתב שרחוק שדוד החיה את חנון.

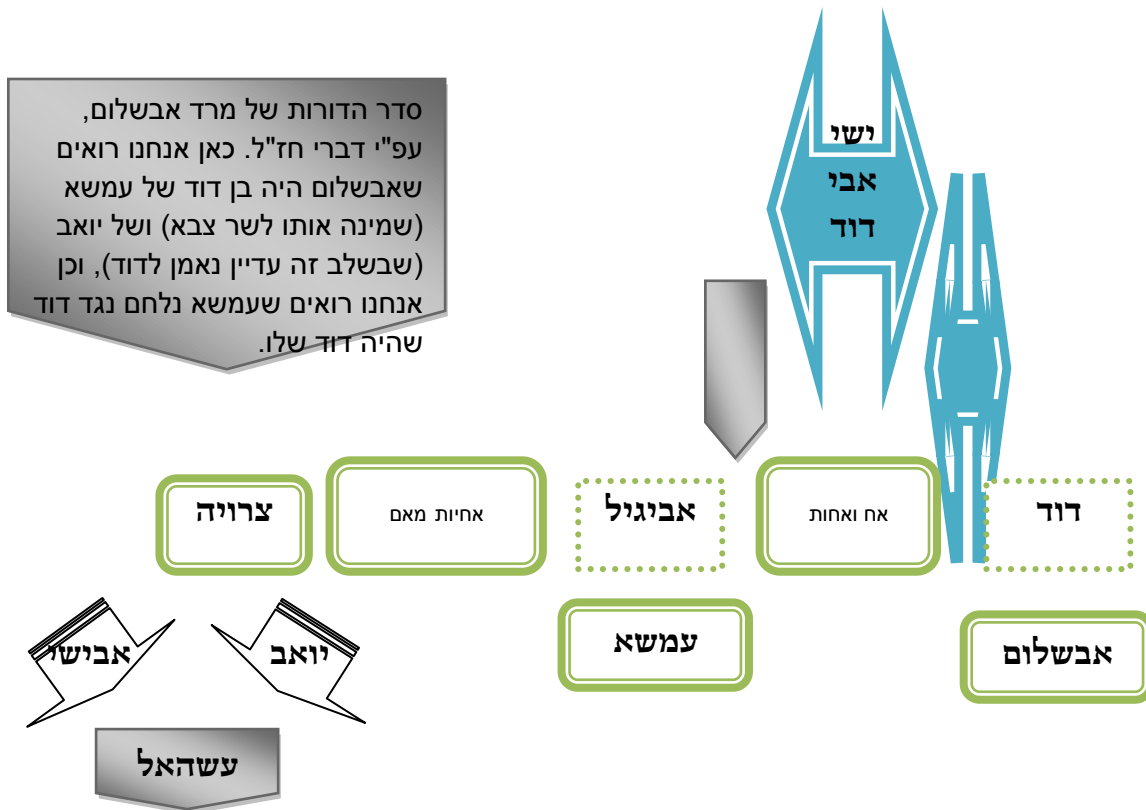
⁹⁷⁴ רד"ק.

⁹⁷⁵ מצודות.

⁹⁷⁶ רש"י. מצודות כתב שהכוונה היא למזרקים, אך לא הבנתי למה שימשו.

שעשויים מחרס, ⁹⁷⁷ (4) וְחֵטִים (5) וְשֹׁעֲרִים (6) וְקִמַּח (7) וְקָלִי קמח משיבולים צלויים, ⁹⁷⁸ (8) וּפּוֹל סוג של קטניות שנקראות פול, ⁹⁷⁹ (9) וְעֵדְשִׁים סוג של קטניות שנקראות עדשים, ⁹⁸⁰ (10) וְקָלִי קמח שנעשה על ידי צליית הקטניות⁹⁸¹: (כט) (11) וּדְבַשׁ (12) וְחֶמְאָה (13) וְצֹאן (14) וְשָׁפוֹת בְּקָר גבינות העשויות מחלב של בקר, ⁹⁸² הַגִּישׁוּ לְדוֹד וְלָעֵם אֲשֶׁר אִתּוֹ לֶאֱכֹל שלשת האנשים (שבי, מכיר וברזילי) הגישו את כל ארבעה עשר הדברים אל דוד ולאנשים שהיו איתו, ⁹⁸³ כִּי אָמְרוּ הָעָם רָעַב וְעֵינָי וְצָמָא בְּמִדְבָּר כִּי כִּוּוּן שֶׁאֵמְרוּ שְׂדוּד וְאִנְשׁוֹ רַעֲבִים, עֵיפִים וְצִמְאִים מֵהַהֲלִיכָה בַּמִּדְבָּר⁹⁸⁴:

אמנם יש סוברים שצרויה הייתה גם כן ביתו של ישי, ויש הסוברים שאביגיל הייתה ביתה של אשת ישי מנישואיה הראשונים.

⁹⁷⁷ מצודות.
⁹⁷⁸ מצודות.
⁹⁷⁹ מצודות.
⁹⁸⁰ מצודות.
⁹⁸¹ מצודות.
⁹⁸² מצודות.
⁹⁸³ מצודות.
⁹⁸⁴ מצודות.

(א) וַיִּפְקֹד דָּוִד אֶת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ דוּד סַפֵּר אֶת הַחַיִּילִים שֶׁהָיוּ אִיתוֹ,⁹⁸⁵ וַיִּשֶׁם עֲלֵיהֶם שְׁרֵי אֲלָפִים וְשְׁרֵי מֵאוֹת דוּד מִינֵה מִפְקָדִים עַל הַצָּבָא שְׁלוֹ: מִפְקָדִים שִׁפְקָדוּ עַל אֶלֶף חַיִּילִים, וּמִפְקָדִים שִׁפְקָדוּ עַל מֵאָה חַיִּילִים: (ב) וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת הָעָם דוּד חִילַק אֶת צְבָאוֹ לְשֵׁלֶשׁ יַחֲדוֹת גְּדוּלוֹת, וְכָל שְׁלִישׁ צְבָא הַפְּקִיד בְּיַד אֶחָד מֵאַנְשָׁיו: הַשְּׁלִישִׁית בְּיַד יוֹאָב שְׁלִישׁ מֵהַצָּבָא הַפְּקִיד דוּד בִּידָיו שֶׁל יוֹאָב, וְהַשְּׁלִישִׁית בְּיַד אַבְיָשִׁי בֶן צְרוּיָה אַחֵי יוֹאָב שְׁלִישׁ מֵהַצָּבָא הַפְּקִיד דוּד בִּידָיו שֶׁל אַבְיָשִׁי בֶן צְרוּיָה, אַחֵיו שֶׁל יוֹאָב, וְהַשְּׁלִישִׁית בְּיַד אֶתִּי הַגָּתִי וְשְׁלִישׁ מֵהַצָּבָא הַפְּקִיד דוּד בִּידָיו שֶׁל אֶתִּי הַגָּתִי, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל הָעָם דוּד אָמַר לַחַיִּילִים שְׁלוֹ: יֵצֵא אֵצְא גַם אֲנִי עִמָּכֶם גַּם אֲנִי אֵצְא אִתְּכֶם לְמַלְחָמָה: (ג) וַיֹּאמֶר הָעָם חַיִּילָיו שֶׁל דוּד אָמְרוּ לְדוּד, לֹא תֵצֵא אִתָּה לֹא תֵצֵא אִיתָנוּ לְמַלְחָמָה, כִּי אִם נָס נָנוּס (הַסִּיבָה שֶׁלֹּא תֵצֵא אִיתָנוּ לְמַלְחָמָה הִיא) מִכִּיוּן שֶׁאִם נִבְרַח מִשְׁדֵּה הַקָּרֶב,⁹⁸⁶ לֹא יִשְׁיֻמוּ אֱלֹהֵינוּ לֵב חַיִּילָיו שֶׁל אַבְשָׁלוֹם לֹא יִשִּׁימוּ לֵב אֱלֹהֵינוּ וְלֹא יִרְדְּפוּ אַחֲרֵינוּ, כִּיוּן שֶׁאִינְנוּ חֹשׁבִים,⁹⁸⁷ וְאִם יָמָתוּ חֲצִינוּ לֹא יִשְׁיֻמוּ אֱלֹהֵינוּ לֵב וְגַם לֹא יִהְיֶה אֲכַפְתָּ לַחַיִּילָיו שֶׁל אַבְשָׁלוֹם לְהִרוּג אֶת חַצִּינוּ, וְהֵם לֹא יִרְאוּ בְכֵךְ נִיצַחוֹ, כִּיוּן שֶׁאִינְנוּ חֹשׁבִים כָּל כֵּךְ,⁹⁸⁸ כִּי עֲתָה כְּמִנּוּ עֲשֶׂרֶה אֲלָפִים מִכִּיוּן שֶׁגַם אִם הֵינּוּ פִי עֶשְׂרֵת אֲלָפִים חַיִּילִים מִמֵּה שֶׁאַנְחֵנוּ הַיּוֹם, לֹא הִיא אַבְשָׁלוֹם יוֹצֵא לְהִלְחֵם נִגְדָנוּ, לֹכֵל אֶתֵּךְ אִיתָנוּ,⁹⁸⁹ וְעֲתָה טוֹב כִּי תִהְיֶה לָנוּ מַעִיר לְעִזּוֹר וְעַכְשָׁיו, שֶׁהַמַּלְחָמָה הִיא עַל הַמְּלוּכָה וְאַבְשָׁלוֹם רוֹצֵה לְתַפּוֹס אוֹתְךָ, אֶתֵּךְ תִּבְיָא יוֹתֵר תוֹעֵלֶת אִם תִּישָׂאֵר בַּעִיר (מַחֲנִיִּים) וְתִתְפַּלֵּל וְתִיתֵן לָנוּ עֲצוֹת:⁹⁹⁰ (ד) וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַמֶּלֶךְ דוּד עֵנֵה לַחַיִּילָיו, אֲשֶׁר יִיטָב בְּעֵינֵיכֶם אֲעִשֶׂה אֶת מֵה שְׁטוֹב בְּעֵינֵיכֶם, אֲנִי אֲשָׂאֵר בַּעִיר וְלֹא אֵצְא אִתְּכֶם לְמַלְחָמָה, כִּפִּי שֶׁאַתֶּם רוֹצִים,⁹⁹¹ וַיַּעֲמֵד הַמֶּלֶךְ אֶל יַד הַשֹּׁעַר דוּד נִעֲמַד בְּמִקּוֹם בּוֹ נִמְצָא הַשֹּׁעַר שֶׁל הַעִיר מַחֲנִיִּים,⁹⁹² וְכָל הָעָם יֵצְאוּ לְמֵאוֹת וְלְאֲלָפִים חַיִּילִים שֶׁל דוּד יֵצְאוּ לְמַלְחָמָה מִסוּדָרִים בְּקִבּוּצוֹת שֶׁל מֵאוֹת חַיִּילִים וְאַלְפֵי חַיִּילִים. חַיִּילֵי דוּד יֵצְאוּ בְּקִבּוּצוֹת שֶׁל מֵאוֹת חַיִּילִים וְשֶׁל אֲלָפֵי חַיִּילִים, כֹּאשֶׁר כָּל חַיִּיל יֵצֵא לְמַלְחָמָה יַחַד עִם שָׂאֵר הַיַּחֲדָה אֵלֶיהָ שׁוֹבֵץ:⁹⁹³ (ה) וַיֵּצֵא הַמֶּלֶךְ אֶת יוֹאָב וְאֶת אַבְיָשִׁי וְאֶת אֶתִּי דוּד צִוּוּהָ אֶת מִפְקָדֵי צְבָאוֹ: יוֹאָב, אַבְיָשִׁי וְאֶתִּי, לְאָמֹד כֵּךְ צִוּוּהָ דוּד אֶת יוֹאָב, אַבְיָשִׁי וְאֶתִּי, לְאֵט לִי לְנַעַר לְאַבְשָׁלוֹם תִּבְיָאוּ לִי בְנַחַת אֶת הַנַּעַר אַבְשָׁלוֹם, אֵל תִּפְגְּעוּ בְנַעַר אַבְשָׁלוֹם,⁹⁹⁴ וְכָל הָעָם שָׁמְעוּ בְּצוֹת הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל הַשְּׂרִים עַל דְּבַר אַבְשָׁלוֹם כָּל הָאַנְשִׁים שֶׁהָיוּ עִם דוּד

⁹⁸⁵ מצודות.

⁹⁸⁶ מצודות.

⁹⁸⁷ מצודות.

⁹⁸⁸ מצודות.

⁹⁸⁹ מצודות. רש"י: אתה המלך, נחשב כעשרת חיילים שלנו. תרגום: על ידי שתתפלל עלינו בעיר, אתה תעזור לנו כמו עשרת אלפים חיילים. אך על כך קשה, מדוע דווקא במלחמה זו דוד היה עוזר על ידי תפילה לעומת שאר המלחמות.

⁹⁹⁰ מצודות. רלב"ג: עזרה נוספת היא בכך שחיילי אבשלום לא יראו את דוד, וממילא לא יהיה להם מוטיבציה להלחם.

⁹⁹¹ תרגום.

⁹⁹² מצודות.

⁹⁹³ מצודות.

⁹⁹⁴ מצודות. רש"י: תחמלו על הנער אבשלום. רלב"ג: תחפו על אבשלום, תתנו לאבשלום מחסה כדי שלא ייהרג. בעניין סבת הציווי נחלקו המפרשים: רד"ק כתב שהסיבה שדוד רצה שלא ייהרג את אבשלום היא בגלל

שמעו את הציווי של דוד ליואב, אבישי ואיתי, על דבר אבשלום, (את הציווי שלא יהרגו את אבשלום)⁹⁹⁵: (ו) **וַיֵּצֵא הָעַם הַשְּׂדֵה לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל** חייליו של דוד יצאו לשדה כדי להילחם נגד חיילי אבשלום (שנקראים עכשיו ישראל היות ועכשיו אבשלום הוא המלך על ישראל), **וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה בֵּינֵי אַפְרַיִם** המלחמה בין חיילי דוד לחיילי אבשלום נערכה ביער שם היו רועים שבט אפרים את המרעה שלהם⁹⁹⁶: (ז) **וַיִּגְפּוּ שָׁם עִם יִשְׂרָאֵל לְפָנָי עֲבָדֵי דָוִד** חייליו של אבשלום נשברו שם (ביער) לפני עבדיו של דוד, חיילי אבשלום הפסידו במלחמה מול חיילי דוד,⁹⁹⁷ **וַתְּהִי שָׁם הַמְּגַפָּה גְדוֹלָה בֵּינֵם הַהוּא עֲשָׂרִים אֶלֶף** המכה הגדולה בה הוכו חייליו של אבשלום הייתה שנהרגו מהם עשרים אלף חיילים⁹⁹⁸: (ח) **וַתְּהִי שָׁם הַמִּלְחָמָה נְפִיצַת עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ** הקרבות התפזרו על פני כל השטח בו נערך הקרב, הקרבות נערכו על פני מרחבי שטח גדולים,⁹⁹⁹ **וַיִּרֶב הַיַּעַר לֵאכֹל בָּעַם מֵאֲשֶׁר אָכְלָה הַחֵרֶב בֵּינֵם הַהוּא** נהרגו יותר חיילים של אבשלום מהמכשולים והחיות הרעות שהיו ביער, מאשר החיילים שנהרגו על ידי החרבות של חיילי דוד¹⁰⁰⁰: (ט) **וַיִּקְרָא אֲבִשְׁלֹום לְפָנָי עֲבָדֵי דָוִד** אבשלום הזדמן במקרה לפני עבדיו של דוד,¹⁰⁰¹ **וְאֲבִשְׁלֹום רָכַב עַל הַפֶּרֶד** אבשלום היה רוכב על פרד כאשר הוא הזדמן לפני עבדיו של דוד,¹⁰⁰² **וַיֹּאב הַפֶּרֶד תַּחַת שׁוֹבֵךְ הָאֱלֹהִים הַגְּדוֹלָה** הפרד רכב מתחת לענף של עץ גדול שנקרא עץ "אלה",¹⁰⁰³ **וַיַּחֲזֹק רֵאשׁוּ בְּאֵלֶיהָ** שערות ראשו של אבשלום הסתבכו בענף של עץ האלה,¹⁰⁰⁴ **וַיִּתֵּן בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ** אבשלום נתלה, כך שהוא היה בין השמים והארץ, אבשלום נשאר תלוי באוויר, לאחר ששערותיו סבכוהו בענף האלה,¹⁰⁰⁵ **וְהַפֶּרֶד אָשֶׁר תַּחְתָּיו עָבַר** הפרד עליו רכב אבשלום המשיך ללכת, ולכן נשאר אבשלום תלוי על ענף עץ האלה¹⁰⁰⁶: (י) **וַיֵּרָא אִישׁ אֶחָד וַיִּגַּד לְיֹאבָב** אדם ראה את אבשלום תלוי על העץ, ואותו אדם אמר ליואב שאבשלום תלוי עכשיו על עץ, **וַיֹּאמֶר** כך אמר האיש ליואב, **הֲנִיָּה רָאִיתִי אֶת אֲבִשְׁלֹום תְּלֹוִי בְּאֵלֶיהָ** אני ראיתי את אבשלום תלוי על עץ האלה: (יא) **וַיֹּאמֶר יֹאבָב לְאִישׁ הַמְּגִיד לֹו** יואב אמר לאיש שראה את אבשלום תלוי, **וְהֲנִיָּה רָאִיתָ** מה אכפת לי שראית את אבשלום תלוי,¹⁰⁰⁷ **וּמִדַּוְעַ לֹא הִבִּיתוּ שָׁם אֶרְצָה** למה לא הרגת שם את אבשלום,¹⁰⁰⁸ **וְעָלִי**

רחמי האב על הבן, ואילו רלב"ג כתב שהסיבה היא כיוון שדוד הבין שכל עניין אבשלום בא אליו כעונש מה' על חטאו עם בת שבע, ולכן אבשלום לא היה צד בכך בכלל.

⁹⁹⁵ תרגום. רד"ק: דוד ציווה גם את יואב, אבישי ואיתי, אך הוא ציווה גם את שאר מפקדי הצבא, ולכן, גם שאר העם שמע כאשר הרבה לצוות את כל המפקדים.

⁹⁹⁶ מצודות. לשבט אפרים לא היה נחלה בעבר הירדן המזרחי, אלא שאחד התנאים שהתנה יהושע עם הנכנסים לארץ היא שייתנו כל שבט לשבטים האחרים לרעות בשדותיהם, וביער זה בעבר הירדן המזרחי, הוציאו שבט אפרים את בהמותיהם למרעה.

⁹⁹⁷ תרגום.

⁹⁹⁸ תרגום. רד"ק: הסיבה שמתו כל כך הרבה מישראל היא מכיוון שהם השתתפו במרד נגד דוד.

⁹⁹⁹ מצודות. רלב"ג: בריחת חיילי אבשלום לכל עבר היא שגרמה לכך שהמלחמה תתפזר על פני שטח גדול.

¹⁰⁰⁰ תרגום + מצודות.

¹⁰⁰¹ מצודות.

¹⁰⁰² מצודות.

¹⁰⁰³ מצודות.

¹⁰⁰⁴ מצודות. חז"ל: הסיבה לכך היא מכיוון שאבשלום היה מתגאה בשערותיו.

¹⁰⁰⁵ מצודות.

¹⁰⁰⁶ מצודות. חז"ל: הסיבה שאבשלום לא שיחרר את עצמו ע"י קציצת שערותיו היא מכיוון שהוא ראה גהינם

מתחתיו.

¹⁰⁰⁷ מצודות.

¹⁰⁰⁸ מצודות.

לָתֵת לְךָ עֲשָׂרָה כֶּסֶף וְחִגְרָה אֶחָת אִם הֵיית הוֹרֵג אֶת אַבְשָׁלוֹם, הֵייתִי נוֹתֵן לְךָ בְּמִתְנָה עֲשָׂרָה סֻלְעִים שֶׁל כֶּסֶף וְחִגְרָה אֶחָת כְּשֶׁכֶּר עַל שֶׁהֲרַגְת אֶת אַבְשָׁלוֹם¹⁰⁰⁹: (יב) וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל יוֹאָב הַאִישׁ שֶׁרָאָה אֶת אַבְשָׁלוֹם תְּלוּי עַל הָעֵץ אָמַר לְיוֹאָב, וְלֹא אָנֹכִי שָׁקַל עַל כַּפֵּי אֱלֹהֵי כֶּסֶף אֲפִילוֹ אִם כִּבֵּר הָיוּ נוֹתְנִים לְיַדֵּי אֶלֶף כִּכְרוֹת כֶּסֶף,¹⁰¹⁰ לֹא אֲשַׁלַּח יָדִי אֶל בֶּן הַמֶּלֶךְ לֹא אוֹשִׁיט אֶת יָדִי לְבֶן הַמֶּלֶךְ, לֹא הֵייתִי הוֹרֵג אֶת אַבְשָׁלוֹם,¹⁰¹¹ כִּי בְּאַזְנוֹנֵנוּ צִוָּה הַמֶּלֶךְ אֶתְךָ וְאֶת אָבִישִׁי וְאֶת אֶתִּי (לֹא הֵייתִי הוֹרֵג אֶת אַבְשָׁלוֹם) מִפְּנֵי שְׂדוּד צִוּוּהָ אוֹתְךָ, וְאֶת אָבִישִׁי וְאֶת אֶתִּי לִפְנֵינוּ,¹⁰¹² לֵאמֹר כֹּךְ צִוּוּהָ אֶתְכֶם הַמֶּלֶךְ, שְׁמְרוּ מִי בְּנֵעַר בְּאַבְשָׁלוֹם מִי שִׁמְצָא אֶת אַבְשָׁלוֹם, שִׁישְׁמֹר עֲלָיו וְלֹא יִהְרֹג אוֹתוֹ¹⁰¹³: (יג) אוֹ עֲשִׂיתִי בְּנַפְשִׁי שְׁקָר (וְגַם אִם הֵייתִי מִסְתִּיר אֶת הַרִיגְתוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם) הֵייתִי עוֹשֶׂה דָבָר עוֹוֵל בְּכֶךְ שֶׁעֲבַרְתִּי עַל צִוּוֵי הַמֶּלֶךְ, גַּם אִם הַדָּבָר לֹא יִתְגַּלֵּה אֶל הַמֶּלֶךְ,¹⁰¹⁴ וְכֹל דְּבָר לֹא יִפְחַד מִן הַמֶּלֶךְ וְגַם לֹא נֶעְלַם שׁוֹם דָּבָר מִדּוּד הַמֶּלֶךְ, וְאִם כֵּן הִיָּה מִגְלָה בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁהֲרַגְתִּי אֶת אַבְשָׁלוֹם,¹⁰¹⁵ וְאַתָּה תִּתְיַצֵּב מִנְּגִד (וְכֹאשֶׁר הִיָּה מִתְגַּלָּה לְמֶלֶךְ שֶׁהֲרַגְתִּי אֶת אַבְשָׁלוֹם) אֶתָּה הֵיית נֶעֱמַד מִרְחוֹק וְלֹא הֵיית מְנַסֶּה לְהַצִּיל אוֹתִי מִיַּד הַמֶּלֶךְ¹⁰¹⁶: (יד) וַיֹּאמֶר יוֹאָב עֲנֵה לְאִישׁ שֶׁרָאָה אֶת אַבְשָׁלוֹם תְּלוּי, לֹא בֶן אַחִיָּלָה לְפָנַי אֲנִי לֹא אֲבַקֵּשׁ מִמֶּךָ עוֹד דָּבָר, אֲנִי לֹא אֲבַקֵּשׁ מִמֶּךָ שׁוֹב לְהִרְוֹג אֶת אַבְשָׁלוֹם,¹⁰¹⁷ וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים בְּכַפּוֹ יוֹאָב לָקַח בְּיָדוֹ שְׁלֹשׁ חֲנִיתוֹת דְּקוֹת,¹⁰¹⁸ וַיִּתְקַעֵם בְּלֵב אַבְשָׁלוֹם יוֹאָב תָּקַע אֶת שְׁלֹשׁ הַחֲנִיתוֹת בְּלִבּוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם, עוֹדְנֵנוּ חֵי בְּלֵב הָאֱלֹהִים גַּם לְאַחַר תְּקִיעַת הַחֲנִיתוֹת, הִיָּה אַבְשָׁלוֹם חֵי עֲדִיין, וְעֲדִיין תְּלוּי בְּאַמְצַע עֵץ הָאֵלֶּה¹⁰¹⁹: (טו) וַיִּסְבּוּ עֲשָׂרָה נְעָרִים נְשָׂאֵי כְּלֵי יוֹאָב עֲשָׂרָה נְעָרִים שֶׁהָיוּ נוֹשָׂאִים אֶת כְּלֵי הַמִּלְחָמָה שֶׁל יוֹאָב עֲמָדוֹ מִסְבִּיב לְאַבְשָׁלוֹם,¹⁰²⁰ וַיָּבֹאוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם וַיִּמְיֹתוּהוּ עֲשֶׂרֶת הַנְּעָרִים הִכּוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם וְהִרְגוּ אוֹתוֹ: (טז) וַיִּתְקַע יוֹאָב בְּשֹׁפָר יוֹאָב תָּקַע בְּשׁוֹפָר כַּדִּי לְהוֹדִיעַ לְחַיִּילָיו שֶׁהֵם יְכוּלִים לְהַפְסִיק לְרִדּוֹף אַחֲרָי אַבְשָׁלוֹם,¹⁰²¹ וַיֵּשֶׁב הָעָם מִרְדֹּף אַחֲרָי יִשְׂרָאֵל חַיִּילֵי דוֹד חֲזָרוּ מִרְדִּיפְתֶם אַחֲרָי חַיִּילֵי אַבְשָׁלוֹם,¹⁰²² כִּי חָשַׁף יוֹאָב אֶת הָעָם (הַסִּיבָה שֶׁחַיִּילֵי דוֹד הַפְסִיקוּ לְרִדּוֹף אַחֲרָי חַיִּילֵי אַבְשָׁלוֹם הִיא) מִכִּיוּן שִׁיּוֹאָב מֵנַע מֵהֵם לְהַמְשִׁיךְ וּלְרִדּוֹף אַחֲרָי חַיִּילֵי אַבְשָׁלוֹם. (אֲמַנְם חַיִּילֵי דוֹד רָצוּ לְהַמְשִׁיךְ לְרִדּוֹף אַחֲרָי חַיִּילֵי אַבְשָׁלוֹם, אֲךָ יוֹאָב מֵנַע מֵהֵם מִלְעֲשׂוֹת כו)¹⁰²³: (יז) וַיִּקְחוּ אֶת אַבְשָׁלוֹם וַיִּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ בְּיַעַר אֶל הַפְּחַת הַגְּדוֹל חַיִּילֵי דוֹד לָקְחוּ אֶת גּוֹפְתוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם, וְהִשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ

1009 מצודות.

1010 מצודות.

1011 תרגום.

1012 תרגום.

1013 מצודות.

1014 מצודות.

1015 מצודות.

1016 מצודות.

1017 רד"ק. מלב"ם: אני אתחיל להכות את אבשלום, ואתה רק תגמור.

1018 רד"ק. רלב"ג: מדובר על חניתות עבות.

1019 מצודות. רד"ק: פירוש הדבר שהחניתות נתקעו בלבו של אבשלום, ובלב האלה ביחד. החניתות עברו את

גופו של אבשלום עד שנתקעו בלב האלה.

1020 רד"ק.

1021 מצודות.

1022 תרגום.

1023 מצודות.

אל חפירה גדולה שהייתה ביער,¹⁰²⁴ וַיַּצְבוּ עָלָיו גַּל אֲבָנִים גָּדוֹל מְאֹד חֵיילֵי דוֹד הַקִּימוּ עֲרִימַת אַבְנִים גדולה מעל החפירה אליה זרקו את אבשלום,¹⁰²⁵ וְכָל יִשְׂרָאֵל נָסוּ אִישׁ לְאֹהֲלָיו כֹּל אֶחָד מֵחֵיילָיו שֶׁל אַבְשָׁלוֹם בָּרַח לְעִיר שֶׁלוֹ¹⁰²⁶: (יח) וַאֲבָשָׁלָם לָקַח אַבְשָׁלוֹם הַחֲלִיט לְקִיּוֹם עֲצָה זֹאת כְּדֵי שִׁישָׂאֵר מִמֶּנּוּ זִיכְרוֹן לְאַחַר מוֹתוֹ,¹⁰²⁷ וַיַּצֵּב לוֹ בְּחַיָּיו אֶת מִצְבֵּת אֲשֶׁר בְּעֵמֶק הַמְּלֶכֶת אַבְשָׁלוֹם הַקִּיִּם בְּחַיָּיו בְּנֵיִן אֲבָן גָּדוֹל בְּמִקוֹם שֶׁנִּקְרָא "עֵמֶק הַמֶּלֶךְ",¹⁰²⁸ כִּי אָמַר (הַסִּיבָה שֶׁאַבְשָׁלוֹם הַקִּיִּם אֶת בְּנֵיִן הָאֲבָן הַגָּדוֹל הַיָּא) מִפְּנֵי שֶׁאַבְשָׁלוֹם אָמַר, אֵינִי לִי בֶן בְּעֵבֹר הַזִּכְיָר שְׁמִי אֵין לִי בֶן שְׁשֵׁמִי יִזְכָּר עַל יְדוֹ, שֶׁהָרִי כָּל בְּנֵי מוֹתוֹ,¹⁰²⁹ וַיִּקְרָא לְמִצְבֵּת עַל שְׁמוֹ אַבְשָׁלוֹם קְרָא לְבְנֵיִן הָאֲבָן הַגָּדוֹל עַל שְׁמוֹ, וַיִּקְרָא לָהּ יָד אַבְשָׁלָם אַבְשָׁלוֹם קְרָא לְבְנֵיִן הָאֲבָן שֶׁבָנָה: "יָד אַבְשָׁלוֹם", הֵינּוּ, הַמִּקוֹם שֶׁל אַבְשָׁלוֹם,¹⁰³⁰ עַד הַיּוֹם הַזֶּה הַמִּקוֹם נִקְרָא "יָד אַבְשָׁלוֹם" גַּם בְּזִמְנֵי כְּתִיבַת סֵפֶר שְׁמוּאֵל: (יט) וַאֲחִימֵעַץ בֶּן צְדוֹק אָמַר אֲרוּצָה נָא וַאֲבָשָׁרָה אֶת הַמְּלֶכֶת אַחִימֵעַץ בֶּן צְדוֹק אָמַר שֶׁהוּא יְרוּץ וַיִּבְשֶׁר לְמֶלֶךְ, כִּי שִׁפְטוּ יְקוֹק מִיַּד אִיבָיו (שִׁיבְשֶׁר לְמֶלֶךְ) שֶׁהִי עָשָׂה אֶת מִשְׁפָּטוֹ שֶׁל דוֹד וְנָקַם אֶת נַקְמַתוֹ מִיַּד אוֹיְבָיו¹⁰³¹: (כ) וַיֹּאמֶר לוֹ יוֹאָב יוֹאָב אָמַר לְאַחִימֵעַץ, לֹא אִישׁ בְּשָׁרָה אֶתָּה הַיּוֹם הַזֶּה אֵין אֶתָּה רְאוּי לְבָשֶׁר בְּשׂוֹרָה כִּזְאת הַיּוֹם,¹⁰³² וּבְשָׁרָת בְּיּוֹם אַחֲרָה אֶתָּה תִּבְשֶׁר לְמֶלֶךְ בְּפַעַם אַחֲרַת שֶׁהִמְלַךְ יְיוֹשֶׁעַ מֵאוֹיְבָיו,¹⁰³³ וְהַיּוֹם הַזֶּה לֹא תִבְשֶׁר כִּי עַל בֶּן בֶּן הַמְּלֶכֶת מָת אֵין הַיּוֹם, לֹא תִבְשֶׁר לְדוֹד, כִּיּוֹן שֶׁבָנּוּ אַבְשָׁלוֹם מֵת בְּמַהֲלַךְ הַמִּלְחָמָה, וְלָכֵן, אֵין בְּשׂוֹרָה זֹאת נַחֲשָׁבֶת לְבְשׂוֹרָה טוֹבָה¹⁰³⁴: (כא) וַיֹּאמֶר יוֹאָב לְפוֹשֵׁי יוֹאָב אָמַר לְאַחַד מִבְּנֵי כּוֹשׁ שֶׁהִתְגַּיֵּר,¹⁰³⁵ לֵךְ הֲגֵד לְמֶלֶךְ אֲשֶׁר רָאִיתָה לָךְ תֹּאמַר לְמֶלֶךְ אֶת מַה שֶׁרָאִיתָ: שֶׁנִּיצַחֵנוּ בְּמִלְחָמָה וְשֶׁאַבְשָׁלוֹם מָת,¹⁰³⁶ וַיִּשְׁתַּחֲוּ כּוֹשֵׁי לְיוֹאָב וַיִּרְצוּ הַכּוֹשֵׁי הַשְּׁתַּחֲוּוּהוּ לְיוֹאָב, כִּיּוֹן שֶׁחָשַׁב שִׁיּוֹאָב שֶׁלַח אוֹתוֹ בְּשִׁלְיחוֹת חֲשׂוּבָה, וְלֹאֲחֵר שֶׁהִשְׁתַּחֲוּוּהוּ, רָץ אֵל דוֹד כְּדֵי לְבָשֶׁר לוֹ עַל תּוֹצְאוֹת הַמִּלְחָמָה¹⁰³⁷: (כב) וַיִּסָּף עוֹד אַחִימֵעַץ בֶּן צְדוֹק וַיֹּאמֶר אֵל יוֹאָב אַחִימֵעַץ הוֹסִיף וְאָמַר אֵל יוֹאָב, וַיְהִי מָה יִהְיֶה מַה שִׁיְהִיָּה, גַּם אִם אֲנִי לֹא אֲשַׁמַּח אֶת דוֹד כְּשֶׁאַבְשָׁר לוֹ עַל מִיתַת אַבְשָׁלוֹם, הָרִי בּוֹדָאִי יִשְׁמַח דוֹד עַל הַנִּיצַחוֹן בְּמִלְחָמָה,¹⁰³⁸ אֲרֻצָּה נָא גַם אֲנִי אַחֲרֵי הַפוֹשֵׁי גַם אֲנִי אֲרוּץ אַחֲרֵי הַכּוֹשֵׁי כְּדֵי לְבָשֶׁר לְמֶלֶךְ עַל תּוֹצְאוֹת הַמִּלְחָמָה, וַיֹּאמֶר יוֹאָב יוֹאָב שָׁאַל אֶת אַחִימֵעַץ, לְמָה זֶה אֶתָּה רָץ בְּנֵי (גַם אִם אֶתָּה צוֹדֵק שֶׁהִמְלַךְ יִשְׁמַח בְּבְשׂוֹרָה עַל הַנִּיצַחוֹן בְּמִלְחָמָה), לְמָה לָךְ לְרוּץ כְּדֵי לְהַשִּׁיג אֶת הַכּוֹשֵׁי, הָרִי הַכּוֹשֵׁי יִגִּיעַ לְפָנֶיךָ אֵל דוֹד,¹⁰³⁹ וְלָכֵה אֵין בְּשׂוֹרָה מִצָּאָת וְהִמְלַךְ לֹא יִיתֵן לָךְ שֶׁכָּר עַל הַבְּשׂוֹרָה, שֶׁהָרִי הַכּוֹשֵׁי יִגִּיעַ לְפָנֶיךָ אֵל דוֹד¹⁰⁴⁰:

1024. מצודות.

1025. תרגום.

1026. תרגום.

1027. מצודות.

1028. מצודות + תרגום.

1029. מצודות. רש"י: לא היה לאבשלום בן ראוי שימלא את מקומו.

1030. מצודות.

1031. מצודות.

1032. מצודות.

1033. מצודות.

1034. מצודות.

1035. רד"ק. בפירושו השני כתב שהכושי היה מישראל, אלא שהיה שחור ככושי, ולכן קראו לו בשם זה.

1036. מצודות.

1037. מצודות.

1038. מצודות.

1039. מצודות.

(כג) וַיְהִי מָה אַרְוִיץ (אחימעץ אמר ליואב) גם אם לא אקבל שום שכר, אני עדיין רוצה לבשר למלך,¹⁰⁴¹ וַיֹּאמֶר לוֹ יואב אמר לאחימעץ, רוּץ רוּץ ותבשר למלך, וַיֵּרַץ אַחִימֵעַץ דֶּרֶךְ הַכְּפָר אחימעץ רץ אל המלך בדרך שעברה דרך כיכר הירדן,¹⁰⁴² וַיַּעֲבֹר אֶת הַכּוֹשִׁי (מכיוון שאחימעץ רץ בדרך הקצרה יותר) אחימעץ הגיע אל דוד לפני שהכושי הגיע אליו¹⁰⁴³: (כד) וַדּוּד יוֹשֵׁב בֵּין שְׁנֵי הַשְּׁעָרִים דוד ישב בין שני שערי העיר. לעיר מחנייים הייתה חומה כפולה, ולכל חומה היה שער, השער של החומה הפנימית עמד מול שער החומה החיצונית, ודוד ישב בין השער של החומה הפנימית לשער החומה החיצונית,¹⁰⁴⁴ וַיֵּלֶךְ הַצֶּפֶה אֶל גֵּג הַשְּׁעָר אֶל הַחֹמָה הצופה, התצפיתן, הגיע לחלק של החומה שהיה מעל לשער העיר,¹⁰⁴⁵ וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו הצופה זקף את עיניו, הצופה הרים את עיניו,¹⁰⁴⁶ וַיֵּרָא הצופה ראה, וַהֲנֵה אִישׁ רָץ לְבָדוֹ שהנה יש אדם שרץ לבדו: (כה) וַיִּקְרָא הַצֶּפֶה וַיַּגֵּד לַמֶּלֶךְ הצופה קרא בקול רם ואמר לדוד שיש אדם שרץ לבדו אל העיר, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דוד אמר, אִם לְבָדוֹ בְּשׂוֹרָה בְּפִיו אם האדם רץ לבדו, סימן שיש בשורה טובה בפיו, כיון שכאשר החיילים נסים מהמלחמה, מגיעים מספר חיילים יחד אל העיר,¹⁰⁴⁷ וַיֵּלֶךְ הַלּוֹךְ וַקָּרַב אחימעץ הלך והתקרב אל העיר מחנייים: (כו) וַיֵּרָא הַצֶּפֶה אִישׁ אַחֵר רָץ הצופה ראה אדם נוסף רץ לכיוון העיר, וַיִּקְרָא הַצֶּפֶה אֶל הַשְּׁעָר הצופה קרא לאדם שהיה ממונה לשמור על שער העיר,¹⁰⁴⁸ וַיֹּאמֶר הצופה אמר לשוער, הֲנֵה אִישׁ רָץ לְבָדוֹ הנה יש אדם נוסף שרץ לבדו, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ כששמע את דברי הצופה, אמר דוד,¹⁰⁴⁹ גַּם זֶה מִבָּשָׂר גם האיש השני הוא מבשר, שהרי הוא בא לבד גם כן¹⁰⁵⁰: (כז) וַיֹּאמֶר הַצֶּפֶה הצופה אמר, אֲנִי רָאִה אֶת מְרוֹצַת הָרֵאשׁוֹן פְּמַרְצַת אַחִימֵעַץ בֶּן צְדוֹק אני רואה שהאדם הראשון שרץ, רץ כמו הריצה של אחימעץ בן צדוק, ולכן כנראה שהרץ הראשון הוא אחימעץ,¹⁰⁵¹ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דוד אמר, אִישׁ טוֹב זֶה וְאֶל בְּשׂוֹרָה טוֹבָה יָבוֹא אחימעץ הוא אדם טוב, ולכן, כנראה שיש בפיו בשורה טובה. אדם טוב נוטה יותר לבשר בשורות טובות¹⁰⁵²: (כח) וַיִּקְרָא אַחִימֵעַץ וַיֹּאמֶר אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלוֹם אחימעץ קרא ואמר לדוד "שלום", וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַמֶּלֶךְ לְאָפָיו אַרְצָה אחימעץ השתחוה כשפניו היו על הארץ,¹⁰⁵³ וַיֹּאמֶר אחימעץ אמר לדוד, בְּרוּךְ יְקֻוֹק אֱלֹהֵיךָ אֲשֶׁר סָגַר אֶת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִשְׂאוּ אֶת יָדָם בְּאֲדָנֶי הַמֶּלֶךְ (אחימעץ אמר לדוד) "ברוך ה' אלוקיך שמסר בידי יואב את האנשים שהרימו את ידם כדי למרוד באדוני המלך"¹⁰⁵⁴: (כט)

1040 מצודות. רש"י: היום אין מקובל לתת שכר על בשורות.

1041 מצודות.

1042 מצודות.

1043 מצודות.

1044 מצודות.

1045 מצודות.

1046 תרגום.

1047 מצודות.

1048 מצודות.

1049 מצודות.

1050 מצודות.

1051 מצודות.

1052 מצודות.

1053 תרגום.

1054 מצודות + תרגום.

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁאֵל אֶת אַחִימֶעֶץ, שְׁלוֹם לְנַעַר לְאַבְשָׁלוֹם הָאִם שְׁלוֹם לְנַעַר אַבְשָׁלוֹם,¹⁰⁵⁵ וַיֹּאמֶר אַחִימֶעֶץ אֶת אַחִימֶעֶץ אָמַר לְדָוִד, רֵאִיתִי הַהֲמוֹן הַגָּדוֹל לְשַׁלַּח אֶת עֶבֶד הַמֶּלֶךְ יוֹאָב וְאֶת עֶבְדֵי רֵאִיתִי אֶת הָעָם הָרַב שֶׁהִתְקַבֵּץ לְיוֹאָב, עַל מִנַּת שִׁיּוּאָב יֹכֵל לְשַׁלּוֹחַ אוֹתִי וְאֶת הַכוֹשֵׁי שֶׁנִּבְּאוּ לְבָשָׂר לֵךְ אֶת תּוֹצְאוֹת הַמַּלְחָמָה,¹⁰⁵⁶ וְלֹא יִדְעָתִי מָה וּמְרֹב מֵהִירוֹת לְבֹא וּלְבָשָׂר לֵךְ עַל נִיצְחוֹן הַמַּלְחָמָה, אִינְנִי יוֹדֵעַ מֶה עָלָה בְּגִוְרָלוֹ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם¹⁰⁵⁷: (ל) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דָּוִד אָמַר לְאַחִימֶעֶץ, סֵב הַתְּיָצֵב כֹּה תִּסְתַּוְּבַב וְתִעֲמֹד לִידִי, עַד שֶׁהַכוֹשֵׁי יָבִיאוּ וְיִסְפְּרוּ לִי מִה קָרָה לְאַבְשָׁלוֹם,¹⁰⁵⁸ וַיִּסָּב וַיַּעֲמֵד אַחִימֶעֶץ הַסְּתוּבָב וְנִעֲמַד לִידֵי דָּוִד: (א) וְהִנֵּה הַכּוֹשֵׁי בָּא הַכּוֹשֵׁי בָּא אֶל דָּוִד, וַיֹּאמֶר הַכּוֹשֵׁי אָמַר לְדָוִד, יִתְּבַשֵּׂר אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ! הַיּוֹם יְבוֹשֶׁר לָךְ,¹⁰⁵⁹ כִּי שָׁפְטָה יְקִיָּוָה הַיּוֹם מִיָּד כָּל הַקָּמִים עָלֶיךָ (הַיּוֹם יְבוֹשֶׁר לָךְ) שֶׁהִי שִׁפְטָה אוֹתְךָ וְהִתְנַקַּס בְּיַד כָּל מִי שֶׁקָּם לְמַרְוֹד בְּךָ¹⁰⁶⁰: (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל הַכּוֹשֵׁי דָּוִד שָׁאֵל אֶת הַכּוֹשֵׁי, הַשְּׁלוֹם לְנַעַר לְאַבְשָׁלוֹם הָאִם שְׁלוֹם לְנַעַר אַבְשָׁלוֹם, וַיֹּאמֶר הַכּוֹשֵׁי עָנָה לְדָוִד, יְהִי כַּנַּעַר אִיִּבֵי אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ וְכָל אֲשֶׁר קָמוּ עָלֶיךָ לְרָעָה הַלוֹוֵאִי וְכָל הָאוֹיְבִים שֶׁלְּךָ וְכָל מִי שֶׁקָּם עֲלֶיךָ יִהְיוּ כְּמוֹ אַבְשָׁלוֹם. הַלוֹוֵאִי וְכָל אוֹיְבֶיךָ יָמוּתוּ כְּמוֹ שְׁמַת אַבְשָׁלוֹם¹⁰⁶¹:

שמואל ב פרק יט

(א) וַיִּרְגַּז הַמֶּלֶךְ דָּוִד הַתְּרַגְזוֹ, וַיַּעַל עַל עֲלִית הַשַּׁעַר דָּוִד עָלָה עַל עֲלִית הַשַּׁעַר שֶׁל הָעִיר מַחְנִיִּים,¹⁰⁶² וַיִּבֶן דָּוִד בְּכָה, וְכֹה אָמַר בְּלָבָתוֹ כֹּךְ אָמַר דָּוִד כְּאִשֶׁר הִלַּךְ וּבִכָּה, בְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי אַבְשָׁלוֹם מִי יִתֵּן מוֹתֵי אֲנִי תַחְתֵּיךָ אַבְשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי "בְנֵי" פְּעָמִים רַבּוֹת, כִּיּוֹן שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ הַבּוֹכִים¹⁰⁶⁴: (ב) וַיִּגַּד לְיוֹאָב נֹאמֵר בְּנֵי בְנֵי". דָּוִד הַזְכִּיר אֶת הַמִּילָה "בְּנֵי" פְּעָמִים רַבּוֹת, כִּיּוֹן שֶׁכָּךְ דֶּרֶךְ הַבּוֹכִים¹⁰⁶⁴: (ג) וַיִּגַּד לְיוֹאָב נֹאמֵר לְיוֹאָב, הִנֵּה הַמֶּלֶךְ בָּכָה וַיִּתְאַבֵּל עַל אַבְשָׁלוֹם הַרִי שְׂדוּד הַמֶּלֶךְ בּוֹכָה וּמִתְאַבֵּל עַל אַבְשָׁלוֹם¹⁰⁶⁵: (ג) וַתִּהְיֶה הַתְּשֻׁעָה בַּיּוֹם הַהוּא לְאַבְל לְכָל הָעָם הַיְשׁוּעָה וְהַנִּיצְחוֹן עַל אַבְשָׁלוֹם נִהְפָּךְ לְאַבְל לְכָל אֲנָשָׁיו שֶׁל דָּוִד,¹⁰⁶⁶ כִּי שָׁמַע הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא כִּיּוֹן שֶׁכָּל אֲנָשָׁיו שֶׁל דָּוִד שָׁמְעוּ בַּיּוֹם הַנִּיצְחוֹן, לֵאמֹר כֹּךְ שָׁמְעוּ אֲנָשָׁיו שֶׁל דָּוִד, נִעְצַב הַמֶּלֶךְ עַל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ נִהְיָה עֲצוּב עַל מוֹת בְּנֵי אַבְשָׁלוֹם¹⁰⁶⁷: (ד) וַיִּתְגַּבַּב הָעָם בַּיּוֹם הַהוּא לְבֹא הָעִיר

¹⁰⁵⁵ מצודות.

¹⁰⁵⁶ מצודות.

¹⁰⁵⁷ מצודות.

¹⁰⁵⁸ מצודות.

¹⁰⁵⁹ תרגום.

¹⁰⁶⁰ תרגום.

¹⁰⁶¹ מצודות.

¹⁰⁶² תרגום.

¹⁰⁶³ תרגום.

¹⁰⁶⁴ מצודות.

בשם חז"ל: דוד אמר 8 פעמים את המילה בני כדי להעלות את אבשלום משבעת מדורי גיהנום ופעם שמינית כדי להכניסו לגן עדן. רלב"ג: דוד בכה כיוון שהבין שחטאו גרם לכך שאבשלום ימות.

¹⁰⁶⁵ תרגום. מלבי"ם: יואב ידע שדוד יצטער על מות אבשלום, אך לא חשב שדוד יתאבל על מותו של אבשלום, שהרי אם דוד מתאבל, סימן הדבר שדוד חושב שאבשלום נהרג שלא כדין.

¹⁰⁶⁶ מצודות.

¹⁰⁶⁷ רד"ק.

חייליו של דוד התגנבו להיכנס אל העיר, חייליו של דוד נכנסו אל העיר בשקט ובהסתר, במקום להיכנס בקול גדול של ניצחון,¹⁰⁶⁸ כְּאִשֶׁר יִתְגַּנֵּב הָעַם הַנִּכְלָמִים בְּנוֹסִם בַּמִּלְחָמָה (חייליו של דוד נכנסו לתוך העיר בשקט ובהסתר) כדרכם של החיילים שבורחים מהמלחמה לחזור אל העיר בשקט ובהסתר. במקום להיכנס אל העיר בתרועות ניצחון, נכנסו חייליו של דוד אל העיר בשקט, כיוון ששמעו שדוד עצוב על מותו של אבשלום¹⁰⁶⁹: (ה) וְהַמֶּלֶךְ לָאֵט אֶת פָּנָיו דּוֹד כִּיסָה אֶת פָּנָיו, כדרך האבלים,¹⁰⁷⁰ וַיִּזְעַק הַמֶּלֶךְ קוֹל גָּדוֹל בְּנֵי אַבְשָׁלוֹם אַבְשָׁלוֹם בְּנֵי בְנֵי דוֹד צַעַק בְּקוֹל רֹם: "בני אבשלום, אבשלום בני בני"¹⁰⁷¹: (ו) וַיָּבֵא יוֹאָב אֶל הַמֶּלֶךְ הַבַּיִת יוֹאֵב הֵגִיעַ אֶל בֵּיתוֹ שֶׁל דוֹד,¹⁰⁷² וַיֹּאמֶר יוֹאֵב אִמְרָ לְדוֹד, הַבִּשְׁתָּ הַיּוֹם אֶת פָּנָיו כָּל עֲבָדֶיךָ הַמְּמַלְטִים אֶת נַפְשָׁךְ הַיּוֹם וְאֵת נַפְשׁ בְּנֵיךָ וּבְנֵיךָ וְנַפְשׁ נְשִׁיךָ וְנַפְשׁ פְּלִגְשִׁיךָ אֵתהּ הַיּוֹם בַּיִשֵּׁת אֵת כָּל עַבְדֶּיךָ שֶׁהֵיוּ הַצִּילוּ אוֹתְךָ, וְאֵת בְּנִיךָ וּבְנוֹתֶיךָ, וְנִשְׁוֹתֶיךָ וּפְלִגְשֶׁיךָ. בְּכֵךְ שֵׁאתָ הַתְּאֵבֵלֵת עַל אַבְשָׁלוֹם, אֵתהּ בַּיִשֵּׁת אֵת כָּל עַבְדֶּיךָ שֶׁהַצִּילוּ אוֹתְךָ וְאֵת מִשְׁפַּחְתְּךָ¹⁰⁷³: (ז) לְאַהֲבָה אֶת שְׁנֵאֶיךָ אֵתהּ אוֹהֵב אֵת שׁוֹנְאֶיךָ, אֵתהּ אוֹהֵב אֵת אַבְשָׁלוֹם,¹⁰⁷⁴ וְלִשְׂנֵא אֶת אַהֲבֶיךָ וּבְכֵךְ שֵׁאתָ אוֹהֵב אֵת שׁוֹנְאֶיךָ, אֵתהּ שׁוֹנֵא אֵת אוֹהֲבֶיךָ, כִּיוֹן שֵׁאתָ כּוֹעֵס עַל אוֹהֲבֶיךָ שֶׁהֵם הַצִּילוּ אוֹתְךָ מִיַּד אַבְשָׁלוֹם,¹⁰⁷⁵ כִּי הִגְדַּתְּ הַיּוֹם בְּכֵךְ שֵׁאתָ מֵתְאֵבֵל עַל אַבְשָׁלוֹם, הֵרִי זֶה כֵּאִילוֹ שֵׁאתָ אוֹמֵר,¹⁰⁷⁶ כִּי אֵין לְךָ שָׂרִים וְעַבְדִּים שֵׁאֵין לְךָ שָׂרִים וְעַבְדִּים, שֶׁשָּׂרִיךָ וְעַבְדֶּיךָ אֵינִם נַחֲשָׁבִים לְכֻלָּם,¹⁰⁷⁷ כִּי יִדְעֵתִי הַיּוֹם כִּי לֹא לוֹ אַבְשָׁלוֹם חֵי וְכֻלָּנוּ הַיּוֹם מֵתִים כִּי אֲזִי יִשָּׂר בְּעֵינֶיךָ עַל יַדִּי שֵׁאתָ מֵתְאֵבֵל עַל אַבְשָׁלוֹם אֲנִי יוֹדֵעַ, שֵׁאֵם אַבְשָׁלוֹם הֵיחָ חֵי, שֶׁהֵרִי אֵין מִצִּיאוֹת שֶׁגַּם אַנְחֵנוּ נִהֵיחָ חֵיִים וְגַם אַבְשָׁלוֹם יַחִיחָ¹⁰⁷⁸: (ח) וְעַתָּה קוֹם צֵא וְדַבֵּר עַל לֵב עֲבָדֶיךָ וְעַכְשִׁיו, תִּצֵּא וְתַדְבֵּר אֶל עַבְדֶּיךָ וְחִיילֶיךָ דְּבָרִים טוֹבִים שֵׁהִיוּ מִקּוֹבֵלִים עַל לֵיבִם,¹⁰⁷⁹ כִּי בִיקוֹק נִשְׁבַּעְתִּי כִּיוֹן שֵׁאֲנִי נִשְׁבַּע בְּשֵׁם ה', כִּי אֵינְךָ יוֹצֵא שֵׁאֵם אֵינְךָ יוֹצֵא לְדַבֵּר עִם עַבְדֶּיךָ,¹⁰⁸⁰ אֵם יִלִּין אִישׁ אֶתְךָ הַלֵּילָה לֹא יִהִיחָ אֶף אֶחָד שֵׁיִשָּׂאֵר לְלוֹן אֵיִתְךָ. אֵתהּ תִּימַאֵס עַל כָּל עַבְדֶּיךָ, וְאֶף אֶחָד לֹא יִהִיחָ יוֹתֵר לְצַדֵּךְ, שֶׁהֵרִי אֵתהּ מֵתְאֵבֵל עַל אוֹיְבֶיךָ, וְלֹא אֶכְפַּת לְךָ מֵאוֹהֲבֶיךָ,¹⁰⁸¹ וְרַעָה לְךָ זֹאת מִכָּל הַרַעָה אֲשֶׁר בָּאָה עָלֶיךָ מִנְּעָרֶיךָ עַד עַתָּה אֵם עַבְדֶּיךָ יַעֲזֹבוּ אוֹתְךָ, דְּבַר זֶה יִגְרוֹם לְךָ לְרַעָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה מִכָּל הַדְּבָרִים הַרַעִים שֶׁקְרוּ לְךָ מֵאֲזִי שֶׁהֵיִיתָ נֵעַר וְעַד עַכְשִׁיו¹⁰⁸²: (ט) וַיִּקָּם הַמֶּלֶךְ וַיֹּשֵׁב בְּשַׁעַר דּוֹד קָם וַיֹּשֵׁב בְּשַׁעַר הָעִיר מַחְנִיִּים, וְלִכְלֹל הָעַם הִגִּידוּ לְאֹמֵר מִי שֵׁרָאָה אֵת דּוֹד יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר אֹמֵר לְשֵׁאֵר הָעַם שֶׁהִיחָ שֵׁם,¹⁰⁸³ הִנֵּה הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הֵנָּה דּוֹד הַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הָעִיר מַחְנִיִּים,

1068 מצודות.
1069 מצודות.
1070 מצודות.
1071 תרגום.
1072 תרגום.
1073 מצודות.
1074 מצודות.
1075 מצודות.
1076 מצודות.
1077 מצודות.
1078 מצודות.
1079 מצודות.
1080 מצודות.
1081 מצודות.
1082 מצודות.
1083 מצודות.

וַיָּבֵא כָּל הָעָם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ אֲנָשִׁיו שֶׁל דָּוִד הִגִּיעוּ אֶל שַׁעַר הָעִיר מַחֲנִיִּים כְּדִי לִרְאוֹת אֶת דָּוִד,¹⁰⁸⁴ וַיִּשְׂרָאֵל נָם אִישׁ לְאַהֲלָיו וְכָל הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ עִם אַבְשָׁלוֹם בָּרְחוּ לְעָרִים שֶׁלֵּהֶם¹⁰⁸⁵: (ז) וַיְהִי כָּל הָעָם נֶדוֹן בְּכָל שַׁבְּטֵי יִשְׂרָאֵל כָּל שַׁבְּטֵי יִשְׂרָאֵל הִתְוַכַּחוּ זֶה עִם זֶה,¹⁰⁸⁶ לֵאמֹר כֹּךְ אָמְרוּ הַשַּׁבְּטִים זֶה לָזֶה, הַמֶּלֶךְ הִצִּילָנוּ מִכַּף אִיבֵינוּ וְהוּא מִלְטָנוּ מִכַּף פְּלִשְׁתִּים וְעַתָּה בָּרַח מִן הָאָרֶץ מֵעַל אַבְשָׁלוֹם דָּוִד הַמֶּלֶךְ הִצִּיל אֹתָנוּ מִיַּד אֹיבֵינוּ וּמִיַּד הַפְּלִשְׁתִּים, וְלִמְרוֹת שֶׁהוּא הִיָּה מִסְפִּיק חֹזֵק כְּדִי לִנְצַח בַּמִּלְחָמוֹת, הִרִי שֶׁהוּא בָּרַח מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם, מִכִּוּוֹן שֶׁלֹּא רָצָה לְהִלָּחֵם נֶגַד בְּנוֹ, דָּבַר שְׁמוּרָה עַל צְדָקוֹתָיו שֶׁל דָּוִד¹⁰⁸⁷: (י) וְאַבְשָׁלוֹם אָשֶׁר מִשְׁחָנוּ עָלֵינוּ מֵת בַּמִּלְחָמָה וְאִילּוּ אַבְשָׁלוֹם, שִׁמְשַׁחְנוּ אֹתוֹ לְמֶלֶךְ עָלֵינוּ, מֵת בַּמִּלְחָמָה נֶגַד דָּוִד, וְסִימָן הַדָּבָר שֶׁהִי עֵדִיין עֹזֵר לְדָוִד,¹⁰⁸⁸ וְעַתָּה לָמָּה אַתֶּם מַחְרְשִׁים לְהָשִׁיב אֶת הַמֶּלֶךְ וְעַכְשֵׁי, לָמָּה אַתֶּם שׁוֹתְקִים וְאִינְכֶם מַחְזִירִים אֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְמַלּוּךְ עָלֵינוּ¹⁰⁸⁹: (יב) וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד שָׁלַח אֶל צְדֹק וְאֶל אַבְיָתָר הַכֹּהֲנִים דָּוִד שָׁלַח שְׁלִיחִים אֶל צְדֹק וְאֶל אַבְיָתָר הַכֹּהֲנִים, לֵאמֹר כֹּךְ אָמַר דָּוִד לְצְדֹק וְאַבְיָתָר בְּאִמְצָעוֹת שְׁלִיחוֹ, דַּבְּרוּ אֶל זִקְנֵי יְהוּדָה לֵאמֹר אַתֶּם (צְדֹק וְאַבְיָתָר) תִּדְבְּרוּ אֶל זִקְנֵי יְהוּדָה וְתֹאמְרוּ לֵהֶם, לָמָּה תִּהְיוּ אַחֲרָנִים לְהָשִׁיב אֶת הַמֶּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ לָמָּה שֶׁאַתֶּם תִּהְיוּ הָאֲחֵרונים בְּיִשְׂרָאֵל, לְהַחְזִיר אֶת הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְמַלְכוּתוֹ,¹⁰⁹⁰ וְדַבֵּר כָּל יִשְׂרָאֵל בָּא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל בֵּיתוֹ הִרִי דְבָרֵיהֶם שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁאָמְרוּ לְהַחְזִיר אֶת דָּוִד לְבֵיתוֹ (כְּפִי שֶׁרָאִינוּ בַּפְּסוּק הַקּוֹדֵם), הִגִּיעוּ אֶל הַמֶּלֶךְ, וְכָל שָׂאֵר הָעָם רֹצָה לְהַחְזִיר אֶת הַמֶּלֶךְ, וְאִם כֵּן, מִדּוּעַ שֶׁתִּהְיוּ הָאֲחֵרונים לְהַחְזִיר אֶת הַמֶּלֶךְ לְמַלְכוּתוֹ¹⁰⁹¹: (יג) אַחִי אַתֶּם (דָּוִד מִמְשִׁיךְ בְּדַבְּרוֹ אֶל זִקְנֵי יְהוּדָה וְאוֹמֵר לֵהֶם) אַתֶּם הָאֲחִים שְׁלִי, אֲנַחְנוּ הִרִי מִשְׁבֵּט אֶחָד,¹⁰⁹² עֲצָמִי וּבָשָׂרִי אַתֶּם אַתֶּם קְרוּבִים שְׁלִי,¹⁰⁹³ וְלָמָּה תִּהְיוּ אַחֲרָנִים לְהָשִׁיב אֶת הַמֶּלֶךְ וְאִם כֵּן, מִדּוּעַ שְׁדוּוּקָא אַתֶּם תִּהְיוּ הָאֲחֵרונים לְהַחְזִיר אֹתִי לְמַלְכוּתִי: (יד) וְלַעֲמָשָׂא תִמְרוּ (דָּוִד הִמְשִׁיךְ לְצוּוֹת אֶת צְדֹק וְאַבְיָתָר עַל יַדֵּי שְׁלִיחוֹ) תֹּאמְרוּ גַם לַעֲמָשָׂא, הֲלוֹא עֲצָמִי וּבָשָׂרִי אַתָּה אַתָּה קְרוּב מִשְׁפַּחְתִּי, אַתָּה הִרִי אַחִיין שְׁלִי,¹⁰⁹⁴ כֹּה יַעֲשֶׂה לִי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אֲנִי נִשְׁבַּע בְּשֵׁם ה',¹⁰⁹⁵ אִם לֹא שָׂר צָבָא תִּהְיֶה לְפָנַי כָּל הַיָּמִים תַּחַת יוֹאֵב אַתָּה תִּהְיֶה שָׂר שְׁמֻמוֹנָה עַל הַצָּבָא בְּמִקְוֹמוֹ שֶׁל יוֹאֵב שֶׁהִרְגָה אֶת אַבְשָׁלוֹם¹⁰⁹⁶: (טו) וַיֵּט אֶת לִבָּב כָּל אִישׁ יְהוּדָה כְּאִישׁ אֶחָד בְּדַבְּרֵים הָאֵלֶּה הִטָּה דָּוִד אֶת לִיבָם שֶׁל כָּל אֲנָשֵׁי יְהוּדָה עַד שְׁכֹלֶם הַסְּכִימוּ,¹⁰⁹⁷ וַיִּשְׁלַחוּ אֶל הַמֶּלֶךְ אֲנָשֵׁי יְהוּדָה שֶׁלְּחוּ שְׁלִיחִים אֶל דָּוִד כְּדִי שִׁיֹּאמְרוּ לוֹ, שׁוּב אַתָּה וְכָל עַבְדֶּיךָ תַּחְזֹר אַתָּה וְכָל עַבְדֶּיךָ לִירוּשָׁלַיִם (וּבִכֵּךְ הַחְזִירוּ

1084 מצודות.

1085 תרגום.

1086 מצודות.

1087 מצודות. מלבי"ם: אנשי ישראל אמרו שלא היה ראוי שדוד יברח מפניו של אבשלום.

1088 מצודות.

1089 מצודות.

1090 מצודות. מלבי"ם: למרות שעם ישראל החליט להחזיר את דוד למלכותו, לא היה מישהו שנטל את היוזמה

להחזיר את דוד, ולכן יזם דוד שאנשי שבט יהודה יהיו אלו שייקחו על עצמם את החזרת דוד למלכותו.

1091 מצודות.

1092 מצודות.

1093 תרגום.

1094 מצודות.

1095 מצודות.

1096 מצודות. רלב"ג כתב שלש סיבות למינוי עמשא: א. כדי שעמשא לא ימשיך את המרד נגדו. ב. בגלל דברי

יואב שלא יצטער על מותו של אבשלום. ג. נאמר לדוד שיואב הוא זה שהרג את אבשלום.

1097 מצודות. רד"ק: עמשא הוא זה שהטה את לב אנשי יהודה.

את דוד למלכות)¹⁰⁹⁸: (טז) וַיָּשֶׁב הַמֶּלֶךְ דָּוִד הִיָּה בְּדַרְכּוֹ לַחֲזוֹר אֶל יְרוּשָׁלַיִם, וַיָּבֵא עַד הַיַּרְדֵּן דָּוִד הַגִּיעַ אֶל נַהַר הַיַּרְדֵּן, וַיְהוּדָה בָּא הַגִּלְגָּל לְלָכֵת לְקִרְאֵת הַמֶּלֶךְ לְהַעֲבִיר אֶת הַמֶּלֶךְ אֶת הַיַּרְדֵּן שְׁבֹט יְהוּדָה הַגִּיעַ אֶל הַגִּלְגַל, כְּדִי לְבֹא לְקִרְאֵת דָּוִד וּלְהַעֲבִיר אֶת דָּוִד אֶת נַהַר הַיַּרְדֵּן¹⁰⁹⁹: (יז) וַיִּמְהַר שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא בֶן הַיִּמְיָנִי אֲשֶׁר מִבְּחָרִים וַיֵּרֶד עִם אִישׁ יְהוּדָה לְקִרְאֵת הַמֶּלֶךְ דָּוִד שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא מִשְׁבֵּט בְּנֵימִן מֵהַעִיר בְּחֹרִים מִיָּהָר וַיֵּרֶד לְקִרְאֵת דָּוִד יַחַד עִם אַנְשֵׁי שְׁבֹט יְהוּדָה¹¹⁰⁰: (יח) וַאֲלֵף אִישׁ עֲמוּ מִבְּנֵימִן יַחַד עִם שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא, הָיוּ עוֹד אֶלֶף אַנְשִׁים מִשְׁבֵּט בְּנֵימִן,¹¹⁰¹ וַצִּיבָא נֶעַר בֵּית שָׁאוּל וְכֵן יָרְדוּ לְקִרְאֵת דָּוִד צִיבָא מִשְׁרַת בֵּיתוֹ שֶׁל שָׁאוּל, וְחַמְשַׁת עָשָׂר בָּנָיו וְעֶשְׂרִים עַבְדָּיו אֹתוֹ (יַחַד עִם צִיבָא יָרְדוּ גַם) חַמִּישָׁה עֶשֶׂר בָּנָיו שֶׁל צִיבָא וְעֶשְׂרִים עַבְדָּיו, וַצִּלְחוּ הַיַּרְדֵּן לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ שְׁמַעִי, צִיבָא וְאַנְשֵׁיהֶם, עָבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן כְּדִי לְבֹא לְקִרְאֵת דָּוִד¹¹⁰²: (יט) וְעֵבְרָה הָעֵבְרָה לְעֵבִיר אֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְכֵן הַעֲבִירָה הַמִּשְׁלַחַת שֶׁל שְׁמַעִי וְצִיבָא סָפִינָה כְּדִי לְהַעֲבִיר בָּהּ אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ,¹¹⁰³ וְלַעֲשׂוֹת הַטּוֹב בְּעֵינָיו (הַסִּיבָה שֶׁשְׁמַעִי וְצִיבָא הַעֲבִירוּ אֶת הַסִּפִּינָה כְּדִי לְהַעֲבִיר בָּהּ אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הִיא) כְּדִי לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה שִׁיחִיהָ טוֹב בְּעֵינָיו שֶׁל דָּוִד, וְכִדִּי לְהַחֲנִיף לוֹ, כְּדִי שִׁימַחֵל לְשְׁמַעִי עַל חֲטָאוֹ,¹¹⁰⁴ וְשְׁמַעִי בֶן גֵּרָא נָפַל לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּעֵבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן בְּזִמְנֵן שְׁדוּד עֶבֶר בִּירְדוֹן, שְׁמַעִי בֶן גֵּרָא נָפַל לְפָנָיו כְּדִי לְהַתְחַנֵּן בְּפָנָיו¹¹⁰⁵: (כ) וַיֹּאמֶר אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁמַעִי אֲמַר לְדָוִד, אֵל יַחֲשֹׁב לִי אֲדָנָי עֹז אֶל תַּחֲשִׁיב לִי אֶת הַשְּׁתַּתְּפוּתִי בְּמַרְדְּ שֶׁל אַבְשָׁלוֹם לְחֲטָא, הָרִי כֹּלֶם הַשְּׁתַּתְּפוּ עִם אַבְשָׁלוֹם בְּמַרְדְּ, וְאִם כֵּן, אֵינִי זֶה רְאוּי שֶׁתַּחֲשִׁיב אוֹתִי לְחֲטָא גָדוֹל יוֹתֵר מֵהֶם,¹¹⁰⁶ וְאֵל תִּזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר הֵעֵנָה עַבְדְּךָ בַּיּוֹם אֲשֶׁר יָצָא אֲדָנָי הַמֶּלֶךְ מִירוּשָׁלַם לְשׁוֹם הַמֶּלֶךְ אֵל לְבוֹ וְאֵל תִּזְכֹּר לִי אֶת הַחֲטָא שֶׁחֲטָאתִי בְּשַׁעַת שִׁיצֵאת מִירוּשָׁלַם, אֵל תִּזְכֹּר אֶת הַקְּלָלוֹת שֶׁקִּילַלְתִּי אוֹתְךָ בְּהֵם¹¹⁰⁷: (כא) כִּי יָדַע עַבְדְּךָ כִּי אֲנִי חָטָאתִי (אֵל תִּזְכֹּר אֶת הַחֲטָאִים: אֶת הַשְּׁתַּתְּפוּתִי בְּמַרְדְּ, וְאֶת הַקְּלָלוֹת שֶׁקִּילַלְתִּי אוֹתְךָ) כִּיוֹן שֶׁאֲנִי יוֹדַע בְּעַצְמִי שֶׁחֲטָאתִי, וְאֲנִי מִתְחַרֵּט עַל מַעֲשֵׂי, וְהִנֵּה בְּאֵתִי הַיּוֹם רָאשׁוֹן לְכָל בֵּית יוֹסֵף לְרַדֵּת לְקִרְאֵת אֲדָנָי הַמֶּלֶךְ וְאֲנִי בְּאֵתִי אֵלֶיךָ רָאשׁוֹן מִבֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל כְּדִי לְקַבֵּל אֶת פְּנִיךָ וְלְהִרְאוֹת לְךָ שֶׁאֲנִי נֹכַח לְפָנֶיךָ. בֵּית יוֹסֵף הוּא כִּינּוּי לְכָל יִשְׂרָאֵל¹¹⁰⁹: (כב) וַיַּעַן אַבְיָשִׁי בֶן צְרוּיָה וַיֹּאמֶר אֲבִישִׁי בֶן צְרוּיָה עֵנָה לְדַבְּרֵי שְׁמַעִי וְאֲמַר, הִתְחַת זֹאת לֹא יוֹמַת שְׁמַעִי כִּי קָלַל אֶת מֹשִׁיחַ יְקֹזֵק הָאֵם בְּעֵבֹר בְּקִשְׁתְּ הַסְּלִיחָה הַקְּטָנָה שֶׁל שְׁמַעִי, לֹא יוֹמַת שְׁמַעִי

1098 תרגום.

1099 מצודות.

1100 תרגום.

1101 תרגום.

1102 מצודות. רש"י פירש שצליחה היינו בקיעת הירדן, והכוונה היא אותו דבר, שחילקו את הירדן על ידי שעברו במקום שהיה מיועד לעבור בו.

1103 מצודות.

1104 מצודות.

1105 מצודות.

1106 מצודות.

1107 מצודות.

1108 מצודות.

1109 מצודות.

מצודות. לפי מצודות, הסיבה שכל ישראל נקראו בית יוסף היא בגלל שיוסף כלכל את כולם במצרים. רלב"ג: כיוון שמבני יוסף היו רוב המושלים בישראל. רד"ק: קרא לשבטים: מנשה, אפרים ובנימין בשם בית יוסף, כיוון שיוסף היה ראש לשבטים אלו. רש"י: שמעי אמר לדוד שאם יקבל אותו חזרה, למרות שהיה ראש המורדים בדוד, יבינו כולם שדוד אינו מתכוון להרוג אותם והם יחזרו אליו, אך אם דוד יהרוג אותו, יפחדו כל ישראל לחזור אליו, שמא יהרוג דוד את כל מי שמרד בו.

על כך שקילל את דוד שנמשח בציווי ה' למלך על ישראל¹¹¹⁰: **וַיֹּאמֶר דָּוִד דוד ענה לאבישי, מַה לִּי וְלָכֶם בְּנֵי צְרוּיָה** בני צרויה (הכוונה היא גם ליואב, שעשה גם הוא מעשים שהיו בניגוד לדעתו של דוד), למה אנחנו שונאים זה את זה, למה אתם עושים מעשים שאינני חפץ שתעשו אותם, **כִּי תִהְיוּ לִי הַיּוֹם לְשֹׁטָן** שאתם גורמים לי לקטרוגים שעל ידם אני אאבד את המלוכה,¹¹¹¹ **הַיּוֹם יוֹמַת אִישׁ בְּיִשְׂרָאֵל** האם ראוי שהיום יומת אדם מישראל,¹¹¹² **כִּי הֲלוֹא יִדְעֵתִי כִּי הַיּוֹם אֲנִי מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל** הרי היום החזירו אותי למלכותי ואני מתחיל למלוך מחדש על ישראל, ואם אני אהרוג את שמעי, יחשבו שאהרוג את כל מי שמרד בי, ואז ישראל לא ירצו לקבל אותי חזרה למלך עליהם¹¹¹³: **(כד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל שְׁמַעִי דוד אמר לשמעעי, לֹא תָמוּת** אני מקבל את כניעתך, ואתה לא תמות על חטא זה,¹¹¹⁴ **וַיִּשָׁבַע לוֹ הַמֶּלֶךְ דוד נשבע לשמעעי שהוא לא ימות: (כה) וּמִפְּבִשֶׁת בֶּן שָׁאוּל יֵרֵד לְקִרְאֵת הַמֶּלֶךְ** מפיבשת בן שאול יצא לקראת דוד (לאחר שדוד הגיע אל ירושלים כמבואר בפסוק הבא), **וְלֹא עָשָׂה רַגְלָיו** מפיבשת לא רחץ את רגליו,¹¹¹⁵ **וְלֹא עָשָׂה שְׁפָמוֹ** מפיבשת לא סיפר את שערות השפם שלו,¹¹¹⁶ **וְאֵת בְּגָדָיו לֹא כִבֵּס** וכן לא כיבס מפיבשת את בגדיו,¹¹¹⁷ **לְמַן הַיּוֹם לָקַת הַמֶּלֶךְ עַד הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּא בְּשָׁלוֹם** מפיבשת לא עשה את שלשת הדברים האלה (רחיצת רגליו, תיקון שפמו וכיבוס בגדיו) מהיום שבו הלך דוד מירושלים ועד שדוד חזר לירושלים בשלום, כיוון שהצטער על המרד בדוד¹¹¹⁸: **(כו) וַיְהִי כִּי בָּא יְרוּשָׁלַם לְקִרְאֵת הַמֶּלֶךְ** כאשר דוד הגיע אל ירושלים ובא לקראת המלך דוד,¹¹¹⁹ **וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ דוד שאל את מפיבשת, לָמָּה לֹא הִלַכְתָּ עִמִּי מִפְּבִישֶׁת** מפיבשת, למה לא יצאת איתי מירושלים כאשר ברחתי מפני אבשלום, כמו ששאר אוהבי הצטרפו אליי ביציאתי מירושלים¹¹²⁰: **(כז) וַיֹּאמֶר מפיבשת ענה לדוד, אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ עֲבָדִי רַמְנִי** אדוני המלך! לא יצאתי איתך מירושלים מפני שהעבד שלי, ציבא, רימה אותי,¹¹²¹ **כִּי אָמַר עֲבָדְךָ כיוון שאני (שאני עבדך) אמרתי, אֲחַבְּשָׁה לִי הַחֲמוֹר וְאֶרְכַּב עָלֶיהָ וְאֶלֶף אֶת הַמֶּלֶךְ** אני אשים את האוכף על החמור, וארכב על החמור ואלך אליך,¹¹²² **כִּי פָסַח עֲבָדְךָ כיוון שאני חיגר, ואינני יכול ללכת ברגל, ולכן הייתי צריך לרכב על החמור, אך ציבא לקח ממני את החמור ורכב לבדו אל המלך¹¹²³: (כח) וַיֵּרָגַל בְּעֲבָדְךָ אֶל אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ** ואילו ציבא ריכל עליי בפני אדוני המלך, ואמר שלא יצאתי איתך בגלל שאני שמח על

¹¹¹⁰ מצודות.

¹¹¹¹ מצודות. לפי מצודות, הסיבה שדוד לא הרג את שמעי היא בגלל שדוד פחד שעל ידי זה הוא יאבד את המלוכה.

¹¹¹² מצודות.

¹¹¹³ מצודות. רש"י: עד עכשיו הייתי בטוח שאם אדם חשוב כמו שמעי קילל אותי, הרי שזה סימן משמים שנפסקה מלכותי, ועכשיו, כששמעי התחרט, אני בטוח שאני חוזר למלכותי.

¹¹¹⁴ מצודות, ומדגיש ששמעי לא ימות על חטא זה, אך יהיה חטא אחר שימות בו.

¹¹¹⁵ מצודות. רש"י: לא הסיר את שערות רגליו. רלב"ג: לא גזז את ציפורני רגליו.

¹¹¹⁶ מצודות.

¹¹¹⁷ מצודות.

¹¹¹⁸ מצודות.

¹¹¹⁹ מצודות.

¹¹²⁰ מצודות.

¹¹²¹ מצודות.

¹¹²² מצודות.

¹¹²³ מצודות.

המרד בך,¹¹²⁴ וְאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ כְּמִלְאָךְ הָאֱלֹהִים וְאַתָּה אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ דּוֹד, הַנֶּךְ כְּמִלְאָךְ ה', וְאַתָּה יוֹדֵעַ לְהַבְחִין בֵּין אִמַת לְשִׁקֵר,¹¹²⁵ וְעֲשֵׂה הַטוֹב בְּעֵינַיִךְ וְלִכְן אֶתָּה יִכּוֹל לַעֲשׂוֹת כְּפִי מִה שְׂאֵתָה רוֹאֵה לְנִכּוֹן, שֶׁהָרִי אֲנִי בְטוֹחַ שְׂאֵתָה לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר שְׂאִינּוּ נִכּוֹן.¹¹²⁶ (כט) כִּי לֹא הָיָה כָּל בַּיִת אָבִי כִּי אִם אֲנִשִּׁי מוֹת לְאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ שֶׁהָרִי כָּל מִשְׁפַּחְתִּי הָיוּ חַיִּיבִים לְךָ מִיִּתָּה, עַל כֵּךְ שֶׁשְּׂאוֹל סָבִי רָצָה לְהַרוֹג אוֹתְךָ,¹¹²⁷ וְתִשָּׂא אֶת עֲבָדֶיךָ בְּאֶכְלֵי שְׁלֶחְנֶךָ (וּבְמִקּוֹם לְהַרוֹג אוֹתִי) שְׂמַת אוֹתִי מֵאוֹכְלֵי שׁוֹלְחֶנְךָ,¹¹²⁸ וּמָה יֵשׁ לִי עוֹד צְדָקָה וְלִזְעַק עוֹד אֶל הַמֶּלֶךְ וְאִיזוֹ זְכוּת נוֹסֶפֶת יֵשׁ לִי אֲצִלְךָ וּמָה עוֹד אֲנִי יִכּוֹל לְקַבֵּל מִמֶּךָ? הָרִי מִסְפִּיק לִי שְׂשִׂמַת אוֹתִי בְּאוֹכְלֵי שׁוֹלְחֶנְךָ, וְאִם נָתַת אֶת הַנְּחִלָּה שְׁלִי לְצִיבָא, הָרִי שֶׁהַדָּבָר מְקוּבֵל עֲלַי, שֶׁהָרִי לֹא מְגִיעַ לִי אֲפִילוֹ שְׂתִשִּׂים אוֹתִי בְּאוֹכְלֵי שׁוֹלְחֶנְךָ,¹¹²⁹ (ל) וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ דּוֹד אֲמַר לְמַפִּיבֶשֶׁת, לְמָה תִּדְבָּר עוֹד דְּבָרֶיךָ לְמָה אֶתָּה מְרַבֵּה בְּדַבְרִים,¹¹³⁰ אֲמַרְתִּי אֶתָּה וְצִיבָא תִחְלָקוּ אֶת הַשָּׂדֶה אֲנִי צִוּוִיתִי שְׂאֵתָה וְצִיבָא תִחְלָקוּ בִּינֵיכֶם אֶת הַנְּחִלָּה.¹¹³¹ (לא) וַיֹּאמֶר מְפִיבֶשֶׁת אֶל הַמֶּלֶךְ מְפִיבֶשֶׁת אֲמַר לְדוֹד, גַּם אֶת הַכֹּל יִקַּח לֹא אֲרָגִישׁ רַע אִם צִיבָא יִיקַח אֶת כָּל הַנְּחִלָּה,¹¹³² אַחֲרַי אֲשֶׁר בָּא אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּיתוֹ מִה שֶׁחֲשׁוֹב לִי הוּא שְׂאֵתָה אֲדוֹנֵי הַמֶּלֶךְ חֹזֶרֶת אֶל בֵּיתְךָ בְּשָׁלוֹם.¹¹³³ (לב) וּבְרִזְלֵי הַגְּלָעָדִי יָרַד מְרַגְלִים בְּרִזְלֵי הַגְּלָעָדִי יָרַד מֵהַעִיר רוֹגְלִים, וַיַּעֲבֹר אֶת הַמֶּלֶךְ הִירְדֵן לְשַׁלְּחוֹ אֶת הִירְדֵן בְּרִזְלֵי עֵבֶר אֶת הִירְדֵן יַחַד עִם דּוֹד, כִּיוּן שֶׁבְּרִזְלֵי רָצָה לְלוֹוֹת אֶת דּוֹד בְּשַׁעָה שֶׁהוּא עוֹבֵר אֶת הִירְדֵן.¹¹³⁴ (לג) וּבְרִזְלֵי זָקֵן מְאֹד בְּרִזְלֵי הָיָה מְאֹד זָקֵן, בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה בְּרִזְלֵי הָיָה בֶן שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְהוּא כָּלְכָל אֶת הַמֶּלֶךְ בְּשִׁיבְתוֹ בְּמַחְנֵים בְּרִזְלֵי סִיפֵק אֶת מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל דּוֹד הַמֶּלֶךְ בְּשַׁעָה שְׂדוּד יֵשֵׁב בְּמַחְנֵים,¹¹³⁵ כִּי אִישׁ גְּדוֹל הוּא מְאֹד כִּיוּן שֶׁבְּרִזְלֵי הָיָה אָדָם עֹשֶׂה.¹¹³⁶ (לד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל בְּרִזְלֵי דּוֹד אֲמַר לְבְּרִזְלֵי, אֶתָּה עֹבֵר אֵתִי תַעֲבֹר אֵתִי אֶת נֶהַר הִירְדֵן, וְכָל־כְּלָתִי אֶתָּךְ עֲמָדִי בִירוּשָׁלַם וְאֲנִי אֲסַפֵּק אֶת צֶרְכֶיךָ כִּשְׂתֵּשֵׁב אֵתִי בִירוּשָׁלַם: (לה) וַיֹּאמֶר בְּרִזְלֵי אֶל הַמֶּלֶךְ בְּרִזְלֵי עֵנָה לְדוֹד, כְּמָה יָמֵי שְׁנַי חַיִּי כִּי אֶעֱלֶה אֶת הַמֶּלֶךְ יְרוּשָׁלַם כְּמָה שְׁנַי נוֹתָרוּ לִי לַחַיּוֹת כְּדִי שְׂאֲנִי אֶעֱלֶה עִם הַמֶּלֶךְ לִירוּשָׁלַם וְאַתְּעַנֵּג שִׁם? הָרִי אֲנִי זָקֵן וְלֹא נִשְׂאָר לִי עוֹד הֶרְבֵּה זְמַן לַחַיּוֹת, וְאִם כֵּן, לֹא תִהְיֶה תוֹעֵלֶת מִכֶּךָ שְׂאֶעֱלֶה אֵתֶךָ לִירוּשָׁלַם.¹¹³⁷ (לו) בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה אֲנִי הַיּוֹם אֲנִי הָרִי הַיּוֹם בֶּן שְׁמוֹנִים שָׁנָה, וְנוֹתָר לִי מֵעַט מְאֹד זְמַן לַחַיּוֹת,¹¹³⁸ הַאֲדַע בֵּין טוֹב לְרָע אִם אֶתָּה רוֹצֵה שְׂאֲנִי אוֹכֵל עַל שׁוֹלְחֶנְךָ כְּדִי

1124 מצודות.
 1125 מצודות.
 1126 מצודות.
 1127 מצודות.
 1128 מצודות.
 1129 תרגום + מצודות.
 1130 מצודות.
 1131 מצודות. רלב"ג: דוד עדיין הסתפק למי להאמין, ולכן ציווה לחלק את השדה. מלב"ם: מלכתחילה רצה דוד שהם יחלקו את השדה, ולא שציבא יקבל את כל השדה.
 1132 מצודות.
 1133 מצודות. דברי חז"ל ראינו שמפיבשת אמר לדוד שהוא קיבל לשון הרע עליו, ולכן יש לו טענה כלפי ה' שהחזירו בשלום אל מלכותו.
 1134 מצודות.
 1135 מצודות.
 1136 מצודות.
 1137 מצודות.
 1138 מצודות.

שיהיה לי כבוד, האם אני יודע להבחין בין טוב לרע, הרי מרוב זקנותי, לא אבחין בכבוד שיהיה לי,¹¹³⁹ **אם**
יטעם עבדך את אשר אכל ואת אשר אשתה ואם אתה רוצה שאני אוכל על שולחנך כדי לאכול
 מעדנים, הרי מרוב זקנותי אינני מרגיש את הטעם של המאכלים והשתייה שאני אוכל ושותה,¹¹⁴⁰ **אם**
אשמע עוד בקול שרים ושרות ואם אתה רוצה שאני אוכל על שולחנך כדי שאני אשמע דברי נגינה
 שמנגנים לפניך, הרי מרוב זקנותי אינני שומע את קולם של הזמרים והזמרות ששרים לפניך,¹¹⁴¹ **ולמה**
יהיה עבדך עוד למשא אל אדני המלך אם כן, מכיוון שאני לא אהנה מהאכילה על שולחנך, אין טעם
 שאהיה לנטל עליך אדוני המלך¹¹⁴²: **(לז) כמעט יעבר עבדך את הירדן את המלך אדוני המלך!** אני
 אלווה אותך מעט לאחר שתעבור את הירדן,¹¹⁴³ **ולמה יגמלני המלך הגמולה הזאת** ואם אתה רוצה
 להחזיר לי טובה, למה שתגמול לי על ידי שתושיב אותי על שולחנך, הרי לא יהיה לי בכך תועלת¹¹⁴⁴: **(לח)**
ישב נא עבדך ואמת בעירי עם קבר אבי ואמי אני אחזור לעיר שבה אני גר (רוגלים) ואמות במקום
 שנמצאים הקברים של אבי ואימי,¹¹⁴⁵ **והנה עבדך כמהם יעבר עם אדני המלך ועבדך כמהם**, שהוא הבן
 שלי, יעבור איתך לירושלים,¹¹⁴⁶ **ועשה לו את אשר טוב בעיניך ולכמהם תעשה את מה שטוב בעיניך**,
 ובוזה תחזיר לי טובה על שכלכלתי אותך במחניים¹¹⁴⁷: **(לט) ויאמר המלך דוד אמר לברזילי, אתי יעבר**
כמהם גם לולא בקשתך, הייתי רוצה שכמהם יעבור איתי ושגם הוא יאכל על שולחני,¹¹⁴⁸ **ואני אעשה לו**
את הטוב בעיניך ואני אעשה לכמהם את כל מה שהיית רוצה שאעשה לו, אך זה לא ייחשב להחזרת טובה
 לך, שהרי אני בכל מקרה הייתי מושיב את כמהם באוכלי שולחני,¹¹⁴⁹ **וכל אשר תבחר עלי אעשה לך**
 וכל מה שתרצה שאני אעשה לך – אעשה זאת, כגמול על שכלכלתי אותי במחניים¹¹⁵⁰: **(מ) ויעבר כל העם**
את הירדן כל אנשיו של דוד עברו את נהר הירדן, והמלך עבר גם דוד המלך עבר את נהר הירדן, וישק
המלך לברזילי ויברכהו וישב למקמו דוד נשק לברזילי, ובירך את ברזילי לשלום, ולאחר מכן חזר ברזילי
למקומו: (מא) ויעבר המלך הגלגלה דוד עבר את הירדן למקום שנקרא גלגל, וכמהן עבר עמו כמהם
עבר יחד עם דוד את הירדן, וכל עם יהודה העבירו את דוד את הירדן,
וגם חצי עם ישראל וגם חלק מעם ישראל העבירו את דוד את הירדן¹¹⁵¹: **(מב) והנה כל איש ישראל**
באים אל המלך כל עם ישראל הגיע אל דוד המלך, ויאמרו אל המלך כל עם ישראל אמר אל דוד, מדוע
גנבוך אחינו איש יהודה ויעברו את המלך ואת ביתו את הירדן מדוע העבירו אנשי יהודה אותך ואת

1139 מצודות.
 1140 מצודות.
 1141 מצודות.
 1142 תרגום.
 1143 מצודות.
 1144 מצודות.
 1145 מצודות.
 1146 מצודות.
 1147 מצודות.
 1148 מצודות.
 1149 מצודות.
 1150 מצודות.
 1151 מצודות.

רד"ק: אחרי שאני אשב אצלך מעט, אתה תרצה שאני אחזור אל העיר שלי.

משפחתך את נהר הירדן בסתר,¹¹⁵² וְכָל אַנְשֵׁי דָוִד עִמּוֹ (ומדוע העבירו שבט יהודה בסתר) את כל אנשיך שאיתך, הרי בכך שהעבירו אותך בחשאי, נראה הדבר שאיננו רוצים שתחזור למלכותך, ואין הדבר כך. ישראל כעסו על כך ששבט יהודה הגיע לפנייהם להעביר את דוד בירדן, וכך נראה הדבר שהם (ישראל) אינם רוצים להחזיר את דוד למלכותו, למרות שהם כן רצו בכך¹¹⁵³: (מג) וַיַּעַן כָּל אִישׁ יְהוּדָה עַל אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲנָשֵׁי שְׁבַט יְהוּדָה עֵנוּ לְשָׂאֵר אַנְשֵׁי שָׂאֵר יִשְׂרָאֵל,¹¹⁵⁴ כִּי קָרוֹב הַמֶּלֶךְ אֵלַי אֲנַחְנוּ הִגַּעְנוּ רֵאשׁוֹנִים כְּדִי לְהַעֲבִיר אֶת דָּוִד וּמִשְׁפַּחְתּוֹ בִּירְדֵן, כִּיּוֹן שְׁדוּד הוּא מֵהִשְׁבֵּט שְׁלֵנוּ,¹¹⁵⁵ וְלָמָּה זֶה חָרָה לָךְ עַל הַדְּבָר הַזֶּה וְלָמָּה אַתָּם כּוֹעֲסִים עַל כֵּךְ שְׁבִאנוּ רֵאשׁוֹנִים, מֵהַ הִזִּיק לָכֵם שְׁבִאנוּ רֵאשׁוֹנִים,¹¹⁵⁶ הָאֵכֹל אֶכְלֵנוּ מִן הַמֶּלֶךְ הָאֵם אֲכַלְנוּ מִשְׁהוּ מֵהַמֶּלֶךְ, בְּזָכוֹת שֶׁהִגַּעְנוּ רֵאשׁוֹנִים,¹¹⁵⁷ אִם נִשְׂאֵת נִשְׂאָ לָנוּ הָאֵם הַמֶּלֶךְ נָתַן לָנוּ מִתְּנָה עַל כֵּךְ שֶׁהִגַּעְנוּ רֵאשׁוֹנִים? אִם כֵּן, מִדּוּעַ אַתָּם כּוֹעֲסִים עַל כֵּךְ שֶׁהִעֲבַרְנוּ לְבַד אֶת הַמֶּלֶךְ¹¹⁵⁸: (מד) וַיַּעַן אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶת אִישׁ יְהוּדָה שָׂאֵר עִם יִשְׂרָאֵל עֵנָה לְשְׁבַט יְהוּדָה, וַיֹּאמֶר כֵּךְ אָמְרוּ אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְשְׁבַט יְהוּדָה, עֲשֹׂר יָדוֹת לִי בַּמֶּלֶךְ יֵשׁ לִי עֶשֶׂר חֲלָקִים בַּמֶּלֶךְ, שֶׁהִרִי אֲנַחְנוּ עֶשֶׂר שְׁבֵטִים, (שבט בנימין אינו נחשב, שהרי שמעי ירד עם אלף אנשים, ואינו נחשב לאף צד),¹¹⁵⁹ וְגַם בְּדָוִד אֲנִי מִמֶּנּוּ וְאֲנִי רֹצֵה בְּמַלְכוּתוֹ שֶׁל דָּוִד יוֹתֵר מִמֵּה שֶׁאַתָּה רֹצֵה, לְמִרְוֹת שְׁדוּד הוּא מֵהִשְׁבֵּט שְׁלֵךְ,¹¹⁶⁰ וּמִדּוּעַ הִקְלַתְנִי וְלָמָּה בִּיזִית אֹתִי,¹¹⁶¹ וְלֹא הָיָה דְבָרִי רֵאשׁוֹן לִי לְהָשִׁיב אֶת מַלְכִי הָאֵם לֹא הִגִּיעַ אֶל הַמֶּלֶךְ הַדְּבָרִים שֶׁלִּי שֶׁאֲמַרְנוּ רֵאשׁוֹנִים שֶׁאֲנַחְנוּ רֹצֵים שְׁדוּד יַחְזוֹר לְמַלְכוּתוֹ? הָאֵם לֹא הִגִּיעַ לְדוּד הַחֲלַטְתָּנוּ לְהַחְזִיר אֹתוֹ לְמַלְכוּתוֹ, לִפְנֵי שֶׁאַתָּם הִסְכַּמְתֶּם לָכֵךְ,¹¹⁶² וַיִּקְשׁ דְּבָר אִישׁ יְהוּדָה מִדְּבַר אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֲנָשֵׁי יְהוּדָה אָמְרוּ דְּבָרִים קָשִׁים יוֹתֵר לְאֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל, מִמֵּה שֶׁאֲמַרוּ אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְאֲנָשֵׁי יְהוּדָה, לְמִרְוֹת שֶׁבִּפְסוּק לֹא כְּתוּב בְּדִיּוּק מֵה אָמְרוּ יְהוּדָה לְיִשְׂרָאֵל¹¹⁶³:

שמואל ב פרק כ

(א) וְשֵׁם נִקְרָא אִישׁ בְּלִיעֵל וְשֵׁמוֹ שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי הַזְדַּמֵּן לְמִקּוֹם הַוּוִיכּוֹחַ אֲדָם רֶשַׁע בְּשֵׁם שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי,¹¹⁶⁴ אִישׁ יְמִינִי שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי הִיָּה מִשְׁבֵּט בְּנִימִין, וַיִּתְקַע בְּשֹׁפָר וַיֹּאמֶר שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי תִקַּע בְּשׁוֹפָר לְהַכְרִיז עַל תְּחִילַת הַמֶּרֶד, וְאָמַר:¹¹⁶⁵ אֵינִן לָנוּ חֲלָק בְּדָוִד אֵין לָנוּ חֲלָק בְּמַלְכוּתוֹ שֶׁל דָּוִד, אֵין מִקּוֹם לוֹוִיכּוֹחַ בֵּין יִשְׂרָאֵל

¹¹⁵² מצודות.

¹¹⁵³ במפרשים מצאנו מחלוקת, האם אנשי ישראל דיברו בכך אל אנשיו של דוד, או שאמרו כך לכבודו של דוד.

¹¹⁵⁴ מצודות.

¹¹⁵⁵ מצודות.

¹¹⁵⁶ מצודות.

¹¹⁵⁷ מצודות.

¹¹⁵⁸ מצודות.

¹¹⁵⁹ מצודות.

¹¹⁶⁰ מצודות.

¹¹⁶¹ מצודות.

¹¹⁶² מצודות.

¹¹⁶³ מצודות. רש"י: השוו דברי יהודה לדברי ישראל, כיוון שישראל הראו ליהודה את האיגרת שבו היה כתוב

למה תהיו אחרונים להשיב את המלך. רלב"ג: מכיוון שדוד היה משבט יהודה, דבריהם היו קשים יותר.

¹¹⁶⁴ מצודות.

¹¹⁶⁵ מצודות.

ליהודה, כיוון שבכלל אין לנו חלק במלכותו של דוד,¹¹⁶⁶ וְלֹא נַחֲלָה לָנוּ בְּבֶן יִשְׂרָאֵל וְאֵין לָנוּ נַחֲלָה, חלק, במלכותו של בן ישי, במלכותו של דוד, (יש כאן כפל של הצלע הקודמת בפסוק),¹¹⁶⁷ אִישׁ לְאֹהֲלֵי יִשְׂרָאֵל כל אחד מישראל יכול לחזור לעירו¹¹⁶⁸: (ב) וַיַּעַל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי דָוִד אַחֲרֵי שְׁבַע בֶּן בְּכָרֵי אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל הַסְּתַלְקוּ מִדָּוִד, והלכו אחרי שבע בן בכרי,¹¹⁶⁹ וְאִישׁ יְהוּדָה דָּבְקוּ בְּמַלְכָם מִן הַיַּרְדֵּן וְעַד יְרוּשָׁלַם ואילו אנשי שבט יהודה ליוו את דוד מלכם מנהר הירדן ועד לירושלים¹¹⁷⁰: (ג) וַיָּבֵא דָוִד אֶל בֵּיתוֹ יְרוּשָׁלַם דוד הגיע אל ביתו שבירושלים, וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת עֶשֶׂר נָשִׁים פְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר הֵנִיחַ לְשֹׁמְרֵי הַבַּיִת וַיִּתְּנֵם בֵּית מִשְׁמֶרֶת דוד לקח את עשר הפילגשים שהשאיר כדי לשמור על הבית, ושם אותם בבית ששמרו עליהם,¹¹⁷¹ וַיְכַלְכְּלֵם וְכֵן סִיפַק דָּוִד אֶת כָּל הָאוֹכֵל שֶׁהָיוּ צָרִיכוֹת הַפִּלְגְשִׁים,¹¹⁷² וְאֵלֵיהֶם לֹא בָא דָּוִד לֹא המשיך את קשר הנישואים עם הפילגשים, וַתִּהְיֶינָה צָרָרוֹת עַד יוֹם מָתָן הַפִּלְגְשִׁים הָיוּ "קשורות" עד ליום מותן, היה אסור לפילגשים להתחתן עם אף אדם עד ליום מותם,¹¹⁷³ אֲלֻמָּנוֹת חַיִּית מְכִיוּן שֶׁהֵם הָיוּ אלמנות שהבעל שלהן היה עדיין חי. דוד היה חי עדיין, ולכן היה אסור להם בכלל להתחתן, שהרי אסור לאף אחד להתחתן עם נשותיהם של המלכים¹¹⁷⁴: (ד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל עֲמֹשָׂא דָּוִד צִיוּוה אֶת עֲמֹשָׂא שֶׁהִיא שֶׁר צָבָאוּ, הַזֶּעַק לִי אֶת אִישׁ יְהוּדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים תֹּאסוּף (על ידי שתשמיע קול) אלֵי לְכָאן אֶת כָּל הַחַיִּילִים שְׁבִיהוּדָה, ותוודא שכל חיילי יהודה יתאספו לכאן לכל המאוחר בעוד שלשה ימים,¹¹⁷⁵ וְאַתָּה פֹּה עֹמֵד ולאחר שתאסוף את כולם, אֶתָּה תַעֲמוּד פֹּה, ואני אמנה אותך למפקד עליהם¹¹⁷⁶: (ה) וַיֵּלֶךְ עֲמֹשָׂא לְהַזְעִיק אֶת יְהוּדָה עֲמֹשָׂא הֵלַךְ לְאֶסוֹף אֶת כָּל הַחַיִּילִים שְׁבִיהוּדָה, וַיִּזְחַר מִן הַמּוֹעֵד אֲשֶׁר יַעֲדוּ עֲמֹשָׂא הַתַּעֲכָב יוֹתֵר מֵהַמּוֹעֵד שֶׁקָּבַע לוֹ דָּוִד. לקח לעמשא יותר משלשה ימים להזעיק את כל החיילים שביהודה¹¹⁷⁷: (ו) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל אֲבִישִׁי דָּוִד אִמְרֵי אֵל אֲבִישִׁי, עֲתָה יִרְעֵ לָנוּ שְׁבַע בֶּן בְּכָרֵי מִן אֲבִשָׁלוֹם עכשיו, שאנחנו מתעכבים מלצאת ולהילחם נגד שבע בן בכרי, יגרום לנו שבע בן בכרי לנוק גדול יותר מהנוק שגרם לנו אבשלום,¹¹⁷⁸ אֶתָּה קַח אֶת עֲבָדֵי אֲדֹנֶיךָ תִּיקַח אֶת עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ,¹¹⁷⁹ וְרִדְף אַחֲרָיו ותרדוף אחרי שבע בן בכרי, פֶּן מִצָּא לוֹ עֲרִים בְּצָרוֹת שְׁמָא, אם נתעכב, ולא נרדוף מיד אחרי שבע בן בכרי, ימצא בינתיים שבע בן בכרי ערים מבוצרות וייכנס אליהם,¹¹⁸⁰ וְהִצִּיל עֵינָנוּ וכך יינצל שבע בן בכרי מעיננו, כך

1166. מצודות.

1167. מצודות.

1168. תרגום.

1169. מצודות.

1170. תרגום.

1171. מצודות.

1172. מצודות.

1173. מצודות.

1174. תרגום.

1175. מצודות.

1176. מצודות.

1177. מצודות.

1178. מצודות.

1179. מצודות, ולא אמר עבדי, כיון שכך הוא דרך המקרא. רד"ק: הכוונה היא לעבדיו של יואב.

1180. מצודות.

יִנְצַל שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי מֵאִיתָנּוּ¹¹⁸¹: (ז) וַיֵּצְאוּ אַחֲרָיו אַנְשֵׁי יוֹאָב הַגִּיבּוּרִים שֶׁהָיוּ לְיוֹאָב רַדְפוּ אַחֲרָיו שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי,¹¹⁸² וְהַכְרַתִּי וְהַפְלֵתִי וְכֵן הַקְּלָעִים וְהַקְּשֵׁתִים שֶׁל דָּוִד, הַחִיילִים הַמּוּבַחְרִים שֶׁל דָּוִד הִלְכוּ לְרֹדֹף אַחֲרָיו שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי,¹¹⁸³ וְכָל הַגִּבּוּרִים וְכָל הַגִּיבּוּרִים שֶׁל דָּוִד הִלְכוּ גַם כֵּן לְרֹדֹף אַחֲרָיו שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי, וַיֵּצְאוּ מִירוּשָׁלַם לְרֹדֹף אַחֲרָיו שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי אַנְשֵׁי יוֹאָב, הַכְרַתִּי וְהַפְלֵתִי וְהַגִּיבּוּרִים שֶׁל דָּוִד, יֵצְאוּ כֹּלֵם מִירוּשָׁלַם עַל מִנַּת לְרֹדֹף אַחֲרָיו שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי: (ח) הֵם עִם הָאָבֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן כַּאֲשֶׁר אַנְשֵׁי שֶׁל יוֹאָב, הַכְרַתִּי וְהַפְלֵתִי וְהַגִּיבּוּרִים שֶׁל דָּוִד הִגִּיעוּ בְּסֻמוֹךְ אֶל הָאָבֶן הַגְּדוֹלָה שֶׁהִיטָה בְּגִבְעוֹן,¹¹⁸⁴ וַעֲמָשָׂא בָּא לְפָנֵיהֶם עֲמָשָׂא בָּא מֹל אַנְשֵׁי שֶׁל יוֹאָב, הַכְרַתִּי וְהַפְלֵתִי וְהַגִּיבּוּרִים שֶׁל דָּוִד,¹¹⁸⁵ וַיֹּאָב חָגַר מְדוּ לְבָשׁוּ יוֹאָב הָיָה לְבוּשׁ בְּבַגְדָיו,¹¹⁸⁶ וְעָלָיו עַל הַלְבוּשׁ שֶׁל יוֹאָב,¹¹⁸⁷ חָגַר חָרָב מְצַמֶּדֶת עַל מִתְּנָיו בְּתַעֲרָה הִיטָה הַחֶרֶב חֲגוּרָה עַל מוֹתְנָיו שֶׁל יוֹאָב כִּשֶׁהַחֶרֶב נִמְצָאת בְּתוֹךְ הַנֶּרְתִּיק שֶׁלָּהּ. בְּנִיגוּד לְנוֹחַל שֶׁהַחֶרֶב הִיטָה חֲגוּרָה עַל הַיָּרֵךְ, כַּאֲן חָגַר יוֹאָב אֶת הַחֶרֶב עַל מוֹתְנָיו, כְּדִי שִׁיחִיה לֹו קָל יוֹתֵר לְהוֹצִיא אֶת הַחֶרֶב מִהַנֶּרְתִּיק בְּלִי שְׁעֲמָשָׂא יֵשִׁים לֵב,¹¹⁸⁸ וְהוּא יֵצֵא יוֹאָב יֵצֵא מֵהָאָבֶן הַגְּדוֹלָה שֶׁשֵׁם הָיָה הוּא וְאַנְשֵׁי, כְּדִי לִלְכַת לְקַרְאֵת עֲמָשָׂא,¹¹⁸⁹ וְתִפֹּל וְהַחֶרֶב נִפְלָה מִהַנֶּרְתִּיק שֶׁלָּהּ, עַל יְדֵי שִׁיּוֹאָב הַתְּכּוֹפֵף כְּדִי לְהוֹצִיא אֶת הַחֶרֶב מִנֶּרְתִּיקָה¹¹⁹⁰: (ט) וַיֹּאמֶר יוֹאָב לְעֲמָשָׂא יוֹאָב אָמַר לְעֲמָשָׂא, הֲשָׁלוֹם אֵתָּה אַחִי אַחִי עֲמָשָׂא, הָאִם שְׁלוֹם לְךָ? וְתַחֲזוּ יָד יְמִין יוֹאָב בְּזֶקֶן עֲמָשָׂא לְנִשֵּׁק לֹו יוֹאָב אַחֲזוּ בְּזֶקֶן שֶׁל עֲמָשָׂא בִּיד יְמִין שְׁלוֹ, כַּאֲילוֹ כְּדִי לְנִשֵּׁק אֶת עֲמָשָׂא¹¹⁹¹: (י) וַעֲמָשָׂא לֹא נִשְׁמַר בְּחָרָב אֲשֶׁר בְּיַד יוֹאָב עֲמָשָׂא לֹא נִזְהַר מִהַחֶרֶב שֶׁהִיא בְּיַד שֶׁל יוֹאָב, מְכִיוּן שִׁיּוֹאָב הָרִים אֶת הַחֶרֶב שֶׁנִּפְלָה לֹו בְּיַד שְׁמָאֵל, בְּעוֹד דְּרָכּוֹ הִיטָה לְהַחֲזִיק אֶת הַחֶרֶב בְּיַד יְמִין,¹¹⁹² וַיִּבְהוּ בָּהּ אֶל הַחֲמֵשׁ יוֹאָב הִכָּה אֶת עֲמָשָׂא בְּלִבּוֹ,¹¹⁹³ וַיִּשְׁפֹּךְ מַעְיו אֶרְצָה יוֹאָב שִׁפָּךְ אֶת מַעְיו שֶׁל עֲמָשָׂא עַל הָאָרֶץ, וְלֹא שָׁנָה לֹו יוֹאָב לֹא הָיָה צָרִיךְ לְהַכּוֹת אֶת עֲמָשָׂא פַּעַם נֹוסֶפֶת, כִּיוֵן שֶׁעֲמָשָׂא מֵת בְּמַכַּה הָרֵאוּשׁוֹנָה,¹¹⁹⁴ וַיָּמָת עֲמָשָׂא מֵת, וַיֹּאָב וְאַבְיָשִׁי אַחֲיוּ רֹדֵף אַחֲרָיו שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי יוֹאָב וְאַבְיָשִׁי אַחֲיוּ רַדְפוּ אַחֲרָיו שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי¹¹⁹⁵: (יֵא) וַאֲיֵשׁ עָמַד עָלָיו מְנַעְרֵי יוֹאָב אַחַד מִמְּשֻׁרְתָיו שֶׁל יוֹאָב עָמַד לִיד עֲמָשָׂא, כְּדִי לְמַנּוּעַ מִשְׁאֵר הָאֲנָשִׁים לְהַתְּעַכֵּב לִיד גּוֹפְתּוֹ שֶׁל עֲמָשָׂא,¹¹⁹⁶ וַיֹּאמֶר מִשְׁרְתּוֹ שֶׁל יוֹאָב אָמַר: מִי אֲשֶׁר חָפֵץ בְּיוֹאָב וּמִי אֲשֶׁר לְרֹדֹף אַחֲרָיו יוֹאָב מִי שְׁחַפֵּץ

1181 מצודות. רלב"ג: אם ימצא ערים בצורות ויכנס אליהם, יציל, יפריש לעצמו את מה שעיניו רוצים, את המלוכה. רד"ק: אם לא נמהר לרדוף אחריו, הוא ייכנס לאחת הערים וכך לא נוכל לראות היכן הוא נמצא.
1182 מצודות.
1183 מצודות.
1184 מצודות.
1185 יסוד מלכות.
1186 מצודות, והכפל "מדו" ו"לבושו" היא דרך המקרא. רד"ק: הלבוש הוא שם כללי, ומדו היינו אחד מפרטי הלבוש.
1187 מצודות.
1188 מצודות.
1189 מצודות + רש"י.
1190 מצודות.
1191 מצודות.
1192 מצודות.
1193 מצודות.
1194 מצודות.
1195 מצודות, ורדף בלשון יחיד, היינו שכל אחד מהם רדף.
1196 מצודות.

ביואב ומי שאוהב את דוד - שילך אחרי יואב¹¹⁹⁷: (יב) וְעַמְשָׂא מִתְגַּלְל בְּדָם בְּתוֹךְ הַמְּסֻלָּה עַמְשָׂא הִיא מִתְגַּלְל בְּדָם שִׂינָא מִמֶּנּוּ, בַּמְצַע הַמְּסִילָה. הַמְּסִילָה הִיא הַדֶּרֶךְ הַמְּרֻכְזִית שֶׁבָּה הִיוּ עוֹבְרִים הָאֲנָשִׁים,¹¹⁹⁸ וַיֵּרָא הָאִישׁ כִּי עָמַד כָּל הָעָם מִשְׁרָתוֹ שֶׁל יוֹאֵב שֶׁנֶּעֱמַד בְּסִמּוֹךְ לַעַמְשָׂא רֹאֵה, שֶׁכֵּל אָדָם שֶׁהִיא מִתְקַרֵּב אֶל עַמְשָׂא, הִיא נֹעֵצֵר לַעֲמוּד לִיד גּוֹפְתוֹ שֶׁל עַמְשָׂא, וְקִרְיָתוֹ לְהַמְשִׁיךְ לִלְכַת אַחֲרֵי יוֹאֵב לֹא נִעְנְתָה,¹¹⁹⁹ וַיִּסַּב אֶת עַמְשָׂא מִן הַמְּסֻלָּה הַשְּׂדָה מִשְׁרָתוֹ שֶׁל יוֹאֵב גָּרָר אֶת עַמְשָׂא מִהַמְּסִילָה לְתוֹךְ שְׂדֵה,¹²⁰⁰ וַיִּשְׁלַף עָלָיו בְּגָד מִשְׁרָתוֹ שֶׁל יוֹאֵב כִּי־סָה אֶת עַמְשָׂא בְּבִגְדוֹ,¹²⁰¹ כִּי־אֲשֶׁר רָאָה כָּל הַבָּא עָלָיו וְעָמַד (הַסִּיבָה שֶׁמִּשְׁרָתוֹ שֶׁל יוֹאֵב גָּרָר אֶת עַמְשָׂא לְשִׂדָה וְכִי־סָה אֶת עַמְשָׂא בְּבִגְדוֹ הִיא) מְכִיוּן שֶׁרָאָה שֶׁכֵּל מִי שֶׁעָבַר לִיד עַמְשָׂא, נֹעֵצֵר וְעַמַּד שִׁם¹²⁰²: (יג) כִּי־אֲשֶׁר הִגָּה מִן הַמְּסֻלָּה כֹּאֲשֶׁר הוֹסֵר עַמְשָׂא מִהַמְּסִילָה,¹²⁰³ עָבַר כָּל אִישׁ אַחֲרָיו יוֹאֵב לְרִדְדָף אַחֲרֵי שְׁבַע בֶּן בְּכָרִי עָבְרוּ כָּל הָאֲנָשִׁים לִלְכַת אַחֲרֵי יוֹאֵב כְּדִי לְרִדּוֹף אַחֲרָיו שֶׁבַע בֶּן בְּכָרִי¹²⁰⁴: (יד) וַיַּעֲבֵר בְּכָל שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל אֲבֵלָה וּבֵית מַעֲכָה וְכָל הַבְּרִים יוֹאֵב עָבַר בְּכָל שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל כְּדִי שִׁלְכוּ אִתּוֹ לַעֲרִים: אֲבֵל, בֵּית מַעֲכָה וּבְמַחֲזוֹ שֶׁנִּקְרָא בְּרִים,¹²⁰⁵ וַיִּקְהֲלוּ וַיָּבִאוּ אֶף אַחֲרָיו הָאֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל נֹאסְפוֹ וּבָאוּ אַחֲרָיו יוֹאֵב: (טו) וַיָּבִאוּ וַיַּצְרוּ עָלָיו בְּאֲבֵלָה בֵּית הַמַּעֲכָה יוֹאֵב וְאֲנָשָׁיו בָּאוּ וְהִטִּילוּ מִצּוֹר עַל שְׁבַע בֶּן בְּכָרִי בְּמִקּוֹם שֶׁנִּקְרָא אֲבֵלָה בֵּית מַעֲכָה,¹²⁰⁶ וַיִּשְׁפְּכוּ סִלְלָה אֶל הָעֵיר יוֹאֵב וְאֲנָשָׁיו שֶׁפְּכוּ סוּלְלָה, תֵּל עֶפְרַיִם גְּבוּהָ, לִיד חוֹמַת הָעֵיר, כִּךְ שִׁיּוּכְלוּ לַעֲלוֹת מֵעַל חוֹמַת וּלְכַבּוֹשׁ אֶת הָעֵיר,¹²⁰⁷ וַתַּעֲמִד בַּחֹל צְבָא יוֹאֵב נִעֲמְדוֹ בַּחֹל, הֵייוֹנוֹ חוֹמָה קִטְנָה שֶׁנִּמְצָאת בְּסִמּוֹךְ לַחוֹמָה הַגְּבוּהָ. דֶּרֶכָּה הֵייתָה לְבָנוֹת חוֹמָה קִטְנָה לְפָנֵי חוֹמָה הַגְּדוּלָה, וְהַנְּבִיא מִסְפָּר לָנוּ, שֶׁצְבָא יוֹאֵב כָּבַר עָבַר אֶת הַמְּכַשׁוֹל הַפְּחוֹת קֶשֶׁה שֶׁל חוֹמָה הַקִּטְנָה, וְעַכְשָׁיו עָבַר אֶל חוֹמָה הַגְּדוּלָה,¹²⁰⁸ וְכָל הָעָם אֲשֶׁר אֶת יוֹאֵב מִשְׁחִיתִם לְהַפִּיל חוֹמָה חֵיילָיו שֶׁל יוֹאֵב הִתְחִילוּ לְהַשְׁחִית אֶת חוֹמָה הַגְּדוּלָה שֶׁהִקִּיפָה אֶת אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה¹²⁰⁹: (טז) וַתִּקְרָא אִשָּׁה חֲכָמָה מִן הָעֵיר אִשָּׁה חֲכָמָה קִרְיָה בְּקוֹל גְּדוֹל מִהָעֵיר אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה,¹²¹⁰ שָׁמְעוּ שָׁמְעוּ אֲמָרוֹ נָא אֶל יוֹאֵב קָרֵב עַד הִנֵּה וְאֲדַבְּרָה אֵלָיְךָ חֵיילֵי יוֹאֵב שִׁמְעוּ! (כִּפְלָה אֶת הַמִּילָה שִׁמְעוּ, כְּדֶרֶךְ הַצּוֹעֲקִים), תֹּאמְרוּ לְיוֹאֵב שִׁיתְקַרֵּב אֵלָי וְאֲנִי אֲדַבֵּר אֵלָיו¹²¹¹: (יז) וַיִּקְרַב אֵלָיְךָ יוֹאֵב הִתְקַרֵּב אֶל הָאִשָּׁה הַחֲכָמָה, וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הָאִשָּׁה הַחֲכָמָה שֶׁאֵלָה אֶת יוֹאֵב, הָאֵתָה יוֹאֵב הָאֵם אֶתָה הוּא יוֹאֵב, וַיֹּאמֶר יוֹאֵב עֲנֵה לְאִשָּׁה, אֲנִי אֲנִי הוּא יוֹאֵב, וַתֹּאמֶר לוֹ הָאִשָּׁה הַחֲכָמָה אֲמָרָה לְיוֹאֵב, שָׁמַע דְּבָרֵי אֲמָתְךָ תִּשְׁמַע אֶת דְּבָרֵי הַשְּׁפַחָה שֶׁלְךָ, תִּשְׁמַע אֶת דְּבָרַי, וַיֹּאמֶר שָׁמַע

1197 מצודות.

1198 מצודות.

1199 מצודות.

1200 מצודות.

1201 מצודות.

1202 מצודות.

1203 מצודות. רש"י: כאשר נמשך.

1204 מצודות.

1205 מצודות. רש"י: שבע בן בכרי עבר בכל המקומות האלו כדי שימליכו אותו עליהם.

1206 מצודות. רד"ק: אין זה אותו אבל שנזכר בפסוק הקודם, שם הכוונה היא לעיר שסמוכה לבית מעכה.

1207 מצודות.

1208 מצודות. רד"ק כתב שני פירושים נוספים למילה חל: החומה עצמה, או חפירה שהייתה לפני החומה.

רלב"ג: החל היא החומה הפנימית.

1209 מצודות.

1210 בדברי חז"ל יש אומרים שהייתה זו סרח בת אשר, אך רד"ק הסתפק בכך, שהרי לפי"ז יוצא שהיה הייתה

בת יותר ממאתיים וחמישים שנה.

1211 מצודות.

אָנְכִי יוֹאֵב אָמַר לְאִישָׁה: אֲנִי שׁוֹמֵעַ אֶת דְּבַרְיֶיךָ: (יח) וַתֹּאמֶר לְאִמֶּר הָאִישָׁה אֲמַרָה לְיוֹאֵב בְּמִטְרָה שֶׁהוּא יַעֲנֶה לָּהּ,¹²¹² דְּבַר יְדַבְּרוּ בְּרֵאשִׁיטָה לְאִמֶּר לִפְנֵי שִׁפְתַּחְתֶּם בְּמִלְחָמָה נֶגַד אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה, הֵייתֶם צְרִיכִים לִפְתּוֹחַ בְּשִׁלּוֹם, כְּמוֹ שִׁצִּיּוֹתָה הַתּוֹרָה,¹²¹³ שָׁאֵל יִשְׁאָלוּ בְּאֵבֶל אִם הֵייתֶם פּוֹתַחִים בְּשִׁלּוֹם עִם הָעִיר אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה,¹²¹⁴ וְכֵן הִתְמַזּוּ הָיוּ מְשִׁלִּימִים אִיתְכֶם¹²¹⁵: (יט) אָנְכִי שְׁלָמִי אָמוּנִי יִשְׂרָאֵל הָרִי אֲנִי וְכָל אֲנָשֵׁי הָעִיר מֵעוֹלָם הֵינּוּ בְּעַלֵּי שִׁלּוֹם וְנֹאמְנִים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,¹²¹⁶ אֲתָה מִבְּקִשׁ לְהַמִּית עִיר וְאִם בִּישְׂרָאֵל וְאִם כֵּן, מִדּוֹעַ אֲתָה רוֹצֵה לְהַחְרִיב עִיר גְּדוֹלָה בְּיִשְׂרָאֵל,¹²¹⁷ לָמָּה תִּבְלַע נַחְלֶת יִקְוֶה לָּמָּה שֶׁתִּשְׁחִית אֶת הַנַּחְלָה שֶׁהִי הַנַּחֲלִיל לְתוֹשְׁבֵי הָעִיר אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה¹²¹⁸: (כ) וַיַּעַן יוֹאֵב וַיֹּאמֶר יוֹאֵב עֲנֵה לְאִישָׁה הַחֲכָמָה וְאִמֶּר לָּהּ, חָלִילָה חָלִילָה לִּי גִנָּאִי הוּא לִי וְגִנָּאִי הוּא לְמֶלֶךְ,¹²¹⁹ אִם אֲבִלַע וְאִם אֲשַׁחֲיֶת (גִּנָּאִי הוּא לִי וְגִנָּאִי הוּא לְמֶלֶךְ) לְהַשְׁחִית אֶת הָעִיר אוֹ לְהַרוֹג אֶת אֲנָשֶׁיהָ¹²²⁰: (כא) לֹא בֵּן הַדְּבָר אֵין הַדְּבָר כֵּךְ, אֵינְנִי רוֹצֵה לְהַשְׁחִית אֶת הָעִיר,¹²²¹ כִּי אִישׁ מֵהָר אֶפְרַיִם שָׁבַע בֶּן בְּכָרִי שָׁמוֹ נִשְׂאָ יָדוֹ בְּמֶלֶךְ בְּדוֹד אֵלָּא שֵׁשׁ אֲדָם מֵהָר אֶפְרַיִם שִׁמְרַד בְּמֶלֶךְ דוֹד, וְשָׁמוֹ שִׁבְעָ בֶן בְּכָרִי,¹²²² תָּנּוּ אֹתוֹ לְבַדּוֹ וְאֵלְכָה מֵעַל הָעִיר תִּמְסְרוּ לְיַדֵּי אֶת שִׁבְעָ בֶן בְּכָרִי, וְאֲנִי אֶסְתַּלַּק מֵעַל הָעִיר, אֲנִי אֶפְסִיק אֶת הַהֲתַקְפָּה עַל הָעִיר,¹²²³ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל יוֹאֵב הָאִישָׁה הַחֲכָמָה אֲמַרָה אֵל יוֹאֵב, הִנֵּה רֹאשׁוֹ מִשְׁלָךְ אֵלַיךְ בְּעַד הַחֹמָה הָרִי רֹאשׁוֹ שֶׁל שִׁבְעָ בֶן בְּכָרִי יוֹשֵׁלְךָ אֵלַיךְ מֵעַל הַחֹמָה¹²²⁴: (כב) וַתְּבוֹא הָאִשָּׁה אֶל כָּל הָעָם בְּחֲכָמָתָהּ הָאִישָׁה הַחֲכָמָה נִיגְשָׁה אֵל יוֹשְׁבֵי אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה, וְשִׁכְנְעָה אוֹתָם בְּחֲכָמָתָהּ, שִׁמְסְרוּ אֶת שִׁבְעָ בֶן בְּכָרִי לְיוֹאֵב. הָאִישָׁה אֲמַרָה לְתוֹשְׁבֵי אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה, שֶׁאִם יוֹאֵב וְחִיילָיו יִכְבְּשׁוּ אֶת הָעִיר, הֵם יִהְרְגוּ אֶת כָּל הַיּוֹשְׁבִים בְּעִיר, כִּיּוֹן שְׁכּוֹלִם יוֹחֲזִקוּ בְּתוֹר מוֹרְדִים,¹²²⁵ וַיִּכְרְתוּ אֶת רֹאשׁוֹ שִׁבְעָ בֶן בְּכָרִי וַיִּשְׁלְכוּ אֶל יוֹאֵב אֲנָשֵׁי אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה כִּרְתוּ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל שִׁבְעָ בֶן בְּכָרִי, וְהֵם הִשְׁלִיכוּ אֶת רֹאשׁוֹ שֶׁל שִׁבְעָ בֶן בְּכָרִי אֵל יוֹאֵב,¹²²⁶ וַיִּתְקַע בְּשׁוֹפָר יוֹאֵב תִּקַּע בְּשׁוֹפָר כַּדִּי לְהוֹדִיעַ לְאֲנָשָׁיו לְסַגֵּת מֵהָעִיר,¹²²⁷ וַיִּפְצְצוּ מֵעַל הָעִיר אִישׁ לְאֹהֲלָיו חִיילָיו שֶׁל יוֹאֵב הִתְפָּזְרוּ כּוֹלִם, כָּל אֶחָד חָזַר אֵל עִירוֹ,¹²²⁸ וַיּוֹאֵב שָׁב יְרוּשָׁלַם אֶל הַמֶּלֶךְ יוֹאֵב חָזַר לְיְרוּשָׁלַם אֵל דוֹד הַמֶּלֶךְ: (כג) וַיּוֹאֵב אֶל כָּל הָעָבָא יִשְׂרָאֵל יוֹאֵב

1212 מצודות.
1213 מצודות.
1214 מצודות.
1215 מצודות.
1216 מצודות.
1217 תרגום. מצודות: אבל בית מעכה הייתה מספקת מזון לכרכים שהיו מסביבה, ולכן נקראת "אם" שמספקת את צרכי הערים הללו.
1218 מצודות.
1219 רש"י.
1220 מצודות.
1221 מצודות.
1222 מצודות.
1223 יסוד מלכות.
1224 תרגום.
1225 מצודות.
1226 מצודות: הסיבה שלא מסרו את שבע בן בכרי חי הוא מכיוון שפחדו ששבע יגלה לדוד ואנשיו שגם תושבי אבל בית מעכה השתתפו במרד נגדו.
1227 מצודות.
1228 מצודות + תרגום.

היה ממונה על כל הצבא, לאחר שהרג את עמשא, השאיר דוד את יואב כמפקד הצבא,¹²²⁹ וּבְנֵיהָ בֶן יְהוֹדָע
עַל הַפְּרִתִי וְעַל הַפְּלֹתִי בְּנִיהוּ בֶן יְהוֹדָע הִיה מְמוֹנָה עַל הַקְּשֵׁתִים וְהַקְּלָעִים שֶׁל דָּוִד, עַל הַחַיִּילִים
הַמּוּבַחְרִים שֶׁל דָּוִד: (כד) וְאֶדְרָם עַל הַמָּס אֲדָרָם הִיה מְמוֹנָה לַגְּבוֹת אֶת הַמִּיּוֹסִים מִיִּשְׂרָאֵל,¹²³⁰ וְיְהוֹשֻׁפֵּט
בֶּן אַחִילֹד הַמְּזַכֵּיר יְהוֹשֻׁפֵּט בֶּן אַחִילֹד הִיה מְמוֹנָה עַל סֵפֶר הַזִּיכְרוֹנוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ¹²³¹: (כה) וְשָׂאָה סִפֵּר
אָדָם בְּשֵׁם שׂוֹאָה הִיה מְמוֹנָה לְהִיּוֹת סוֹפֵר הַמֶּלֶךְ, כֹּל מֵה שֶׁהַמֶּלֶךְ הִיה צָרִיךְ שִׁיכְתְּבוּ לוֹ, הִיה שׂוֹאָה כּוֹתֵב,
וְצָדוֹק וְאַבְיָתָר כֹּהֲנִים צָדוֹק וְאַבְיָתָר הִיוּ הַחֲשׁוּבִים שֶׁבְכַהֲנִים: צָדוֹק הִיה מִיּוֹעֵד לְהִיּוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּיָמָיו
שֶׁל שְׁלֹמֹה, וְאַבְיָתָר הִיה סֹגֵן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל בְּמִקּוֹם בְּנוֹ אַחִימֶלֶךְ¹²³²: (כו) וְגַם עִירָא הַיִּאֲרִי הִיה כֹּהֵן לְדָוִד גַּם
עִירָא הִיה שֶׁר חָשׁוּב לְפָנָיו דָּוִד, בְּנוֹסֵף לְשָׂאֵר הַשְּׂרִים שֶׁהוֹזְכְּרוּ¹²³³:

שְׂמוּאֵל ב פֶּרֶק כֹּא

(א) וַיְהִי רָעַב בְּיָמֵי דָּוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים בְּיָמָיו שֶׁל דָּוִד הִיה רָעַב בְּמִשְׁךְ שְׁלֹשׁ שָׁנִים, שְׁנָה אַחֲרֵי שְׁנָה הָרַעַב הִיה
שְׁלֹשׁ שָׁנִים רְצוּפוֹת, שְׁנָה אַחֲרֵי שְׁנָה, וַיִּבְקֹשׁ דָּוִד אֶת פָּנָיו יְקֹזֵק דָּוִד שָׂאֵל בְּאֹרִים וְתוֹמִים מִדּוֹעַ ה' שֶׁלַח אֶת
הָרַעַב בְּיָמָיו,¹²³⁴ וַיֹּאמֶר יְקֹזֵק ה' עֲנֵה לְדָוִד, שִׁישְׁנִן שְׁתֵּי סִיבוֹת לְכַךְ שֶׁשֶׁלַח רָעַב: אֶל שְׂאֹל בְּגַלְל שֶׁלַח הַסְּפִידוֹ
כִּרְאוּי אֶת שְׂאֹל כְּאִשֶּׁר קָבְרוּ אוֹתוֹ,¹²³⁵ וְאֶל בֵּית הַדְּמִים וְהַסִּיבָה הַשְּׁנִיָּה לְרָעַב הִיה בְּגַלְל שְׂאֹל שֶׁפָּךְ דָּם,
וְאִף אֶחָד לֹא מִיחָה בּוֹ,¹²³⁶ עַל אֲשֶׁר הִמִּית אֶת הַגְּבְעוֹנִים הַדָּם שֶׁשֶׁפָּךְ שְׂאֹל הוּא דָּמָם שֶׁל שְׁבַע גְּבַעוֹנִים
שֶׁהָרַג יַחַד עִם כַּהֲנֵי נוֹב עִיר הַכַּהֲנִים (אֲמָנָם עַל כַּהֲנֵי נוֹב לֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַחֹת בְּשֹׂאֵל, שֶׁהָרַג שְׂאֹל טֶעַן
שֶׁהֵם מִרְדּוּ בּוֹ, וְלָכֵן הִגִּיעַ לָהֶם מִיתָה)¹²³⁷: (ב) וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לְגְבְעוֹנִים דָּוִד קָרָא לְגְבַעוֹנִים, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
דָּוִד אֲמַר דְּבָרֵי פִיּוֹס לְגְבַעוֹנִים, דָּוִד נִיסָה לְפִיּוֹס אֶת הַגְּבַעוֹנִים כְּדִי שִׁימְחִלוּ לְשֹׂאֵל עַל חֲטָאוֹ,¹²³⁸ וְהַגְּבַעוֹנִים
לֹא מְבַנִּי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה כִּי אִם מִיָּתֵר הָאֲמָרִי הַגְּבַעוֹנִים לֹא הִיוּ חֶלֶק מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא הִיוּ מֵהָאֲמָרִי
(כִּינּוּי כּוֹלֵל לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ) וְלָכֵן הֵם לֹא הִסְכִּימוּ לְמַחֹל לְשֹׂאֵל עַל שֶׁהָרַג שְׁבַע מֵהֶם,¹²³⁹ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

¹²²⁹ מצודות.

¹²³⁰ מצודות.

¹²³¹ מצודות.

¹²³² מצודות ועיין פרק ח' פס' יז'.

¹²³³ מצודות בפירושו הראשון. בפירושו השני כתב שהיה משוח מלחמה במקום צדוק שהיה מיועד עתה להיות כהן גדול.

¹²³⁴ מצודות. רד"ק שאל מדוע חיכה דוד עד השנה השלישית של הרעב כדי לשאול את ה' על מה הרעב, וענה שבשנה הראשונה חשב דוד שהרעב במקרה, בשנה השנייה חשב שהסיבה לרעב היא פסל מיכה ורק בשנה השלישית הבין שהרעב היא תוצאה של חטא אחר.

¹²³⁵ מצודות.

¹²³⁶ מצודות.

¹²³⁷ מצודות. חז"ל אמרו שמתוך שהרג את כהני נוב עיר הכהנים, שהיו מספיקין להם מים ומזון, העלה עליו הכתוב כאילו המיתם. רד"ק: בני ישראל מחלו לשאול על עוון הריגת נוב עיר הכהנים, אך הגבועונים לא מחלו לשאול על הריגת שבעה מאנשיהם, כיון שלא היו מבני ישראל. רד"ק בהמשך דבריו: לא מדובר על הריגת הגבועונים בשעת הריגת נוב עיר הכהנים, אלא שאול תקף את הגבועונים ללא קשר להחרבת נוב. הסיבה ששאול רצה להרוג בהם היא מכיון שחשב שראוי שבנ"י ישמשו חוטבי עצים ושואבי מים לביהמ"ק וכן בגלל ששאול כעס על הגבועונים על שרימו את בנ"י. את שאר הגבועונים גירש שאול מא"י. שאול אמנם התכוון לטובה, אך הוא חטא בכך, שהרי יהושע נתן אותם לחוטבי עצים ושואבי מים.

¹²³⁸ מצודות.

¹²³⁹ מצודות.

נִשְׁבְּעוּ לָהֶם למרות שהגבעונים היו מבני האמורי, בני ישראל היו חייבים להשאיר את הגבעונים בחיים, מפני שהם נשבעו לגבעונים שהם לא יהרגו אותם,¹²⁴⁰ וַיִּבְקֹשׁ שְׁאוּל לְהַכְתֵּם בְּקִנְאָתוֹ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה וכאשר שאול כעס על ישראל ויהודה, ורצה להורגם על שלא גילו לו את מקום מחבואו של דוד, רצה שאול להרוג גם את הגבעונים בטענה שהם יודעים היכן נמצא דוד, אך שאול הצליח להרוג רק שבעה מהם¹²⁴¹: (ג) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל הַגְּבֻעִים דוד שאל את הגבעונים, מָה אַעֲשֶׂה לָכֶם מה אני יכול לעשות בשבילכם,¹²⁴² וּבְמָה אֶכְפֹּר ובמה אני יכול לכפר על מה שעשה לכם שאול? במה אני יכול להפסיק את כעסכם על כך ששאול הרג מכם שבעה אנשים,¹²⁴³ וּבְרַבּוֹ אֶת נַחֲלַת יִקְוֹק כדי שאתם תתפללו על עם ה', שארצם תיתן יכול. דוד שאל את הגבעונים במה יתרצו להתפלל לביטול גזרת הרעב¹²⁴⁴: (ד) וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגְּבֻעִים הגבעונים ענו לדוד, אֵינָן לָנוּ כֶּסֶף וְזָהָב עִם שְׁאוּל וְעִם בֵּיתוֹ שאול לא לקח מאיתנו כסף או זהב, כך שאיננו תובעים ממשפחתו של שאול כסף או זהב (דוד ניסה לפייס את הגבעונים על ידי שייתן להם כסף וזהב),¹²⁴⁵ וְאֵינָן לָנוּ אִישׁ לְהַמִּית בְּיִשְׂרָאֵל ואיננו רוצים להרוג אנשים מישראל כנקמה על כך ששאול הרג שבעה אנשים מאיתנו,¹²⁴⁶ וַיֹּאמֶר דָּוִד אמר לגבעונים, מָה אַתֶּם אֹמְרִים אַעֲשֶׂה לָכֶם מה שאתם אומרים לי לעשות, אני אעשה בשבילכם¹²⁴⁷: (ה) וַיֹּאמְרוּ אֶל הַמֶּלֶךְ הגבעונים ענו לדוד, הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּלָנוּ האדם שרצה לגרש אותנו מחבל הארץ ההיא,¹²⁴⁸ וְאֲשֶׁר דִּמָּה לָנוּ והאדם שרצה להשמידנו,¹²⁴⁹ נִשְׁמַדְנוּ מִהַתְּיַצֵּב בְּכָל גְּבֹל יִשְׂרָאֵל ובגלל אדם זה, אנחנו נמנעו מלגור בכל תחום ארץ ישראל, מכיוון שפחדנו שהוא יהרוג אותנו¹²⁵⁰: (ו) יִתֵּן לָנוּ שְׁבַעַת אַנְשִׁים מִבְּנֵי (המשיכו הגבעונים בדבריהם ואמרו) אנחנו חושבים שראוי שייתנו לנו שבעה אנשים מבניו, על כל גבעוני שהרג, ייתנו לנו את אחד מבניו,¹²⁵¹ וְהוֹקְעָנוּם לִיקְוֹק אנחנו נתלה את שבעת הבנים של שאול לשם ה', כדי להודיע שעם ישראל נענש על ששאול עבר על השבועה שנשבעו יהושע וזקני ישראל לגבעונים בשם ה',¹²⁵² בְּגִבְעַת שְׁאוּל שבעת בניו של שאול ייתלו במקום שנקרא "גבעת שאול", שם מלך שאול, וכולם יידעו שהם בניו,¹²⁵³ בְּחִיר יִקְוֹק שאול נבחר על ידי ה' למלוך על ישראל,¹²⁵⁴ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ דוד ענה לגבעונים, אֲנִי אֶתֵּן אֲנִי אתן לכם שבעה מבניו של שאול, אך אני אבחר את מי מבניו של שאול לתת לכם¹²⁵⁵: (ז) וַיַּחְמַל הַמֶּלֶךְ עַל מִפֵּי בִשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן בֶּן שְׁאוּל דוד

1240 מצודות.

1241 מצודות. רד"ק: הכוונה היא ששאול ממש הרג בהם.

1242 מצודות.

1243 מצודות.

1244 מצודות.

1245 מצודות.

1246 מצודות.

1247 מצודות.

1248 מצודות. תרגום: האיש שרצה להשמיד אותנו.

1249 מצודות.

1250 מצודות + תרגום.

1251 מצודות.

1252 מצודות.

1253 מצודות.

1254 רד"ק. מצודות ורש"י: בת קול יצאה ואמרה ששאול הוא בחיר ה'.

1255 מצודות, ובכך היה יכול לחמול על מפֵיבשת.

ריחם על מפִיבֶשֶׁת בִּנּוּ שֶׁל יְהוֹנָתָן וְנִכְדוֹ שֶׁל שְׂאוּל,¹²⁵⁶ עַל שִׁבְעַת יְקֹזֵק אֲשֶׁר בֵּינֵיהֶם (הַסִּיבָה שְׂדוּד רִיחַם עַל מִפִּיבֶשֶׁת הַיָּא) מִכִּיּוּן שֶׁהֵיטָה שְׂבוּעָה בִּשְׁם ה' בֵּינֵיהֶם, וּבִסוּף הַפְּסוּק מִפְּרֵשׁ הַנְּבִיא בֵּין מִי לְמִי הֵיטָה הַשְּׂבוּעָה,¹²⁵⁷ בֵּין דָּוִד וּבֵין יְהוֹנָתָן בֶּן שְׂאוּל הַשְּׂבוּעָה שֶׁהֵיטָה בֵּין דָּוִד לְיְהוֹנָתָן בֶּן שְׂאוּל, הֵיא שְׂגֵרְמָה לְדָוִד שֶׁלֹּא לְמִסוּר אֶת מִפִּיבֶשֶׁת בֶּן יְהוֹנָתָן לְגַבְעוֹנִים: (ח) וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת שְׁנֵי בָנָיו רְצִפָּה בֵּת אִיָּה אֲשֶׁר יֻלְּדָה לְשְׂאוּל אֶת אַרְמוֹנִי וְאֶת מִפְּבֹשֶׁת דָּוִד לָקַח אֶת שְׁנֵי בָנָיו שֶׁל רְצִפָּה בֵּת אִיָּה שִׁילְדָה לְשְׂאוּל. שְׂמוֹת הַבָּנִים הַלְלוּ הֵיוּ: אַרְמוֹנִי וּמִפִּיבֶשֶׁת, וְאֶת חֲמֵשֶׁת בָּנָיו מִיִּכְל בֵּת שְׂאוּל אֲשֶׁר יֻלְּדָה לְעַדְרִיאֵל בֶּן בְּרִזְלִי הַמְּחַלְתֵי וְכֵן לָקַח דָּוִד אֶת חֲמֵשֶׁת הַבָּנִים שִׁילְדָה מִיִּרְב (בֵּת שְׂאוּל) לְעַדְרִיאֵל בֶּן בְּרִזְלִי הַמְּחַלְתֵי. מִיִּכְל, אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל דָּוִד, הֵיא שְׂגִידְלָה אֶת חֲמֵשֶׁת הַבָּנִים הַלְלוּ, וְלִכֵּן כְּתוּב כַּאֲן שֶׁהֵם הֵיוּ בָנָיו¹²⁵⁸: (ט) וַיְהִינֶם בְּיַד הַגְּבַעֲוִים דָּוִד מִסָּר אֶת שְׂבוּעַת צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל בְּיַד הַגְּבַעֲוִים: אֶת שְׁנֵי בָנָיו שֶׁל רְצִפָּה בֵּת אִיָּה וְאֶת חֲמֵשֶׁת בָּנָיו שֶׁל מִיִּרְב,¹²⁵⁹ וַיִּקְיַעֵם בָּהֶר לְפָנָיו יְקֹזֵק הַגְּבַעֲוִים תְּלוּ אֶת שְׂבוּעַת צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל בְּהַר שְׂנַמְצָא בְּגַבְעַת שְׂאוּל עַל פִּי רְשׁוֹתוֹ שֶׁל ה'. לְפָנָיו שְׂדוּד מִסָּר אֶת צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל לְגַבְעוֹנִים, הוּא הַעֲבִיר אוֹתָם לְפָנָיו אַרְוֹן הַבְּרִית, וְהַאֲרוֹן קִלְט אוֹתָם לְסִימָן שֶׁה' מִסְכִּים לְמִסוּר אוֹתָם לְיַד הַגְּבַעֲוִים,¹²⁶⁰ וַיִּפְּלוּ שְׂבַעֲתָם יַחַד כֹּל שְׂבוּעַת צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל הוּצָאוּ לְהוֹרֵג בִּיחַד,¹²⁶¹ וְהִמָּה הַמָּתוֹ בְּיַמֵּי קְצִיר בְּרֵאשִׁיטִים צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל הוּצָאוּ לְהוֹרֵג בְּיַמֵּים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַקְּצִיר,¹²⁶² בְּתַחֲלֵת קְצִיר שְׁעָרִים הַיַּמִּים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַקְּצִיר הֵם הַיַּמִּים בְּהֵם קוֹצְרִים אֶת הַשְּׁעָרִים¹²⁶³: (י) וַתִּקַּח רְצִפָּה בֵּת אִיָּה אֶת הַשֶּׁק רְצִפָּה בֵּת אִיָּה לָקַחָה יִרְיעָה עֵבָה,¹²⁶⁴ וַתִּטְהֹר לָהּ אֵל הַצֹּרֵר רְצִפָּה פְּרָסָה אֶת הַיִּרְיעָה עַל הַהַר שְׁבָה נִתְלוּ צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל,¹²⁶⁵ מִתַּחֲלֵת קְצִיר עַד נִתְּרָה מִיָּם עֲלֵיהֶם מִן הַשָּׁמַיִם (רְצִפָּה בֵּת אִיָּה שְׂמָרָה עַל גּוֹפּוֹתֵיהֶם שֶׁל שְׂבוּעַת צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל) מִהַיַּמִּים הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַקְּצִיר, שֶׁאֵז נִתְלוּ, וְעַד שֶׁהִתְחִיל לְרִדֵּת גֶּשֶׁם, בְּתַחֲלֵת הַחוֹרֶף,¹²⁶⁶ וְלֹא נִתְּנָה עוֹף הַשָּׁמַיִם לְנוּחַ עֲלֵיהֶם יוֹמָם רְצִפָּה בֵּת אִיָּה מִנְעָה מִהַצִּיפּוֹרִים לְנוּחַ עַל צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל בְּיוֹם,¹²⁶⁷ וְאֶת חֵיט הַשְּׂדָה לִיָּלָה וְכֵן מִנְעָה רְצִפָּה מִהַחֵיט לְהִתְקַרֵּב אֶל צֹאצְאוֹ שֶׁל שְׂאוּל בְּלִילָה: (יֵא) וַיַּגֵּד לְדָוִד אֶת אֲשֶׁר עָשָׂתָה רְצִפָּה בֵּת אִיָּה פְּלֶגֶשׁ שְׂאוּל נֹאמֵר לְדָוִד אֶת מַה שֶׁרְצִפָּה בֵּת אִיָּה, פִּילְגְּשׁוֹ שֶׁל שְׂאוּל, עָשָׂתָה,

¹²⁵⁶ תַּרְגוּם. רד"ק בפס' א' הביא לכך שלשה פירושים: א. דוד שמח שמפיבשת לא היה אחד מהשבעה. ב. דוד התפלל שהארון לא יקלטנו, שהרי דוד נתן את שבעת האנשים שהארון קלט אותם. ג. כיוון שהגבעונים ביקשו שבעה מבניו של שאול, ודוד כבר מילא את המכסה, לא נתן את מפִיבֶשֶׁת. כמו"כ כתב הרד"ק שייטכן שדוד חשב שמפיבשת היה טוב יותר מהאחרים, ולכן לא היה ראוי להפיל עליו את עונשו של שאול.

¹²⁵⁷ הרד"ק שאל גם מדוע נענש זרעו של שאול בגלל חטאו של שאול. ענה על כך הרד"ק שתי תירוצים: א. ייתכן שבנים אלו הם שהרגו את הגבעונים. ב. מה שנאמר שבנים לא יומתו על אבות, זהו רק בעונש בדי אדם, אך בעונש בדי שמיים, ייתכן שבנים יומתו בגלל חטא אבות.

¹²⁵⁸ מצודות.

¹²⁵⁹ מצודות.

¹²⁶⁰ תרגום.

¹²⁶¹ מצודות.

¹²⁶² מצודות. רש"י: בימי ניסן.

¹²⁶³ מצודות.

¹²⁶⁴ מצודות.

¹²⁶⁵ מצודות.

¹²⁶⁶ מצודות.

¹²⁶⁷ מצודות. רש"י: מדובר על תשרי. כמו"כ, על השאלה שכתוב בתורה שיש איסור להלין את הנבלה, כתב רש"י שמוטב שתיעקר אות אחת מהתורה, ויתקדש שם שמים. רד"ק: מדובר על חשוון, והסיבה שהיו תלויים עד אז הוא כדי להודיע שבגלל חטא זה לא ירדו גשמים עד השנה הרביעית שבה היה ראוי שירדו גשמים. תרגום.¹²⁶⁷

ששמרה על גופותיהם של צאצאיו של שאול: (יב) וַיִּלֶךְ דָּוִד וַיִּקַּח אֶת עֲצָמוֹת שָׁאוּל וְאֶת עֲצָמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵאֵת בַּעֲלֵי יָבִישׁ גִּלְעָד דָּוִד הֵלַךְ וּלְקַח אֶת עֲצָמוֹתֵיהֶם שֶׁל שָׁאוּל וְשֶׁל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵאֵת הָאֲנָשִׁים הַחֹשְׁבִים שֶׁבִיבֵשׁ גִּלְעָד,¹²⁶⁸ אֲשֶׁר גָּנְבוּ אֹתָם מִרְחֹב בֵּית שֵׁן אֲנָשֵׁי יִבֵּשׁ גִּלְעָד גָּנְבוּ אֶת עֲצָמוֹתֵיהֶם שֶׁל שָׁאוּל וְשֶׁל יְהוֹנָתָן מֵהַחֹמָה שֶׁפָּנְתָה לְעֵבֶר הָרְחוֹב בְּבֵית שֵׁן,¹²⁶⁹ אֲשֶׁר תִּלְאוּם שָׁמָּה פְּלִשְׁתִּים בְּיוֹם הַכּוֹת פְּלִשְׁתִּים אֶת שָׁאוּל בְּגִלְבָּעַ שֵׁם (בַּחֹמָה שֶׁבְּבֵית שֵׁן), תִּלּוּ הַפְּלִשְׁתִּים אֶת שָׁאוּל וְיְהוֹנָתָן, בְּיוֹם שֶׁהֲרֹגוּ הַפְּלִשְׁתִּים אֶת שָׁאוּל בְּגִלְבּוֹעַ¹²⁷⁰: (יג) וַיַּעַל מִשֵּׁם אֶת עֲצָמוֹת שָׁאוּל וְאֶת עֲצָמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ דָּוִד הֵעֲלָה מִבֵּית שֵׁן אֶת עֲצָמוֹת שָׁאוּל וְאֶת עֲצָמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ שֶׁל שָׁאוּל,¹²⁷¹ וַיֹּאסְפוּ אֶת עֲצָמוֹת הַמּוֹקְעִים וְכֵן אֶסְפוּ (עַל פִּי צִוּוּי שֶׁל דָּוִד) אֶת הָעֲצָמוֹת שֶׁל שִׁבְעַת הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּתְּלוּ בְּגִבְעַת שָׁאוּל¹²⁷²: (יד) וַיִּקְבְּרוּ אֶת עֲצָמוֹת שָׁאוּל וְיְהוֹנָתָן בְּנוֹ בְּאֶרֶץ בְּנִימֵן דָּוִד וְאֲנָשָׁיו קִבְּרוּ אֶת עֲצָמוֹתֵיהֶם שֶׁל שָׁאוּל וְיְהוֹנָתָן (יַחַד עִם עֲצָמוֹת שִׁבְעַת צִאצָּאִיו שֶׁל שָׁאוּל שֶׁנִּתְּלוּ),¹²⁷³ בְּצִלְעַ בְּמִקּוֹם שֶׁנִּקְרָא צִלְעַ,¹²⁷⁴ בְּקִבְרַת קִישׁ אָבִיו בְּקִישׁ, אָבִיו שֶׁל שָׁאוּל, וַיַּעֲשׂוּ כֹל אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ אֲנָשָׁיו שֶׁל דָּוִד עָשׂוּ כֹּל מַה שֶׁצִּוּוּהוּ אוֹתָם דָּוִד, אֲנָשָׁיו שֶׁל דָּוִד הִסְפִּידוּ אֶת שָׁאוּל כְּמוֹ שֶׁדָּוִד צִוּוּהוּ אוֹתָם לַעֲשׂוֹת,¹²⁷⁵ וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאֶרֶץ אַחֲרֵי כֵן לְאַחַר שֶׁדָּוִד עָשָׂה כַּמִּשְׁפָּט הַגְּבוּעִים, וְלְאַחַר שֶׁהִסְפִּידוּ אֶת שָׁאוּל כְּרָאוּי, קִיבַל ה' אֶת תְּפִילָתָם שֶׁל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ, וְהוֹרִיד לָהֶם גֶּשֶׁם¹²⁷⁶: (טו) וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה לְפְלִשְׁתִּים אֶת יִשְׂרָאֵל חוֹץ מֵהַמִּלְחָמָה שֶׁל אַבְשָׁלוֹם נֶגַד דָּוִד, הֵייתָה מִלְחָמָה נּוֹסֶפֶת שֶׁקֶרְתָה לְיִשְׂרָאֵל, וְבָה נִלְחַמוּ נֶגַד הַפְּלִשְׁתִּים,¹²⁷⁷ וַיֵּרֶד דָּוִד וַעֲבָדָיו עִמּוֹ וַיִּלְחַמוּ אֶת פְּלִשְׁתִּים דָּוִד וְחֵיילָיו יִרְדּוּ לְהִילָחֵם נֶגַד הַפְּלִשְׁתִּים, וַיַּעַף דָּוִד נַחִיָּה מְאוֹד חֵלֶשׁ¹²⁷⁸: (טז) וַיִּשְׁבִּי בְּנֹב אֲשֶׁר בִּילִידֵי הָרְפָּה חֵייל פְּלִשְׁתִּי בִשֵׁם יִשְׁבִּי בְּנוֹב שֶׁהָיָה אֶחָד מִבְּנֵי הַגִּיבּוֹרִים,¹²⁷⁹ וּמִשְׁקַל קִינוֹ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת מִשְׁקָל נְחֹשֶׁת מִשְׁקַל כָּלִי הַנֶּשֶׁק שְׁלוֹ, הִלְחֵב¹²⁸⁰ שֶׁהוּא הַחֹזֵק בִּידוֹ, (שֶׁנִּקְרָא קִנּוֹ) הָיָה בְּמִשְׁקַל שֶׁל שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת שְׁקָלִים שְׁשׁוּקְלִים בּוֹ נַחוּשֶׁת,¹²⁸¹ וְהוּא חֲגוּר חֲדָשָׁה יִשְׁבִּי בְּנוֹב הָיָה חֲגוּר בַּחֶרֶב חֲדָשׁ, וּמִנְהַג הַגִּיבּוֹרִים בַּיָּמֵיהֶם הָיָה לְהִתְאַמֵּץ יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂי גְבוּרָה בְּשַׁעַת שְׁחוּגָרִים חֶרֶב חֲדָשָׁה,¹²⁸² וַיֹּאמֶר לְהַכּוֹת אֶת דָּוִד

¹²⁶⁸ מצודות. הסיבה היא שמכיוון שראה שרצפה הצליחה לשמור על צאצאיו של שאול, התעורר גם הוא לעשות איתם חסד ולקבור אותם עם שאול, וכן כדי להספיד את שאול כראוי, לאחר שנאמר לו שאחת הסיבות לרעה היא על שלא הספידו כראוי את שאול.

¹²⁶⁹ מצודות.

¹²⁷⁰ תרגום.

¹²⁷¹ מצודות.

¹²⁷² מצודות.

¹²⁷³ מצודות.

¹²⁷⁴ מצודות.

¹²⁷⁵ מצודות.

אמנם דוד עצמו הספיד את שאול כבר לאחר נפילתו, והתביעה הייתה על שאר העם שלא הספידו אותו.

¹²⁷⁶ מצודות + תרגום.

¹²⁷⁷ מצודות.

¹²⁷⁸ מצודות. רלב"ג: כאשר דוד התעייף, הוא התרחק משאר חייליו.

¹²⁷⁹ תרגום.

¹²⁸⁰ רלב"ג. בפירושו השני כתב שמדובר בכובע נחושת.

¹²⁸¹ מצודות.

¹²⁸² מצודות.

ישבי בנוב רצה להרוג את דוד, לאחר שהבחין שדוד היה מאוד חלש¹²⁸³: (יז) וַיַּעְזֵר לוֹ אַבְיָשִׁי בֶן צְרוּיָה אבְיָשִׁי בֶן צְרוּיָה עָזַר לְדוֹד, וַיִּדְ אֶת הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִיתֵהוּ אבְיָשִׁי הִכָּה אֶת יִשְׁבִי בְנוֹב וְהָרַג אוֹתוֹ, אִזְ נִשְׁבְּעוּ אַנְשֵׁי דָוִד לֹא לְאַחַר שְׂרָאוֹ אַנְשֵׁי שְׂדוּד הִגִּיעַ לְכַדֵי סַכְנָה בְּמִלְחָמָה נֶגַד פְּלִשְׁתִּים, נִשְׁבְּעוּ אַנְשֵׁי שֶׁל דָוִד, לְאָמֹר כִּךְ אִמְרוּ אַנְשֵׁי שֶׁל דָוִד בְּשִׁבְעוֹתֵם, לֹא תֵצֵא עוֹד אֶתְנֹנוּ לְמִלְחָמָה אִתְּחָה, דָוִד, לֹא תֵצֵא אִיתְנֹנוּ יוֹתֵר לְמִלְחָמוֹת, וְלֹא תִכְבֶּה אֶת נֵר יִשְׂרָאֵל וּבִכְךָ אִתְּחָה לֹא תִכְבֶּה אֶת נֵר שֶׁל יִשְׂרָאֵל. הַמֶּלֶךְ נִמְשַׁל לְנֵר שְׂמַאִיר וּמִשְׁפִּיעַ טוֹב לְכוֹלָם, וְאַנְשֵׁי שֶׁל דָוִד נִשְׁבְּעוּ שְׂדוּד לֹא יֵצֵא אִיתְּם יוֹתֵר לְמִלְחָמוֹת, כַּדֵי שֶׁלֹא יִהְרַג¹²⁸⁴: (יח) וַיְהִי אַחֲרָיִם בֶּן לְאַחַר הַמִּלְחָמָה נֶגַד הַפְּלִשְׁתִּים, וַתְּהִי עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגוֹב עִם פְּלִשְׁתִּים הֵייתָה מִלְחָמָה נוֹסֶפֶת שֶׁל הַפְּלִשְׁתִּים נֶגַד יִשְׂרָאֵל בְּמִקּוֹם שְׁנִקְרָא גוֹב,¹²⁸⁵ אִזְ הִכָּה סַבְכִי הַחֲשָׁתִי אֶת סָף אֲשֶׁר בִּילְדֵי הַרְפָּה בְּמִלְחָמָה זֶה הָרַג סַבְכִי הַחוֹשְׁתִי (שֶׁהִיָּה מִיִּשְׂרָאֵל) חֵייל פְּלִשְׁתִּים בְּשֵׁם סָף, שֶׁהִיָּה גַם הוּא בְנֵה שֶׁל הַרְפָּה (וְאַחֲיוֹ שֶׁל יִשְׁבִי בְנוֹב)¹²⁸⁶: (יט) וַתְּהִי עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגוֹב עִם פְּלִשְׁתִּים הֵייתָה מִלְחָמָה נוֹסֶפֶת שֶׁל הַפְּלִשְׁתִּים נֶגַד יִשְׂרָאֵל בְּמִקּוֹם שְׁנִקְרָא גוֹב, וַיִּדְ אֶלְחָנָן בֶּן יַעֲרִי אֹרְגִים בֵּית הַלְחָמִי אֶלְחָנָן בְּנוֹ שֶׁל אָדָם שְׁנִקְרָא יַעֲרִי אֹרְגִים, הִכָּה אֶת אֶחָד מֵהַגִּיבּוֹרִים שֶׁל הַפְּלִשְׁתִּים שְׁנִקְרָא בֵּית הַלְחָמִי,¹²⁸⁷ אֶת גְּלִית הַגְּתִי לְמִירוֹת שְׁבִית הַלְחָמִי הִיָּה בְּמִלְחָמָה יָחַד עִם גְּלִית מַגַּת, לֹא הִצְלִיחַ גְּלִית לְעוֹזֵר לְבֵית הַלְחָמִי,¹²⁸⁸ וַעֲזַן חֲנִינָתוֹ בְּמִנּוֹר אֹרְגִים הַקֵּת, הִידִית שֶׁל חֲנִינָת שֶׁל בֵּית הַלְחָמִי הֵייתָה כְּמוֹ מִנּוֹר אֹרְגִים. מִנּוֹר אֹרְגִים הוּא עֵץ עִגוּל וְגוֹדוֹל שֶׁעֲלִיו כּוֹרֵךְ הָאוֹרֵג אֶת הַחוֹטִים שֶׁהוּא אֹרֵג, וְהַנְּבִיא כֹאֵן מֵתָאֵר אֶת חוּזְקוֹ שֶׁל בֵּית הַלְחָמִי, בְּכֵךְ שֶׁהוּא הִיָּה מַחֲזִיק חֲנִינָת עֲנֻקִית¹²⁸⁹: (כ) וַתְּהִי עוֹד מִלְחָמָה בְּגַת הֵייתָה מִלְחָמָה נוֹסֶפֶת בְּגַת, וַיְהִי אִישׁ מְדוּן הִיָּה אָדָם גְּבוּה מְאוֹד,¹²⁹⁰ וְאַצְבְּעוֹת יָדָיו וְאַצְבְּעוֹת רַגְלָיו שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ בְּכָל יָד וּבְכָל רֶגֶל הָיוּ לוֹ שֵׁשׁ אֲצִבְעוֹת,¹²⁹¹ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע מִסְפָּר בְּסֵךְ הַכֹּל הָיוּ לוֹ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע אֲצִבְעוֹת,¹²⁹² וְגַם הוּא יָלַד לְהַרְפָּה גַם אָדָם עֲנֻק זֶה נוֹלַד לְהַרְפָּה: (כא) וַיְחַרֵף אֶת יִשְׂרָאֵל אָדָם עֲנֻק זֶה, בַּעַל עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע אֲצִבְעוֹת, בִּיזָה אֶת יִשְׂרָאֵל,¹²⁹³ וַיְכַהוּ יְהוֹנָתָן בֶּן שְׁמַעְיָה אַחֵי דָוִד יְהוֹנָתָן בֶּן שְׁמַעְיָה שֶׁהִיָּה אַחֲיוֹ שֶׁל דָוִד הָרַג אָדָם זֶה. שְׁמַעְיָה הִיָּה אַחֲיוֹ שֶׁל דָוִד, וְהַכְּתוּב מְסַפֵּר שֶׁאַחֲיוֹ שֶׁל דָוִד, הוּא שֶׁהָרַג אָדָם זֶה: (כב) אֶת אַרְבַּעַת אֱלֹהֵי יְלָדוֹ לְהַרְפָּה בְּגַת

1283 מצודות.

1284 מצודות.

1285 לכאורה כך מפורש בתרגום. רש"י: מלחמה זו היא שהייתה המלחמה הראשונה ונכתבה כאן כדי לצרף את מיתתם של בני הרפה.

1286 מצודות, ומזהה זאת עם גזר.

1287 מצודות, ומזהה אותו עם סיפי.

1288 מצודות. רש"י: אלחנן הוא דוד, בנו של אורגי פרוכות למקדש שנקרא יער, והכתוב מספר שדוד הרג את גלית. רד"ק: אלחנן מבית לחם הרג את מי שהיה עם גלית, כאשר הכוונה היא לאחיו של גלית. פירוש נוסף שכתב הרד"ק הוא שדוד הוא בית הלחמי, והוא שעזר לאלחנן. הרד"ק כתב גם שלא מצא טעם לכך שנקרא דוד בשם אלחנן.

1289 מצודות.

1290 מצודות.

1291 מצודות.

1292 מצודות.

1293 מצודות, וכדי שלא נחשוב שכוונת הנביא היא שהיו לו שלשה אצבעות בכל יד, סיכם הנביא את מספר אצבעותיו.

1294 מצודות.

ארבעת האנשים הללו (ישבי בנוב, סף, בית הלחמי והאיש בעל עשרים וארבעת האצבעות) נולדו להרפה בעיר גת, וַיִּפְּלוּ בַיּוֹד וּבַיּוֹד עֲבָדָיו כֹּל אַרְבַּעַת הַבָּנִים שֶׁל הַרְפָּה, נִפְּלוּ בַיּוֹד דוֹד וְאֲנָשָׁיו:

שמואל ב פרק כב

(א) וַיְדַבֵּר דָּוִד לְיִקְזָק דוֹד הַתְּנַבָּא וְשִׁיבַח בְּנִבְוֹאתוֹ אֵת ה',¹²⁹⁵ אֵת דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת, בַּיּוֹם הַצִּיל יְקִזָּק אֹתוֹ מִכַּף כָּל אֲיָבָיו בְּסוֹף יָמָיו, לֵאחֲרָיִם הַצִּיל אֹתוֹ מִיַּד כָּל אוֹיְבָיו,¹²⁹⁶ וּמִכַּף שָׂאוֹל וְלֵאחֲרָיִם הַצִּיל אֹתוֹ מִיַּד שָׂאוֹל:

א. ה' הוא המציל אותי:

(ב) וַיֹּאמֶר דָּוִד אָמֵר, יְקִזָּק סִלְעִי אֵת ה' מִשְׁמַשׁ לִי כִמְחָסָה, כִּמוֹ שֶׁבִּנְיָן הַעֲשׂוּי מִסֵּלַע נֹתֵן מְחָסָה לְאָדָם, וּמִצְדָּתֵי אֵת ה' מִשְׁמַשׁ מִגֵּן עֲלָיִי כִּמוֹ שֶׁמִּבְצָר חִזְק מִגֵּן עַל אֲנָשִׁים,¹²⁹⁷ וּמִפְּלִטֵי לִי אֵת ה' מִצִּיל אֹתִי.¹²⁹⁸

(ג) אֱלֹהֵי צוּרֵי אַחֶסֶה בּוֹ ה' הוּא הַחוּזֶק שֶׁלִּי וְבֵה' אֲמַצָּא מְחָסָה (צוּר הוּא סֵלַע חִזְק),¹²⁹⁹ מִגֵּןִי ה' מִשְׁמַשׁ לִי כִּמְגֹן,¹³⁰⁰ וְקִרְן יִשְׁעֵי ה' מוֹשִׁיעַ אֹתִי כִּמוֹ שֶׁקֶרֶן מוֹשִׁיעָה אֵת בַּעַל הַקְּרַנִּים, כִּמוֹ שֶׁבַהֲמָה בַּעַל קְרַנִּים מִשְׁתַּמֵּשֵׁת בַּקֶּרֶן שֶׁלָּהּ כְּדִי לִנְגוֹחַ, כִּד ה' מוֹשִׁיעַ אֹתִי,¹³⁰¹ מִשְׁגִּבֵי ה' סוֹמֵךְ אֹתִי,¹³⁰² וּמְנוֹסֵי אֲנִי יִכּוֹל לְנוֹס אֶל ה' כִּשְׂאֲנִי מִפְּחַד מֵהָאוֹיֵב,¹³⁰³ מִשְׁעֵי מְחָמָם אֵת ה' מוֹשִׁיעַ אֹתִי מֵאֲנָשֵׁי חֲמָס, מֵאֲנָשִׁים רָשָׁעִים,¹³⁰⁴ תִּשְׁעֵנִי תִצִּיל אֹתִי:

ב. כשאני נמצא בצרה, אני קורא אל ה':

(ד) מִהֲלֵל אֶקְרָא יְקִזָּק כֹּאשֶׁר אֲנִי קוֹרֵא לֵה' בַּהֲלֵל,¹³⁰⁵ וּמֵאֲיָבֵי אוֹשַׁע אֲזִי אֲנִי נוֹשַׁע בֵּה',¹³⁰⁶ (ה) כִּי אֶפְּנִי מִשְׁבְּרֵי מוֹת כֹּאשֶׁר סָבְבוּ אֹתִי יִיסוּרֵי הַמוּוֹת¹³⁰⁷ נַחֲלִי בְּלִיעַל יִבְעַתְנִי כֹּאשֶׁר הַמַּחְלוֹת הַנִּגְרָמוֹת מֵאֲנָשִׁים רָשָׁעִים הַפְּחִידוּ אֹתִי.¹³⁰⁸ (ו) חֲבָלֵי שָׂאוֹל סָבְנוּ כִּשְׂיִיסוּרֵי מוּוֹת סָבְבוּ אֹתִי, קִדְמֵנִי מִקִּשֵׁי מוֹת וְכֹאשֶׁר בָּאוּ

1295 מצודות.

1296 מצודות פירוש ראשון. בפירוש השני כתב שכל פעם שהיה ניצל מהצרות, היה אומר את דברי השירה.

1297 מצודות.

1298 מצודות.

1299 מצודות.

1300 מצודות.

1301 מצודות.

1302 רש"י.

1303 מצודות.

1304 מצודות.

1305 מצודות.

1306 מצודות.

1307 מצודות.

1308 מצודות. רש"י: גייסות השונאים שיש בהם עם רב כמו מים רבים ששוטפים נחל.

לפניי מוקשים, מכשולים, שמביאים לידי מוות¹³⁰⁹: (ז) **בַּצַּר לִי אֶקְרָא יְקֹקֶךָ** כאשר אני נמצא בצרה אני קורא אל ה' שיושיע אותי¹³¹⁰, **וְאֵל אֱלֹהֵי אֶקְרָא** ואני קורא אל אלוקי, **וַיִּשְׁמַע מְהִיכְלוֹ קוֹלִי** ה' קיבל את תפילתי בהיכלו, במעונו¹³¹¹, **וַיִּשְׁעֵתִי בְּאָזְנוֹ** תחינתי עברה באוזניו של ה', וה' קיבל את תחינתי¹³¹²:

ג. ה' נוקם בשונאי דוד:

(ח) **וַיִּתְגַּעַשׁ וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ** יושבי הארץ שהם אויביי, וזו ורעדו מרוב פחד,¹³¹³ **מִסְדּוֹת הַשָּׁמַיִם יִרְגְּזוּ** המלכים והשרים פחדו¹³¹⁴, **וַיִּתְגַּעְשׂוּ** כולם וזו מפחד,¹³¹⁵ **כִּי חָרָה לֹא** כאשר חרה לה', כאשר ה' כעס, והחליט לנקום בהם: (ט) **עָלָה עֵשָׂן בְּאַפּוֹ** ה' כעס על אויביי,¹³¹⁶ **וְאִשׁ מִפִּי תֹאכַל** אש תצא מפיו של ה' כדי לאכול את אויבי הקמים עליי,¹³¹⁷ **גְּחָלִים בְּעֵרֹו מִמֶּנּוּ** גחלים בוערים יצאו מה' ושרפו את אויביי¹³¹⁸: (י) **וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרֶד** ה' הוריד את השמיים וירד בעצמו כדי להכות בשונאיי,¹³¹⁹ **וְעֵרְפֶל תַּחַת רַגְלָיו** ערפל היה מתחת לרגליו של ה', ה' נפרע מהרשעים על ידי החושך של הערפל¹³²⁰: (יא) **וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיַּעֲף** כאילו שה' רכב על מלאך כדי למהר לבוא, ועף,¹³²¹ **וַיֵּרָא עַל בְּנֵי רוּחַ** ה' נגלה ברוח הנושבת¹³²²: (יב) **וַיֵּשֶׁת חֶשֶׁךְ סְבִיבֹתָיו סְכוֹת** ה' שם חושך מסביב לסוכות בהם שהה, כדי להחשיך על מחנה האויב,¹³²³ **חֲשֵׁרֵת מַיִם עָבִי שְׁחָקִים** החושך הגיע מהמים הרבים שנקשרו בעננים שמתחת לשמיים¹³²⁴: (יג) **מִנְגִּה נִגְדָּו** מהאור שלפני ה', האור שה' בא בו לעזרתי,¹³²⁵ **בְּעֵרֹו גְחָלֵי אִשׁ** גחלי אש ביערו על ידי אותו אור¹³²⁶: (יד) **יִרְעַם מִן שָׁמַיִם יְקֹקֶךָ** ה' הרעיש משמיים (כדי לבלבל את אויביי),¹³²⁷ **וְעֵלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ** ה' שהוא עליון הרים על אויביי את קולו¹³²⁸: (טו) **וַיִּשְׁלַח חַצִּיִּם** ה' שלח באויביי את מכותיו כמו שחייל משלח את חיציו,¹³²⁹ **וַיִּפְּצֵם בְּרֶקֶת הַבָּרָק** פיזר את אויביי,¹³³⁰ **וַיִּהָם** ה' שלח מהומה בתוך מחנה אויביי¹³³¹: (טז) **וַיִּרְאוּ**

1309 מצודות.
1310 מצודות.
1311 מצודות.
1312 יסוד מלכות.
1313 מצודות. רש"י: מדובר כאן על ניסים שנעשו לישראל, כמו קריעת ים סוף וכדו'.
1314 מצודות.
1315 מצודות.
1316 מצודות.
1317 מצודות.
1318 מצודות.
1319 מצודות.
1320 מצודות.
1321 מצודות.
1322 מצודות.
1323 מצודות.
1324 מצודות.
1325 מצודות.
1326 מצודות.
1327 יסוד מלכות.
1328 יסוד מלכות.
1329 תרגום.
1330 תרגום.
1331 מצודות.

אֶפְקֵי יָם קַרְקַעוֹת הַיָּם נִרְאוּ, כִּיּוֹן שֶׁהַיָּם נִבְקְעוּ, ¹³³² יִגְלוּ מִסְדּוֹת תְּבֵל יִסּוּדוֹת הָאָרֶץ הַתְּגֹלוּ, ¹³³³ בְּגִיעֶרֶת יִקְוֶה בְּגִלְלַת גְּעֵרֶת ה' שֶׁגֵּעַר בְּאוֹיְבָיו, ¹³³⁴ מִנְּשִׁמַּת רוּחַ אָפוּ מִכֶּךָ שֶׁה' הוֹצִיא רוּחַ מֵאִפּוֹ כְּשֶׁגֵּעַר בְּאוֹיְבָיו, הַיָּם נִחְצוּ לִשְׁנַיִם, וְיִסּוּדוֹת הָאָרֶץ הַתְּגֹלוּ ¹³³⁵: (יז) יִשְׁלַח מִמְרוֹם יִקְחֵנִי ה' שֶׁלַח אֶת עֲזָרְתוֹ מֵהַשָּׁמַיִם, וְלִקַּח אוֹתִי מִיַּד הָאוֹיֵב, ¹³³⁶ יִמְשְׁנֵי מַמְזִים רַבִּים ה' הוֹצִיא אוֹתִי מִתּוֹךְ הַיָּם הַרְבִּים, הָאוֹיְבִים הַרְבִּים, שְׁבָאִים לִשְׁטוֹף אוֹתִי ¹³³⁷: (יח) יִצְלַנִי מֵאֹיְבֵי עֵז ה' הִצִּיל אוֹתִי מֵאוֹיְבֵי הַחֲזִקִּים, ¹³³⁸ מִשְׁנֵאֵי כִּי אָמְצוּ מִמֶּנִּי ה' הִצִּיל אוֹתִי מֵאִלוֹ שְׁשׁוֹנָאִים אוֹתִי, כִּיּוֹן שֶׁהֵם חֲזִקִּים יוֹתֵר מִמֶּנִּי ¹³³⁹: (ט) יִקְדַּמְנִי בְּיוֹם אִיְדֵי הָאוֹיְבִים שְׁלִי תִקְפוּ אוֹתִי בְּיוֹם שֶׁקְרוּ לִי דְבָרִים רְעִים, (הַיּוֹת וְהֵם חֲשָׁבוּ שֶׁאִם קָרוּ לִי בְּאוֹתוֹ יוֹם דְּבָרִים רְעִים, הֵם יוֹכְלוּ גַם לִנְצַח אוֹתִי בְּאוֹתוֹ יוֹם), ¹³⁴⁰ וַיְהִי יִקְוֶה מִשְׁעֵן לִי ה' הִיָּה לִי לְמִשְׁעֵנָה וְלִהְצִלָּה מֵאוֹיְבָיו ¹³⁴¹: (כ) וַיֵּצֵא לְמִרְחֹב אֶתִּי ה' הוֹצִיא אוֹתִי לְמִקּוֹם רָחֵב, שֶׁם אוֹכַל לְהִינְצֵל, ¹³⁴² יִחַלְצֵנִי כִּי חָפֵץ בִּי ה' יִחַלֵּץ וְיוֹצִיא אוֹתִי מֵהַמִּקּוֹם הַצָּר, כִּיּוֹן שֶׁהוּא חָפֵץ וְרוֹצֵה בִּי ¹³⁴³:

ד. ה' גומל טובה לדוד בגלל שקיים את מצוות ה':

(כא) יִגְמְלֵנִי יִקְוֶה בְּצַדִּיקוֹתֵי ה' שֶׁיִּלְם לִי אֶת שְׂכָרִי כְּפִי צַדִּיקוֹתֵי, שֶׁהִרִי אֲנִי לֹא עֲשִׂיתִי דְבַר רַע לְאִף אֶחָד מֵאוֹתָם אוֹיְבִים שֶׁקָּמְמוּ עָלַי לְרַעָה ¹³⁴⁴, כָּבֹד יְדֵי יוֹשִׁיב לִי כִּנְיָקוֹן יְדֵי ה' הַשִּׁיב לִי, ה' הַחֲזִיר לִי כְּפִי נִיְקִיוֹן יְדֵי, שֶׁהִרִי לֹא עֲשִׂיתִי לְאוֹיְבָיו רַעָה, וְלִכֵּן יְדֵי נִקְיוֹת ¹³⁴⁵: (כב) כִּי שָׁמַרְתִּי דְרָבִי יִקְוֶה אֲנִי שֶׁמַּרְתִּי אֶת הַדֶּרֶךְ הַמְתוֹקֵנָה לִפְנֵי ה', אֶת הַדֶּרֶךְ בִּה רֹצֵה ה' שֶׁאֲתַנְהֵג, ¹³⁴⁶ וְלֹא רָשָׁעִי מֵאֱלֹהֵי לֹא הִיִּיתִי רָשַׁע מֵהַמְצוּוֹת שֶׁצִּוְוָה אוֹתִי אֱלוֹקָי, קִיִּימַתִּי אֶת הַמְצוּוֹת שֶׁה' צִוְוָה אוֹתִי בָּהֶם ¹³⁴⁷: (כג) כִּי כָּל מִשְׁפָּטָיו לְנִגְדֵי כָּל דִּינָיו שֶׁל ה' גְּלוּיִים לִפְנֵי, וְאֲנִי מִקִּיִּים אוֹתָם, ¹³⁴⁸ וְחִקְתִּיו לֹא אָסוּר מִמֶּנָּה לֹא אָסוּר מִלְּקִיִּים אֶת מְצוּוֹתָיו שֶׁל ה' ¹³⁴⁹: (כד) וְאֶהְיֶה תָּמִים לוֹ הִיִּיתִי שֶׁלֵּם בִּירְאֵתִי מֵה', ¹³⁵⁰ וְאֶשְׁתַּמְרָה מֵעוֹנֵי שֶׁמַּרְתִּי עַל עֲצָמֵי שֶׁלֹּא

1332 מצודות.
1333 מצודות.
1334 מצודות.
1335 מצודות.
1336 מצודות. רש"י: הכוונה כאן היא למאורעות סלע המחלקות.
1337 מצודות.
1338 מצודות.
1339 מצודות.
1340 מצודות.
1341 מצודות.
1342 מצודות.
1343 מצודות.
1344 מצודות.
1345 מצודות.
1346 מצודות.
1347 מצודות.
1348 תרגום.
1349 מצודות.
1350 תרגום.

אחטא¹³⁵¹: (כה) וַיִּשָׁב יְקֹנֶק לִי בְּצַדְקָתִי ה' שִׁלְמָה לִי שֶׁכֶר כְּפִי שֶׁאֲנִי הֵייתִי צַדִּיק, כְּבָרִי לִנְגֹד עֵינָיו ה' החזיר לי כמו שאני זך ונקי לפניו¹³⁵²:

ה. דרכי הנהגתו והשגחתו של ה':

(כו) עִם חֶסֶד תִּתְחַסֵּד אֶתָּה מִתְנַהֵג בְּחֶסֶד עִם מִי שֶׁמִּתְנַהֵג כְּחֶסֶד וּמִקִּיִּים אֶת מִצְוֹתַיךָ,¹³⁵³ עִם גְּבוּרַת הַתְּמִים תִּתְמָם עִם אִישׁ שֶׁהוֹלֵךְ לִפְנֵיךְ בְּתַמִּימוֹת, אֶתָּה מִתְנַהֵג עִימוֹ בְּתַמִּימוֹת¹³⁵⁴: (כז) עִם נְבִרַת הַתְּבָרָה עִם אָדָם נָקִי וְזָךְ, אֶתָּה תִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ נְקִיּוּהָ וְזָכָה,¹³⁵⁵ וְעִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּל עִם אָדָם שֶׁמִּתְנַהֵג לִפְנֵיךְ בְּצוּרָה עֲקוּמָה, אֶתָּה מִתְנַהֵג גַּם כֵּן בְּדֶרֶךְ עֲקוּמָה, וְאֵינְךָ מִתְנַהֵג עִימוֹ כְּמוֹ שֶׁאֶתָּה מִתְנַהֵג עִם הַצַּדִּיק¹³⁵⁶: (כח) וְאֶת עֵינָי תוֹשִׁיעַ עִם שְׂמוֹכְנֵעַ כְּמוֹ עֵנִי, שְׂמוֹשְׁפֵל, אֶתָּה עֵתִיד לְהוֹשִׁיעַ,¹³⁵⁷ וְעֵינַיְךָ עַל רַמִּים תִּשְׁפִּיל אֶתָּה תִּיתֵן אֶת עֵינֶיךָ עַל הָאֲנָשִׁים הַמִּתְנַגְּאִים, וְתִשְׁפִּיל אוֹתָם¹³⁵⁸: (כט) כִּי אֶתָּה נִירִי יְקֹנֶק אֶתָּה ה' מֵאִיר לִי כְּמוֹ נֹר,¹³⁵⁹ וְיִקְוֶה יְגִיָּה חֲשָׁבִי ה' מֵאִיר לִי אֶת הַחוֹשֶׁךְ בּוֹ אֲנִי נֹמֵץ, ה' מוֹצִיא אוֹתִי מִהַצָּרָה¹³⁶⁰: (ל) כִּי בְּכָה אֲרוּץ גְּדוּד בְּעֹרְתְךָ אֲרוּץ אֶל גְּדוּדֵי הַגּוֹיִים וְאֶצֵּא לְהִלָּחֵם אִתָּם,¹³⁶¹ בְּאֱלֹהֵי אֲדָלְגָה שׁוֹר עַל יָדֵי הַכַּח שֶׁאֲקַבֵּל מִמֶּךָ ה', אֲקַפּוּץ עַל הַחוֹמוֹת כְּדִי לִכְבוֹשׁ אֶת הָעִירֹת שֶׁל הַגּוֹיִים¹³⁶²: (לא) הָאֵל תְּמִים דְּרָכּוֹ ה' שְׁדַרְכֵנוּ הֵם בְּשִׁלְמוֹת,¹³⁶³ אֲמַרְתָּ יְקֹנֶק צְרוּפָה אֵין בְּדַבְרֵי ה' דְּבַר אֶחָד לְבַטְלָהּ, כְּמוֹ שֶׁבְכֹסֶף מוֹזוּק אֵין סִיגִים,¹³⁶⁴ מִגֵּן הוּא לְכָל הַחַסִּים בּוֹ ה' מִגֵּן עַל כָּל מִי שֶׁמוֹצֵא בּוֹ מַחְסָה וְבוֹטָח בּוֹ¹³⁶⁵: (לב) כִּי מִי אֵל מִבְּלַעֲדֵי יְקֹנֶק הָאֵם יֵשׁ אֶל־הַ חוֹץ מֵהִי שִׁיּוּכֵל לִמְנוֹעַ מִמֶּנּוּ מַלְקִיִּים אֶת רְצוֹנוֹ?¹³⁶⁶ וּמִי צוֹר מִבְּלַעֲדֵי אֱלֹהֵינוּ מִי חֹזֵק חוֹץ מֵהִי?¹³⁶⁷

1351 מצודות.
1352 מצודות. המשכו: איני מצטדק לפני בני אדם בשביל יוהרא, אלא לפני ה' בשביל לקיים מצוותיו. רש"י: ה' השיב לי כגמולי על שהייתי צדיק ולא הרגתי את שאול.
1353 מצודות.
1354 מצודות.
1355 מצודות.
1356 מצודות.
1357 מצודות.
1358 מצודות.
1359 מצודות.
1360 מצודות.
1361 מצודות.
1362 מצודות.
1363 יסוד מלכות.
1364 מצודות. רש"י: ה' מקיים את כל מה שמבטיח.
1365 מצודות.
1366 מצודות.
1367 מצודות.

ו. ה' עוזר לדוד להילחם, ובזכות זה דוד מנצח את מלחמותיו:

(לג) הָאֵל מְעוּזִי חֵיל ה' מחזק אותי בכח,¹³⁶⁸ וַיִּתֵּר תְּמִים דְּרָכַי ה' נותן לי לדלג בדרכי, וכך אני מקפץ על גבי מכשולים, והדרך שלי היא תמימה ללא מכשולים¹³⁶⁹: (לד) מְשׁוּהָ רַגְלֵי בְּאֵלוֹת ה' שם את רגליי קלות, כך שאוכל לרוץ מהר ולרדוף אחרי אויבי במהירות שאיילה רצה,¹³⁷⁰ וְעַל בְּמוֹתַי יַעֲמִדֵנִי ה' העמיד אותי על גדולתי¹³⁷¹: (לה) מְלֻמֵּד יָדַי לְמִלְחָמָה ה' מאמן את ידי להילחם בצורה טובה במלחמה,¹³⁷² וְנַחַת קֶשֶׁת נְחוּשָׁה זְרַעְתִּי קשת מתוחה ומוכנה לירי, יכולה להישבר על ידי זרועותיי, מרוב כח שנתת לי¹³⁷³: (לו) וַתִּתֵּן לִי מִגֵּן יִשְׁעֶךָ הישע שלך ה' היה המגן שלי,¹³⁷⁴ וְעֵנְתָךְ תִּרְבְּנִי הענווה שלך גרמה לי להיות כאילו שאני עם גדול, הענווה שלך נתנה לי כח להילחם באויבים כאילו שהייתי הרבה אנשים שיכלו להילחם נגדם¹³⁷⁵: (לז) תִּרְחִיב צַעְדֵי תַּחְתְּנִי הרחבת את הצעדים שאני הולך, הגדלת את גודל הצעדים שאני הולך בהם,¹³⁷⁶ וְלֹא מַעֲדוּ קַרְסְלֵי הרגליים שלי לא מעדו, לא החליקו. בזכות זה שהגדלת את צעדיי, רגליי לא נפלו¹³⁷⁷: (לח) אֶרְדְּפָה אֵיבֵי וְאַשְׁמִידֵם ארדוף אחרי האויבים שלי ואוכל להשמיד אותם, וְלֹא אָשׁוּב עַד בְּלוֹתָם לא אחזור לביתי עד שאשמיד את כל האויבים שלי¹³⁷⁸: (לט) וְאַכְלֵם וְאַמְחָצֵם השמדתי והכיתי את כל אויביי,¹³⁷⁹ וְלֹא יִקְוּמוּן האויבים שלי לא קמו לאחר שהכיתי אותם, לא הייתה תקומה לאויביי, וַיִּפְּלוּ תַּחַת רַגְלֵי אויביי נפלו מתחת לרגליי: (מ) וַתִּזְרְנֵי חֵיל לְמִלְחָמָה נתת לי כח להילחם באויביי,¹³⁸⁰ תִּכְרִיעַ קְמֵי תַּחְתְּנִי אתה תפיל את האויבים שקמים עליי לרעה על רגליהם, וכך ייפלו לפניי¹³⁸¹: (מא) וְאֵיבֵי תַתָּה לִי עַרְףְּ האויבים שלי הפנו לי את עורפם וגבם, כיוון שהם ברחו ממני מרוב פחד,¹³⁸² מִשְׁנֵאֵי השונאים שלי הפכו לי את גבם ועורפם כדי לברוח ממני,¹³⁸³ וְאַצְמִיתֵם השמדתי את האויבים שלי¹³⁸⁴: (מב) יִשְׁעוּ וְאִין מִשְׁיַע האויבים שלי ייפנו לבקש עזרה מאחריים, אך אף אחד לא יושיע אותם,¹³⁸⁵ אֵל יִקְוֶה וְלֹא עָנָם (לאחר שייראו שלא נושעו מאף אחד אחר) אויביי פנו אל ה', אך ה' לא ענה להם¹³⁸⁶: (מג) וְאַשְׁחָקֵם בְּעַפְרֵי אֶרֶץ כתשתי את אויביי עד שהיו כמו עפר,¹³⁸⁷ כְּטֵיט חוֹצוֹת אֶדְקָם אֶרְקָעֵם

1368 מצודות.
1369 מצודות. רש"י: הכוונה היא לחטאים.
1370 מצודות. רד"ק: מדובר על אותם פעמים שדוד היה צריך לברוח.
1371 מצודות.
1372 מצודות.
1373 מצודות. רש"י: נתת לי מספיק כח כדי לדרוך את הקשת. רד"ק: ידי" היו כל כך מיומנות למלחמה, עד שגם הקשת לא עמדה בידו.
1374 מצודות.
1375 מצודות. רש"י: הגדלת לי את מידת ענוותנותך.
1376 מצודות.
1377 מצודות.
1378 מצודות.
1379 מצודות.
1380 מצודות.
1381 מצודות.
1382 מצודות.
1383 מצודות.
1384 מצודות.
1385 מצודות.
1386 מצודות.
1387 מצודות.

אהפוך אותם להיות כתושים עד דק, ואשטח אותם, ארמוס אותם כמו שמורחים את הטיט¹³⁸⁸: (מד) וְתִפְלְטְנִי מִרִיבֵי עַמִּי הַצֹּלַת אוֹתִי מֵאוֹיְבֵי שְׁקֻמוֹ עָלַי מִתּוֹךְ הָעַם שְׁלִי,¹³⁸⁹ תִּשְׁמְרֵנִי לְרֹאשׁ גּוֹיִם שְׁמֵרַת אוֹתִי מִכָּל אוֹיְבֵי עַד שְׁשַׁמַּת אוֹתִי לְהִיּוֹת מֶלֶךְ עַל כָּל הָאוֹמוֹת,¹³⁹⁰ עִם לֹא יִדְעֵתִי יַעֲבֹדֵנִי עַמִּים שֶׁהֵם גְּרִים בָּאֲרָצוֹת רְחוֹקוֹת וְאֵינְנִי מְכִיר אוֹתָם, עוֹבְדִים אוֹתִי עֲכָשִׁי¹³⁹¹: (מה) בְּנֵי נֶכֶד יִתְכַחְשׁוּ לִי בְּנֵי אוֹתָם עַמִּים שְׁעוֹבְדִים אוֹתִי, יִשְׁקְרוּ לִי, בְּגַלֵּל שֶׁהֵם כָּל כֵּךְ מִפְחָדִים מִמֶּנִּי,¹³⁹² לְשִׁמוֹעַ אֶזְן בְּגַלֵּל שֶׁאֲזוֹנָם שָׁמְעָה אֶת כָּל כּוֹחִי,¹³⁹³ יִשְׁמְעוּ לִי הֵם יִשְׁמְעוּ לְכָל מַה שֶׁאֲצוּוֶה אוֹתָם¹³⁹⁴: (מו) בְּנֵי נֶכֶד יִבְלֹוּ בְּנֵי אוֹתָם עַמִּים שְׁעוֹבְדִים אוֹתִי, יִכְמְשׁוּ, יִהְיוּ מִיּוֹסְרִים בִּיִּסּוּרִים רַבִּים,¹³⁹⁵ וְיִחַגְרוּ מִמִּסְגְּרוֹתָם בְּנֵי הָעַמִּים שְׁעוֹבְדִים אוֹתִי יִהְיוּ חֲגָרִים, לֹא יוֹכְלוּ לְלַכֵּת בְּרַגְלֵיהֶם בְּצוּרָה יִשְׂרָאֵל, בְּגַלֵּל שֶׁהֵם יִהְיוּ קְשׁוּרִים בְּאִזְקֵי בְּרוֹל¹³⁹⁶:

ז. שבח לה', ה' מתרומם כאשר עוזר לי במלחמותיי:

(מז) חִי יִקְנֶךָ ה' חֵי לְעוֹלָם, וְכַךְ לְעוֹלָם יִצִּיל אוֹתִי מֵאוֹיְבֵי,¹³⁹⁷ וְכִרְוֶךָ צוּרֵי ה' שֶׁהוּא חֲזָקִי, יִהְיֶה מְבוֹרָךְ לְעוֹלָם,¹³⁹⁸ וְיִרְם אֱלֹהֵי צוּר יִשְׁעֵי ה' יִתְרומֵם מֵעַל כּוֹלָם כְּאִשֶּׁר יוֹשִׁיעַ אוֹתִי, גְּדוֹלְתּוֹ שֶׁל ה' תִּהְיֶה מְבוֹרֶרֶת לְכוֹלָם כְּשִׁיּוֹשִׁיעַ אוֹתִי¹³⁹⁹: (מח) הָאֵל הַנִּתָּן נְקָמָת לִי ה' שֶׁהוּא נוֹקֵם אֶת נִקְמָתִי,¹⁴⁰⁰ וּמוֹרִיד עַמִּים תַּחְתָּנִי מִכְּנִיעַ עַמִּים תַּחְתֵּי¹⁴⁰¹: (מט) וּמוֹצִיאֵי מֵאוֹיְבֵי אֶתְּהָ מוֹצִיא אוֹתִי מֵהָאוֹיְבִים שְׁלִי, אֶתְּהָ ה' מִצִּיל אוֹתִי מֵהָאוֹיְבִים שְׁלִי,¹⁴⁰² וּמְקַמֵּי תְרוֹמְמֵנִי תִּגְבִּיהַ אוֹתִי יוֹתֵר מֵאֲלוֹ שְׁקִמִּים עָלַי, תֵּן לִי לְהִתְגַּבֵּר עַל אוֹיְבֵי,¹⁴⁰³ מֵאִישׁ חֲמָסִים תִּצְלֵנִי תִצִּיל אוֹתִי מֵאֲנָשֵׁי חֲמָס, מֵאֲנָשִׁים רָשָׁעִים¹⁴⁰⁴: (נ) עַל כֵּן עַל הַחֲסָדִים הָאֵלֶּה שֶׁאֲמַרְתִּי בְּשִׁירְתִּי,¹⁴⁰⁵ אֲוֹדֶךָ יִקְנֶךָ בְּגוֹיִם אֲנִי אוֹדֶה לְךָ ה' לִפְנֵי כָּל הָעַמִּים כְּדֵי שְׁכוֹלָם יִכִּירוּ בְּחֲסָדֶיךָ,¹⁴⁰⁶ וְלִשְׁמֶךָ אֲזַמֵּר אֲזַמֵּר, אֲשִׁיר לְכַבּוֹד שְׁמֶךָ ה' וְאוֹמֵר אֶת תְּשֻׁבוֹתֶיךָ¹⁴⁰⁷: (נא) מְגִדוֹל יִשׁוּעוֹת מְלִכּוֹ ה' עוֹשֶׂה

1387	מצודות.
1388	מצודות.
1389	מצודות.
1390	מצודות.
1391	מצודות.
1392	מצודות.
1393	מצודות. רש"י: גם שלא בפניי, אויבי" יפחדו ממני כשישמעו עליי.
1394	מצודות.
1395	מצודות.
1396	מצודות. רד"ק: יסתגרו מרוב פחד.
1397	מצודות.
1398	מצודות.
1399	מצודות.
1400	מצודות.
1401	יסוד מלכות.
1402	מצודות.
1403	מצודות.
1404	מצודות.
1405	מצודות.
1406	מצודות.
1407	תרגום.

ישועות גדולות למלכו, לי, שאני המלך שהוא המלך על עם ישראל,¹⁴⁰⁸ ועֲשֵׂה חֶסֶד לְמֹשִׁיחֹ ה' עושה חסדים למלך שמשח בשמן המשחה, למרות שלא מגיעים לי החסדים הללו,¹⁴⁰⁹ לְדוֹד וּלְזֶרְעוֹ עַד עוֹלָם ה' יעשה את החסדים האלו לדוד (לי) ולזרעי¹⁴¹⁰:

שמואל ב פרק כג

(א) וְאַלֹהֵי דְבָרֵי דָּוִד הָאֲחֵרֹנִים אלה הם דבריו האחרונים של דוד שנאמרו ברוח הקודש,¹⁴¹¹ נֶאֱמַר דָּוִד בֶּן יִשְׂרָאֵל אלה היו דברי דוד כשהוא היה רועה צאן,¹⁴¹² וְנֶאֱמַר הַגִּבֹר הֶקֶם עָלַי אלה הם אותם דברי דוד לאחר שהרימו אותו מעלה, לאחר שהתחיל למלוך,¹⁴¹³ מֹשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב והוא הפך להיות משוח בשמן המשחה על ידי ה', ה' המליך את דוד למלך על ישראל, וְנֶעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל ונשלחתי על ידי ה' להיות נעים זמירות ישראל, לסדר את השירים שעתידים לומר בבית המקדש.¹⁴¹⁴ דוד אומר שלא השתנו דבריו: גם בעת שהיה רועה צאן, וגם כאשר הומלך למלך, לא השתנה, ולא נכנסה בו גאוה לאחר שהומלך למלך: (ב) רוּחַ יְקִיָּקָה דִּבֶּר בִּי אני מדבר את דבריי בנבואה,¹⁴¹⁵ וּמִלְתּוֹ עַל לְשׁוֹנֵי הַמִּילִים של ה' שבהם התנבאתי נמצאים על לשוני (יש כאן כפילות על מעלת נבואתו של דוד המלך)¹⁴¹⁶: (ג) אָמַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אלה הם דברי ה':¹⁴¹⁷ לִי דָבָר צוֹר יִשְׂרָאֵל ה' אמר לִי את דבריו, ה' ייחד אותי בנבואה זו,¹⁴¹⁸ מוֹשֵׁל בְּאָדָם צַדִּיק כאשר מי שימשול על בני האדם, כאשר מי שימלוך על בני האדם יהיה אדם צדיק,¹⁴¹⁹ מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹהִים אז גם תמשול יראת ה', המושל הצדיק ידאג שכולם יהיו יראים את ה',¹⁴²⁰: (ד) וּכְאוֹר בִּקְרַי יִזְרַח שֶׁמֶשׁ כמו שאור הבוקר גורר אחריו זריחה של השמש, כך המושל הצדיק גורר אחריו שכל אלה שמושל עליהם יהיו יראים את ה',¹⁴²¹ בִּקְרַי לֹא עֲבוֹת רק בבוקר שבו אין עננים מכסים את השמש, נראה האור, אך בבוקר מעונן, אין האור נראה, והנמשל הוא שכאשר הצדיק מפסיק למשול, אין הוא יכול לגרור אחריו את שאר האנשים שיהיו יראים את ה',¹⁴²² מִנְּגֵה מִמְּטָר דִּשְׂאָ מֵאֲרָץ מאור השמש ומהגשמים יצמח דשא על הארץ. רק שילוב הכוחות של אור השמש והגשם מצמיח דשא על הארץ, ואור השמש אינו מספיק להצמחת הגשם. כך, אם יש מתנגדים אל הצדיק, השפעתו של הצדיק מצטמצמת, ואינו מצליח למשוך אחריו את כל

1408 מצודות.

1409 מצודות.

1410 מצודות.

1411 מצודות. רש"י: אלו הם דברי הנבואה האחרונים.

1412 מצודות.

1413 מצודות.

1414 מצודות.

1415 תרגום.

1416 תרגום.

1417 מצודות.

1418 מצודות. רש"י: ה' ציוה אותי למלוך על ישראל שנקראו אדם. בשם חז"ל כתב שכביכול הצדיק מושל על ה',

הצדיק יכול לבטל את גזרתו של ה'. רד"ק: ה' אמר לי שאמלוך על ישראל רק אם אהיה צדיק.

1419 מצודות.

1420 מצודות.

1421 מצודות. רש"י: ה' הבטיח לי שגדולתי תלך ותגדל, כמו אור שהולך וגדל.

1422 מצודות. רלב"ג: מדובר על מלכותו של שאול וירבעם שלא הייתה להם מלוכה לאורך זמן.

האנשים¹⁴²³: (ה) **כִּי לֹא בֵּן בֵּיתִי עִם אֵל** אך בניגוד לצדיק, שאינו מצליח להשפיע לאחר שהוא כבר אינו מושל וכאשר יש מי שמתנגד אליו, המלכות שלי אינה תלויה בשני הדברים הללו,¹⁴²⁴ **כִּי בְרִית עוֹלָם שָׁם לִי** כיוון שהי נתן רק לי ברית עולם, שתמיד המלכים יהיו מצאצאי,¹⁴²⁵ **עָרוּכָה בְּכָל** המלכות שלי היא שמסדרת את הכל, בה הכל תלוי, וגם אם אדם מתנגד למלכותי, יש עדיין כח ביד מלכותי להכריעו,¹⁴²⁶ **וְשִׁמְרָה** וכן שמורה המלכות לצאצאיי לאורך כל הדורות,¹⁴²⁷ **כִּי כָּל יְשָׁעִי** כל ישועה תהיה ישועה ממני, כל ישועה שתבוא מישראל תהיה או ממני או מאחד מצאצאיי,¹⁴²⁸ **וְכָל חַפְּזִי וְכֹן**, כל רצון של אדם, יתמלא על ידי מלכות בית דוד, רק המלכים מבית דוד יכולים למלא את הרצונות של בני האדם,¹⁴²⁹ **כִּי לֹא יִצְמִיחַ** כיוון שהי לא יצמיח מלך שאינו מזרעי¹⁴³⁰: (ו) **וּבְלִיעֵל בְּקוֹץ מַנְדַּ בְּלָהֶם** כל בני הבליעל, כל המלכים הרשעים, יהיו כמו קוצים שזזים, כמו קוץ שתקוע ברגלו של אדם שזז ממקום למקום,¹⁴³¹ **כִּי לֹא בִיד יִקְחוּ** כיוון שאי אפשר להוציא את הקוץ ביד. דוד אומר שבניגוד למלכותו שהיא יציבה וקיימת, מלכות הרשעים תהיה רעועה כמו הקוץ שאינו יציב במקום אחד¹⁴³²: (ז) **וְאִישׁ יִגַע בָּהֶם יִמְלֵא בְרָזָל וְעֵץ חֲנִית** המלכים האלה יוכו על ידי חרבות ברזל וחנויות, וכך יתמלא גופם בחניתות ובחרבות,¹⁴³³ **וּבְאֵשׁ שָׂרוֹף יִשְׂרְפוּ בְּשֶׁבֶת** ובזמן מלכותם של הרשעים, יהיו הרבה שרפות של תבערה¹⁴³⁴: (ח) **אֵלֶּה שְׁמוֹת הַגְּבֻרִים אֲשֶׁר לְדָוִד** אלה הם שלשת הגיבורים שהיו שומרי ראשו של דוד לעת זקנותו, כאשר דוד היה כבר חלש יותר והיה צריך שמירה גדולה יותר,¹⁴³⁵ **יֹשֵׁב בְּשֶׁבֶת תַּחֲכַמְנִי** הגיבור הראשון היה יושב עם דוד ומדבר איתו דברי חכמה,¹⁴³⁶ **רֹאשׁ הַשְּׁלֵשִׁי הוּא עֲדִינוּ הָעֵצְנִי** ושמו של גיבור זה הוא עדינו העצני, שהיה הראש לכל הגיבורים שהיו שומרי הראש של דוד (פירוש המילה שלישי הוא גיבור),¹⁴³⁷ **עַל שְׁמוֹנֵה מְאוֹת חָלָל בְּפַעַם אַחַת** ולאחר שהיה עדינו העצני הורג שמונה מאות אנשים בפעם אחת, היה יושב בדברי חכמה,

¹⁴²³ מצודות. רש"י: מלכותי מאירה יותר מהשמש המאירה לאחר ירידת הגשם, שהשמש זורחת על הדשא ומבהיקה אותו.

¹⁴²⁴ מצודות. רש"י: אין הבוקר שלי בוקר מעונן, אלא הוא מאיר. רלב"ג: אין מלכותי כמלכותו של שאול שהוסר בסוף.

¹⁴²⁵ מצודות. רש"י: הכוונה היא לתורה שהיא תלווה את המלך.

¹⁴²⁶ מצודות.

¹⁴²⁷ מצודות.

¹⁴²⁸ מצודות. רש"י: כל צרכי וכל רצונותי ערוכים לפני ה'. רלב"ג: כל צרכיהם של ישראל יהיו עשויים, אלא אם

יחטאו.

¹⁴²⁹ מצודות.

¹⁴³⁰ מצודות.

¹⁴³¹ מצודות.

¹⁴³² מצודות. רד"ק: כמו שאין לוקחים את הקוצים ביד מכיוון שהקוצים מכאיבים, כך אף אחד לא ירצה להתעסק עם המלכים הרשעים.

¹⁴³³ מצודות. רש"י: כדי להכות ברשעים אלו, יהיו זקוקים למלא את ידם בכלי נשק מברזל. רלב"ג: כל מי שנוגע במלכים אלו, כל מי שמתעסק איתם, ניזוק, וגופו מתמלא בחרבות וחנויות. רד"ק: אדם שמתקרב אל הרשעים, צריך שריון ברזל כדי לא להיפגע מהם.

¹⁴³⁴ מצודות. בפירושו השני: כדי שיושבת זכרם, ישרפו אותם. רש"י: הכוונה היא לשריפתם בגיהנום. רד"ק: צריך לדאוג שהרשעים ישרפו, אם לשרוף אותם או להתפלל עליהם שיישרפו.

¹⁴³⁵ מצודות.

¹⁴³⁶ מצודות. רש"י: צלע פסוק זה מדבר גם כן על דוד, שהיה יושב בסנהדרין, וכאשר היה יושב ועוסק בתורה, היה עדין כתולעת, ומצד שני, בשעת מלחמה, לא היה עדין כל כך, והיה הורג שמונה מאות אנשים בפעם אחת.

רד"ק כתב בהתחלה את דברי חז"ל שכתובים בדברי רש"י, ולאחר מכן כתב שעל פי הפשוט, נראה שמדובר על אחד מגיבוריו של דוד שנקרא עדינו העצני שהיה ראש הסנהדרין.

¹⁴³⁷ מצודות.

למרות העייפות שלו¹⁴³⁸: (ט) וְאַחֲרָיו האדם שהיה במעלה אחת מתחת לעדינו העצני, אך היה עדיין במעלה גבוהה יותר משאר אנשיו של דוד,¹⁴³⁹ אֶלְעָזָר בֶּן דָּוִד בֶּן אַחֲחִי (האדם שהיה מעלה אחת מתחת לעדינו העצני היה) אלעזר שהיה בנו של אדם שנקרא דוד, שהיה בנו של אדם שנקרא אחחי,¹⁴⁴⁰ בְּשִׁלְשָׁה הַגְּבֻרִים עִם דָּוִד אלעזר היה אחד משלשת הגיבורים שהיו עם דוד,¹⁴⁴¹ בְּחֶרֶפֶם בְּפִלְשֵׁתִים נֶאֱסָפוּ שָׁם לְמַלְחָמָה (אלעזר היה אחד משלשת הגיבורים שהיו עם דוד), בשעה שהפלשתים ביזו את ישראל ועלו להילחם נגדם,¹⁴⁴² וַיַּעֲלוּ אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְחִיילֵי יִשְׂרָאֵל בָּרְחוּ מִשְׁדֵּה הַקֶּרֶב, חוץ מדוד ושלשת הגיבורים שהיו איתו. לא מסופר בנביא על מלחמה זו¹⁴⁴³: (י) הוּא קָם וַיֵּךְ בְּפִלְשֵׁתִים עַד כִּי יַגְעָה יָדוֹ וַתִּדְבֶּק יָדוֹ אֶל הַחֶרֶב אלעזר קם והכה בפלשתים עד שמרוב שהרג בפלשתים, ידו התעייפה, ומרוב עייפות הוא לא היה יכול להזיז את ידו, וכאילו שידו נדבקה לחרב, מכיוון שלא היה יכול להזיז בכלל את ידו ולא להוציא את החרב מידו,¹⁴⁴⁴ וַיַּעַשׂ יִקְוֶה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה בַּיּוֹם הַהוּא ה' עָשָׂה בַּיּוֹם הַהוּא יְשׁוּעָה גְדוֹלָה לְיִשְׂרָאֵל: למרות שכל חיילי ישראל ברחו מהמלחמה, דוד ושלשת הגיבורים שלו ניצחו את הפלשתים, וְהָעָם יָשְׁבוּ אַחֲרָיו אֶךְ לְפֶשֶׁט ואז, רק לאחר הניצחון, חזרו חיילי ישראל לפשוט מחיילי הפלשתים את בגדיהם ולקחת את השלל מהפלשתים¹⁴⁴⁵: (יא) וְאַחֲרָיו שָׁמָא בֶּן אֲגָא הָרָרִי שְׁמָא בֶן אֲגָא הָרָרִי היה הגיבור שהיה במעלה אחת מתחת לאלעזר,¹⁴⁴⁶ וַיֶּאֱסָפוּ פְּלִשְׁתִּים לְחַיָּה הַפְּלִשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ לַיְחִידָת צָבָא כְּדִי לְתַקּוֹף אֶת יִשְׂרָאֵל,¹⁴⁴⁷ וְתָהִי שָׁם חֲלֻקַּת הַשְּׂדֵה מְלֵאָה עֲדָשִׁים באזור של המלחמה הייתה חלקת שדה שהייתה זרועה בעדשים, וְהָעָם נִסְּ מִפְּנֵי פְּלִשְׁתִּים וְחִיילֵי יִשְׂרָאֵל בָּרְחוּ מִהַפְּלִשְׁתִּים: (יב) וַיְהִי צָב בְּתוֹךְ הַחֲלֻקָּה שְׁמָא נֶעֱמַד בְּתוֹךְ חלקת השדה,¹⁴⁴⁸ וַיִּצִילָהּ שְׁמָא מִנֶּעַם מִהַפְּלִשְׁתִּים לְשֵׁרוֹף אֶת הַשְּׂדֵה וּבְכַךְ הִצִּיל אֶת הַשְּׂדֵה,¹⁴⁴⁹ וַיֵּךְ אֶת פְּלִשְׁתִּים שְׁמָא הִכָּה שֵׁם אֶת הַפְּלִשְׁתִּים, וַיַּעַשׂ יִקְוֶה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה ה' עָשָׂה בְּאוֹתָהּ מִלְחָמָה יְשׁוּעָה גְדוֹלָה לְיִשְׂרָאֵל: (יג) וַיִּרְדּוּ שְׁלֹשָׁה מֵהַשְּׁלֵשִׁים רֵאשִׁי שְׁלֹשָׁה מִשְׁלוּשִׁים הַגְּבֻרִים שֶׁהָיוּ לְדוֹד (שמוזכרים בהמשך) ירדו לעזור לדוד במלחמה,¹⁴⁵⁰ וַיָּבֹאוּ אֶל קָצִיר אֶל דָּוִד אֶל מְעָרַת עַדְלָם שלשת הגיבורים הגיעו אל דוד

¹⁴³⁸ מצודות. רד"ק: מדובר על שהרג במלחמה אחת שמונה מאות אנשים. בעניין הסתירה עם דברי הימים שם מצוין שהרג שלש מאות אנשים, מסביר הרד"ק שהכוונה היא למלחמה אחרת, ואילו מצודות מסביר ששם מדובר על גבורתו, וכאן מדובר על שילוב החכמה עם הגבורה. כמו"כ הביא הרד"ק דעה שמדובר כאן על יואב.

¹⁴³⁹ מצודות.

¹⁴⁴⁰ רש"י.

¹⁴⁴¹ מצודות, והכוונה היא יחד עם עדינו העצני ושמה.

¹⁴⁴² מצודות. רד"ק: דוד ושלשת הגיבורים חרפו את נפשם, סיכנו עצמם. רלב"ג: דוד והגיבורים היו מבזים את

הפלשתים.

¹⁴⁴³ מצודות.

¹⁴⁴⁴ מצודות. רלב"ג כתב פירוש נוסף על פירושו של המצודות, וכתב שהחרב נדבקה מרוב דם שהיה על החרב

ועל ידו של אלעזר, אך כתב שהפירוש הראשון נראה נכון יותר.

¹⁴⁴⁵ מצודות.

¹⁴⁴⁶ מצודות.

¹⁴⁴⁷ מצודות. רש"י: נקרא חיה מכיוון שהם נאספו כחיות השדה. רד"ק: נאספו למקום שנקרא חיה שהייתה עיר

מפורזת. רלב"ג: הפלשתים נאספו כדי לקחת את גידולי השדה, כמו חיות. בעניין הסתירה עם דברי הימים שם

כתב שהשדה הייתה מלאה בשעורים, כתב המצודות שהכוונה שם היא למלחמה אחרת, ואילו רד"ק תירץ

שמדובר על שלבים שונים בגידולי השדה.

¹⁴⁴⁸ תרגום.

¹⁴⁴⁹ מצודות.

¹⁴⁵⁰ מצודות.

שהיה במערת עדולם, בשעת הקציר,¹⁴⁵¹ וְחֵית פְּלִשְׁתִּים חֲנָה בְּעֵמֶק רְפָאִים הקבוצה של חיילי הפלשתים הקימו את מחנה הצבא שלהם במקום שנקרא עמק רפאים¹⁴⁵²: (יד) וְדֹד אֶז בְּמִצְוֵה דוד היה אז במצודה שבמערת עדולם. היה שם סלע גבוה שהיה קשה להתקיף אותו, ודוד ישב אז על הסלע. סיפור זה קרה בימים שהיה שאול רודף אחרי דוד,¹⁴⁵³ וּמִצֵּב פְּלִשְׁתִּים אֶז בֵּית לָחֶם מפקדת הפלשתים הייתה אז בבית לחם¹⁴⁵⁴: (טו) וַיִּתְאַוּהוּ דָּוִד לדוד היה חשק גדול לשתות,¹⁴⁵⁵ וַיֹּאמֶר דוד שאל את האנשים שהיו איתו, מִי יִשְׁקֵנִי מִיַּם מִבְּאֵר בֵּית לָחֶם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַלְּוָאִי ומישהו ישקה אותי מהמים שנמצאים בבור המים שנמצא בשער העיר בית לחם. הסיבה שדוד רצה מים מבית לחם היא מכיוון שהמים שם היו קרים ואילו המים שהיו ברשותו היו חמים¹⁴⁵⁶: (טז) וַיִּבְקְעוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים בְּמַחְנֵה פְּלִשְׁתִּים שלשת הגיבורים של דוד עברו דרך מחנה פלשתים,¹⁴⁵⁷ וַיִּשְׁאַבוּ מִיַּם מִבְּאֵר בֵּית לָחֶם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר שלשת הגיבורים של דוד שאבו מים מבור המים שבשער העיר בית לחם, וַיִּשְׁאוּ וַיָּבִאוּ אֶל דָּוִד שלשת הגיבורים נשאו את המים והביאו את המים אל דוד, וְלֹא אָבָה לְשִׁתּוֹתָם דוד לא רצה לשתות את המים, מפני ששלשת הגיבורים הסתכנו בשעה שהביאו לו את המים,¹⁴⁵⁸ וַיִּסַּךְ אֹתָם לִיקוֹק דוד שפך את המים על הארץ לשם ה' (מכיוון שלא היה שם מזבח)¹⁴⁵⁹: (יז) וַיֹּאמֶר דוד אמר את הסיבה שנמנע מלשתות את המים,¹⁴⁶⁰ חָלִילָה לִי יְקוֹק מִעֲשֹׂתַי זֹאת ה'! גנאי הוא לי לשתות את המים הללו,¹⁴⁶¹ הַדָּם הָאֲנָשִׁים הַהֵלֵכִים בְּנַפְשׁוֹתָם האם אני אשתה במים את הדם של האנשים הללו? הרי הם סיכנו את נפשם כדי להביא לי את המים הללו? הרי אם אני אשתה את המים הללו, ייחשב הדבר כאילו שתייתי את דם האנשים הללו,¹⁴⁶² וְלֹא אָבָה לְשִׁתּוֹתָם דוד לא רצה לשתות את המים הללו,¹⁴⁶³ אֲלֵה עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגִּבּוֹרִים מעשה זה עשו שלשת הגיבורים של דוד: (יח) וְאַבְיִשִׁי אָחִי יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה הוּא רֹאשׁ הַשְּׁלֵשָׁה אבישי, אחיו של יואב בן צרויה, היה הראש של שלשת הגיבורים של דוד שהלכו להביא לו מים מבית לחם,¹⁴⁶⁴ וְהוּא עוֹרֵר אֶת חֲנִיתוֹ עַל שְׁלֹשׁ מְאוֹת חָלָל אבישי היה מניף את חניתו על שלש מאות אנשים שהיה הורג,¹⁴⁶⁵ וְלוֹ שֵׁם בְּשֵׁלֶשָׁה שלשת הגיבורים של דוד: עדינו, אלעזר ושמא, היו מחשיבים מאוד את אבישי. היה לאבישי שם טוב אצל שלשת הגיבורים

1451 מצודות.

1452 מצודות.

1453 מצודות + רד"ק.

1454 מצודות, שאמר שהכוונה היא לנציב והיינו הך.

1455 מצודות.

1456 מצודות. רש"י: הכוונה היא שדוד היה צריך לשאול שאלה מהסנהדרין שבבית לחם. רד"ק: המים שבבית לחם פשוט היו טובים יותר. רד"ק בשם חז"ל (ודחה פירוש זה מכיוון שלפי הפשט מסופר כאן על מעשי הגבורה של אנשיו של דוד): דוד היה צריך לשאול אם מותר לו להציל עצמו בממון חברו, והצלת השדה הוא שמנע מדוד לשרוף את השדה.

1457 מצודות.

1458 רד"ק.

1459 מצודות + רד"ק. רש"י: בגלל שהם הסתכנו, אסור לומר דבר תורה בשמם.

1460 מצודות.

1461 רד"ק. בפירושו הראשון כתב שהכוונה היא שגנאי הוא לו מאת ה' לעשות כך.

1462 מצודות.

1463 תרגום.

1464 מצודות.

1465 יסוד מלכות, וכנראה שזו גם כוונת המצודות.

של דוד¹⁴⁶⁶: (יט) מִן הַשְּׁלֹשָׁה הַכִּי נִכְבָּד הִיָּה אֲבִישִׁי הִיָּה הַכִּי מְכֻבָּד מִבֵּין שְׁלֹשֶׁת הַגִּיבֹרִים שֶׁהִלְכוּ לְשֹׂאֵב מִים לְדוֹד,¹⁴⁶⁷ וַיְהִי לָהֶם לְשֹׂר אֲבִישִׁי הִיָּה שֶׁר לְשֹׁשֶׁת שׁוֹאֵבֵי הַמַּיִם, וְעַד הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא אֶךְ אֲבִישִׁי לֹא הִיָּה בַּמְדֻרָּה שֶׁלשֹׁשֶׁת הַגִּיבֹרִים שֶׁל דוֹד: עֲדִינוּ, אֲלַעֲזָר וְשִׁמְאָה¹⁴⁶⁸: (כ) וּבְנִיָּהוּ בֶן יְהוֹדָע בֶּן אִישׁ חֵיל בְּנִיָּהוּ בֶן יְהוֹדָע הִיָּה אָדָם יָרָא חֲטָא,¹⁴⁶⁹ רַב פְּעָלִים בְּנִיָּהוּ עָשָׂה הַרְבֵּה מַעֲשֵׂי גְבוּרָה,¹⁴⁷⁰ מִקְבָּצָאֵל בְּנִיָּהוּ הִיָּה מִמְקוֹם שֶׁנִּקְרָא קִבְצָאֵל, הוּא הִכָּה אֶת שְׁנֵי אֲרָאֵל מוֹאֵב בְּנִיָּהוּ הִכָּה שְׁנֵי גִיבֹרִים שֶׁהָיוּ לַחֵיילֵי מוֹאֵב,¹⁴⁷¹ וְהוּא יָרַד וְהִכָּה אֶת הָאָרִי בְּתוֹךְ הַבָּאָר בַּיּוֹם הַשְּׁלֹג אֶחָד מִמַּעֲשֵׂי הַגְּבוּרָה שֶׁעָשָׂה בְּנִיָּהוּ הוּא שֶׁהוּא הִכָּה אֶרֶיָּה בְּתוֹךְ בּוֹר מַיִם בִּימֵי הַקּוֹר, לְמִרְוֹת שֶׁהָאֶרֶיָּה מֵתְחַזֵּק יוֹתֵר מֵהָאָדָם בְּשַׁעַת הַקּוֹר, וְלְמִרְוֹת שֶׁקָּשָׂה לְנוֹעַ בְּתוֹךְ בּוֹר מַיִם¹⁴⁷²: (כא) וְהוּא הִכָּה אֶת אִישׁ מְצָרִי אִישׁ מְרָאָה בְּנִיָּהוּ גַם הִכָּה אָדָם מְצָרִי שֶׁהִיָּה מְאֹד מִפְּחִיד,¹⁴⁷³ וּבִיד הַמְּצָרִי חֲנִית הַמְּצָרִי שֶׁבְּנִיָּהוּ הִכָּה הַחֲזִיק בִּידוֹ חֲנִית, וַיָּרַד אֱלֹהֵי בְּשֶׁבֶט בְּנִיָּהוּ הִתְקַדַּם לְעֵבֵר הַמְּצָרִי כִּשְׁהוּא הַחֲזִיק בִּידוֹ שְׁרֵבִיט, מִקַּל,¹⁴⁷⁴ וַיִּגְזַל אֶת הַחֲנִית מִיַּד הַמְּצָרִי בְּנִיָּהוּ חֲטָף אֶת הַחֲנִית מִיַּדוֹ שֶׁל הַמְּצָרִי,¹⁴⁷⁵ וַיְהַרְגֵהוּ בְּחֲנִיתוֹ בְּנִיָּהוּ הִרְגָה אֶת הַמְּצָרִי בְּחֲנִיתוֹ שֶׁהַמְּצָרִי הַחֲזִיק לִפְנֵי כֵן: (כב) אֱלֹהֵי עֲשָׂה בְּנִיָּהוּ בֶּן יְהוֹדָע אֱלֹהֵי הֵם מַעֲשֵׂי הַגְּבוּרָה שֶׁעָשָׂה בְּנִיָּהוּ בֶן יְהוֹדָע, וְלוֹ שֵׁם בְּשֶׁלֹשָׁה הַגְּבֻרִים שֶׁלשֹׁשֶׁת הַגִּיבֹרִים שֶׁשָּׂאֵבוּ אֶת הַמַּיִם בְּשֶׁבִיל דוֹד, הַחֲשִׁיבוּ מְאֹד אֶת גְּבוּרְתוֹ שֶׁל בְּנִיָּהוּ, אֶךְ שֶׁלשֹׁשֶׁת הַגִּיבֹרִים שֶׁל דוֹד: עֲדִינוּ, אֲלַעֲזָר וְשִׁמְאָה, לֹא הַחֲשִׁיבוּ אֶת גְּבוּרְתוֹ שֶׁל בְּנִיָּהוּ, הִיָּה וְהֵם הָיוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר גִּיבֹרִים מִמֶּנּוּ¹⁴⁷⁶: (כג) מִן הַשְּׁלֹשִׁים נִכְבָּד בְּנִיָּהוּ הִיָּה הַגִּיבֹר הַכִּי מְכֻבָּד מִבֵּין שְׁלֹשִׁים הַגִּיבֹרִים שֶׁל דוֹד שֶׁהִנְבִּיא הוֹלֵךְ לְמִנּוֹת בְּפִסְוִקִים הַבָּאִים,¹⁴⁷⁷ וְאֵל הַשְּׁלֹשָׁה לֹא בָּא אֶךְ בְּנִיָּהוּ לֹא הִיָּה בְּמַעֲלַת שֹׁשֶׁת הַגִּיבֹרִים שֶׁשָּׂאֵבוּ מִים לְדוֹד,¹⁴⁷⁸ וַיִּשְׁמְהוּ דוֹד אֵל מְשֻׁמְעָתוֹ דוֹד מִיָּנָה אֶת בְּנִיָּהוּ לְהִיָּוֵת יוֹעֲצוֹ, דוֹד מִיָּנָה אֶת בְּנִיָּהוּ לְשִׁמוֹעַ וְלַעֲשׂוֹת אֶת כָּל מַה שֶׁבְּנִיָּהוּ יִיעֵץ¹⁴⁷⁹: (כד) עֲשָׂה אֵל אָחִי יוֹאָב בְּשֶׁלֹשִׁים עֲשָׂהֵאל, אַחִיו שֶׁל יוֹאָב בֶּן צְרוּיָה, הִיָּה בְּמַעֲלָה גְבוּהָה יוֹתֵר מִשְׁלֹשִׁים הַגִּיבֹרִים שֶׁל דוֹד, וְלִכֵּן אִינוּ נִמְנָה אִיתָם, וְחוּץ מִמֶּנּוּ הָיוּ לְדוֹד עוֹד שְׁלֹשִׁים גִּיבֹרִים,¹⁴⁸⁰ אֶלְחָנָן בֶּן דָּדוֹ בֵּית לָחֶם אֲלַחְנָן בֶּן דָּדוֹ מִבֵּית לָחֶם הִיָּה אֶחָד מִשְׁלֹשִׁים הַגִּיבֹרִים שֶׁל דוֹד: (כה) שְׁמָה הַחֲרָדִי, אֱלִיקָא הַחֲרָדִי: (כו) חֲלָץ הַפְּלָטִי, עִירָא בֶּן עֲקָשׁ הַתְּקוּעִי: (כז) אֲבִיעֶזֶר הָעֲנַתִּי מְבַנֵּי הַחֲשֵׁתִי: (כח) צִלְמוֹן הָאֲחָחִי מֵהָרִי הַנְּטָפְתִי: (כט) חֲלָב בֶּן בְּעֵנָה הַנְּטָפְתִי, אֲתִי בֶּן רִיבִי מַגְבַּעַת בְּנֵי בְּנִיָּמוֹ: (ל) בְּנִיָּהוּ פְּרַעַתִּי, הָדִי מִנְחָלִי גַעֲשׁ: (לא) אָבִי עֲלָבוֹן הָעֲרָבָתִי, עֲזֻמֹּת הַבְּרָחְמִי: (לב)

1466 מצודות.

1467 מצודות.

1468 מצודות. תרגום: מעשי הגבורה שעשה אבישי לא הגיעו למעלת מעשי הגבורה שעשו שלשת הגיבורים

הראשנים של דוד.

1469 תרגום.

1470 מצודות. רד"ק: שהיה גדול במעשים טובים.

1471 מצודות. רש"י בשם חז"ל: בניהו לא השאיר אחריו לא במקדש ראשון ולא במקדש שני.

1472 מצודות.

1473 מצודות.

1474 מצודות.

1475 מוסף רש"י.

1476 מצודות.

1477 מצודות.

1478 מצודות.

1479 מצודות.

1480 התרגום תרגם כל הפרק שלשים מלשון גיבורים.

אֶל־יִחְבֵּא הַשְּׁעֵל־בְּנֵי, בְּנֵי יִשָּׁן יְהוֹנָתָן יִהוֹנָתָן שֶׁהִיא בִּנּוּ שֶׁל אָדָם שֶׁנִּקְרָא יִשָּׁן¹⁴⁸¹: (לג) שְׁמָה הַהֲרָרִי, אֶחֱיָאָם בֶּן שָׂרָר הָאֲרָרִי: (לד) אֶל־פִּלְט בֶּן אַחְסָבִי בֶּן הַמַּעֲכָתִי, אֶל־עָם בֶּן אַחִיתָפֶל הַגְּלָנִי: (לה) חֲצָרִי הַכְּרַמְלִי, פְּעָרֵי הָאֲרָבִי: (לו) יִגְאָל בֶּן נָתָן מִצְבָּה, בְּנֵי הַגְּדִי: (לז) צֶלֶק הָעַמְנִי, נַחְרֵי הַבְּאֲרָתִי, נִשְׂא כְּלֵי יוֹאָב בֶּן צְרִיָּה נַחְרֵי הִיא נוֹשֵׂא אֶת כְּלֵי הַנֶּשֶׁק שֶׁל יוֹאָב¹⁴⁸²: (לח) עֵינֵי הַיְּתָרִי, גְּרֵב הַיְּתָרִי: (לט) אוֹרֵיָה הַחֲתָנִי, כָּל שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה בַסֶּךְ הַכֹּל הָיוּ לְדוֹד שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה גִיבּוֹרִים: שְׁלֹשִׁים הַגִּיבּוֹרִים שֶׁמְנוּיִים כֹּאן, עֲשֵׂהָאֵל, שְׁלֹשֶׁת שׂוֹאֲבֵי הַמַּיִם וְעַדִּינוּ, אֶלְעָזָר וְשִׂמְאָ¹⁴⁸³:

שמואל ב פרק כד

(א) וַיֹּסֶף אִף יִקְוֶה לְחֲרוֹת בְּיִשְׂרָאֵל ה' הַמִּשְׁיֵךְ לַכַּעֲס עַל יִשְׂרָאֵל,¹⁴⁸⁴ וַיִּסֶּת אֶת דָּוִד בְּהֵם לְבוֹ שֶׁל דָּוִד הִסִּית אוֹתוֹ,¹⁴⁸⁵ לְאָמַר לִיבּוֹ שֶׁל דָּוִד גִּירָה אוֹתוֹ בַּכֶּךְ שֶׁאִמַּר לוֹ, לֵךְ מִנָּה אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֶת יְהוּדָה לֶךְ וְתִסְפּוֹר אֶת הָאֲנָשִׁים שֵׁשׁ בִּישְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה: (ב) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב שֶׁר הַחִיָּל אֲשֶׁר אִתּוֹ דָּוִד אִמַּר לִיּוֹאָב שֶׁהִיא מְמוֹנָה עַל הַצַּבָּא, שׁוֹט נָא בְּכָל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל מִדָּן וְעַד בְּאֵר שָׁבַע תִּשׁוּטט בְּכָל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל, מִדָּן שֶׁנִּמְצְאָת בַּצִּפּוֹן וְעַד לְבָאָר שֶׁבַע שֶׁנִּמְצְאָת בְּדָרוֹם,¹⁴⁸⁶ וּפְקְדוּ אֶת הָעָם תִּסְפּוֹר יַחַד עִם אֲנָשִׁיךְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,¹⁴⁸⁷ וַיִּדְעָתִי אֶת מִסְפַּר הָעָם וְכַךְ אֲדַע כְּמָה אֲנָשִׁים יֵשׁ בִּישְׂרָאֵל: (ג) וַיֹּאמֶר יוֹאָב אֶל הַמֶּלֶךְ יוֹאָב עֵנָה לְדָוִד, וַיֹּסֶף יִקְוֶה אֶל־הַיָּד אֶל הָעָם בְּהֵם וּבְהֵם מֵאָה פְּעָמִים הַלּוּוֹאֵי שֶׁה' יִכְפִּיל וַיִּשְׁלַשׁ אֶת מִסְפָּרָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הַלּוּוֹאֵי וְה' יוֹסִיף עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֲנָשִׁים רַבִּים,¹⁴⁸⁸ וְעֵינֵי אֲדָנִי הַמֶּלֶךְ רֵאוּת וְהַלּוּוֹאֵי שֶׁאֵתָה תִּרְאָה בְּעֵינֶיךָ שֶׁה' יוֹסִיף עַל מִסְפָּרָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הַלּוּוֹאֵי שְׂרִיבּוּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִתְקַיֵּים בִּימֶיךָ,¹⁴⁸⁹ וְאֲדָנִי הַמֶּלֶךְ לְמָה חָפִיץ בְּדַבָּר הַזֶּה וְאִם כֵּן אֲדוּנִי הַמֶּלֶךְ! מִדּוּעַ אֵתָה רּוֹצֵה לְמַנּוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֲרֵי אֵין הַבְּרַכָּה שְׂרוּיָה אֵלָא בְּדַבָּר הַסְמוּי מֵהַעִין¹⁴⁹⁰: (ד) וַיַּחֲזֹק דְּבַר הַמֶּלֶךְ אֶל יוֹאָב וְעַל שָׂרֵי הַחִיָּל הַצִּיּוּי שֶׁל דָּוִד לְמַנּוֹת אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיא תִקְיָה, דָּוִד לֹא רָצָה לְהִימָנַע מִסְפִּירַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,¹⁴⁹¹ וַיֵּצֵא

¹⁴⁸¹ מצודות.

¹⁴⁸² מצודות. רד"ק לפי הכתיב: גם צלק היה נושא כליו של יואב.

¹⁴⁸³ מצודות. בניה לא נמנה מכיוון שדוד מינה אותו ליועץ. יואב לא נמנה כיוון שהיה ממונה על כולם.

¹⁴⁸⁴ רלב"ג, והכוונה היא שה' גורם לכל דבר שיקרה בעולם, אך לבו של דוד הסית אותו, שהרי לו ה' היה מסית

את דוד, לא היה ראוי שיהיה עונש לבני" על כך. מצודות: השטן הוא שגירה את דוד, וכתב שהכעס היה על מרד

אבשלום ומרד שבע בן בכרי או שהיה בידם עוון נסתר. רש"י כתב שאינו יודע על מה כעס ה' על בני ישראל.

רד"ק: לבני" היה עוון נסתר, ולכן ה' סיבב את הדברים שדוד ימנה את העם כדי שיוכל להענישם גם על החטא

הנסתר. החטא של דוד לפי הרלב"ג היה בכך שספר את העם ובכך הראה שהוא בוטח על כח זרועו, וכן בכך

שעבר על ציווי התורה שבשעת המניין, כל אחד ייתן את כופר נפשו. בסוף הפרק כתב הרד"ק שכל האלפים

שנפלו מישראל היו על שלא תבעו את בית המקדש.

¹⁴⁸⁵ מצודות. רש"י: גירה.

¹⁴⁸⁶ מצודות.

¹⁴⁸⁷ מצודות.

¹⁴⁸⁸ מצודות.

¹⁴⁸⁹ מצודות.

¹⁴⁹⁰ מצודות.

¹⁴⁹¹ תרגום.

יֹאבֵב וְשָׂרֵי הַחֵיִל לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ לִפְקֹד אֶת הָעָם אֶת יִשְׂרָאֵל יואב ושרי החיל יצאו מלפני דוד כדי ללכת ולספור את בני ישראל¹⁴⁹²: **(ה) וַיַּעֲבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן** יואב ושרי החיל עברו את נהר הירדן, מכיוון שהם התחילו למנות את בני ישראל בעבר הירדן,¹⁴⁹³ **וַיַּחֲנוּ בְּעָרוֹעַר יַמִּין הָעִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַנַּחֲל הַגָּד** יואב ושרי החיל חנו בצד הימני של העיר שנקראת ערוער שהייתה בנחלת שבט גד, והיה שם נחל,¹⁴⁹⁴ **וְאֵל יַעֲזֹר** משם הלכו יואב ושרי החיל אל העיר יעזר¹⁴⁹⁵: **(ו) וַיָּבֹאוּ הַגְּלָעָדָה** משם הלכו יואב ושרי החיל אל הגלעד, **וְאֵל אֶרֶץ תַּחְתִּים חֲדָשִׁי** ומשם הלכו לארץ תחתים שהתיישבו שם לא מזמן, ההתיישבות בארץ תחתים הייתה חדשה,¹⁴⁹⁶ **וַיָּבֹאוּ דְּנָה יַעֲזֹר** יואב ואנשיו הלכו משם אל מקום שנקרא דנה יעזר,¹⁴⁹⁷ **וְסָבִיב אֶל צִידוֹן** ומשם סובבו יואב ואנשיו אל העיר צידון¹⁴⁹⁸: **(ז) וַיָּבֹאוּ מִבְּצֵר צֹר** יואב ושרי החיל הלכו למבצר חזק שהיה על סלע גבוה,¹⁴⁹⁹ **וְכָל עָרֵי הַחַוִּי וְהַפְּנֵעַנִי** ומשם הסתובבו בכל הערים שהיו בהם העמים של החיוי והכנעני שישבו בתוך בני ישראל. היו בערים אלו אנשים מבני ישראל, וחלק מתושבי ערים אלו היו שייכים לחיוי ולכנעני,¹⁵⁰⁰ **וַיָּצֵאוּ אֶל נֶגֶב יְהוּדָה בְּאֵר שָׁבַע** ומשם עברו יואב ושרי החיל אל העיר באר שבע שהייתה בחבל ארץ שנקרא נגב, ובחלק של שבט יהודה בחבל ארץ זה: **(ח) וַיֵּשְׁטוּ בְּכָל הָאֶרֶץ** יואב ושרי החיל שוטטו בכל הארץ, **וַיָּבֹאוּ מִקְצֵה תְּשָׁעָה חֳדָשִׁים וְעֶשְׂרִים יוֹם יְרוּשָׁלַם** לאחר שעברו תשעה חודשים ועשרים ימים, הגיעו יואב ושרי החיל אל ירושלים: **(ט) וַיִּתֶּן יוֹאבֵב אֶת מִסְפֵּר מִפְּקֹד הָעָם אֶל הַמֶּלֶךְ** יואב נתן לדוד את חשבון מספר האנשים שמנה,¹⁵⁰¹ **וַתְּהִי יִשְׂרָאֵל שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אֶלְפֵי אִישׁ חֵיִל שְׁלֹף חָרָב** תוצאות המפקד היו שבישראל היו שמונה מאות אלף (800,000) חיילים לוחמים,¹⁵⁰² **וְאִישׁ יְהוּדָה חֲמִשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי אִישׁ** ואילו מיהודה, היו חמש מאות אלף (500,000) חיילים: **(י) וַיֵּךְ לֵב דָּוִד אֹתוֹ אַחֲרַי כִּן סָפַר אֶת הָעָם** לבו של דוד הכה אותו לאחר שיואב סיים לספור את העם, דוד התחרט על שאמר ליואב לספור את הצבא, כיוון שיש בדבר חטא, כמו שכתוב בתורה שצריך לקחת כופר מאת בני ישראל בשעה שמונים אותם,¹⁵⁰³ **וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יִקְנֹק דוד** אמר אל ה', **חֲטָאתִי מָאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי** אני חטאתי בכך שגרמתי שתבוא מגפה על העם כתוצאה מכך שספרתי אותם,¹⁵⁰⁴ **וַעֲתָה יִקְנֹק הָעֶבֶר נָא אֶת עֹזֵן עַבְדְּךָ** ועכשיו ה', לאחר שאני מתחרט על חטאי, תעביר את החטא שחטא בו עבדך, אל תביא נגף על ישראל בגלל

1492 מצודות.

1493 רד"ק.

1494 מצודות. רד"ק: הגד הכוונה היא שהנחל הייתה מלאה על כל גדותיה. רש"י: הסיבה שהתחיל יואב דווקא בבני גד היא מכיוון שהם גיבורים ויואב אמר שהלואי והם ילחמו בו וימנעו ממנו לספור.

1495 מצודות.

1496 מצודות. רש"י: הסיבה שדוד מנה שם היא מכיוון שבעיר לא היו הרבה אנשים (שכן לא מזמן התחילה ההתיישבות שם) ולכן חשב יואב שאולי עד שיסיים לספורם, יתחרט דוד.

1497 מצודות.

1498 מצודות.

1499 מצודות.

1500 מצודות. רד"ק: ערים אלו היו שייכים לחיוי ולכנעני.

1501 מצודות, והכפל מספר ומפקד העם הוא דרך הכתוב. רש"י: יואב עשה שני מניינים, ואמר שאם ייתן לדוד את המניין הקטן יותר, ודוד יכעס על כך, ייתן לדוד את המניין הגבוה יותר.

1502 מצודות. בענין הסתירה במניין עם המניין המוזכר בדה"י, אומרים המפרשים שכאן לא כלולים שבטי לוי ובנימין.

1503 מצודות.

1504 מצודות.

חטאי,¹⁵⁰⁵ **כִּי נִסְבַּלְתִּי מְאֹד** שהרי אני עשיתי מעשה שטות בכך שספרתי את העם¹⁵⁰⁶: **(יא) וַיִּקַּם דָּוִד בְּבִקְרָה** מיד כאשר דוד קם בבוקר,¹⁵⁰⁷ **וַדַּבֵּר יִקְוֶה הָיָה אֵל גַּד הַנְּבִיא** ה' אמר לגד הנביא (מיד כשקם דוד בבוקר),¹⁵⁰⁸ **חִזָּה דָּוִד** גד היה חוזה דוד, ונקרא כך, משום שכל נבואותיו היו אל דוד,¹⁵⁰⁹ **לֵאמֹר** כך אמר ה' אל גד: **(יב) הַלֹּוֹה וְדַבְּרַתְּ אֵל דָּוִד** לך ותדבר אל דוד,¹⁵¹⁰ **כֹּה אָמַר יִקְוֶה** (תאמר לדוד) כך אמר ה', **שְׁלֹשׁ אַנְכִּי נוֹטֵל עֲלֶיךָ** אני מטיל עליך את אחד משלשת העונשים הבאים,¹⁵¹¹ **בְּחַר לְךָ אַחַת מֵהֶם וְאֶעֱשֶׂה לְךָ** תבחר את אחד מהעונשים, ואני אעניש אותך בעונש זה: **(יג) וַיָּבֵא גַד אֵל דָּוִד וַיֹּגֵד לוֹ** גד בא לפני דוד ואמר לו את דברי ה', **וַיֹּאמֶר לוֹ** כך אמר גד לדוד: **הֲתִבּוֹא לְךָ שֶׁבַע שָׁנִים רָעַב בְּאֶרֶץ־ךָ** האם אתה רוצה שיהיו שבע שנות רעב בארצך (זוהי האפשרות הראשונה),¹⁵¹² **אִם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים נִסְדָּךְ לִפְנֵי צָרֶיךָ וְהוּא רִדְפֶךָ** או שאתה רוצה לברוח במשך שלשה חודשים מפני שאויביך ירדפו אחריך (זוהי האפשרות השנייה),¹⁵¹³ **וְאִם הָיִיתָ שְׁלֹשֶׁת יָמִים דֹּבֵר בְּאֶרֶץ־ךָ** או שאתה מעדיף שבמשך שלשה ימים יהיה דבר בכל ארצך (זוהי האפשרות השלישית),¹⁵¹⁴ **עֲתָה דַע וּרְאֵה מָה אָשִׁיב שְׁלַחִי דְבָר** עכשיו תדע ותבין את כל שלשת האפשרויות, ולאחר שתבחר באחת מהם, אוכל להחזיר תשובה למי ששלח אותי, להי¹⁵¹⁵: **(יד) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵל גַּד** דוד ענה לגד, **צַר לִי מְאֹד** כל הצרות הללו, הן צרות קשות,¹⁵¹⁶ **נִפְלְאָה נָא בְּיַד יִקְוֶה** ובכל זאת אני מעדיף ליפול בידיו של ה' ושיבוא דבר,¹⁵¹⁷ **כִּי רַבִּים רַחֲמָיו** כיוון שרחמיו של ה' הם מרובים, **וּבְיַד אָדָם אֵל אֶפְלָה** וכך לא אפול בידי אדם. אם אבחר בחרב, הרי שאני ניתן בידי בני אדם, וגם אם אני אבחר ברעב, הרי העניים צריכים את העשירים, אך בדבר, כולם נתונים בידי ה'¹⁵¹⁸: **(טו) וַיִּתֵּן יִקְוֶה דְבָר בְּיִשְׂרָאֵל** ה' שלח את הדבר בישראל, **מִהַבְּקָר וְעַד עֵת מוֹעֵד** מהבוקר שבו דיבר גד אל דוד, ועד הבוקר למחרת, בדיוק באותו הזמן בבוקר, ה' שלח את הדבר במשך עשרים וארבע שעות.¹⁵¹⁹ אמנם ה' אמר לדוד שהדבר יהיה במשך שלשה ימים, אך ה' התמלא ברחמים וקיצר את משך זמן המכה,¹⁵²⁰ **וַיָּמַת מִן הָעַם מִדָּן וְעַד בְּאֵר שֶׁבַע שִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ** במכת דבר זו מתו בישראל מדן בצפון ועד באר שבע בדרום, שבעים אלף אנשים: **(טז) וַיִּשְׁלַח יְדוֹ הַמֶּלֶךְ יְרוּשָׁלַם לְשַׁחֲתָהּ** המלאך ששלח ה' להכות את בני ישראל

¹⁵⁰⁵ מצודות.

¹⁵⁰⁶ מצודות.

¹⁵⁰⁷ מצודות. רד"ק: דוד לא הצליח לישון בלילה.

¹⁵⁰⁸ מצודות.

¹⁵⁰⁹ מצודות. רד"ק: נקרא חוזה דוד מפני שבאמצעותו היה דוד מדבר אל ה', למרות שזוהי הנבואה היחידה

ממנו שנכתבה.

¹⁵¹⁰ תרגום.

¹⁵¹¹ מצודות.

¹⁵¹² מצודות, וכתב שבדברי הימים כתוב שלש שנים והסיבה היא ששלש שנות רעב אלו היו מחוברות אל

שלשת שנות הרעב שהיה על דבר הגבעונים.

¹⁵¹³ מצודות.

¹⁵¹⁴ מצודות.

¹⁵¹⁵ מצודות.

¹⁵¹⁶ מצודות.

¹⁵¹⁷ מצודות.

¹⁵¹⁸ מצודות. רש"י: דוד אמר שאם יבחר בחרב, יחשבו בני"י שהוא סומך על גבורתו, ואם יבחר ברעב, יחשבו

בני"י שהוא סומך על עושרו, אך כולם שווים בדבר.

¹⁵¹⁹ מצודות. רד"ק כתב פירושים נוספים לגבי אורך מכת הדבר: עד הערב, עד לחצי היום.

¹⁵²⁰ רד"ק.

בדבר, רצה להרים את ידו כדי להשחית גם ביושבי ירושלים,¹⁵²¹ וַיִּנָּחֵם יְקֹנָק אֶל הָרַעָה בדיוק כאשר המלאך הרים את ידו כדי להכות את יושבי ירושלים, ה' שינה את דעתו והחליט לא להכות ביושבי ירושלים,¹⁵²² וַיֹּאמֶר לְמַלְאָךְ הַמְשָׁחִית בָּעַם ה' אמר למלאך שהכה את בני ישראל בדבר, רַב עֲתָה מִסְפִּיק עֲכָשִׁיו הַהֲרוּגִים שֶׁנִּהְרְגוּ בַדָּבָר,¹⁵²³ הָרַף יָדָךְ תִּרְפָּה אֶת יָדְךָ, ותפסיק להכות יותר את בני ישראל בדבר,¹⁵²⁴ וּמַלְאָךְ יְקֹנָק הָיָה עִם גֵּרֵן הָאַרְוֹנָה הַיְבֹסִי בשעה שה' אמר למלאך להפסיק להכות את בני ישראל בדבר, המלאך עמד בסמוך לגורן של אדם שנקרא ארונה, שהיה מהעם היבוסים¹⁵²⁵: (יז) וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל יְקֹנָק בְּרֵאתוֹ אֶת הַמַּלְאָךְ הַמְכֹּה בָּעַם כֹּאֲשֶׁר דָּוִד רָאָה אֶת הַמַּלְאָךְ שֶׁהִכָּה בַדָּבָר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, דָּוִד אָמַר לְה', וַיֹּאמֶר כֹּךְ אָמַר דָּוִד לְה', הִנֵּה אֲנִכִי חָטָאתִי וְאֲנִכִי הִעֲוִיתִי אֲנִי הָרִי חָטָאתִי, ואני הרי עשיתי עוון,¹⁵²⁶ וְאַלֶּהָ הַצֹּאֵן מָה עָשׂוֹ אֵךְ מָה עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, הרי בני ישראל לא חטאו,¹⁵²⁷ תְּהִי נָא יָדְךָ בִּי וּבְבֵית אָבִי תִכֶּה אותי ואת משפחתי בדבר, ואל תכה בדבר את שאר העם¹⁵²⁸: (יח) וַיִּבֹא גַד אֶל דָּוִד בַּיּוֹם הַהוּא בֵּאוּתוֹ יוֹם, בא גד אל דוד, וַיֹּאמֶר לוֹ גַד אָמַר לְדָוִד בְּנִבְוָאָה,¹⁵²⁹ עֲלֵה הָקָם לִיקְנֹק מִזְבַּח בְּגֵרֵן אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי תַעֲלֶה ותקים מזבח לה' בגורן של ארונה היבוסים: (יט) וַיַּעַל דָּוִד כַּדָּבָר גַּד כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנָק דָּוִד עָלָה אֶל גֹּרֵן אַרְוֹנָה הַיְבֹסִי כִּפִּי שֶׁגַד הַנְּבִיא צִוָּוָה אוֹתוֹ עַל פִּי ה',¹⁵³⁰: (כ) וַיִּשְׁקֹף אַרְוֹנָה וַיֵּרָא אֶת הַמַּלְאָךְ וְאֶת עַבְדָּיו עֹבְרִים עָלָיו אַרְוֹנָה הִסְתַּכֵּל וַרְאָה אֶת דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְאֶת עַבְדָּיו עֹבְרִים בְּסֻמוֹךְ אֵלָיו,¹⁵³¹ וַיֵּצֵא אַרְוֹנָה יֵצֵא אֶל דָּוִד, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְמַלְאָךְ אִפְּיוֹ אַרְצָה אַרְוֹנָה הִשְׁתַּחֲוָוָה לְדָוִד כִּשְׁפִנּוֹ הָיוּ עַל הָאָרֶץ¹⁵³²: (כא) וַיֹּאמֶר אַרְוֹנָה אַרְוֹנָה שָׁאֵל אֶת דָּוִד, מִדּוּעַ בָּא אֲדָנִי הַמַּלְאָךְ אֶל עַבְדְּךָ לְמָה אֶתָּה הִגַּעַת אֵלָי, היית צריך לשלוח שליח כדי לקרוא לי אליך, הרי אין זה מכובד שמלך יבוא אל אחד מאנשיו,¹⁵³³ וַיֹּאמֶר דָּוִד עֵנֵה לְאַרְוֹנָה, לְקַנּוֹת מִעַמְךָ אֶת הַגֵּרֵן בְּאֵתִי לְקַנּוֹת מִמֶּךָ אֶת הַגֹּרֵן, לְבָנֹת מִזְבַּח לִיקְנֹק אֲנִי רוּצָה לְקַנּוֹת אֶת הַגֹּרֵן כִּדִּי לְבָנֹת מִזְבַּח לְה', ובאתי לכאן לכבודו של ה',¹⁵³⁴ וְתִעַצֵּר הַמַּגְפָּה מֵעַל הָעָם וְכֹךְ, כִּשְׁאֲבָנָה כֹּאֵן מִזְבַּח לְה', הַמַּגְפָּה תִיעַצֵּר מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל¹⁵³⁵: (כב) וַיֹּאמֶר אַרְוֹנָה אֶל דָּוִד אַרְוֹנָה אָמַר לְדָוִד, יִקַּח וַיַּעַל אֲדָנִי הַמַּלְאָךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו אֶתָּה יִכּוֹל לְקַחַת אֶת הַגֹּרֵן כִּדִּי לְבָנֹת בּוֹ אֶת הַמִּזְבַּח, וְכֵן אֶתָּה יִכּוֹל לְקַחַת כֹּל בַּהֲמָה שְׁטוּבָה בַּעֲיֵנֶיךָ כִּדִּי לְהַקְרִיב לְה',¹⁵³⁶ רְאֵה הַבְּקָר לְעֹלָה אֶתָּה יִכּוֹל לְקַחַת אֶת הַבְּקָר כִּדִּי לְהַקְרִיב אוֹתוֹ לְשֵׁם קָרְבָן

1521 מצודות.

1522 מצודות.

1523 מצודות.

1524 מצודות.

1525 מצודות. רד"ק: היבוסים שמוזכר כאן אינו יבוס משבעת העמים, אלא היו צאצאים של אבימלך מלך פלשתים

שקיבלו עליהם שלא לעבוד ע"ז.

1526 מצודות.

1527 מצודות.

1528 מצודות.

1529 מצודות.

1530 מצודות.

1531 מצודות. רש"י: ארונה התחבא מפני המלאך.

1532 מצודות.

1533 מצודות.

1534 מצודות.

1535 מצודות.

1536 מצודות.

עולה, וְהַמִּזְבֵּחַ וְאֵת לִוְחֹת הָעֵץ שֶׁבַתְחִיתֶם יֵשׁ אֲבָנִים קִטְנוֹת וּמִשְׁתַּמְשִׁים בְּכֹלֵי זֶה כְּדֵי לְדוֹשׁ אֶת הַתְּבוּאָה,¹⁵³⁷ וְכֹלֵי הַבְּקָר וְכֹן בְּשֵׂאֵר כְּלֵי הַבְּקָר אֵתָּה יִכּוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, לְעֲצִים כְּדֵי לְהַדְלִיק אֶת הָאֵשׁ עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ. אַרְוֵנָה אָמַר לְדוֹד שֶׁהוּא יִכּוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבַהֲמוֹת שְׁלֹו לְקַרְבָּנוֹת, וּבְכֹלֵי הָעֵץ שְׁלֹו לְעֲצִים¹⁵³⁸: (כג) הַכֹּל נָתַן אֲרֻנָּה הַמֶּלֶךְ לְמֶלֶךְ אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הַסִּכִּים אַרְוֵנָה שֶׁהִיָּה מֶלֶךְ יְבוֹס, לְתַת לְדוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל,¹⁵³⁹ וַיֹּאמֶר אֲרֻנָּה אֶל הַמֶּלֶךְ אַרְוֵנָה אֵל דוֹד, יִקְנֶה אֱלֹהִים יִרְצֶה ה' יִתְרַצֶּה לְקַבֵּל אֶת הַקֶּרֶבֶן שֶׁאֵתָּה מְקַרֵּב לִפְנֵי, וְהַמְּגַפָּה תִיעָצֶר¹⁵⁴⁰: (כד) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל אַרְוֵנָה דוֹד עֲנֵה לְאַרְוֵנָה, לֹא אֵינִי מְסַכֵּם לְקַבֵּל אֶת הַגּוֹרֵן, הַבְּקָר וְכֹלֵי הָעֵץ בְּחִינָם,¹⁵⁴¹ כִּי קָנִי אֶקְנֶה מֵאוֹתָּךְ בְּמַחִיר אֲלֵא אֲנִי אֶקְנֶה מִמֶּךָ הַכֹּל בְּכֶסֶף, כִּפִּי מִה שֶׁהֵם שׁוֹוִים,¹⁵⁴² וְלֹא אֶעֱלֶה לִיקְנֶה אֱלֹהִים עֲלוֹת חָנֹם וְכֹךְ לֹא אֶקְרִיב לְה' קַרְבָּנוֹת עוֹלָה מִבַּהֲמוֹת שְׁנִיתוֹת לִי בְחִינָם,¹⁵⁴³ וַיִּקֶן דָּוִד אֶת הַגְּרָן וְאֶת הַבְּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים דוֹד קָנָה אֶת הַגּוֹרֵן וְאֶת הַבְּקָר בְּחִינָם שְׁקָלִים¹⁵⁴⁴: (כה) וַיִּבֶן שֵׁם דָּוִד מִזְבֵּחַ לִיקְנֶה דוֹד בְּנֵה מִזְבֵּחַ לְה' בְּגוֹרֵן אַרְוֵנָה, וַיַּעַל עֲלוֹת וּשְׁלָמִים דוֹד הֶעֱלָה בְּמִזְבֵּחַ שְׁבֵנָה קַרְבָּנוֹת עוֹלָה וּשְׁלָמִים, וַיַּעֲתֶר יִקְנֶה לְאַרְיָן ה' הִתְרַצֶּה לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ,¹⁵⁴⁵ וְהָעֵצֶר הַמְּגַפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל הַמְּגִיפָה נִעְצָרָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל:

1537 מצודות.

1538 מצודות.

1539 מצודות.

1540 מצודות.

1541 מצודות.

1542 מצודות.

1543 מצודות.

1544 מצודות, ושש מאות השקלים שמוזכרים בדה"י הם מכיוון שדוד הבין ששם עתיד להיבנות ביהמ"ק, ולכן קנה גם את כל השדות מסביב. רש"י: מכל שבט גבה דוד חמישים שקלים.

1545 מצודות.